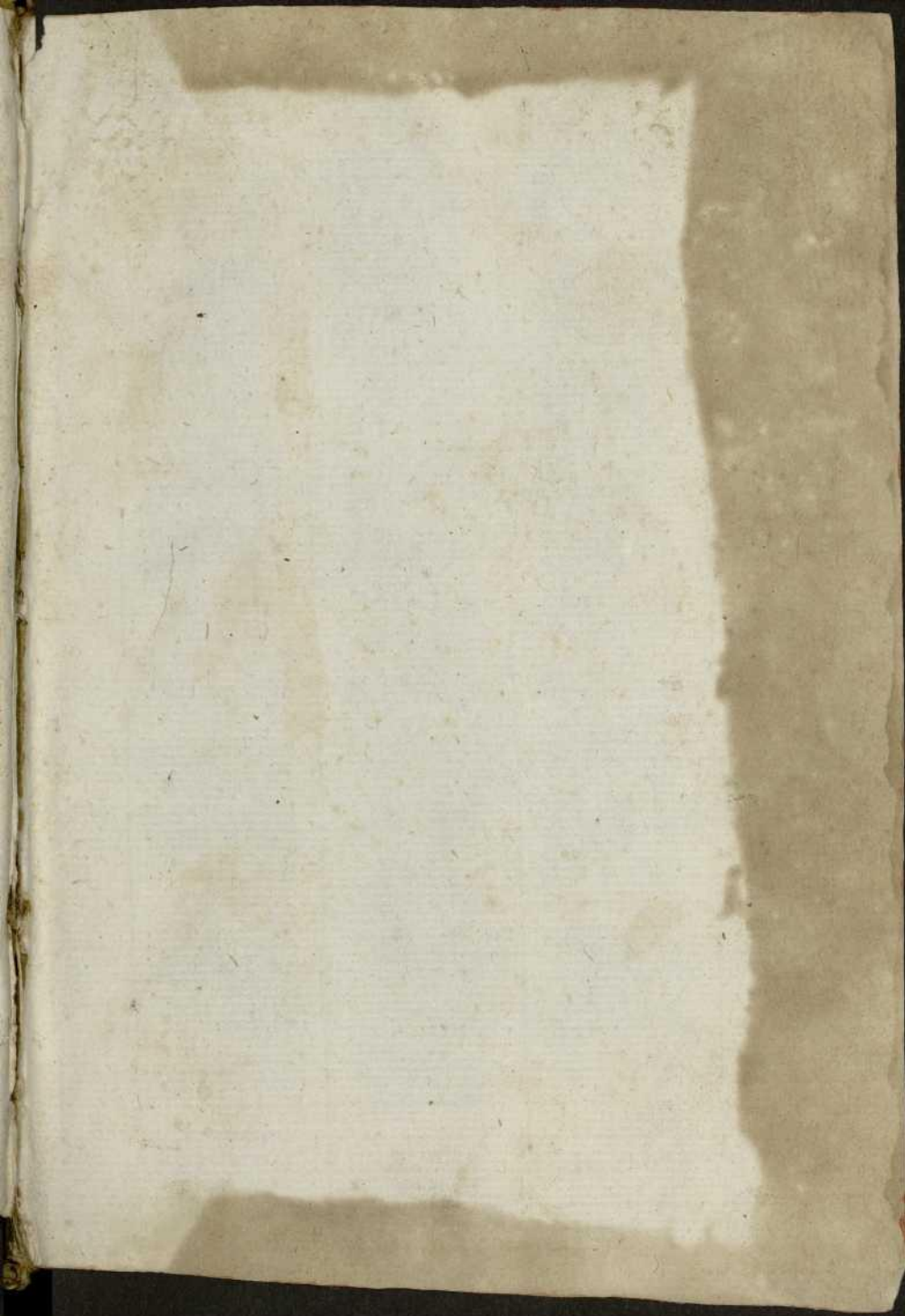

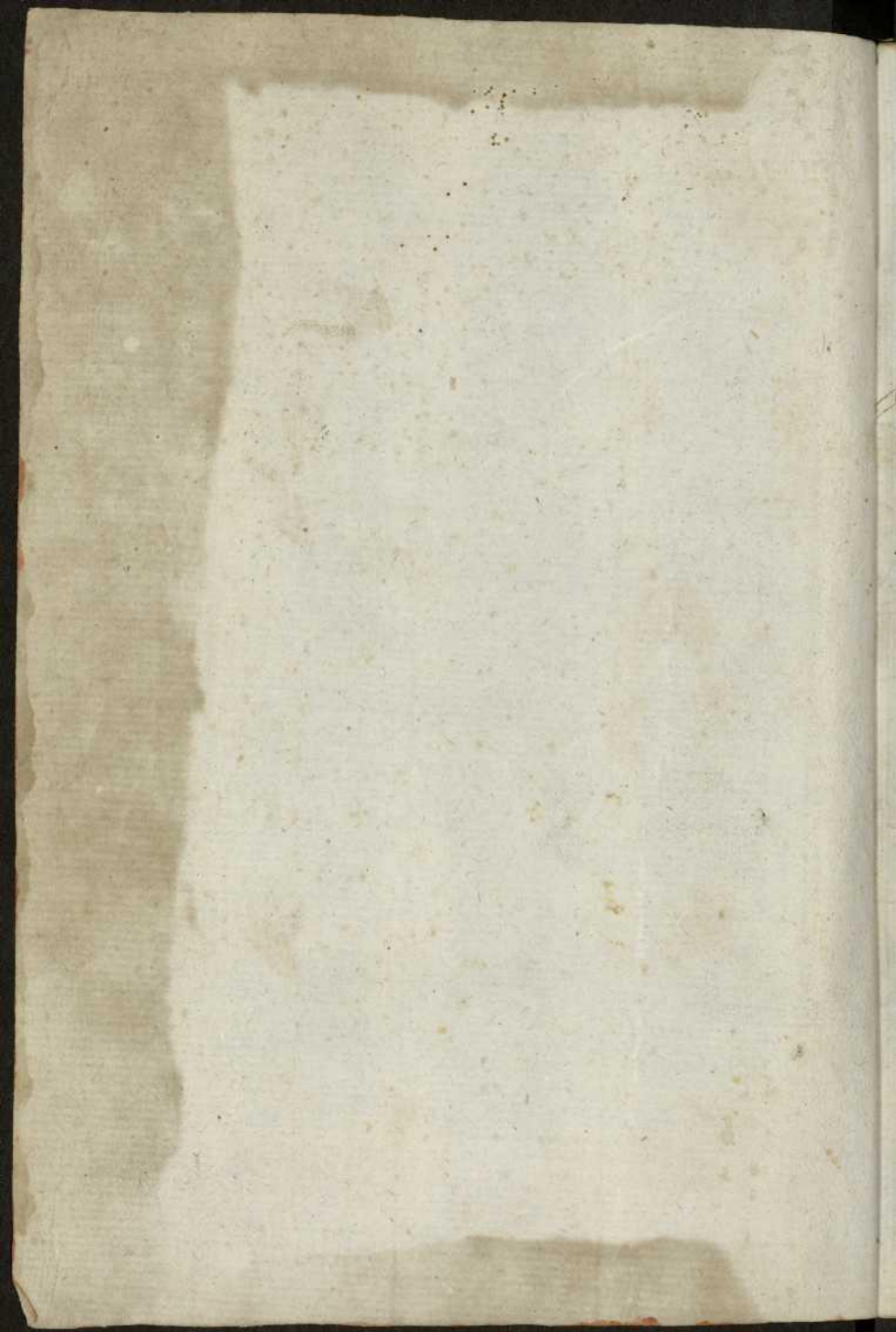
56

NO
VII
16

4215

ELIZABETHAE
ANGLIAE REGINAE
HAERESIM CALVINIANAM

PROPUGNANTIS SAEVISSIMVM
IN CATHOLICOS SVI

REGNI EDICTVM,

QVOD IN ALIOS QVOQVE REIPVBLICAE
Christianae principes contumelias con-
tinet indignissimas.

Promulgatum Londini 29. Nouembris.

M. D. X C I.

CVM RESPONSIONE AD SINGVLA CA-
pita, qua non tantum scuitia & impietas tam iniqui
Edicti, sed mendacia quoque & fraudes & impo-
sturae deteguntur & confutantur.

Per D. Andream Philopatrum Presbyterum,
ac Theologum Romanum, ex Anglis
olim oriundum.

Apocal. 17. Vers. 6.

Et vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de san-
guine Martyrum IESV.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.
Romae, Ex Typographia Aloysij Zannetti. 1593.

BILINABETHA

ANNO 1784

IN VINDOBONA

APUD JOHANNEM JOHANNES

WALLENBERG

LIBRARIUM

OPUS

DE

...

...

M. D. C. C. L. I. I.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

TOTIUS EDICTI ET RESPON-
sionis Summa .

- I. PRæfatione aperiuntur veræ causæ hu-
ius Edicti, & falsæ fictæq. refutantur.
- II. Prima sectione respondetur ad Edicti in-
scriptionem, & agitur de causis & reme-
diis turbationum, & periculorum Rei-
publicæ Anglicanæ .
- III. Secunda respondetur ad multiplices Re-
ginæ querelas contra Regem Hispaniæ.
- III. Tertia refutantur criminationes fictæ in
eundem Regem, & in Pontificem Roma-
num, Card. Alanum, aliosq. & defendun-
tur Seminaria .
- V. Quarta defenditur causa Martyrum, quos
Elizabetha occidit .
- VI. Quinta examinantur media & præmuni-
tionum genera, quæ Regina præscribit,
& confutatur noua inquisitionis forma.
- VII. Postremò discutiuntur nonnullæ Reginæ,
& Consiliariorum eius Instructiones
ad Commissarios pro exequendo Edi-
cto .

TOTUS FUNDUS ET RESERVA

- I. ...
- II. ...
- III. ...
- IV. ...
- V. ...
- VI. ...
- VII. ...
- VIII. ...

P R A E F A T I O

A D E D I C T V M

ET RESPONSIONEM,

*Causas utriusque & argumentum
continens.*

UM Angliæ Regina, præteritis mensibus accepisset, Seminaria catholica iuventutis Anglicanæ, quæ Rhemis in Gallia, Romæq. instituta, Summorum Pontificum ac Regis Hispaniarum munificentia sustentantur, non solum non extinctum iri, aut labascere his bellorum Gallicorum motibus, temporumq. difficultatibus, (quod illa sperauerat) sed efflorescere magis, & maiorem indies operariorum copiam in Anglicanam messem, pro instituti sui ratione, immit-

Causæ veræ huius edicti.

ilqshor

A

tere,

tere, & quod præter hæc duo iam dicta virtutis ac litterarum Catholicarum domicilia tertium quoque repente in Hispania extiterit, Vallesoleti erectum, eiusdem Regis Catholici pietate ac liberalitate, exarsit vehementer femina, iræ non admodum potens, & quorundam suorum suafu, qui has occasiones præstolantur, vt eam in Catholicos inflament magis ac præcipitent, edictum atrox, sæuum, ac contumeliosum statim meditatur, quod paulo post promulgandum dedit, repugnante licet (vti dicitur) non minima suorum Consiliario- rum factione.

2 Acuerat quoque mulieri iracundiam, quòd æstate superiori, duodecim plus minus Sacerdotes Catholici, ex Seminario Hispanico emissi, Apostolico quidem more, sed habitu (prout opus erat) vario ac dissimulato, Angliam fuerant subingressi, incia sane Regina, exploratorumq. manus (Deo duce) præ-

terlapsi

terlapfi, ad opus iam per Regni intima erant diuifi, antequam rei fama ad illius aures perueniffet. Quod cum illa refciuiſſet, rem interpretata ad ſeditionem pertinere, & ſibi valde timens, ne horum ſuaſu multi fierent Catholici (quod viri docti ac verbis potentes dicerentur) vindicandam ſe penitus hoc edicto cenſuit.

3 Huc acceſſit, quod magna fama iam Angliam peruaſerat de ſœdere conſtituto inter Gregorium XIII. Pontificem Romanum ac Regem Hiſpaniarum Catholicum, pro ferenda ope Catholicis Gallia, ab impio Biernenſi Principe religionis nomine oppugnatis, iamq. parari magnas vtrinq. copias nunciabatur; quod cum Angla intellexiſſet, dupliciter quidem percuſa eſt: primum timore, ne huius rei periculum ad ipſam quoque tandem pertineret, cum plus ſe vtrumque Principem læſiſſe, quàm ceteros omnes bene conſcia ſibi eſſet: deinde etiam cupiditate,

cum enim Biernensem certissime statuis-
 set omni ope abs se iuuandum esse, nec
 pecuniæ ad eam rē satis essent in prom-
 ptu, & multo minus prætextus aliquis
 extorquendi eas à subditis, post tot ex-
 pilationes recentissime factas rata est,
 non incommodam hanc sibi dari occa-
 sionem, qua, dum fingit hæc omnia con-
 tra se parari, suumq. Regnum peti, con-
 spirationes agitari, exploratores immit-
 ti, viros præcipuos decerni ad cædem,
 fortunas reliquorum deuorari iam Hi-
 spanorum animis, excidium vltimum
 vniuersis imminere, facile existimauit
 tantum se odij conflaturam catholicis,
 vt eorum bona, iustitiæ quadam simu-
 latione diripiat, cæterisq. eum timorem
 impendentis mali iniecturam, vt ad illud
 propulsandum non segniter fortunas
 suas sint oblaturi.

4 Hæc ars, hæc Reginae ac suorum
 fraus, hæc verissimæ causæ istius edicti,
 quod cum iterum atque iterum attente

perlegissem, & non solum fraudulentum
cernerem ac mendax, sed crudele etiam,
& in omnes Anglicanæ gentis Catholi-
cos (è quibus originem ipse quoque ali-
quando duxi) iniquissimum plane ac bar-
barum, & quod minus adhuc ferendum
erat, in ipsos quoque præcipuos totius
orbis Christiani Principes ac moderato-
res valde contumeliosum (Pontificem
nimirum ac Regem Catholicum, & in
alios quicumque horum auctoritatem
sequuntur, vel ut edicti verba contem-
ptim loquuntur, *qui ab istis pendent*)
nullo modo faciendum videbatur, ut res
tantæ improbitatis atque impudentiæ
ulterius silentio inuolueretur, sed palam
potius ac publice confutaretur.

57 Satis enim cessatum iam est ab in-
nocentium defensione ob placandum
hostem, si fieri potuisset, satis datum
tempori, satis tributum spei, quæ de fœ-
minæ istius respicientia aliquando, ab
aliquibus concipiebatur, quam cum illa

quotidie

quotidie eludat magis, scelus sceleri ne-
 ctens, ac sæuitiam crudelitate, nequi-
 tiam impietate superans; quid ni tandem
 eloquamur? quid ni obsistamus tam sce-
 leratæ tyrannidi? quid ni cum præstan-
 tissimis viris illis innocentix Christianæ
 defensoribus, qui primis ecclesiæ tempo-
 rihus, apologijs suis, tyrannorum furo-
 ribus se opposuerunt, Aristide nimirum,
 Iustino martyre, Anaxagora, Quadra-
 to, Melitone, Theophilo Antiocheno,
 Tertulliano, Clemente Alexandrino,
 & alijs nos coniungamus, vt huius im-
 pietatis Calvinianæ mendacia, fraudes,
 & feritatem detegamus, ad vniuersi or-
 bis Christiani, cum instructionem, tum
 etiam cautelam?

Antiquorū
 Patrum e-
 xempla.

6 Quidni imitemur sanctissimos vi-
 ros, ac Patres antiquissimos, beatum
 Hilarium Episcopum Pictauiensem, &
 sanctum Gregorium Nazianzenum,
 quorum vterque libere ac grauius con-
 tra sui temporis Imperatores, qui bonos

perse-

persequerentur, scripserunt? primus quidem contra Constantium Augustum, Arianæ hæreseos fautorem, qui aliud quasi agens Catholicos opprimebat; alter vero in Iulianum Apostatam, qui à fide deficiens, occultis potius machinationibus insidijsq. labefactare, quam aperta vi Christianam constantiam oppugnare nitebatur.

7 Quæ utraque malitia ac versutia hostium dissimulantium atque fallentium hæreticis Anglicanis inesse cernitur, non sola tamen, neque simplex, sed coniuncta cum ea violentia ac tyrannide, quæ apertorum quoque tyrannorum fuit. Non paucos enim Catholicos trucidât, alios bonis spoliât, alios premunt carceribus & vinculis, alios notant ignominia, alios mendacijs & contumelijs onerant, alios tolerant, alijs adulantur, omnia omnibus malitiose facti, sed interim singula ad commodum suum semper, & in omnibus, & ubique referentes.

8 Dicam igitur cum magno illo vi-
 ctore hæreticorum Hilario, vt eum me-
 ritissimo Diuus Hieronymus appellat.
 dicam, inquam, quod ipse scripsit initio
 „ sui libri in Constantium. Tempus, ane
 „ nunc loquendi, quia iam præterijt tem-
 „ pus tacendi, vltius tacere diffidentia
 „ signum non modestia ratio esset, quia
 „ non minus periculum est semper tacuisse
 „ quam nunquam. & infra. Neque im-
 „ mature nunc loquor, inquit, qui diu ta-
 „ cui, nec sine modestia tacui, qui aliquan-
 „ do iam loquor. Et tandem. Non alia
 „ mihi nunc causa ad dicendum quam
 „ Christi est, cui hoc debui quod vsque
 „ nunc tacui, & cui ex reliquo intelligo
 „ me debere, ne taceam. Hanc cum si-
 „ lentij, tum sermonis ac defensionis suæ
 rationem reddit præsul sanctissimus;
 quod & ego mihi, in causa persimili, vel
 prope eadem, munimen quoddam esse
 volui ad eos, qui existimant, contra Re-
 ginæ nomen ne os quidem aperiendum

aut verbum vllum asperius proferendum, etiam si furore percita omne genus crudelitatis ac diritatis in Christi seruos exerceat .

9 Audiant hunc ipsum Dei seruum Hilarium alio loco hac ipsa de re loquentem . Cesset a nobis, inquit, omnis maledictorum opinio, & mendacij suspicio, veritatis enim ministros veratum modo decet proferre : si igitur falsa dicimus, de Constantio, infamis sit sermo maledicus; si vero vniuersa quæ dicimus manifesta ostendimus, non sumus extra Apostolicam libertatem & modestiam post longum silentium arguentes .

Quod si quis temerarium forte putabit, quòd dicam Constantium Antichristum esse ; quisquis petulantiam istud magis quam constantiam iudicabit, relegat Ioannem dixisse ad Herodem, non tibi licet facere istud, sicut etiam a Martyre dictum est Regi Antiocho : tu quidem iniquus de præsentì vita nos perdes,

Egregia
defensio S.
Hilarij de
sermonis
sui libertate .
Marc. 6.

„ sed Rex mundi defunctos nos pro suis
 „ legibus in æternam vitam in resurrectione
 „ suscitabit, & rursus beata fidelique vo-
 „ ce . potestatem, inquit, habens inter ho-
 „ mines, cum sis corruptibilis, facis quod
 „ vis, sed patienter sustine & vide, magna
 „ Dei potestas qualiter te & semen tuum
 „ torquebit. Hæc pueri . at foemina nihil
 „ minus perfectis istis ac beatis viris loquu-
 „ ta est dicens . tu vero qui inuentor om-
 „ nis malitiæ factus es in Hebræos, non ef-
 „ fugies manum Dei . Non est istud igitur
 „ temeritas, sed fides, neque inconsidera-
 „ tio, sed ratio, neque furor, sed fiducia .
 „ Proclamo tibi, Constanti, id quod ego
 „ Neroni loquuturus fuisset; cōtra Deum
 „ pugnas, contra Ecclesiam sæuis, sanctos
 „ persequeris, Prædicatores Christi odis,
 „ religionem tollis, tyrannus non huma-
 „ norum sed diuinorum factus .
 „ 10 Hac loquendi libertate vsi sunt olim
 „ Patres nostri, amici Dei, cum eiusdem
 „ Dei ac Domini nostri causa postularet,

vel cùm insolentium Principum impotentia impietasq. id exigeret. Quo video certè neque præter exemplum, neque extra rationem me facturum esse, si in hoc edicto scelestissimo confutando, grauius aliquando conquerar, aut liberius reprehendam, cùm non dicam alicuius Constantij aut Iuliani fraudes, mendacia ac calumnias contineat, sed furorem etiam rabiemq. ipsius spiret Maxentij, ipsius Diocletiani, ipsorum Decij ac Neronis. Adhibebitur tamen ea moderatio, Deo iuuante, inter respondendum, quæ temporibus nostris expedit, & rebus ipsis par est.

11 Et certe vidi iam duas Catholicorum Anglorum iustissimas Apologias, idiomate Anglicano, pergrauiter sane ac solide scriptas, ad diuersa Reginae istiusmodi edicta, quæ annis opinor 1580. & 1583. promulgauit; & vtraque (ni fallor) Doctoris Guilielmi Alani fuisse creditur, viri certè doctissimi, pari-

Dux Apologia pro Catholicis Anglicanis.

ter ac pientissimi, qui postea, ob insignia in Ecclesiam merita, in Illustrissimorum Cardinalium collegium cooptatus est. his in libris, cum id (post veritatem ipsam quam defendit) præcipua quadam cura ac diligentia niteretur Author, ut omnia, summa animi cum demissione, summa reuerentia, summa cum modestia responderet, nec quicquam diceret, quod vel ipsos aduersarios iure posset offendere, (quod & cæteros quoque nationis illius scriptores Catholicos his nostris temporibus studiosissime semper obseruasse video, quò Regiam, si fieri possit, placatiorem redderent) quàm parum tamen humilitate hac sua ac lenitate profecerint, ex hoc ipso edicto manifestum fiet, quo, non solum rebus ipsis sæuitur, sed conuitijs etiam virulentissimis insectantur Hæretici Catholicos omnes, & nominatim virum illum dignissimum Patriæ suæ ornamentum Cardinalem Alanum, aliosq. viros principes, quò fit, ut

ego certe minus me deuinctum existimare debeam, ne libere hoc loco eloquar, quæ vel ad veritatis Catholicæ defensionem, vel ad insolentiæ hæreticæ refutationem pertinere quoquo modo censeam. Atque hæc præfati, ad ipsius edicti verba examinanda veniamus. Sic enim exorditur.

EDICTI INSCRIPTIO.

Per Reginam.

Declaratio magnarum turbationum, quæ contra rempublicam intentantur, per multitudinem Sacerdotum, Seminariistarum, ac Iesuitarum, qui clam immissi, & per Regnum dispersi sunt, ut insignes prodiiiones operentur, sub eminentio nomine religionis, cum prouisione valde necessaria de remedio, ad malum hoc auerendum, edicto sua Maiestatis publicata.

Edicti Anglicani verba.

S E C T I O I.

Responsio.

Tiam si primo loco ex consuetudine dicat scriba, *Per Regnam*, nemo est tamen vel leuiter in rebus Anglicanis eruditus aut versatus, qui non intelligat istiusmodi Edicta tam feralia & Herodiana, quæ toties in Catholicos Reginæ nomine prolata cernuntur, non tam ab ipsius Reginæ propensione proficisci, quàm scelerata quorundam fraude atque importunitate, qui ei astant, extorqueri. Illa enim cum id imprimis spectet, vt pacate tantum suauiterq. viuat, diesq. suos in bonis ducat, nec vllius religionis aut sectæ odio vel amore magnopere moueatur; in eam partem sua sponte fertur, vt lites fugiat, ac bono hoc suo tranquille fruatur.

Reginæ cō
siliarij.

2 Cæterum nonnulli eorum qui ei à Consilijs sunt, cùm è terra fere emer-

serint,

ferint, nec nisi è rebus turbatis honores ac diuitias quas appetunt consequuturos se sperent, nonnullo etiam odio religionis catholicæ inflâmati; perpetuas ei faces admouent, quibus eâ in perniciem Catholicorum incendiant, incensamq. de malo semper in malum præcipitem agant. Id egerunt præ cæteris, hoc triginta & trium annorum dominatu, viri fere numero quinque, qui plus apud illam quàm reliqui potuerunt, sexus illius infirmitate callidissime abusi, Baconus nimirum, ac Cecilius, qui omnium primi eam inuaserunt Regnum iam ingressam, ac paulo post, Robertus Dudlæus per aliam tamen viam subingressus, & per eandem, annis deinde aliquot interiectis, Christoferus Hattonus, ac demum Franciscus Valsinghamus ad consilij societatem admissus, quorum omnium superest hodie solus Cecilius, veterator quidem multorum dierum ac pessimorum, reliqui quattuor ceciderunt, ac

Quinque
Regine cõ
filiarij præ
cipui.

in locum suum iam pridem abierunt.

3 His viris Regina se suaq. omnia ab initio vsque credidit, horum in potestatem se penitus tradidit, istorum consilijs præcipue vsa est ad suam Regniq. sui florentissimi perniciem. nam quanquam alios etiam non paucos in consiliũ adseripserit, & senatorum nomine insignierit, illi tamen ad numerum tantum pertinebant, penes istos omnis fere authoritas atque potestas extitit.

4 Cum igitur ab istis vel solis vel præcipuis, vniuersa Anglicanæ reipublicæ calamitas, vniuersa religionis ac Christi Ecclesiæ deformatio, vniuersa bonorum afflictio processerit; non erit abs re nonnullam singulorum facere hoc loco mentionem, vt à cuiusmodi hominibus pestis Patriæ illata sit, intelligatur. Dicam autem eo ordine, quo quisque eorum extinctus est, non quo dominatum adeptus, quia illius dici quàm istius multo iucundior est recordatio.

Nicolaus

5 Nicolaus Baconus primam statim
Reginæ fortunam initio Regni, vt dixi,
complexus, principem locum in Senatu
obtinuit, sigilli regij custos declaratus;
nouum officium nouo homini designa-
tum, quò Cancellarij quidem nomen
(cui impar videbatur) non haberet, rem
autem haberet ac authoritatem. Atque
huius officij priuilegio, ac dignitate, fuit
deinde semper præcipuus in omni re ad-
ministranda, quoad vixit, iuuante eum
Cecilio, qui dextras sibi inuicem dede-
rant, tum vt alter alterius ambitioni ser-
uiret, tum etiam ex quadam affinitatis
necessitudine, quòd ambo in matrimo-
nium Antonij Cooke filias duxissent:
qui cum puero Edouardo Regi sexto,
vnà cum Ioanne Checo (quo cum Ceci-
lius in Vniuersitate Cantabrigiensi ami-
citiam contraxerat) præceptor daretur,
facile effecit, vt vtrique genero, hoc est,
tàm Bacono, quàm Cecilio aditus fieret
in aulam.

C

Erat

Baconus
qualis .

6 Erat Baconus loco quidē ferè infimo natus, pater enim eius Abbati Buriensi in pastoris ac armentarij munere inseruijt, à quo munere prima adolescentiæ istius rudimenta nō fuerunt aliena . nam Londini in hospitio Grayensi, quod vocatur, Subpromi primum habuit officiū, quod in scholarium famulatu infimum ferè ac abiectissimum est ; fuit tamen ingenio peracuto & vafro, nec municipalium tandem Angliæ legum indoctus; animalis tamen homo, & ventri deditus, spiritus expers, terram sapiens, diuinorum inscius ac contemptor, hæresi addictus (licet vix vñquam certam sibi sectam delegisse existimetur, quam definitè sequeretur) Catholicorum hostis, ob commodum magis suum, vt inde cresceret, quam quòd vllius religionis cura angeretur, homo denique sæculi huius, ac mundo penitus conformatus, qui nullo conscientiæ impedimento prohibitus videbatur, quo minus Diocletiano, Maxi-

mino

mino, aut Iuliano Apostatæ eadem fidei obseruantia ac sedulitate inseruiret (si temporibus illis vixisset) qua nunc Elizabethæ inseruijt, maximorum honorum præmio remuneratus . Tandem enim affluentem se vidit ijs rebus omnibus quas maxime cupiebat, honoribus scilicet, diuitijs, & cæteris huius vitæ bonis, quibus felicitatem metiebatur, ita vt de illo ac de Cecilio dici possit illud Davidis . Manducauerunt, saturati sunt nimis, & nō sunt fraudati à desiderio suo: ”

Psal. 77.

7 Cum autem hi religionem Catholicam penitus euertissent, ac Reginam impulissent in eos scopulos ac syrtes gubernandi, vt nec consistere possent, neque progredi, nēque etinm resilire, nisi ipsis solis ducibus ac nauarchis, qui eam consultò in hanc necessitatem adduxerant; tunc securi sibi visi de dignitate quam adepti erant, quòd ijs carere Regina non posset, Baconus quidem, vti dixi, ingluuiei deditus, in eam corporis molem ac

foeditatem breui excreuit, vt alijs inuisus, sibi planè grauis, cadauer tandem terræ relinqueret, animam verò ad Christi tribunal transmitteret.

8 Eisdem ferè temporibus, quibus Baconus ac Cecilius ad reipublicæ se gubernacula insinuauerant, dixi irrepsisse quoque in Aulam Robertum Dudlæum, licet aliquantò post, & alia via, id est, non ad reipublicæ statim participationem, sed ad gratiam tantum Reginae admissum. erat enim iuuenis aspectu pulchellus, quod tantum ei profuit, vt licet paulò antea (Maria nimirum regnante) in illius ac Elizabethæ exitium cum patre Ioanne Duce Northumbrio conspirasset (quo nomine & ad mortem primum iudicio publico damnatus, & deinde per eandem Mariam vita ac libertate donatus fuerat) Elizabetha tamen ad regnum prouecta in tantam illum fauoris prærogatiuam admiserit, vt vnus penè moderari omnia apud eam

Dudlæus
Comes Lecestrensis
magister equitum.

videre-

videretur, à qua & Baro Denbiiensis, & Comes Lecestrensis, & Magister equitum constitutus est.

9 Erat hic Robertus Ioannis Dudlæi filius, qui sub Edouardo Rege, ætate pueri abusus, Edouardum Semerum Ducem Somersetanum regis auunculum ac regni gubernatorem, tollendum vnà cum fratre Admirallio curauerat, & se Comitum primò Varuicensem, deinde Ducem Northumbriæ creandum, & extincto deinde Edouardo Rege, filium suum in regni successorem per matrimonium, quod cum filia Ducis Suffolciæ habuerat, exclusis Henrici Octauo filiabus constituerat; quo nomine à Maria deinceps diuino auxilio regnum adeptam capite damnatus ac mulctatus fuit.

Dudlæorum origo.

10 Ioanni pater fuit Edmundus Dudlæus scutifer, qui de peculatu damnatus ab Henrico Septimo, in crucem deinde ob eandem causam ab eius filio Henrico Octauo actus fuit. Hic Ed-

mundus fabro quodam lignario genitus dicitur, ita vt, si Roberti Dudlæi Comitis, de quo est sermo, genealogia colligenda sit, fuerit ille quidē Ducis filius, & Regis ad tempus frater, scutiferi nepos, ac fabri pronepos; qui tamen faber eò beatior quam reliqui, qui ab eo fluxerunt, existimari ac dici potest, quòd vir bonus fortasse lectulo suo mortem obiecit, cum ceteri fere omnes aut ferro, aut laqueo, aut morte aliqua violenta ob sua flagitia interierint.

¶ Hic etiam Robertus, qui Angliam postea tantopere afflixit, variam certè & inæquabilem vitæ suæ expertus est fortunam. Primum enim in summa rerum opulentia ac fastu natus, vidit se paulo post miserrimum, patre fratribusq. ac rebus omnibus orbatum, mortiq. additum; sed iterum tandem, volente rotam fortuna, euectus est ad honores maximos; per totos enim ferè triginta annos, vniuersum Angliæ regnum sua habuit

buit in potestate, eaq. potentia tam improbè ac impotenter vsus est, vt facile intelligatur quàm lubricus sit diuitiarum ac honorum locus, vel præceps potius ad omne vitium. nam ille in fortuna mediocri non malè animatus vel in ipsam etiam religionem Catholicam existimabatur; postea vero quàm Aulæ cōsuetudine crescere nonnihil cepit, sic ingurgitauit se in omnia flagitiorum genera, vt Anglia numquam aut nequior, opinor, hominem, aut tyrannum insolentiorum fuerit perpeffa.

12 Quis enim illius, vel stupra, vel adulteria, vel homicidia, vel parricidia, vel furta, vel rapinas, vel periuria, vel oppressiones pauperum, vel sæuitiam, vel astutias, vel probra excogitata in religionem Catholicam, vel damna illata tam reipublicæ quàm priuatis familijs poterit vniquam oratione consequi? extant libri integri de his rebus scripti & prælis excusi, tam Anglicè quàm Gal-

Comitis
Lecestren-
sis impro-
bitas.

licè,

licè, de quibus vnum vel alterum tantum excerpam, exempli causa, vt qualem religio Catholica habuerit in Anglia per tot annos aduersarium (illius enim potentia omnia ferè contineri iam dixi) intelligatur .

13 Primò omnium, cùm Reginae se amicitiam consequutum vidisset, tunc vt fortunæ commutationem, suamq. à religione Catholica defectionem, ab insigni aliquo scelere ordiretur, vxorem suam fæminam nobilem, ac locupletem, quæ temporibus tristissimis, suis illum opibus aluerat ac sustentauerat, ne suæ iam felicitatis esset particeps, vel libidinis potius spectatrix aut impedimentum, è curia statim ad villulam quandam, quinquaginta ferè millibus passuum Londino distantem, eiecit, atque ibi, in domum priuatam famuli cuiusdam sui eam compegit, vbi (quod omnes ei ominabantur) id breuissimè contigit, vt fractis nimirum ceruicibus expiraret .

14 Post huius exitium, in omnem libidinum licentiam impotentius se effudit, ita vt nihil ei clausum, nihil cuiquam tutum, nullius torus contra suæ libidinis faces flamma sq. satis munitus esse videretur. Cum fœmina quadam pernobili Baronis vidua, fide matrimonij data, cōsuetudinem habuit, & ex ea filium, qui hodie etiam viuit; sed ea post reiecta, adulteræ cuidam adhæsit, quæ Reginam ipsam consanguinitate ex Bolenorum familia attingebat: ea fuit vxor Comitissæ Effexiæ qui exceptioni in Hibernia præerat. Is cū audiisset, quid ageretur, & grauissimè illatam sibi contumeliam accepisset, & festinato cursu in Angliam iniuriæ vlciscendæ causa properaret, sublatus est veneno in ipso itinere, quo factō iste, & possessionem adulteræ sibi firmam reddidit, & eam postea in coniugem duxit, irata licet ac perinuita, immo reclamante, irascente, detestante Regina; sed ille iam eò potentia processer-

Baronissa
Shefeldia.

D rat,

rat, vt neminem vereretur, nec tam Regina quàm ipse totius regni vires complecti sua potestate videretur.

15 Quod exinde quoque magis omnibus patuit, quia etiam si ex hoc die, idest, post istas nuptias, nunquam illum amasse Regina credatur, plura tamen eius suafu atque arbitrato fecisse postea constat quam antè, quod timori ab omnibus tributum est. Illo enim præcipuè suadente vnà cum Cecilio, leges plurimæ iniquissimæq. in Catholicos latæ fuerunt, maximè illæ, quæ anno regni istius vigesimo secundo promulgatæ cernuntur.

Bellum apertum in Regem Hispaniæ.

16 Illo præterea suadente ac penè cogente, bellum apertum ac nefarium Regi Hispaniarum intulit Regina, & ditiones Belgicas manifesto Marte, isto duce, inuasit, cum antè obscurè tantum & dissimulanter rem egisset, & auxilijs occultis rebellatores fouisset. Illo etiam postulante atque agente, transactum est de vita morteq. Reginae Scotiæ, vt in ius ni-

mirum

mirum contra ius vocata, capite ad extremum plecteretur. Illo agente, instigante atque sumptus etiam contribuentē, pyratae illi atque prædones maritimi, tamquam Dæmones, orbem uniuersum peruagati, latrocinij omnia compleuerunt.

17 Tandem verò bellorum fessus (neque enim vnquam Martis gloria claruit) cum in Angliam ex Hollandia reuertisset, & maioribus quam vnquam antea arderet ambitionis facibus, maximis itē odijs in Catholicos inflammatus, diuina misericordia tum maxime concidit, cum maxime expediret, sed minime expectaretur. De causis verò mortis, non est eadem omnium vel opinio vel coniectura. Quidam enim ex iracundia, & furore quodam interiisse putant (non aliter ferè quàm Antiochum illum Iudæorum persecutorem) eò quòd cum Regina petitioni eius annuisset, qua summum quendam magistratum & imperium ex-

Lecestrij
Comitis
mortis ge-
nus.

2. Mach. 9.

traordinarium in Anglia postulasset, cæteri Senatores non sunt ei assensi, nec vnquam Cancellarius eius precibus adduci potuit, vt sigillum publicum ad scripturam apponeret.

18 Alij iustiori Dei iudicio extinctum putant, vxoris nimirum opera, cuius adipiscendæ causa, priorem maritum Comitem Effexium sublatum diximus. iam enim illa (vti fieri solet) hominis fenescentis pertæsa, iuuenem quendam strenuum & non ignobilem, è Comitibus famulatu, Blundum nomine, adamare cæperat, quod cùm ille animaduertisset, mandauit Blundum in Hollandiam, specie quidem honoris, vt illi bello, suo nomine interesset, reuera autem, vt vel aperta vi, vel insidijs caderet; vxorem vero, non dissimili amoris prætextu rus eduxit, quò de ea commodius vindictam sumendi occasio daretur, quod cùm illa præsentisceret, præuenisse dicitur, quod, & repentinum mortis genus, &

istius

istius celeres postea cum Blundo nuptiæ, statim post Comitum interitum vehementer confirmarunt; sed ut fuerit percommode sanè cecidit ad causam Catholicorum, qui hac Dei providentia, ab atrocissimo hoste liberati fuerunt.

19 Lecestrio ad omnem ferè nequitiam ac impietatem (præsertim quæ religionem Catholicam impugnaret) instrumentum fuit, & subsidiū singulare Franciscus Valsingamus, Regni secretarius, homo loco non ignobili planè natus, sed ferus & asper, & cum natura iracundus & ardens, tum sectæ Calvinianæ zolotypia præceps planè, ac penè furiosus. Lecestrio in rebus ferè omnibus adharebat, sed duabus maxime, affligendis nimirum ac persequendis Catholicis, & bellis ferendis per externa regna, reliqua vita, non ita publicè flagitiosus: quamquam illud nescio, an vlllo flagitio minus esset nefarium, quòd tam immitis ac bar-

Valsingamus Secretarius.

barus in Christi Confessores ac Martyres semper extiterit; vt non tantum verbis inhumanissimis, contumelijs, probris, dieterijs, & iniurijs ad se venientes exceperit, sed nonnunquam etiam pugnis & calcibus; fuit enim iræ impotentissimus, ac tanta rabie in religionem Catholicam nonnunquam extimulatus, vt planè Auerni facibus accensus atque agitatedus furijs videretur.

20 Valsingamus igitur cū ei pro officij sui ratione incumberet (quod esset à secretis) ad Reginam referre, quæ in Senatu ageretur, eamq. de externis etiam rebus certiolem facere, quæ alienis regnis per orbem gerebantur, singulare studium in eo semper posuit, vt rerum copiam haberet, qua Reginæ aures demulceret, eamq. ob causam exploratorum ingentes turbas per omnium ferè principum aulas ac respublicas habebat, qui litteris frequentissimis quid ageretur, quid diceretur, vel quid etiam cogitaretur

renun-

renunciarent ; quibus ille rebus acceptis , ac ad suum deinde arbitrium efficitis , ac dolatis , siue veris , siue falsis , semper tamen prosperis , Reginae animum pascebat . Nonnulla etiam ipse per se ac suos praestabat , armandis saltem pyratis ac praedonibus maritimis , quorum felici successu Regina laetaretur , atque his in rebus , alendisq. exploratoribus , vitæq. luxu ac superbia , tantam vim pecuniarum effudit , vt ære tandem alieno oppressus interierit , percussus etiam à Domino vlcere pessimo ac plaga insanabili ad corporis partes abditiores , non aliter quàm de Gallerio Maximino tyranno refert Eusebius .

Valsingami mors .

Euseb. lib. 8. c. 28.

21 Valsingami mortem exiguo temporis interuallo secuta mors est Christofori Hattoni , regni Cancellarij , qui ad diem vigesimum octauum Nouembris anni superioris multis sanè de causis perinuitus ex hac vita discessit , pridie nimirum illius diei , quo hoc edictum promulga-

Hattonus regni Cancellarius .

tum

tum est, cui ipse dum viueret restitisse dicitur, nec vnquam assensisse; tùm quod vir moderatior tantam crudelitatem fortasse non probaret; tùm etiam quod à Cecilio ac Puritanis (quibus Cecilius modò patrociniũ ostentat) capitali odio diffideret, nec vellet eorum potentiam Catholicorum pressuris tantopere augeri. Hinc nata est veneni suspicio ad hominem tollendum, vt diuersis Anglorum litteris perscriptum vidi. est enim ad omnia acutissimus Cecilius, qui vt omnibus victoriam suam testatiorem faceret, sequenti statim die post Hattoni obitum, expediendum curauit Edictum, quod antea hærebat, magnoq. sonitu in foro publicandum. Sed ad Cancellarium reuertamur.

22 Hic, honesta magis quam clara ortus familia, Londinum iuuenis venerat vt in legum regni municipalium studium incumberet; verùm cùm studiorum labores grauiores illi viderentur, quàm vt

æquo animo ferre posset; fecit, quod magna solet hodie iuuentutis Anglicanæ pars, qui studiorum causa Londinum veniunt, vt aulam potius, quàm scholam frequentaret. Contigit autem, non longè post Elizabethæ ad regnum euectionem, cùm omnia iam feruerēt iocis, spectaculis ludicris, alijsq. studijs iuuenilibus, vt in ipsis Domini natalitijs festis, comædia quædam summo apparatu in ipsa Reginae curia vniuersitatis nomine, per ipsos studiosos exhiberetur; qua in re, cùm multi pulcherrimè egissent, omnes tamen Christoforus Hattonus tùm venustate corporis, tùm actionis lepore excelluisse existimatus est; eaq. re tantopere Reginae placuit, vt deinceps semper in Aula eum habuerit, ac per omnes omnium honorum gradus ad summum tandem perduxerit, qui est Cancellarij. primò enim Regij corporis custodiae præfectus est, deinde cubiculo quoque præpositus, & his postremus additus.

Cancellarij magistratus .

23 Fuit Hattonus vt reliqua vita elegã-
tior, ità quoque in republica gubernanda
multò tēperatior, quàm cæteri, quos mo-
do nominaui Senatores & Consiliarios .
In religionis etiã negotio, si quid sensus
habebat, Catholicam sine dubio veriorẽ
existimabat, quod multis ipse signis, ac
verbis etiã nonnumquam demonstraue-
rat . Verùm ità se cōposuerat, vel abiecerat
potius, homo miserrimus, ad omnem
Reginæ voluntatem ac voluptatem, vt
illam se vnam aspicere, illius tantum se-
qui nutum in rebus omnibus profiteretur .
Illi ergo vt placeret, Domino suo ac
Creatori displicere neglexit, famulorum
eius non rarò consentiens mortibus,
quamquam ipse dum vixit, diligentissi-
mè hoc à se crimen apud amicos Catho-
licos studuit semper amoliri, affirmans
numquam se in cuiusquam viri Catholi-
ci necem, aut exitium consensisse . Sed
vix est credibile, cùm ea esset authorita-

te,

te, tùm in Senatu, tùm maximè apud Reginam, vt ipso reclamante tanta strages hominum innocentissimorum fieri vnquam potuisset; hinc tamen argumentum sumi potest, quid miseri isti carnifices atque fratricidæ, Deo tandèm responsuri sint de tanto sanguine effuso, cùm apud homines etiam iam nunc erubescant, vt nominatim quisquam eorum ei rei assensisse putetur, quam omnes simul iuncti, repugnante licet conscientia, summo studio, ambitionis ac nequitia causa promouent.

24 Sit igitur Hattonus apud alios excusatus de hoc tanto scelere, mihi verò ex sententia Evangelica duplici potius damnatione dignus videtur, nimirum quòd nouerit veritatem ac iustitiam, & contrà fecerit, quòd lumen acceperit, & spontè tamen cæcutierit, quòd viros bonos viderit, ac laudauerit, & partiri tamen cum furibus, & socius eorum fieri voluerit. Sit etiam alijs felix, & videatur perbeatus,

Hattoni infelicitas.

quòd diues, quòd potens, quòd summa apud Reginā gratia tot annis fuerit, mihi certè vel hoc ipso perinfelix videtur, quòd his illecebris Diabolus eum in perditionem traxerit. Quamquam alij quoque eo vno infortunatum illum putant, quòd cùm opes prope ingentes cumulasset, numquā tamen ei per Reginam licuit matrimonium inire (quod ipse summo-pere concupierat) quò tantorum ex se bonorum hæredem relinqueret. Sed hic ferè est exitus istiusmodi nugarum, quæ ab oculis carnis tanti æstimantur; modò agenda est Hattono conscientia suæ ac vitæ causa, vbi neque Reginæ potentia, neque gratia hominem poterit subleuare.

Cecilius
regni The-
saurarius.

25 Restat aliquid de Cecilio dicendum, qui vt primus prodijt in hanc scenam, ita postremus perstitit, author & actor vniuersæ fabulæ, immò poeta, & histrio, & mimus eiusdem, ac verissimus totius calamitatis Anglicanæ architectus, qui

è profectò nequior, quàm cæteri, existimandus, quò ficta moderatio detestanda magis est, quàm furor manifestus. Iste enim cum principium omne dederit sanguinariæ huic tragædiæ, & eiusdem actionem perpetua semper sollicitudine vrserit, versutissimè tamen rei inuidiam declinare studuit & in alios deriuare, modò Lecestrium, modò Valsingamum, modò alios insinuans apud Catholicos, cum supplices eum adibant, tantæ seueritatis authores esse, se percipere quidè aiebat vt mitius ageretur, sed obtinere nõ posse; cum certò interim constet, illius partes præcipuas semper his in rebus extitisse, & eo authore atque suasore, sæuitum esse crudelissimè quacunque vel minima oblata occasione. De hoc ergo tam subdolo, ac vafro homine nonnulla altius repetenda videntur.

26 Fuit isti Cecilio, qui modò regni Thesaurarius, & pupillorū nobilium custos, & quidlibet in Anglia ferè est, suoq.

Cecilij
principia
& aditus
primi ad
honores.

cuncta moderatur arbitratu, humile valde & obscurum initium . Pater enim eius, cui nomen fuit David Cecilius loco penè infimo inseruijt Regio vestiario : Auus verò ex militibus fuit præfidiarijs , qui ad Regij corporis custodiam designantur , & diuersorium insuper ac tabernam publicã habuit in oppido Stamfordiano . Hic verò noster , post aliquot annos in literarum studio in Vniuersitate Cantabrigiensi positos , Edouardi Regis initijs , foceris sui adiutus autoritate (vt antea dictum est) contulit se in famulatum Edouardi Semeri Ducis Somersetani, Regis auunculi, qui Protectoris appellatione , vniuerso regno , autoritate regia , per id tempus præerat . Huic cum aliquandiu à secretis inseruijssset , & per eum in consilium etiam regium inductus fuisset , & permutationi religionis Catholicæ, quæ eodem tempore Somersetani Ducis maximè autoritate fiebat, non parum cooperatus ; ani-

maduer-

maduertit homo callidus, non satis esse vel prudentiæ, vel opis in Somersetano, vt se suosq. contra Ioannem Dudlæum Comitem Varuicensem tueretur, qui manifestis indicijs ad locum & dignitatem Somersetani aspirabat. Itaque mutandum sibi ratus velificationis cursum Cecilius, summa perfidia Somersetano prodito atque deserto, contulit se ad Dudlæi partes, cui accusationis materiam etiam ac testimonium præbuisse dicitur, quo Somersetanum Dudlæus facilius opprimeret; in cuius rei mercedem Dudlæus postea, Somersetano extincto, cum ipse solus rerum omnium potitus & Dux Northumbriæ creatus fuisset, curauit, vt Cecilius cum rege Edouardo rediret in gratiã, & in Consilium iterum restitueretur, & Secretarij dignitatē recuperaret.

27 Deinceps verò, Maria regnum post Edouardum adepta, & Northumbrio ob scelera capitis condemnato, Cecilius, vt hac etiam rerum tempestate suum

Cecilij
fraudes.

ad commodum vteretur, summum primò religionis Catholicæ zelum simulat, Ecclesias frequentat, missarum solemnij quotidie interest, rosarium, quod vocât, Beatæ Virginis de manibus nunquam aut rarò deponit, precandi globulos diligenter versat, litanias suppliciter cum Sacerdote in Ecclesijs recitat, ex suggesto etiam ecclesiæ suæ parochialis Stamfordianæ, vt nonnulli referunt, deuotè aliquando concionatus dixit ad contribules suos, se Edouardi Regis tempore, errore quidem iuuentutis lapsurum, sed modò veritate perspecta resipuisse, & pœnitentia ductum rediisse vltro ad Ecclesiæ Catholicæ ac Romanæ gremium, hortari se omnes seriò, vt id ipsum faciant, & si qui fortè illum sequuti fuissent errantem, sequantur modò pœnitentiam agentem.

28 His rebus cum satis se probasse Catholicis Cecilius existimasset, vel saltem satis dissimulationi suæ fecisse fucum;

cæpit cum per se, tum etiam per amicos sollicitè agere, vt pristina ei dignitas Senatoris ac Secretarij redderetur, à qua sententia non longè sanè aberant nonnulli viri præcipui partis Catholicæ, & imprimis Cardinalis Polus, qui plurimum eo tempore autoritate valebat, & vir optimus cum esset, aliorum animos è suo metiès, existimabat tam istum, quam Elizabetham principem, ex animo verè loquutos, cum verbis tantopere religionem Catholicam profiterentur. Itaque in eam partem inclinabat, vt Cecilio tam Senatoria dignitas quam Secretarij officium restitueretur. Idem perurgebat Guilielmus Petrus, eques auratus, qui hac ipsa tempestate Mariæ Reginae à Secretis erat, & officium suum in hunc ipsum Cecilium transferre (quod ipse senio laboraret) magnopere cupiebat; quod certè si factum fuisset, etiamsi quamplurimum sine dubio in homine errassent, quem putabant Catholicum, mini-

Card. Polus.

Guil. Petrus.

mè tamen fortasse abs re fuisset; est enim omnium constans opinio, quòd Anglicana respublica nunquam in has calamitates venisset, si eo tempore Cecilij ambitioni satisfactum fuisset; neque enim ille alia de causa sequentis Regni initia turbavit, nisi vt opes ac honores assequeretur, quos stante priori reipublicæ forma, consequi nulla ratione potuisset.

Cecilij aditus ad Elizabetham.

29 Sed quanquam (vt dixi) non deerant viri Catholici, qui hoc ipsum tunc sentirent, Mariæ tamen Reginae, quæ hominis hypocrisisim optimè omnium nouerat, nunquam persuaderi potuit, vt ei fideret, aut suorum consiliorum participem illum faceret. Quod cum ille tandem penitus perspexisset, ne nihil ageret, alias statim cogitationes iniijt, seq. ad spem quandam orituri solis conuertit: contulit enim se ad principis Elizabethæ obseruantiam & famulatum, in cuius exitium paulò antè, cum Duce Northumberlandano, ipse etiam nominatim & scri-

pto chirographo conspirauerat. Cùm tamen Elizabethæ paulò post regnandi vices ex insperatò ferè obuenerent, non fuit Cecilio perdifficile intimè ei se insinuare ad persuadendum quæ vellet; habuit tamen primis illis diebus non exiguam difficultatem, vt eam induceret ad religionis formam publicè permutandam, non quòd illa religionem vllam magnopere curaret, sed quòd res ipsa magnas in se difficultates, ac non nihil etiam periculi habitura videbatur, eò quòd omnium regni ordinum præcipua pars religionis Catholicæ magno studio teneretur. Sed contrà Cecilius atque Baconus affirmare, expedire penitus Reginæ, vt religionis forma (ad tempus saltem) permutetur, ne illa Pontificis Romani approbare videatur auctoritatem, cuius decreto matris suæ cum Henrico nuptiæ improbatæ fuerant, & consequenter ipsamet etiam Elizabetha ab omni regni hæreditate tanquam illegitima ex-

cluderetur. non defuturas in posterum redeundi cum Pontifice in gratiam, rebus suis benè compositis, si ità videretur, occasiones, nec timendam aliquam regni perturbationem, aut procerum hac de causa defectionem; se enim in capita sua recipere, id omne pacificè ac tranquillè perfecturos: nec viam dissimulant, qua id sint aggressuri, quæ via cùm Regina etiam non displicuisset, res omnis eorum arbitrio ac potestati permissa est, illi autem hac impostura quam dicam, negotium omne confecerunt.

Fraudes
Cecilij ac
Baconi in
religione
Catholica
opprimen-
da.

30 Erat eo tempore clarissimus inter omnes Regni Anglicani proceres Comes Arundelius, non tantùm familiæ nobilitate, qua primum locum in Comitibus tenebat, sed aliorum etiam procerum affinitate & obseruantia. Dux enim Norfolciæ, qui omnium erat potentissimus, Arundelij filiam in vxorem duxerat. Hunc Comitem delegerat Cecilius, licet opinione Catholicum, vt sibi esset

instru-

instrumentum ad religionem catholice evertendam, nec deerat ad hoc facinus, peropportuna quædam occasio. Nam Arundelius per hæc ipsa tempora, vxore viduatus, nescio quid inanis spei de Regina nuptijs conceperat. Dux etiam Norfolcianus amissa coniuge Arundelij filia aliam quandam deperibat sanguine sibi coniunctam, quam per leges Ecclesiasticas ducere non poterat, nisi Pontifex ea in re dispensaret: nonnulla autem erant quæ Pontificem in eo negotio difficiliorem, quàm Dux ipse animo conceperat, reddidere.

31 Vtramque igitur occasionem arripuit Cecilius, tum vt ira magis Ducem accenderet in Pontificem, tum etiam vt cupiditate Comitem inflammaret incundi cum Regina matrimonium, cuius rei certissimam ei spem faciebat, si ad Regiam se voluntatem, in religione ad tempus saltem commutanda, conformaret. Quod ille auidissimè arripiens, lætalis

istius

iftius cupiditatis facibus a deo incēſus ac inflammatus fuit, vt omnia ſtatim miſcere ac profundere ceperit, immò prorfus inſanire; cū enim maturæ iam ætatis vir eſſet, ad iuuenilia omnia & puerilia deſcendere, quò Regiſtæ adoleſcentulæ placeret, conuiuijs, iocis, tripudijs, alijsq. ineptijs dies nocteſq. terere, quoad tandem exhaustis rebus omnibus & ad ſummam ferè paupertatem redactus, deluſus à Cecilio, deriſus à Regina, derelictus ac contemptus ab omnibus, miſerrimo dolore confectus periit.

Modus mutandæ religionis in Anglia.

32 Interim tamē Cecilio ac Regiſtæ contra Deum deſeruierat, in religione comitiorū authoritate mutāda. Regina enim, ſua id authoritate efficere numquam potuiſſet. In Comitijs autem quæ vniuerſam rempublicam repræſentant, cū duo præcipuè hominum genera ſint, qui ſuffragia ferunt, aliud Epiſcoporum ac Præfulum Eccleſiaſticorum, aliud Procerum & Principum laicorum, de primis

deſpe-

desperantes hæretici, laborarunt tantum de secundis peruertendis, quos Arundelij ac Ducis Norfolciani Generi sui opera sic peruerterunt, vt cum maxima eorū pars Catholici essent, alij tamen ceperint istorū precibus permoti dissimulare, alij abesse Comitij eo die quo de religione tractabatur, alij tacere, alij proceribus hæreticis suffragiorum suorum potestatem facere, alij penitus deficere, ac sententiam pro hæreticis ferre: denique eò vsquè valuit Cecilij fraus & astutia, vt tandem ex omni nobilitate laica, quæ præsens aderat, trium suffragiorum numero Catholici superarentur, quibus elati hæretici, tamquam legitima Comitiorum sententia pro se lata, Ecclesiasticos (quorum vota locum principem ac pondus præcipuum in Comitij habere debuissent) præter omne ius ac fas prætereunt, locisq. eos deinde per vim mouent, dignitatibus ac honoribus spoliant, carceribus, quòd eis consentire nollent,

mouent

inclu-

includunt, nec his contenti, ministris etiam suis, id est partis hæreticæ buccinatoribus, Episcopatus, aliasq; dignitates Ecclesiasticas iniquissimè attribuunt, atque hac ratione Euangelium suum legitimè in Anglia introductum, ac stabilitum proclamant, & proditorem patriæ decernunt, quicumque rem postea in controuersiam vocare præsumserit.

33 Vt autem criminis huius (proditionis nimirum & læsæ maiestatis regię) iustam aliquam speciem haberet, atque toti huic negotio maior fucus præpararetur in posterũ, contra Catholicos (solēt enim ab antiquo hæretici humanæ magis quàm diuinæ maiestatis rationē habere, magisq; offensas quæ in mortales principes committuntur, quàm quæ in Deũ, exaggerare) lege sancendum his primis Comitijs curauerunt, vt omnes verbis conceptis iurarent: Reginam esse supremam in causis ecclesiasticis gubernatricem, ac iudicem, & omnia iura ac pote-

Vnde tot
criminationes de læsa
maiestate
in Anglia.

»

»

»

-ubni

statem

statem Pontificis Romani in regno Angliæ, in ipsam, comitiorum horum auctoritate, translata esse. Quæ periurandi ac blasphemandi formula, cum ipsis etiã legis conditoribus impia & ridicula videretur, subdolè per Cecilium & sui similes suggestum fuit, vt se ipsi lege eximerent, quam alijs ferebant, quod & factum est. Nam eisdem cauetur comitijs ne legis istius pœna ad magnates parlamentares (vt ipsi loquuntur) extendi possit, sed alios tantum inferiores intoluat; exemplum sanè illustre hæreticæ fraudis, impietatis, atque nequitia, quæ se ad tempora & homines accommodat, nec conscientia, sed utilitatis suæ negotium agit.

34 Ex hoc fonte manauit omnis illa multitudo proditionum ac criminum læsæ maiestatis, quibus Catholici Anglicani deinceps implicati sunt, & hodie opprimuntur, ita vt nihil ferè de religione sua proferre, aut affirmare, aut exercere

G possint,

possint, quod ad aliquod læsæ maiestatis caput, ac criminationem non pertineat. Cùm enim totius negotij ad religionem pertinentis ius, ad ciuilem magistratum translatum sit (huius autem decretis non obedire rebellio quædam, ac perduellio vulgò videatur) facile effectum est, vt omnia ferè religionis Catholicæ capita, quæ in Anglia per hæreticos non admittuntur, læsæ maiestatis crimina censeantur; atque hoc Cecilij præ cæteris subdola, malitiosa, ac planè Iulianica astutia factum est, ne Catholici propter fidem afflicti, propter fidem videantur pati, quod honorificum est, sed ob flagitia ac prodiciones, nomine nimirum odiosissimo.

35 Atque cùm hoc rerum cursu vterentur Cecilius & Baconus, & omnia suo arbitrato soli gererent, Reginamq. penitus sua haberent in potestate, ità vt nullo ferè numero apud illos vel illam totius regni nobilitas antiqua haberetur; tunc sanè (licet ferò) pœnituit tandem ma-

*Naxora. I.
in Iulian.*

*Conspiratio
procu-
rum præci-
puorum in
Ceciliū &
Baconum.*

grates illos de summa illa leuitate atque inconstantia, qua Dei causam (proh dedecus) in Comitijis tam infeliciter, atque abiectè paulò antè prodidissent, & homines sordidos atque insolentissimos sua extulissent & armassent autoritate, in sui scilicet contemptum ac reipublicæ ruinam. Inierunt itaque quale tunc poterant consilium, quam ratione aut via huic tanto malo remedium aliquod adhiberi posset, quod hac occasione aggressi sunt.

36 Turbatis iam omnibus ferè vicinis regnis per Cecilij molitiones, præcipuè verò Gallia, Scotiaq., venerat recentissimè in Angliam Elizabethæ inuitatu Maria Stuarda Regina Scotiae, auxiliij accipiendi causa contra hæreticos suos, Cecilij maximè instigatione rebellantes. Cū autem Mariæ in custodiam contra fidem datam tradita, Cecilius nobilitatem Anglicanam benè cupere intellexisset, veritus ne si Elizabetha sine liberis moreretur, Ma-

Reginæ
Scotia in
Angliam
aduentus.

ria ei succederet, cepit miscere ac turbare omnia, ne hoc accideret; & inter cætera librum quendam idioma Angliano conscriptum, clam emitti ac euulgari curavit, quo seditiosissimè assereretur non ad Scotiæ Reginam, quæ ex prima Henrici Regis sorore descenderat, sed ad Comitis Herefordiensis filios, qui ex secunda eiusdem Henrici sorore (illegitimo licet connubio) prognati erant, & quibuscum ipse Cecilius ac Baconus nescio quam affinitatem iam contraxerant, regni successionem iure pertinere.

37 Hac tam insigni nequitia, atque insolentia lacefsiti proceres (erat enim hæc eadem plane fraus quam Northumbrius paulò antè, Edouardi Regis tempore, pro Iana Ducis Suffolciensis filia molitus erat) cõuenerunt frequētes Londini, ad annum Domini 1568. qui fuit Elizabethæ regni decimus, in domo Marchionis Vintoniensis, viri longè prudentissimi, ac regni thesaurarij, vbi præsen-

tes erāt præter ipsum Marchionem, Dux etiam Norfolcius, Comes Arundelius, Comes Penbruchius, & alij primores viri quos modo nominare non est necesse. Penbruchius verò filium etiam natu maiorem, qui modò superest, & hæreticorum partibus totus obsequitur (à paterna maximè magnanimitate degenerans) in eum secum conuentum adduxit, quò puer etiam addisceret (sic enim erāt patris ad eum verba) rempublicam contra perditissimorum hominū nequitiam defendere. Intererat etiam eidem consilio Robertus Dudlæus, Comes Lecestrensis, partim quia nondum penitus à religionis Catholicæ amore, quam pater eius moriens plurimum ei commendaauerat, nec ab antiquorum procerum obseruantia descuierat, partim etiam quòd magna eo tempore æmulatione, & odio eum Cecilio certaret (vt inter riuales fieri solet) vter vtro magis apud Reginam authoritate valeret.

Procerum
decretum
de suspen-
dendo Ce-
cilio.

38 In hoc confesso principū totius Re-
gni potentissimorum, post multas quere-
las de præsentī rerum gubernatione pro-
positas, quarū omnis culpa in Ceciliū
& Baconū meritò videbatur conijcien-
da, sententijs tandē omnium decre-
tum fuit, vt proximo frequenti Senatu,
Dux Norfolciæ cæteris comitatus pro-
ceribus, vtrumque reipub. nomine pu-
niret, idque ea ratione, vt è Senatu,
Regiaq. abreptos, ad Curiaē ianuas in
cruce agi præciperet, & re perfe-
cta omnes illicò ad forum progressi, ex-
plicarent populo tūm huius facti ratio-
nem, tūm successionis etiam regnan-
di legitimam seriem, si quid forte Regi-
næ humanitus accideret, cui tamen cæ-
teris in rebus omnibus, quæ ad officia sua
& fidelitatem pertinerent, se fore obe-
dientes ac promptissimos semper, nouo
etiam iuramenti Sacramento, eo ipso lo-
co confirmarent.

39 Sed hoc eis consiliū non successit,

è quòd perfidia Lecestrij tota res statim patefacta Reginae fuit ; quæ tanto procerum suorum consensu perterrita , vocatum ad se Cecilium docuit de vniuerso periculo , cumq. nulla alia elabendi via relicta sibi videretur , hortatur vt statim Ducem Norfolciensem supplex adeat , oret , obsecret , & obtestetur , officijs , lacrymis & promissis flectat , quod ille cum diligentissimè , tum multò etiam sibi felicius quam vel Duci , vel reipublicæ perfecit . Duce enim adito , cum in genua prouolutus , vim lacrymarum effudisset , deprecatus præterita , & omnia in posterum officia pollicitus , iniecta etiã eius rei spe , quam tunc sciebat Ducem expetere , eiq. fore exitiosam (matrimonij nimirum cum Regina Scotiæ ineundi) ad eamq. rem Reginae consensum se procuraturum promittens , obtinuit facillè à Duce , homine non valdè neque prudente , neque constante , & suæ futuræ calamitatis inscio , & nonnulla etiam cupiditate

Reginae ac
Cecilij re-
fugium .

tate obcæcato (& quod caput est, quia Deus religionem ab illo proditam hac ratione vlcisci voluit) vt procerum designationem in præsentia remoraretur, quod illi tamen cùm intellexissent, iniquissime tulerunt & renunciandum Duci iusserunt, eo se die parasse sibi à Cecilio laqueos ac perniciem, quod euentus paulò post declarauit: Cecilius enim in huius beneficij mercedem, præcedendum Duci caput intra biennium curauit; cæteri verò magnates in prouincias suas regressi partim eius vi qui pro libidine res iam omnes administrabat, partim indignatione quòd tam insolentem potentiam ferre non possent, exigui temporis interuallo ferè omnes cõfecti sunt.

40 Solum Northumbriæ ac Vuestmerlandiæ Comites, sumptis armis ad partes Angliæ boreales rem prosequendam iudicabant, sed hyberni temporis incommoditate, rerumq. necessariorum inopia afflictis, diu sustinere bellum nequuerunt.

Arma sum
pta pro re-
ligione.

Itaque

Itaque Vuestmerlanus in Belgium, Northumberlanus verò in Scotiam se recepit, vbi ab hæreticis breui proditus, contra ius gentium ac regnorum pecunia veditus, Reginae paulò post ad supplicium traditus fuit. Exinde Cecilius nobilitatem Anglicanam sic affligendam, sic opprimendam & inter se committendam, sic etiam exhauriendam & ære alieno onerandam, hæresiq. inficiendã curauit, vt istiusmodi periculi metu nunquam profteà laborauerit.

41 Feci longiorem propterea de Cecilio isto narrationẽ, vt intelligatur quàm exitiosus homo ab initio semper extiterit, & omnium ferè malorum in Catholicos machinator. Ille enim non huius tantum edicti, sed aliorum omnium tum edictorum, tum statutorum Comitialium præcipuus auctor & suasor fuisse noscitur, ita vt verus Catholicorũ Aman dici possit, de quo diuinæ litteræ sic loquuntur. Posthæc Rex Assuerus exaltauit

Cecilius
Catholico
rũ Aman

Ester. 4.

„ Aman de stirpe Agag & posuit folium
 „ eius super omnes principes quos habe-
 „ bat, cunctiq. serui Regis qui in foribus
 „ Palatij versabantur flectebant genua &
 „ adorabant Aman, qui aliquando dixit
 „ regi; est populus per omnes prouincias
 „ regni tui dispersus, & à se mutuò separa-
 „ tus, nouis vtens legibus ac ceremonijs, in-
 „ super & regis scita contemnens, & opti-
 „ mè nosti quòd non expediat regno tuo
 „ vt insolescat per licentiam, si tibi placet
 „ decerne vt pereat. Haëtenus diuinæ lit-
 „ teræ de Amano illo Iudæorum inimico;
 „ & certè hæc omnia proprijsimè viden-
 „ tur in Cecilium nostrum conuenire, quã-
 „ tum ad odium & machinationes in Ca-
 „ tholicos; an verò reliqua conueniant, id
 „ est, an idem exitus istius tragediæ sit fu-
 „ turus, qui illius in libro Ester describitur
 „ (idem enim modò Deus est, eademq.
 „ Dei potentia, eadem bonitas & iustitia,
 „ & ipsissima causa) & an idem lignum
 „ altissimum (patibulum inquam illud il-
 „ lustre

lustre quinquaginta cubitorum Mardo-
chæo paratum) huic nostro tandem A-
mano referuetur , nemo hominum di-
xerit . Quia iudicia Dei abyssus multa .

Psal. 35.

”

42 Vt igitur hanc primam responsio-
nis nostræ clausulam ad prima edicti ver-
ba aliquandò concludamus ; dicimus ,
etiãsi vox illa primo loco posita nimi-
rum . *Per Reginam* . ideo à Scriba posita
sit , vt totum Edictum à Regina sensu ac
iudicio profectum existimetur , non ta-
men ità est , sed à paucorum potius ho-
minum cupiditate , odio , ambitione , at-
que nequitia . Et quanquam non nega-
uerim huic Edicto assensum à Regina
præstitum fuisse (de quo illa rationem
Deo redditura est) affirmo tamen id non
tàm spòte , ob eas , quas antè dixi , causas ,
ab illa emissum quàm cæterorum impor-
tunitate , & Cecilij maximè fraudibus ,
& imposturis extortum esse ; quem ve-
teratorem , non tantum suasorem , &
procuratorem istius edicti omnium ini-

A' quibus
proprie e-
xierit hoc
Edictum .

Index II
ob clausu-
ram

quiffimi, ſed ſcribam etiam fuiſſe accepi-
 mus: nā præter cæteros Angliæ magistra-
 tus in ſe vnum ambitioſiſſimè collectos,
 Secretarij quoque officium, ipſe ſolus
 à Valsingami morte uſurpare voluit. Ab
 iſto igitur totius rei fabrica proceſſit, ab
 iſto odioſæ illæ voces ac phraſes in Ca-
 tholicos, alijs edictis non uſurpatæ, ab
 iſto contumeliæ ac mendacia in princi-
 pes Chriſtianos, quæ omnium oculis ac
 iudicijs manifeſtæ falſitatis, ac impuden-
 tiæ reuincuntur, ab iſto tot fraudes &
 technæ, quot ferè totius edicti lineæ cer-
 nuntur, quæ tamen omnia Regina nomine
 diuulgantur.

43 Et certe ſi Gualteri quoque Raulæi
 ſchola frequens de Atheiſmo paulò lon-
 gius proceſſerit (quā modò ita notam &
 publicam ſuis in ædibus habere dicitur,
 Aſtronomo quodā Necromanteo præ-
 ceptore, vt iuuentutis nobilioris non exi-
 guæ turmæ tam Moyſis legem veterem,
 quàm nouam Chriſti Domini, infulſis

Raulæi
 ſchola de
 Atheiſmo.

imialup

s H

quibus-

quibusdam facetijs ac dicerijs. eludere, ac in circulis suis irridere didicerint) si hæc, inquam, schola radices ac robur ceperit, & ipse Raulæus in Senatum delectus fuerit, quò reipub. quoque negocijs præsideat (quod omnes non sine summa ratione expectant, cum primas apud Reginam post Dudlæum & Hattonum teneat, & ex gregario propè Hybæniæ milite virum principem ac potentem sola Reginae gratia, nullis præcedentibus meritis videant euasisse) quid, inquam, erit expectandum aliud, nisi vt aliquando edictum aliquod à Mago illo atque Epicuro Raulæi præceptore conscriptum, Reginae nomine euulgatum cernamus, quo planè omnis diuinitas, omnis animæ immortalitas, & alterius vitæ expectatio dilucidè, clarè, breuiter, & citra ambages tollatur, & læsæ maiestatis accusentur tanquàm reipub. perturbatores, qui contra istiusmodi doctrinam tam placidam, & sese in carnis vitijs volutantibus

ib. sig
est edic
vult non
animon
mutarsh

hominibus suauem, scrupulos cuiquam aut molestias moueant?

44 Atque hoc quidem est eorum principum vel peccatum, vel infelicitas, cum summo reipub. damno ac miseria coniuncta, qui quòd vel ætatis, vel sexus imbecillitate impediti, rebus ipsis agendis aut examinãdis præesse non possunt, aliorum sæpe hominum errata, vel etiam delicta ac flagitia, suarum actionum auctoritate vestire coguntur.

45 Sed demus hæc omnia ab ipsa Regina cogitata, meditata, dictata, euulgata esse, ponamus ipsius esse propria, quæ eius nomine, eius assensu, eius auctoritate proferuntur. Quid igitur? an ideò vera erunt, & solida? an ideò obtinebunt, ut cuiquam homini forti aut prudenti terribilia videantur, quòd à Regina profiscantur, hoc est à femina pessimorum hominum consilijs imbuta, & nequissimorum hæreticorum erroribus infecta? an non habemus ex eo quod docet Apo-

Quid dicat edictum non cuius nomine, cõsiderandum.

stolus, non solum si Rex aliquis aut Regina, aut Princeps sæcularis, sed si ipsi etiã Apostoli aut Angeli de Cælo, obtrudere voluerint aliud, quàm quòd ab initio acceptũ est, in rebus ad religionẽ pertinentibus, id respuendum, cõtemnendum, horrendum esse? Quid ergo dicemus? certẽ oppono Reginae huic omnes Reges veros ac Reginas Angliæ quos vnquam habuit illa insula Christianos, oppono huic edicto edicta omnia ac statuta, legesq. præteritorum principum, qui à primis fidei Christianæ temporibus, vel prudentiæ laude, vel artis militaris gloria, vel Catholicæ religionis pietate excelluerunt, oppono huic vni fœminæ tot & tantos & tam illustres viros, oppono vni Elizabethæ tot Edouardos, tot Henricos, tot nominatissimos Anglicani Regni Principes, oppono ipsum Auum Patremq. qui omnes nemine dempto, si modo viuerent, huic edicto nouo, inusitato, insolenti, hæretico non modo reclamarent, ac resi-

Galat. 1.

1212311
201 1022
202 10 211
102111

—11111

sterent,

sterent, sed illud tamquam indignum Christiano principe resignarent, refrigerent, atque exterminarent.

Henrici
Octaui sen-
sus de hoc
edicto.

46 Et vt aliquid de Henrico istius patre speciatim dicam, de quo solo propter grauissimā cum Pontifice Romano controuersiam ac schisma, dubitatio aliqua moueri potest, certissimè affirmit, extra dubium esse debere, quòd hac in causa acerrimus fuisset (si uiueret) filiaē suæ non tantum aduersarius, verum etiam vindex, qui vsque adeò defendit semper sacrificij Missæ dignitatem, ac reuerentiam, & Confessionis Sacramentalis sanctissimū usum (quarum duarum rerum odio Elizabetha maximè Sacerdotes hodie Catholicos proscribit) vt præter alios multos, quos ob horum duorum articulorū impugnationem iussit morte mulctari, ipsum etiam Cromuelum, regni totius Cancellarium ac Senatorum principem, & ipsius Regis in rebus spiritualibus (vt ipse tūc loquebatur)

supre-

supremum Vicarium, exterminandum atque occidendum curauerit, quòd istarum hæreseon suspectum habuerit, prout ipsius Angliæ annales testatur; & Catharinam Parram, quæ postremo loco vxor ei obuenerat, eadem de causa, si vixisset, interficiendam etiam vt hæreticam designauerat, vt ex Sanderi historia intelligi potest.

47 Quam igitur crudelitatem Elizabetha hoc Edicto in Dei sacerdotes ac reliquos sui regni Catholicos exercet, id nullo sanè iure neque antiquo, neque recèti, neque diuino, neque humano facit, nullo exemplo maiorum suorum aut præteritorum principum, ne impijssimi quidem si quis extiterit, nulla approbatione præsentium, ne hæreticorum quidè, qui omnes auersantur tam immanem hominum Christianorum lanienam, quam ista in Anglia exercet: solos Diocletianos, Maximinos, Decios, Domitianos imitatur, & longè quidem minori, quàm

Sine ratione, & exemplo furit Elizabetha.

illi ratione. Illi enim, vt verum fateamur, religionem Christianam vt nouam, ac recens natam, & antiquissimo Deorum suorum cultui contradicentem, impugnant; at ista Catholicam persequitur, quàm Anglia à prima conuersionis suæ origine complexa est, in qua omnes maiores eius vixerūt, in qua ipsa tum nata, tum instituta & educata est, quam ad baptismi fontem primò professa, deinde sæpissimè verbis ardentissimis confessa & contestata, & postremò in regni inauguratione, vsitata formula, conceptis verbis, & Sacramento solemnè (quanquam perfidè planè vt euentus declarat) perpetuò à se defendendam iurauit.

48 Sed huius perfidiæ vindex erit Dominus, tueantur Catholici patientiam suam, tueantur constantiam. Expectent Dominum, & viriliter agant, & confortetur cor eorum, quia Dominus aderit opportuno auxilio, nec timeant à verbis viri peccatoris, quia gloria eius ster-

Psal. 26.
30.

1. Mach. 2.

& ver-

& vermis. Maiori sonitu verborum legimus edicta in Catholicos promulgata, & maiori longè potentia edicentium; vidimus enim totius orbis imperatorum edicta, non vno loco sed vbique columnis, faxis, parietibus affixa, in quibus erat. Maximinus, aut Diocletianus, aut Domitianus, Augustus, Imperator inuictus, Pōtifex Maximus, Consul decies, Dictator vigesies, Particus, Ponticus, Arabicus, Scythicus, Gallicus, Britannicus, Germanicus, Pater patriæ, & similia, quibus innuebatur inter cætera, nullam esse orbis partem, quæ istorum tyrannorum potentia non esset subiecta, quam tamen potentiam omnē cum in Christianorum perniciē effudissent, nihil effecere; quanto minus vnus foeminæ iam vetulæ rabies, & decrepiti senis delirans insania, in vna tantum Christiani orbis particula furentium, extinguet semen Ecclesiæ Catholicæ, quod altissimis defixum radicibus in æternum permansurum ipsius Dei te-

Persequutorum antiquorum potentia.

Vide Eusebium hist. lib. 8. c. 29.

stimonio promittitur. De hoc ergo securi videamus deinceps quid habeat hoc Reginae Cecilijq. Edictum, cuius hoc est initium.

EDICTI VERBA.

Declaratio magnarum turbationum, qua in rempub. intentantur, per multitudinem Sacerdotum, Seminaristarum, ac Iesuitarum, &c.

R E S P O N S I O.

Narrat Aesopus in fabulis, lupum, dum ad fontem biberet, vidisse fortè infra se agnum de riuulo bibentem, & iracundia motum, vel cupiditate potius eum deuorandi, exclamasse: Vah pessimus iste mihi turbat aquam. Narrant etiam scriptores Ecclesiastici, & præter eos Cornelius Tacitus

Hereticorum calumnia.

Vide Tacitum, & Suetonium in Neronem.

tus gentilis, Neronem, cum urbem ipse voluptatis causa incendisset, Christianos eo crimine accersisse, & tanquam incendiarios exquisitissimis pœnis affectos trucidasse. Deus immortalis, quid nostræ causæ similis? Elizabetha regnum Angliæ tranquillum ingressa, cum omnia pacata, serena, ac quieta inuenisset, mutatione deinde religionis Catholicæ, eiectione bonorum, inductione nouarum sectarum, ac hæresum, quæ neque finem, neque modum, neque consistentiam habent, ruptione denique foederum cum vicinis principibus, alijsq. peccatis suis ac suorum, sic turbauit sibi omnia, ut neque domi neque foris aut pax sit aut vlla securitas: & modo culpa omnis in Sacerdotes Dei confertur; sed quo quæso iure, aut qua iustitia? Cecilius ac reliqui reipublicæ Christianæ incendiarij, cum faces bellorum ac seditionum in omnes circumquaque prouincias coniecerint, & tandem metuant ne flammæ pars

aliqua in ipſos fortasſe refleſtatur, homi-
nes innocentifſimos hoc ipſo crimine
accerſunt, ſed quanto ſcelere, nemo eſt
qui non videat.

Vnde tur-
bationes
Angliæ.

50 Non Sacerdotes, Elizabetha, qui in
tremendis Dei myſterijs Deum placare
curant, non Seminariftæ, quos vocas, id
eſt, Seminariorum, & Collegiorum Ca-
tholicorum Alumni, qui ad patriæ ſalu-
tem ſe totos deuouerunt, non Ieſuitæ,
qui ſub nominis ſanctiſſimi patrocini-
o congregati, ad proximorum ſalutem ſa-
luberrimè ſe impendunt, non ſunt iſti
tuarum vel reipublicæ perturbationum
cauſæ, ſi quas pateris, vel ſi quas times,
ſed illæ potius, quas modò dixi, diuini
iuris ac humani per te ac tuos conuulſio-
nes. Obiecerunt quidem Chriſto Do-
mino apud Pilatum Iudæi, quòd commo-
uiſſet plebem: Incipiens à Galilæa uſque
» Hieruſalem. idem exprobrarunt Scribæ
& Pharifæi Apoſtoliſ. Et Tertullus Ora-
tor apud Felicem Proconſulem, de Diuo

Linc. 23.

Paulo

Paulo sic loquitur. Inuenimus hunc hominem pestiferum, & concitantem seditiones. Idem fecerunt postea seruis Dei vel innocentissimis ac quietissimis Tyranni omnes, vt odioso nomine apud populum eos traducerent; sed calumniæ fuerunt, non crimina. Eodem planè exemplo dixit aliquando Rex Achab impius ad Eliam Prophetam, Tunc es qui turbas Israel? At respondit ei vir Dei ea libertate qua tantum virum decuit. Non ego turbaui Israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini. Hæc igitur vera causa, hinc (mihi crede) omnis turbatio, hinc omnis fundi tui calamitas, Elizabetha, quòd Dominum dereliqueris, quòd viam regiam religionis Christianæ ac Catholicæ deserueris, scriptum est enim. Quis restitit ei & pacem habuit?

Act. 17.

”

”

3. Reg. 18.

”

”

”

”

Iob 9.

”

Regine in gubernando errata.

seruasses, si principum præteritorum institutis obsequuta, religionem Catholicam, prout iuraueras, defendisses, si populo tibi subiecto ius æquabile ex antiquissimis Regni legibus administrasses, si externa fœdera cum socijs & amicis principibus maiorum more seruasses, si regnandi vices, successionem & seriem (quod prudentissimi principes studiosè facere solent) vel matrimonij tui prole, vel alia quacumque legitima ratione explicatam, certam, & indubitatam reddidisses: regnares tu quidem hodie Elizabetha, felicissimè ac tutissimè (si quid ego iudico) nec iam ingrauescente ætate, post triginta & trium annorum regnum, tantopere, vt ipsa quereris, tibi laborandum esset, vel de vitæ tuæ, vel de reipublicæ periculis auertendis.

52 Sed cùm tu nequissimorum hominum consilijs decepta, omnia planè contrà feceris, cùm Ecclesiam Dei persecuta fueris, religionem euerteris, maio-

rum placita ac leges contempseris, & partem populi tui nobilissimam, maximamq. (Catholicos intelligo) per quos ad Regni fastigium perueneras, honoribus, officijs, dignitate priuatos, iniurijs omnibus ac contumelijs affeceris, & bonorum spoliatione, exilijs, carceribus, mortibus ad desperationem vsquè (quantum in te est) affixeris, cumq. horum loco homines novos ac impios, id est, vel Atheos, vel Hæreticos, ad gubernacula reipublicæ extuleris, & istorum vel licentia, vel malitia vniuersum regnum tuum hæresibus, sectis, dissidijs, impleueris, cum lege seuerissima ac capitali (quod nullibi vnquam opinor factum) sanciueris, ne quis affirmet, vel existimet, vel coniectet quidem, cuiam post te regnandi ius debeat, tamquam si omnia tecum interire velles, cum externos vndeque circumcercà principes infinitis prope iniurijs lacefferis, nec foedus vllum cum vllò conseruaueris, cum omnia turbaueris,

omnia suspecta, dubia, perplexa, exulcerata, infesta reddideris: quid causæ est, cur nunc in homines innocentissimos & pacatissimos, in Dei nimirum Sacerdotes, in scholares, ac litterarum studiosos, in viros religiosos, & Ecclesiasticos, turbationum istarum culpa conferatur?

Digladia-
tio inter
Protestan-
tes & Puri-
tanos.

53 Et vt nonnulla magis particulatim excutiã, turbatio illa non exigua, quæ totis his annis proximis intercessit, & vsque durat, Protestantibus tui regni cum Puritanis (quæ duæ sectæ cæterarum omnium potentissimæ sunt) nec multum quidem absimilis ei, quæ rigidorum ac mollium Lutheranorum est in Germania contentio (nisi quòd hæc tuorum acrior ac ferocior, & ad cædes multò propensior) hæc, inquam, turbatio, hic tumultus, hæc hominum furentium inter se digladiatio, qua inuicem sibi bella, mortes, ac cædes minantur, qui libris plurimis scriptis & impressis (quòd recentissimè vidimus) se inuicem sic conscindunt, vt à nul-

lis probris, contumelijs, aut minis abstineant, immò classicum belli ciuilib non obscure personant, arma intentant, partium suarum vires, multitudinem, ac incensos odij animos manifeste iactant; horum, inquam, furor, nùm aliquo modo ad Sacerdotes Catholicos, aut Seminaristas pertinet? Et tamen, quantum reipublicæ tuæ periculum, quantum tibi ipsi exitium ab ista turbatione timendum sit, nemo est hominum prudentium qui non perspiciat. Vtraque enim pars acerrimis (vt dixi) odiis in alteram inflammata, non exiguis etiam sectatorum suorum opibus, armis, & numero insolescit, nec spes est aliquandò componi posse hanc controuersiam, cùm omnes (pro hæreticorum more) pertinacissimè à se stare cùm veritatem omnem, tum ipsum etiam Euangelium vociferentur.

54 Altera præterea illa regni tui perturbatio, grauissima quidem & periculosissima, quæ de successore tuo futura

Controuersia ac litigium de regni successione.

quotidie expectatur, an à Catholicis viris fata est, vel ab hominibus religiosis aut præsbyteris regno tuo importata? certè illi, maiorum more, ac sororis tuæ nobilissimæ religiosissimæq. foeminae Reginae Mariæ exemplo, cupijissent te perillustri aliquo matrimonio nobilitatam cernere, & ex eo prolem, quæ funestam hanc tam diræ controuersia calamitatem auerteret. Neque enim alterius cuiusquam rei intuitu, Princeps illa sanctissima, connubium post tot annorum virginitatem integerrimè conseruatam iniuit, nisi vt respublica tuta esset ab istius exitij ingenti periculo, quod modò Regiæ prolis defectu subitura necessario videtur. Neque certè intelligimus, qua alia de causa, hæretici homines, qui tibi astiterunt, ab hoc te consilio tam sancto ac salubri alienarent, nisi vt ad seditio- nes ac turbationes viam sibi aperirent, qua suo arbitrato rempublicam deinde te decedente, euerterent. Nam virgi-

nitatis

nitatis honos ac meritum tam exiguo apud eos in precio est, vt illius causa eos id fecisse, nemo est qui existimet.

55 Illorum igitur iniquitate, tuaq. & Anglorum omnium infelicitate factum est, vt quæ res in omni bene constituta republica esse deberet clarissima atque explicatissima (eò quod omnis concordia & vnionis inter ciues caput sit) ea in tua sit obscurissima atque implicatissima, ius scilicet regnandi. Non enim possum honoris tui causa, tuo ipsius iudicio hæc tribuere, neque ea credere quæ per istos de te feruntur, dicere nimirum te solitam, nihil de his ad te post obitum pertinere, neque modo curare quid tunc agatur, immò lætari te nunc, ac quodammodo eorum motuum, ac bellorum cogitatione quæ post te futura sunt prægestire, quò intelligant homines quanto bono per te, cum adesses, fruerentur: hoc inquam, de te non facile crediderim; esset enim dignior

vox Atheo quodam, Anaxagora, aut Nerone aliquo, Tyranno, qui urbem incensam oculis suis cernere gaudebat, quam Principe, quæ prospicere reipub. in futurum debet. Accipio igitur hoc à tuis sic dictum ac vulgatum, ut improbitati suæ nominis tui obiectu patrocinentur.

Pericula
ex incerto
ſucceſſio-
nis iure.

§ 6 Sed ut ut fuerit, manifestū sanè est, certissimam, ac propè ineuitabilem re-
gno tuo ex hac vna re impèdere ruinam. Nam cùm multi sint, qui hanc regnandi ſucceſſionem iure ad se pertinere existi-
ment (sex nimirum, vel septem ut mini-
mum, vel eò etiam plures nobilissimæ
ſimul ac potentissimæ familiæ) nec quis-
quam eorum alteri de loco priori cedat,
ſed omnes æquè proximè ius ſuum col-
locent; quid expectandum erit, niſi ut in-
festissimis ſtatim armis res tota decerte-
tur, nec ab eis recedatur quoad vnus ali-
quis cæteris omnibus oppreſſis, & extin-
ctis, rerum omnium ſolus potiatur? quod

tamen eò tardiùs ac difficiliùs fieri posse videtur, non solum ob rei ipsius cæcitatē, iurisq. ignorantiam, qua quid cuiq. legitimè conueniat nescitur (atque hoc lege tua studiosissimè procuratum est) sed etiã ob diuersa partium studia, & ingentia sectarum inter se odia ac dissidia, quibus futurum est (nisi Deus hoc malū misericorditer auertat) vt vel Angli ipsi penitus se inuicem conficiant, vel exter- norum principum armis oppressi consu- mantur.

57 Possem plura istiusmodi periculo- rum ac turbationum exempla proferrè, quæ tamen ad Catholicos nullo modo pertineant. Repertus est nuper (his in- quam mensibus proximis) homo phana- ticus, qui Londini, hoc est in ipsa imperij tui arce, Christum palàm se esse profite- retur, & prophetas suos (homines certè secundum sæculum non infimæ sortis, in ipso foro ad concionandum emitteret, qui cùm insanis vocibus à Deo se missos

Nouus
Christus in
Anglia.

omnes dicerent, & omnem ferè gubernationem tuam, totumq. religionis tuæ cultum vehementissimè conuellerent, & in nōnullos etiam Consiliarios nominatim inueherentur, auditi tamen à populo fuerunt, magna sanè patientia & silentio, eò quòd noua adferre viderentur, quorum iam cupidas & prurientes aures, ex licentia hæretica, vnusquisque habet. & cum tandèm Hattoni Cancellarij maximè opera (quòd ei iniquiores essent) cōprehenderentur, & ad extrema etiam supplicia postea ducerentur, tantum abfuit vt reuocarent quod affirmauerant, vt pro more etiam hæreticorum omniū Euangelium esse assererent, quicquid eorum furor & insania docuerat: immò & centena nescio quot sectatorum millia, intra insulam se habere iactitabant, quod ego ad ostentationem quidem ab istis dictum accipio, est tamen planè iudicium multorum, non deesse fautores plurimos stultissimo etiam huic hære-

ticorum

ticorum generi , siue illi ex Puritanis, seu ex familia amoris , seu ex Anabaptistis , seu Iudæis , seu ab alia quacunque fece sint. (Nunquam enim inquit Diuus Epiphanius tam absurda hæresis nata est, quæ suos non habeat sequaces) nec abfuisse putatur maximorum quoque motuum periculum, ab ista noua noui Christi molitione, si vel alieno tempore non fuisset per ipsum cepta , vel opportuno, per magistratum, non fuisset intercepta.

58 Ab istiusmodi igitur hominibus, Elizabetha, id est, à tota fece & colluue hæreticorum ac atheorum hominum, tibi tuoq. regno motus, turbationes, pericula, pestes, exitia timenda sunt, si rectè rem perspicias, non à Catholicis viris, aut Dei Sacerdotibus: illi enim nouarum rerum architecti, cùm nullibi consistant, cùm nihil certi habeant, quod sequantur, cùm nullum reuereantur, nulli cedant, cùm vniuersa somnia, fraudes, ac furores suos Euangelia dicant: quid mi-

*Epiph. lib. 1.
cont. hæres.*

Vera Regi
næ ac rei-
pub. peri-
cula

rum si omnia perrumpant, omnia misceant, omnia sursum ac deorsum perturbent? Singula enim suis commodis metientes, res quidem temporibus, tempora item rebus, & hæc vtraque sensibus suis, vel suorum potius capitum insanijs accommodant, modò hoc, modò illud docentes, reuocantes, mutant, pernegantes, prout vel è re sua duxerint, vel furor ille & insania dicitauerit, qua illo ipso temporis momento aguntur.

Hereticorum mira
adulatio ac
nequitia.

59 Harum rerum illustriora vel miserabiliora potius exempla non aliunde profectò petere, Elizabetha, quàm ex tua repub. & ex tua ipsius memoria poteris. Excidere enim tibi non potest, quàm se parasiti isti nequissimi ad omnem patris tui Henrici Regis voluntatem, seu voluptatem etiam dum viueret, ac infelicitatem accommodauerint, vt nouam, scilicet, religionem quandam, pro libito excogitatam, quæ tamen nec cum Catholica conueniret, nec cum vlla sectarum,

quæ

quæ antea vel post exorta sit, commercium haberet, tamquam purum Dei Verbum, sententijs suis approbauerint.

60 Mortuo deindè Henrico, obliuisci non potes, quo modo illi ipsi, authores fuerint Edouardo Semeyro Regis pueri auunculo, vt contrà ius fasq. & expressum Henrici Regis defuncti testamentum, omnem in se vnum transferret potestatem, Protectoris nomine, & religionem ab Henrico relictam, ordinumq. calculis confirmatam mutaret. In qua mutatione, cum ipse Semeyrus nondum certum religionis genus delegisset, quam reipub. obtruderet; notum est, quam abiectè & seruiliter hæretici illius temporis, non tantum domestici, sed

Bucerus ac
Martyr primi ad Anglos Apostatae.

Bucerus etiam & Petrus Martyr sceleratissimi Apostatae, ex Germania recentissimè in Angliam euocati, ad omnem Semeyri Ducis voluntatem ac nutum, hac in re se obtulerint, vt illud nimirum pro Dei Verbo populis proponerent,

quod ipse Comitijis à se congregatis ac gubernatis, euulgandum eligeret; quòd opere paulò post perfecerunt. relictis enim tùm Henrici tùm Lutheri decretis tanquàm vetustis iam ac malè securis stationibus, Zuinglianum dogma ac religionis formulam, tanquàm portum sibi recentius ostensum, magno ventorum impetu, verborumq. flatu apprehenderunt.

61 Sed euerso deindè & extincto Semeyro, cùm Dudlæus rerum potiretur, & non solum Henrici patris tui religionem, sed etiam sobolem extinguere cogitasset; an non concionatores hæretici ad omnem illius quoque ambitionem ac tyrannidem statim se applicuerunt? an non sceleratissimum illius edictum, quo Regina Maria, teq. exclusis, Ianam Ducis Suffolciensis filiam, quam Dudlæi filius in vxorem duxerat, Reginam declarauit, concionibus illi suis è Verbo Dei, scilicet; & euangelio suo mendacissimo pe-

titis, magnis vociferationibus confirmarunt, promouerunt, extulerunt? Nam quid Cranmerus Pseudometropolitani Cantuariensis (in finitis licet beneficijs Patri tuo obstrictus) hac in re contra filias eius fecerit (de quo postea læsæ maiestatis, Maria regnante, iustissimè condemnatus fuit) Quid etiam Sandus Londini concionatus? quid Iuellus Oxonij meditatus fuerit, si repentina rei mutatione præuentus non fuisset, nemo est Anglorum qui nesciat. Et tamen vterque istorum postea per te, Episcopatibus iniquissimè sunt aucti, homines tam perditæ conscientiæ, vt in re tam manifestæ nequitia apertissimo scelere seruire non recusauerint.

62 Sed videamus quæ inde sunt deinceps consequuta. Maria regnum ingressa, conticuerunt isti aliquantulū, vt dispicerent quid actura, & quam in partem se datura esset: cū verò in id seriò incumbentem Regnam cernerent, vt reli-

Cranmerus.

Sandus.
Iuellus.Hereticorum furor
ac inconstantia.

Goodmani
liber cōtra
mulierum
regimen.

gionem Catholicam restitueret, omnibus statim furijs agitari ceperunt, pugiones (res inaudita) in concionatores Catholicos dum verba facerent è suggestis immittere, sclopetos explodere, & quod omnibus insanijs maius est, in aliã hæresim stultissimam prorumpere, non esse scilicet ex Dei verbo permittendum, vt mulieres rerumpub. gubernacula suscipiant. Itaque prodijt statim liber ille pestilentissimus Goodmani, contrã fœminarum regimen, inscriptus, cùm ipsi paulò antè tantopere laborassent, pro regno Ianæ stabiliendo, quod rebus suis commodum futurum existimabant, quã una etiam ac sola ratione (vtilitatis nimirum suæ) tui quoque regni initijs, Elizabetha, applauserunt, rati (id quod verum experti sunt) te omnia iterum innouaturam, & eorum licentiæ res Ecclesiasticas permissuram.

63 Sed quid tu iam tandèm, tam exigui tēporis progressu experta sis, in hac tãta

eorum

eorum inconstantia, omnes vident, & libri eorum scripti loquuntur. Illi enim in varias diuisi sectas (vt erat necesse) te etiam discerpere, si fieri posset, cuperent: nec contenti ea licentia dogmatizandi, qua per te amplissima & miserrima, & reipub. tuæ calamitosa fruuntur, vellet eorum quisq. etiã cæteris eminere, & solã te totamq. possidere. Quod cum fieri nullo planè modo possit, nec tu vlla ratione possis eorum hac in re furoribus satisfacere, facilè intelligi potest, quàm non solùm infensis, sed infestis etiã animis te aspiciant, perditamq. cupiant ij omnes à quibus dissentis, quantæq. indies turbationes tibi ab eis expectandæ sint, quamquàm illi, vt operarij subdoli, quò hæc pericula tua propiora non cernas, continuis te vocibus in Catholicos excitant, hoc est, in genus hominum cum natura quadam sua seu consuetudine, tum institutione etiam quietum, pacificum, & principibus subditum, qui didicerunt ab

Catholico
rū natura.

Rom. 13.

» Apostolo subesse: Non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: quod hæretici tui cum Lutero & Caluino, libertate sua Euangelica, omnino detestantur, existimantes nulla potestate humana conscientias suas ligari posse, quod minus agant quod sibi per Dei verbum licere, aut libere potius ipsi dixerint.

Luth. de
cap. bab. &
in proemi.
ad edict. Im
per. Calui.
lib. 4. instit.
cap. 10. §. 5.

64 Itaque ex hac vna re ingentis fanè momenti discrimen oritur, quales quisque Princeps subditos habeat, Catholicosne, an hæreticos; quod omnium ferè septentrionalium regnorum motibus ac perturbatione, temporibus nostris didicimus. nec vnquam maiores tui tam diuturna regnandi serie insulam istam possedissent, si alijs subditis quàm Catholicis imperassent, & si tu millesimam iniuriarum afflictionumq. partem, quas passi sunt Catholici, hoc triginta trium annorum tuorum spacio, in hæreticos tuos intulisses, non ea fuissent vsi patiëntia

Catholicos
in dicitur

Apostolo

qua

qua illi, nec sceptrum hodiè tuum inconcussum maneret.

65 Sed dices tandèm (& hoc est totius causæ ac criminationis tuæ caput præcipuum) negari non posse, utcumque ista domi se habuerint, impendere tibi ac vniuersæ reipub. tuæ, à summo Pontifice, ac Rege Hispaniarum nonnulla pericula, Catholicos autem eiusdem esse cùm his principibus religionis, ac consequenter etiam confœderationis, & multò maxime Sacerdotes, qui è Seminarijs in Angliam immittuntur, cùm horum Principum liberalitate, hæc ipsa Seminaria sustententur, eòq. fiat, ut non tantùm religionis societas, sed beneficiorum etiam obligatio, Sacerdotes hos prædictis Principibus, id est, hostibus (ut ais) tuis, addictos teneat.

66 Ad quæ ego, ut breuiter ac dilucidè respondeam, dico, quidquid sit de præmissis istis, verissima sint quæ de inimicitijs tuis cùm his principibus, &

Præcipuum
criminationis
caput
in Catholicos.

Responsio
verissima

de periculis inde manantibus, suspicaris, sint etiam certissima (prout sunt) quæ de societate, ac communione religionis cum eisdem, & quæ de magnis beneficiorum acceptorum vinculis obiectas: nunquam tamen vera, legitima, ac Christiana cōsequutione inde poterit deduci, quod de conspiratione inferens, aut quod de bellorum ac turbationum confœderatione criminari, nisi particulatim id de quoquam probetur, quod hætenus nunquam in vlllo Sacerdote aut homine Catholico contigisse, suo postea loco liquidissimè demonstrabitur.

67 Dixi, legitima ac Christiana consequutione, quæ ratione ac charitate nititur, quia violenta, ac tyrannica non negauerim, quiduis ex quouis contra sanctissimos, innocentissimosq. viros inferri posse; quo exemplo legimus Genfericum Vandalorum Regem Arianum, Catholicos omnes Africanos calumniatum

Victor de
persecut.
Vand. li. 1.
pag. 420.

esse, atque afflixisse, quòd litteras Ultra-
 marinas ab hostibus (vt dicebat) suis, de
 religione accepissent, & quòd cùm eis
 qui imperio parebant Constantinopoli-
 tano confœderati essent, eò quòd eius-
 dem essent cùm illis communionis. Quæ
 barbari, quæ Tyranni consecutio? Le-
 gimus etiam Iulianum Apostatam ad bel-
 lum contra Persas tendentem, Christianos
 Asiæ eiusdem planè insimulasse cri-
 minis, id est, confœderationis cùm Per-
 sis initæ, quia vna nimirùm vtrisque reli-
 gio. Idem de Maxentio Tyranno Ro-
 mano tradunt historiæ, quòd cùm veni-
 re contrà se Constantinum ex Britan-
 nia intellexisset, multosq. haberet Chri-
 stiani nominis in castris suis militantes,
 calumniam indè Maxentium struxisse
 fidelibus Romanis, quasi secretis cùm
 hoste molitionibus conspirassent. Est igitur
 hæc Gentilium Tyrannorum atque
 hæreticorum fraus non insolita.

68 Et ne longius abeam ad externa,

Iulianus.

Maxentius

Mira tyrā-
nis Angli-
cana.

suppetunt nobis abundè huius rei exem-
pla domestica, de consequentijs scilicet
violentissimis, ac tyrannicis planè illatio-
nibus, quibus viri dignissimi atque inno-
centissimi in regno tuo, Elizabetha, his
annis præteritis cōtrà omne ius diuinum
ac humanum, contra leges patriæ, con-
tra morem maiorum, contra totius iusti-
tiæ publicæ vel speciem vel vmbra, in-
spectante atque fremente infinitorum pe-
nè hominum teatro, iniquissimè, scele-
ratissimè, crudelissimè oppressi, damnati,
atque extincti sunt. Vnus, quòd Romam
viderit: alter, quòd Papæ benedictionem
acceperit: alius, quòd Pontificia autho-
ritate Sacerdos fuerit ordinatus: non-
nullus, quòd in Seminarijs vltamarinis
fuerit educatus: quidam, quòd inuicem
certis locis ac temporibus inter se con-
spirasse fingerentur, qui nunquam an-
teà se mutuò viderant, nec illa loca si-
mul attigerant: multi, quòd domesti-
cis persuasissent in auita fide perma-

nendum, hæresimq. detestandam: omnes denique quòd in patriam religionis Catholicæ vel docendæ, vel defendendæ, vel amplificandæ causa rediissent.

69 Contrà hos omnes ad tormenta, ad carceres, ad suspendia, ad Martyria, ad immanissimas viscerum exenterationes ac lanienas, valuit hæc barbara, hæretica, & plus quàm turcica tuorum, Elizabetha, iudicum, quæstorum, procuratorum, actorum, & carnificum consequentia. Papistæ sunt, ergò quicquid dicant, proditores sunt. Eiusdem sunt cùm Pontifice Romano, & cùm Rege Hispaniæ cæterisque principibus huic statui nostro inimicis, religionis, ergò etiam & confœderationis, si corda inspiciantur, quicquid interim ore in contrarium clamitët. Item, Papæ sumptibus, ac Regis Hispaniarum eleemosynis, in exilio & in Seminarijs sustentantur, ergò sine dubio pro illis exploratores sunt contrà Patriam. Redeunt in Angliam vt religionem ac fi-

Consequē-
tæ iniquif-
simæ.

dem suam alios doceant, ergò etiam vt eos abducant ab obedientia suæ principis, vt hostibus externis socient, & vt bellorum, cædium, ac seditionum sint auctores.

Abfurda.

70 Quis non videt istiusmodi argumentis Apostolos ipsos, & omnes primitiua Ecclesiæ sanctissimos Patres & Doctores, proditores ac rerumpublicarum perturbatores dici potuisse, qui zelo fidei incensi hinc inde per diuersa regna ac regiones se effundebant, vt Christi religionem disseminarent, à qua abhorrebant tamen illius temporis, tum Principes, tum etiam respublicæ?

71 Quis non videt nullum Christianis hominibus sub Turcis, sub Mauris, sub Persis, sub Æthiopibus viuendi locum futurum, si hanc Anglorum sequerentur regulam? à cuius tamen iniquitate, cum aliàs barbari sint, longiùs absunt, quàm isti nostri hæretici, qui politiores videri volunt, & re ipsa multò se crudeliores præ-

mob

stant

stant . falsa igitur & planè impia & im-
manis est illa argumentatio Edicti tui, E-
lizabetha, qua iniquissimè fit consequens,
propterea Sacerdotes , Seminaristas, ac
Iesuitas proditores esse, ac turbationum
authores, quòd clam in Angliam ad fra-
tres suos vel docendos vel in fide confir-
mandos redeant, quòdq. alia functio-
num suarum munera, legitimè atque re-
ligiosè obeant, quanquam te illud prohi-
bente, cuius rei potestatem à Domino
non accepisti . Atque huius quidem rei
rationes amplissimæ iustissimæq. reddi-
tæ iam sunt, duabus illis doctissimis ac
pijssimis Apologijs, quas antè nominavi,
viri dignissimi ac Illustrissimi Cardinalis
Alani, quibus clarissimè demonstratur,
calumnias has esse, non consequutiones
aut probationes, nec vnquam adhuc con-
trà quemquam eorum, qui tanto nume-
ro occisi in Anglia fuerunt, peccatum
vllum in rempublicam cõvinci potuisse,
licèt omnibus nequitiaè machinis ad id

circum-
distinguit
.

Supra in
prefatio-
ne.

eliciendum hæretici sint vsi .

Institutio
Seminariorum .

72 Docent prætereà eadem hæ Apologia, qua occasione, quibus causis, quo sine, quibus adiumentis, qua Patriæ dignitate, qua vtilitate & fructu, Seminaria Anglicana in partibus vltamarinis erecta sint, qua item institutione & disciplina viuant Alumni, quid præ se ferant, & quo animo in Patriam absolutis studijs reuertantur . In quibus omnibus nihil certè præter zelum ac summam pietatem, nihil præter fidem in Patriam, nihil præter amorem, religionem ac insignem deuotionem inimicus ipse reperiat .

Elizabethæ
infelicitas.

73 Summa igitur tuorū nequitia, summa infelicitate tua, Elizabetha, in hanc fraudem adducta es, vt hos viros tales ac tantos, inimicos tibi & hostes fingas; nulla enim respub. Christianè instituta, & minimè omnium tua, maiorum tuorum ætate, eiusmodi homines amore summo non complecteretur, non expeteret, non singulari sibi ornamento futuros existi-

mare. Quid enim memoria hominum admirabilius vnquam historijs proditum est, quàm adolefcentes ingenuos, nobiles etiam ac locupletes, maiori saltem ex parte (nam ad manifestam illã calumniam, qua Edictum tuum affirmat, vel scelerum conscientiam, vel rei familiaris inopiam in causa esse, quòd partes tuas deserant, suo loco postea copiosè responditur) quid, inquam, mirabilius, quàm istiusmodi iuuenes, quibus domi commode ac lautè liceret viuere, solo religionis ardore (cuius tamen speciem, cum te regnante, id est, Ecclesia Anglicana afflictata atque oppressa nati fuerint, nunquam oculis conspexerunt) relictis patria, parentibus, amicis, & quæcunque huius vitæ charissima habentur, in terras exteras exilio voluntario se effundere, tanta profectò animorum contentione, magnanimitate, & constantia, vt neque tuos exploratores, neque carceres, neque carnifices aut equuleos tuos (nam ab insula

procul
ut ab
quædam

etiam recedentibus imminent hæc omnia) neque maris terræve pericula, neque exulantium incommoda, aut difficultates, præ religionis studio & salutis æternæ desiderio pertimescant?

Alumnorū
studia in
Seminarijs

74 In exilio autem positi quid? an pænitentia fortè ducuntur, more adolescentium? an dolent? an gemunt amissa? an inducias à te aut à legibus tuis crudelissimis petunt? vel oblatas accipiunt? Ex altera verò parte, nùm soluti iam metu, & iuris sui arbitrijq. facti (vr ætas illa plerunque fert) inanium rerum studio, morum licentia, aut vitæ ambitione, aut vanitare abducuntur? minimè quidem, sed contrà planè, summa animorum alacritate, ac singulari fortitudine, mira quoque contentione in arctissimam literarum, & virtutis disciplinam spontè se tradunt; qua cum præstituta studiorum suorum tempora ac curricula peregerint, & non vulgari eruditione instructi fuerint, nùm beneficia, nùm digni-

tates, nùm honores, nùm opes, quæ his etiam in partibus abundè eis paterent, concupiscunt? ne hoc quidem. quid igitur? redire volunt in patriam, vt fratribus profint, vt domesticorum ciuiumq. suorum salutem æternam inferuiant, reuertenti cupiunt ad tuas cruces, tuos carceres, tuos equuleos, tua patibula, Elizabetha, atque hoc nemine iubente, nemine conducente, nullo principe sua illis consilia (quòd tu coniectas) communicante, sed solùm vocante Deo, instigante conscientia, hortante pietate, impellente denique suorum in Anglia spirituali necessitate,

75 Et nonne tibi hic digitus ille Dei adesse videtur, quem ille etsi infidelis, in diuinis Moyſis miraculis Ægyptiacis animaduertit? quòd si adesse sentis diuinam virtutem, & tamen contrà pugnas (neque enim illa quæ modò dixi à carne certè & sanguine manare possunt) quid ni tibi dicatur, quod ad Saulum

Exod. 2.

Act. 9.

perſequentem de cælo dixit Dominus.

» Durum tibi eſt contrà ſtimulum calci-

» trare? Quid ni quod ad Scribas & Pha-

Act. 5.

» riſæos dixit Gamaliel. Si conſilium hoc

» à Deo eſt, non potes id diſſoluere, niſi for-

» tè Deo repugnare velis? Quod ſi ita eſt,

» inane prorfus exiſtimari debet, quòd in

» reliquo Edicti tui frontiſpicio ſequitur;

» ſic enim habet.

EDICTI VERBA.

*Um prowiſione valde neceſſaria de
remedio ad malum auertendum, edi-
cto ſua maiestatis publicata.*

RESPONſIO.

*Vodnam igitur remedij genus
prouidiſti, & edicto publicatiſti
ad malum hoc auertendum, ſeu,
veriùs, ad bonum hoc ac benedictionem*

Quodnam
Reginæ re-
mediũ con-
tra Sacer-
dotes.

Dei

Dei impediendam, ne viri nimirum Catholici, ad Regnum tuum, patrimonium suum, ac patriam communem regrediantur? & ne maiorum suorum ac tuorum fidem in ea publicè doceant? an fortasse rationibus, aut argumentis, aut disputationibus conuincendos præcipis, vt aliter sapiant? minimè quidem existimo; nunquam enim vllis hoc à te precibus hæcenus obtinere potuerunt, vt ad quamcunque legitimam disputandi cum tuis conditionem admitterentur, de qua tamen re plurimæ extant eorum humillimæ, iustissimæq. petitiones, libris impressis euulgatæ. Quid igitur facis? quodnam est genus remedij tui? quænam prouisio? eadem certè, quæ fuit Antiochi Regis, cum religionem aitam hebræorum extinguere niteretur, de quo Scriptura sacra sic loquitur. Et misit Rex per manus nunciorum in Hierusalem, vt sequerentur leges gentium terræ, & prohiberent holocausta, & sacrificia, & placationes,

Antiochus.

1. Mach. 1.

Imperato-
res Roma-
ni .

Scribæ &
Pharisei
Act. 4.

Vi&.hif.
Vandal.
lib.2.

Elizabe-
tha crude-
lior anti-
quis perfe-
quutoribus

77 fieri in templo Dei, & quicumque non fe-
cissent secundum verbum Regis Antio-
chi moreretur. Hæc eadem prouisio fuit
Neronis, Domitiani, Decij, cæterorumq.
persequutorum Christianæ fidei, cui fer-
ro tantum, flammisq. occurrendum pu-
tauerunt. hæc eadem fuit Scribarum &
Phariseorum ac Principum Iudææ præ-
cipientium Apostolis, ne loquerentur
amplius in nomine Iesu. hæc eadem fuit
Genserici ac Hunerici Regum Ariano-
rum, vt antè dixi, ne conuentus celebra-
rent ad diuina mysteria Catholici, nec
missas agerent, vt ipsa edictorum verba
habent, additis minis, terroribus, ac pæ-
nis grauissimis in eos, qui contrà face-
rent, aut veræ religionis cultum promo-
uerent.

77 Eadem planè tu præcipis, Elizabe-
tha, nisi quòd nonnihil etiam sæuius quàm
illi, & multò certè (meo quidem iudicio)
inconsideratiùs, dùm vniuersum regnum
tuum tam minutim euoluendum præci-

pis

pis, vt Sacerdotes hi ad necem quæran-
 tur, cum illi, prudentius longè ac mode-
 ratius, eos tantum puniendos censue-
 rint, quos manifestæ transgressionis ac-
 cusatio fecisset reos. Sed quid? an pro-
 uisiones istæ autoritate regia, aut impe-
 ratoria promulgatæ, remedia tandèm il-
 la attulerunt, quæ impij sperabant? ne-
 quaquam, sed contrà potius incendium
 quod illi extinguere cupiebant, longè
 magis auxerunt; est enim fides Christia-
 na Catholica, vt optimè notauit Diuus
 Augustinus, tamquam flamma, quæ quã-
 tò magis comprimitur, eò magis in se
 reflexa augetur, & velut torrens rapidus,
 cui quò magis obsistitur, eò ferocius in-
 tumescit, & ruptis tandèm repagulis ma-
 iori impetu prolabitur. Huius rei exem-
 pla nullibi commodius quàm ex tua ip-
 sius repub. sumi posse videntur. Dum
 enim initio regni tui mitius aliquantò
 cum Catholicis ageres, dum nullum ad-
 huc vehementissimè vrgeres, nullum ad-

S. Augusti-
 nus.

J. G. G. G. G.
 G. G. G. G. G.
 G. G. G. G. G.

modum premeres, vel ad ſectæ tuæ participationem, vel fidei antiquæ abnegationem: omnia fanè tranquilliori longè curſu incedere videbantur, nec audiebantur magnæ querelæ, nec inſignis aliqua diſſenſio aut repugnantia cernebatur, nec deerant (quanquam malè) qui Eccleſias veſtras, vt vobis placerent ac gratificarentur, corpore ſaltem, etſi non animo, frequentarent. At poſtquam premere ac ſtringere cepiſtis, & nimiùm emungendo elicere ſanguinem, poſtquam ſæuire, affligere, & perſequi elegiſtis: longè alio loco res veſtra eſt, & erit ſine dubio in dies peiore.

78 Veriſſimum enim eſt quod vir ſantiſſimus, ac doctiſſimus Gregorius Nazianzenus in Iulianum ſcripſit Apoſtata, omnium ſcilicet cogitationum ſtultiſſimam fuiſſe illam, qua putabat religionem Catholicam perſequentione extingui poſſe, cum eius virtutè ac potentia nitatur, qui vniuerſum mundum ac cæli

*Naz. ora. 1.
in Iulian.
Apoſtata.*

cardines sustentat . Non igitur remedium est, quod tu præcipis ac præscribis Edicto tuo, Elizabetha, vt custodiantur nimirum portus regni tui, & cætera loca arctissimè obseruentur, vt viæ publicæ, fora, compita, triuia custodijs sæpiatur, vt ciuitates, oppida, castra, villulæ omni diligentia perlustrentur, vt domus, hospitia, diuersoria, tabernæ exquisitissimè explorentur, vt suspecti ad carceres, conuicti ad cruces, dubij ad iudices, obuij omnes ad examina pertrahantur, vt non tantum rei, & delinquentes, sed fautores etiam & receptores, hospites, occultatores, conscij, maiestatis tuæ læsæ condemnentur; non (inquam) hæc remedia tua, sed pericula ac damna erunt, non solatium tibi, sed sollicitudinem adferent, non leuabunt te sed onerabunt timoribus, non securum regnum tuum, sed sectum, diuisum atque perturbatissimum reddent; nec dubites de euentu, nam certissima tum ratione, tum etiam experien-

Elizabethæ
sollicitudo
inuitis .

tia, & infallibili Christi promissione nititur hæc prædictio, nec vnquam euacuabitur.

Tyrannorum
ac persequutorum
exitus.

79 Vidimus enim iam exitus eorum omnium, quos antea nominavi, persecutorum Ecclesiæ, qui lassî tandem & iniquitate fatigati, Deo pœnas de sceleribus dederunt. De Antiocho quidē, cūm sæuissimè cogitaret, ac superbissimè loqueretur, & se Hierosolymam minaretur sepulchri Iudæorum congeriem facturum, dicit Scriptura diuina. Sed qui

2. Mach. 9.

Antiochi.

» vniuersa conspicit Deus, percussit eum
» insanabili plaga. vt enim finiuit hunc
» sermonem, apprehendit eum dolor dirus
» viscerum, & quidem iustè, quippe qui
» multis, & nouis cruciatibus aliorum torserat viscera, ita vt completum in illo fuerit quod ei prædixerat sextus Machabæorum martyr moriens his verbis. Tu

2. Mach. 7.

» autem ne existimes tibi impunè futurum
» quòd contrà Deum tentare pugaueris.
Hæc ille de illo.

Herodes

80 Herodes vterque miserè percussus à Deo perierunt. Iudæorum vniuerso orbi extitit terrori seuerissimum supplicium, Imperatorum quos recensui, alter sua manu, alter suorum, ferro dirissimè extincti fuerunt. De Hunnerico Rege Ariano scribit Victor Vticensis, qui negotio interfuit, quòd post atrocissimum illud edictum, quo octauo sui regni anno, Catholicorū conuentus, communionem ac missas prohibuerat, & ore cruento (vt ipse loquitur) omnem Catholicorum multitudinem infectari ceperat, & edictis feralibus totam Africam commouere, morte præuentus, scatens vermibus expirauit, tanta diuinæ iustitiæ demonstratione, vt non corpus eius, sed partes quædam corporis sepeliri poterint.

Herodum.
Iudæorum.
Imperatorum.
Arianorū.

Hist. Vandal.

„
„
„
„
„
„
„
„

81 Quid hic dicam nisi cùm propheta, qui Rex etiam erat. Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: seruite Domino in timore, apprehendite

Psal. 2.
„
„

Apostro-
phe ad Eli-
zabetham.

disciplinam, ne quando irascatur Domi-
nus. Disce quæso, Elizabetha, Deum
esse, & hunc eundem esse, qui alios antè
te Reges, Reginas, Monarchas, Impera-
tores, te etiam longè potentiores puni-
uit. Cogita iam te longius progressam
esse, cum centurias aliquot Sanctissimo-
rum Martyrum non solum occideris, &
sanguinem eorum innocentissimum ef-
fuderis, sed carnes etiam proieceris ad
cæli volatilia, & omni Christianæ se-
pulturæ honore prohibueris. Clamat
de terra sanguis iste, clamant de patibu-
lis carnes istæ, & clamor earum in aures
Domini exercituum, & Dei Sabaoth in-
troiuit. Propè est dies, vt reddas de his
omnibus rationem Domino, an isti ni-
mirum, vel tui, in domo Dei & Angliæ
regno tumultuati fuerint, an illi, vel tui,
turbatores extiterint, quidquid Edictum
tuū falsissime eis imponat, ac malitiosè
calumnietur. Intereà tamen videamus,
quorumnam isti criminum particulatim

accu-

accusentur, contrà quos tàm funesti Edi-
cti atrocitas erat necessaria; nam quæ
hactenus ferè dicta sunt, velitationem po-
tius quandam referre videntur, quàm iu-
stam pugnam, quæ verò sequuntur, con-
gressum habebunt, Deo bene iuuante,
denfioem.

SECTIO II.

Edicti verba.

*Uamquam non defuerunt nobis pro-
babiles quadam causa, quibus per-
suadere nobis potuissemus, nunc tan-
dem post triginta ferè & trium annorum gu-
bernationem nostram, quibus Deus Omni-
potens perpetuò nos conseruauit in pacifica
regni nostri possessione, inimicorum nostro-
rum violentam, ac ferocem malitiam (præ-
cipuè vero Regis Hispania) qua tot annis iam
conatus est, sine vlla iusta causa rempub. no-
stram turbare, languidiorem tandem, &*

Præfatio.

insir-

infirmiore[m] futuram : hocq. non solum in
 illo, verum etiam in alijs omnibus, qui ab il-
 lo pendent, & quòd hac inimicitia mutare-
 tur aliquando in humorem aliquem magis
 pacificum, quo Rex iste idoneè disponderetur,
 ad viuendum nobiscum, & cùm ceteris Chri-
 stianis principibus vicinis suis in concordia,
 eaq. ratione pax aliqua vniuersalis in repub.
 Christiana constitueretur, qua modò illius
 solummodò bellis, armisque, & nulla alia
 praterè re perturbata cernitur. Nihilomi-
 nus tamen ex presentibus eius actionibus qua
 maiori apparatu ac potentia suscepta sunt,
 quàm vnquam antea, contrarium planè per-
 spicimus, quò nobis sanè persuademus, pla-
 cuisse tandem omnipotenti Deo exercituum,
 permittere ruinam, & correctionem istius-
 modi hominum, qui induci non possunt, vt
 rebus suis contenti, pacificè viuant; & hac
 de causa permisisse huic Regi, vt hac etate
 sua iam inclinata (qua paci esset aprior) &
 eo tempore quo maxime contentus esse debe-
 ret dominij proprijs, absque hoc vt aliena

Reginz
 querela in
 Regem Hi-
 span.

Regis etas

per

per vim & arma quareret (plures enim hodie coronas, plura regna & nationes, plures etiam diuitias terrenas possidet, quam ulli antea maiorum suorum, aut ullus unquam Christianus princeps habuit.) Nunc, inquam, hac aetate permisisse Deum, ut bellum longè iniustissimum, & vniuersae reipub. Christianae periculosissimum, contra presentem Francia Regem incipiat, quod etiam manifestum est illum contra nos quoque ante biennium cogitasse, ut regna scilicet nostra inuaderet, hocq. eo maxime tempore, quo nobiscum de pace tractabat, sed Deus ei restitit, & non solum ipsi, sed vniuerso etiam exercitui suo iustam causam respicientiae dedit.

Regis potentia.

RESPONSIO.

Exordium hoc Edicti exordium, ut vides (studiose Lector) contra Regem Hispaniarum est, ceterosq. principes, qui authoritatem eius,

Exordium & finis edicti.

aut amicitiam sequuntur, cum intentio tamen Edicti & finis præcipuus, in eos Sacerdotes ac religiosos nationis Anglicanæ feratur, qui in Seminarijs vltamarinis educati, domum redeunt, religionis Catholicæ perpetuandæ causa, & qui in Anglia tecto eos hospitiove recipiunt, vel vlla re iuuant, vt postea cernes.

83 Si autem perconteris quid hominibus istis cum Rege Hispaniæ? vel quid Regi tam potenti cum pauperum istorum causa? Respondeo, hoc esse sceleratissimum Elizabethæ, ac suorum artificium, vt hæc coniungant, & ad maiorem rei inuidiam odiumq. penitus inuoluant. Dum enim in rebus omnibus, quæ religionis causa ab Anglis tractantur, Pontificis Romani, & Regis Catholici nomen permiscet, quos vt suæ reipub. hostes teterrimos ac coniuratos traducunt, faciliorem aditum faciunt, ad omnes deinde illas criminationes & calum-

Artificium
iniquissimi-
mum.

nas, quas liberas cuique esse voluit, omnibusq. contrà hos Dei seruos patere, de læsa scilicet maiestate, de prodicionibus, de conspiratione, alijsq. grauissimis criminibus, quæ in eos tanquam patriæ hostes concipere cuique libeat. Quod quidem non est recens aut hodie natum artificium; iam enim dixi antiquorū quoque id Tyrannorum ac hæreticorū fuisse, Maxentij nimirum, ac Iuliani Apostatæ, & valdè proprium Genferici Regis Ariani, quem scribit Victor Vticensis ea maximè de causa struxisse calumniam Catholicis Africanis, quòd à Pontifice Romano, consolationem ac Episcopos, per epistolas petijissent. Quo exemplo vsam esse semper Elizabetham, contrà Sacerdotes ac Seminariorum Alumnos, breuissimè hic ostendam.

84. Cum antè annos plus minus vigintiquatuor, primum Anglorum Catholicorum Seminariū in ciuitate Duacensi, regionis Belgicæ, singulari Dei bonitate

*Vit. lib. 1.
de persecut.
Vand. pag.
420.*

Reginæ conatus contra Seminarium Anglicanum Duacium.

ac prouidentia ceptum fuisset, & eò confluxisset non spernenda iuuentutis Anglicanæ multitudo, vt Catholicè institueretur (quòd quidem domi non licebat) Elizabetha grauitè rem accipiens, primùm iuuenes illos vt à se transfugas & Hispaniarum Regi addictos, quòd Duacena ciuitas ditionis esset reginæ; deinde etiam, vt Hispanicæ factionis ac nominis complices (quòd illa cæteri q. hæretici ob egregiè ab Hispanis defensam religionem Catholicam, latissimèq. ipsorum virtute propagatum imperium, in odium ingens ac inuidiam per illa tempora adduxerant) apud omnes accusabat, eoq. nomine non longè post tumultuante iam vniuerso ferè populo Belgico, è ciuitate Duacensi eiciendos curauit, idque per ipsam etiam plebem Catholicam, falsissimis à se confictis criminationibus deceptam, quasi aliquid secretioris commercij inter Hispanos religionem Catholicam propugnantes, & Anglos eiusdem religionis causa

exulan-

exulantes, necesse fuisset interuenire.
85 Eiectos igitur tandem Duaco hos
Alumnos, & Rhemos vsquè Gallix, pe-
destri itinere, maximisq. difficultatibus
ac periculis diffugientes, insequitur Eli-
zabetha eisdem planè criminationibus
ac calūnijs, apud Regem Gallix aliosq.
principes, affirmans, Hispanorum asse-
clas & exploratores esse. cuius rei inui-
dia parùm abfuit, quin è Gallia quoque
eosdem expulisset, nisi Summi Pontificis
Nuncius Apostolicus, ac nobilissimus
Dux Guisianus (ad cuius gubernationē
Rhemensis etiam ciuitas pertinebat) pro
eo quem quisque eorum habuit, religio-
nis Catholicæ singularem zelum, sum-
ma contentione apud Regem interces-
sissent.

86 Postea verò, hoc est, anno Domini
septuagesimo nono suprà millesimum
& quingentesimum, cùm Pontifex Ro-
manus Gregorius decimus tertius, per-
specta utilitate fructuq. prioris Semi-

Rhemenſe
Anglorum
Seminariū

Romani
Anglorum
Seminarij
initium.

Figmētum
egregium.

narij, & incommodis quibus afflictabatur permotus, alterum Romæ suis sumptibus substituendum decreuisset, & ad eam rem Guilielmum Alanum Theologiæ Doctorem (de quo antea mentionem fecimus) Duaceni & Rhemensis Seminarij moderatorē, Romā euocasset, vt similis vtrobique stabiliretur iuuentutis institutio, & alterum alteri domiciliū mutuo ferret suppetias: Regina, re intellecta, vt hoc sanctissimum Pontificis studium, ac singulare in gentem Anglicanam beneficium suspectum redderet ac odiosum, emisit statim Edictum, quo affirmabat, se pro certo ac comperto habere, dictum Pontificem, Regem Hispaniæ, ac Ducem Florentinum, conspiracyem quandam inijsse de bello Angliæ, iunctis viribus, inferendo, & hanc esse tum Alano tum alijs nonnullis suæ nationis Sacerdotibus causam, cur urbem adijissent.

87 Neque his contenta criminationibus à se compositis Elizabetha, anno

deinde

deinde sequente, hoc est octuagesimo, cum nonnullos Sacerdotes (pro Seminariorum instituto) ex Seminario Romano in Angliam redire intellexisset, edictis plurimis declaravit, hoc totum à Pontifice Romano, ac Rege Hispaniæ proficisci, nec religionis negotium, sed conspirationis contra repub. Anglicanam agi, eaq. de causa institui iussit contra viros quosdam doctissimos ac pijsimos, quos per id tempus Dei permissione comprehenderat (Campianum nimirum, Sheruinum, Briantum, Paynum, Cotatum, & alios) accusationes nequissimas de varijs proditiõibus, certo die Romæ, & Rhemis, cum Pontifice & Rege Hispaniarum initis; cum ipsi tamen rei nunquam vel se mutuò illis locis ac temporibus aspexissent, neque verbum vllum cum Pontifice aut Rege habuissent vnquam, nisi fortè Pontificis benedictionem, si quis eorum Romæ fuisset, pro more accepisset. His tamen de sce-

Frequentes
Regine cri-
minatio-
nes in Re-
gem Hispa-
niæ.

Insignia
mendacia.

leribus

leribus damnati, ac morti crudelissimæ traditi fuerunt, & multi deinceps eorum exemplo, tanquam Regis Hispaniarum exploratores supplicio sunt affecti, qui nunquam Regem ipsum aut Hispaniam viderant.

Seminaria
Anglorum
in Hisp.

88 Cùmq. hoc tot edictis prioribus factitatum sit ab Elizabetha, vt omnis Seminariorum labor ac industria Hispaniarum Regi, post Pontificem inferuire existimetur; non est mirum, si iam, posteaquam in ipsis etiam Hispaniarum Regnis, Seminaria Anglicana institui cognouerit, maiori vocis impetu, id ipsum proclamet, & acrioribus stimulis excitata, dirioribus quoque crudelitatis furijs Sacerdotes indè proficiscentes exagitandos edicat. Sed quid in hoc nobilissimo tandem Rege, ob tam eximiam in gentem Anglicanam pietatem ac munificentiam, accusandum illa suscipiat, videamus.

89 Tria omninò sunt accusationis ca-
pita,

pita, quæ hoc Edicti exordio contrà Regem instituitur. Primùm, quòd triginta ferè annorum spacio quæsierit semper Reginae ditiones Rex turbare, sine vlla legitima causa per illam data. Secundùm, quòd idè ferè cùm principibus reliquis vicinis fecerit (suis regnis scilicet nō contentus, licet amplissimis) & quòd in præsentia, illius tantùm armis, ac nulla alia ratione respublica Christiana turbata cernatur. Tertiùm verò est, quòd bellum iniustissimū, ingenti suo ac Christianæ reipublicæ periculo, contrà præsentem Franciæ Regem nuper suscepit. Ad priora igitur duo capita facilius discutienda, nulla erit, opinor, expeditior via, neque explicatior, quàm vt breuiter intueamur, quid quisque istorum Principum, vel sibi inuicem, vel cùm vicinis fecerit, & vter vtrius, aut iniurijs lacepsitus, aut beneficijs deuinctus extiterit.

90 Philippus ergò (vt hinc exordiar)

1.
Accusationis capita in Regem.

2.

3.

ma

huius

Regis Phi-
lippi ad An-
gliam ap-
pulsus.

huius nominis secundus, cum patre Imperatore adhuc superflite, princeps esset Hispaniæ, regnum Angliæ, comitatu nobilissimo ingressus est, ad annum Domini millesimum quingentesimum quinquagesimum quartum, mense Iulio, ut Mariam Reginam sanctissimam, ac præstantissimam foeminam (petente id totius regni Senatu, quod Parlamentum vocant) in matrimonium duceret. Quod cum piè ac feliciter, bonorum omnium gratulatione fecisset, inuenit Elizabetham hanc, secundam Henrici Regis Octaui, ex Anna Bolena filiam, comprehensam iam ac carceri traditam; primum quidem in Castro Londinensi, deinde apud oppidum quod Vuodstochium dicitur, prouinciæ Oxoniensis, sub custodia equitis cuiusdam aurati, cui nomen Henricus Benengildus.

Elizabethæ
capiuitas.

91. Causa comprehensionis fuit, quòd ex multorum confessione, alijsq. indicijs manifestis, pto comperto habebatur, ip-

sam

ſam Elizabetham participem fuiſſe rebellionis, quam paulò ante Regis ingreſſum, Thomas Viatus eques auratus, alijsq. tùm hæretici, tùm Hiſpanorum inimici, ad has ipſas Reginae nuptias turbandas excitauerant, armata manu ad portas uſquè Londini percurrentes. Cùmque negotium hoc pergraue Reginae eiufq. Conſiliarijs videretur, & Elizabethæ crimen non tantùm Viati accuſatione, qui ſceleri præfuerat, ſed aliorum etiam multorum atteſtatione conſtaret, qui extremo ſupplicio ob hanc conſpirationem affecti fuerant: in eam partem inclinabat Regina cùm ſuis, vt iuſtum etiam ſupplicium de Elizabetha, more maiorum, ſumeretur. Quod cùm intellexiſſet Rex, miſertus, pro ſumma ſua humanitate, tùm ætatis, tùm ſexus iſtius Principis, ſic egit cùm Regina, vt non tantùm vita, ſed libertas etiam Elizabethæ, ac reditus quoque in Aulam, breui concederetur.

Thomas
Viatus.

Q

Vixit

Elizabethæ
secundum
periculum.

92 Vixit deindè vniuerso ferè Elizabethæ tempore, quo Maria regnavit, in domo quadam sua, quæ Hatfield vocatur, in prouincia Hertfordiensi, quæ Londino abest ad triginta plus minus milliaria. Cùm autè illuc multi hæretici ac viri turbulenti clam ad eam conuenirent, videbatur res Consilio Anglicano non dissimulanda omninò, sed statim comprimenda. Caterum, ne Regem ac nobilitatem Hispanicam, qui iam Elizabethæ simulatione, precibus, ac fraudibus decepti, impensè ei fauebant ac patrocinabantur, offenderent, tantisper rem differendam censuerunt, quoad alia tandem manifestior conspiratio erumperet, quod anno deindè sequente, mense Martio contigit. Nam Antonius Kingstonus, eques auratus, Richardus Udallus, Ioannes Throgmortonus, Ioannes Danielus, Guilielmus Stantonus, & alij nonnulli scelerati viri, & hæretici, inter se coniurauerant, & consilium etiam suum,

Antonius
Kinstonus
& alij con-
spiratores.

cùm

cùm Regis Gallia Oratore, qui Londini residebat, contulerant, de ærario Regio ex improviso intercipiendo, quo magna pecuniæ vis inclusa tenebatur, ad bellum Gallicum, quod eo tempore gerebatur, profequendum.

93 Sed cùm res per vnum è conspiratoribus euulgata fuisset, nonnulli capti & extremo supplicio affecti fuerunt; alij in Galliam diffugerunt, vnde auxilium sibi ad eam rem sustentandam expectabant, si conspiratio domi ex animi sententia successisset. Atque hic iterum, cùm multis indicijs teneretur Elizabetha istius quoque conspirationis conscia fuisse, seriò deliberatum fuit, an ex legum præscripto punienda esset, quòd omninò censebant Reginae Consiliarij, sed iterum Regis eam fauor, ac Hispanorum patrocinium, qui maiestati suæ à cõsilio fuerant, periclitantem protexit. Ne tamen isti nihil agere viderentur, aut reipub. Anglicanae pericula

Elizabethæ
secunda per
Regem li-
beratio.

negligere, id censuerunt, duos viros Catholicos, spectatæ fidei ac nobilitatis, apud eam in eius domo collocandos esse, qui dispicerent quid ageretur, quinam conuentus hominum in posterum fierent, hacq. vna re satis prospectum fore reipub. incolumitati, existimabant.

Thomas Popus.
Robertus Gagius.

94 Huius igitur decreti exequendi causa, missi eò fuerunt Thomas Popus eques auratus, & Robertus Gagius vir etiam nobilis, qui ea fide ac diligentia, qua poterant, obseruabant, quæ palàm ac publicè fiebant, sed Elizabetha, partim blanditijs ac muliebri astutia, partim religionis Catholicæ simulata professione, ità viros bonos decepit, ac securos reddidit, vt ipsis inscijs, ac nihil tale suspicantibus, clàm per internuncios, anno nondùm vertente transfegerit, cum Thoma Staffordo apud Gallos exulante, vt repentè in Angliam veniens, se Regem ediceret, eò quod ex antiqua Ducum Buchingamiæ stirpe prognatus esset,

Tho. Staffordus.

quo

quo titulo, & Elizabethæ matrimonio, (vtrumque enim fuisse pactum intelligitur) se satis potentes fore contra Mariam existimabant.

95 Nec segniter sanè flagitium designatum exequutus est Staffordus. anno enim Domini 1557. vigesimo quarto die Aprilis, paucis admodum comitatus, id est, non amplius quàm quadraginta viris, è Gallia vectus, castrum cepit maritimum in prouincia Eboracensi, cui nomen est Scaraburgum, ea spe, vt vel ille ad Elizabetham statim, vel illa ad istum cum suis copijs se conferret. Sed cum ille citissimè, Comitis Vuestmerlandiæ diligentia interceptus, ac paulò post Londini cum nonnullis alijs suæ factionis capite plexus fuisset, totius criminis reliquiæ in Elizabetha tantùm hæserunt, quod periculum vt vitaret, percommode cecidit Regis Philippi in Angliam mense præcedente ex Belgio reditus, cuius singulari patrocinio ite-

Tertia Elizabethæ cõspiratio.

Varia Re-
gis in Eli-
zabetham
beneficia.

rum iam ac tertio supplicium euasit .
96 Deinde cum idem Rex secundo in
Belgium , ad bellum cum Gallis geren-
dum anno 1557. Iulij primo proficisce-
retur, nec amplius in Angliam ad Mariæ
vsquè obitum rediisset, nunquam tamen
desijt ex illo etiam loco, fauore & bene-
ficijs Elizabetham prosequi . Comiti
enim Feriensi, qui Oratoris loco in An-
glia remanserat, in mandatis dederat, vt
aliquoties illam suo nomine inuiferet, ac
consolaretur . Mortua etiam Maria Re-
gina, vniuersam eius pretiosam supelle-
ctilem, & ingentem ferè gemmarum the-
saurum, quem illa, vel ab ipso Rege, vel
ab Imperatoribus Carolo ac Ferdinan-
do, alijsq. Principibus dono acceperat,
ad vnam Elizabethæ petitionem, muni-
ficentissimè dedit, licet multis centenis
millibus æstimarentur .

97 Paucis verò antè Mariæ obitum mē-
sibus, cum Galli quattuor tantum aut
quinque dierum obsidione media hyeme

Cale-

Caletum oppidum recuperassent, quod munitissimum & inexpugnabile planè videbatur, & trecentis plus minus annis in Anglorum potestate permanferat; tanto damni istius ac iacturæ sensu permotus est benignissimus Rex, vt quanquam nulla sua vel minima hoc accidisset culpa, (nam manifesta Anglorum hæreticorum proditione, qui ad oppidi præsidium callidissimè se insinuauerant, factum fuisse constat, quod etiam à Stephano Gardinero Episcopo Vuintoniensi homine prudentissimo compertum, ac Mariæ Reginae prænunciatum fuerat) quamquam etiam cohortes subsidiarias, quas ex vicino Dunkercano oppido, Rex (intellecto Gallorum aduentu) summa diligentia Caletum miserat, Angli qui in præsidio erant, perfidè recusassent; nec immunis quoque ab ista proditione Elizabetha ipsa putaretur, quò maiorem Mariæ Reginae dolorem inureret, vitamq. breuiorem redderet (quod ex eo etiam po-

Caleti amissio Regisq. Philippi benignitas.

Alia Elizabethæ proditio contra Mariam.

stea confirmatum est, quod ista Regnum adepti, Baronem Vuentfordum Caleti gubernatorem, ac totius proditionis caput, apud Gallos antea latitantem, non tantum non puniuit, sed magno in honore habuit.) Rex tamen pro summa sua in Anglos beneuolentia, tanto opere Caleti restitutionem cupiebat, ut cum clarissimam paulo post de Gallis victoriam, apud sancti Quintini oppidum consequutus fuisset, nullam plane ab eis pacis conditionem admittere voluerit, nisi illa primo loco fuisset, ut Caletum Anglis redderetur. Sed videte facinus, obstupescite scelus; Elizabetha, ne vel tantum beneficium a sororis suae marito, quam mortalium omnium pessime oderat, vel ab eo Rege acciperet, quem animo iam, ob religionis morumque dissimilitudinem, inimicum sibi designauerat, vel ut Henricum Gallorum Regem placatiorem sibi hac ratione redderet, qui regni sui inijs obstiterat, affirmans An-

Insignis
nequitia.

glia

glia regnum ad nulum suam Mariam
Scotorum Reginam pertinere, eò quod
Elizabetha ex matrimonio illegitimo
prognata fuisset, vel denique ex inuidia,
vt Hispanorū vires hoc modo imminue-
ret, quæ ex recenti victoria Quinctinia-
na vniuerso ferè septentrioni ceperant
esse formidabiles: Rege inconsulto, cum
Gallis de pace transegit, ea etiam con-
ditione, vt Caletum retinerent. Quod
cum illi ad pacem quoque abs Rege ob-
tinendam, ex Anglorum chirographis
ostendissent, miratus Rex tantam leuita-
tem, sciens tamen nulli sua spontè fieri
iniuriam, honorificentissimum etiam ip-
se cum Gallis foedus iniit, quod sanctissi-
mè deindè semper, ac christianissimè ad
hanc vsque diem conseruauit.

99 Atque hæc Hispaniarum Regis in
Elizabetham opera, dum in Anglia & vi-
cinis regnis subsisteret. In Hispaniam
verò regressus quid? eodem planè boni-
tatis ac constantiæ exemplo, amicitia

Regis pa-
ticia cum
Elizabe-
tha.

Regis

R

foedera

fœdera per totos triginta annos, summa
 cùm patientia, iniurijs etiam maximis ac-
 ceptis tenuit; hocq. non mediocri sanè
 multorum virorum bonorum dolore, vel
 aliquandò etiam querela, qui nimium
 hac in re Maiestatem suam religiosam
 vel scrupulosam etiam existimabant er-
 ga fœminam quæ omnia turbaret, &
 quæ nullius iuris aut religionis rationem
 duceret, multasq. aiebāt perdi hac Regis
 māsuetudine occasiones Dei causam vin-
 dicandi, & illam pro meritis tractandi;
 sed nihil horum apud Regem valuit.

100 Itaque cùm anno Domini 1567.
 regni verò Elizabethæ decimo, vniuersa
 ferè Anglicana nobilitas, perspectis pessimis
 gubernationis inijs, inter se conspi-
 rassent, vt remedium aliquod adhiberent
 (de qua re antea in Cecilij detectione
 egimus) nunquam à Regijs ministris, qui
 Belgio per ea tempora præerant, obti-
 nere potuerūt, vt quicquam opis ad eam
 rem præstarent, quod Angli à voluntate

Regis con-
 stantia in
 tuendo fœ-
 dere.

Regia, ne foedus cum Regina violasse videretur, profectum interpretabantur. 101 Anno deinde sequente, cum Northumberlandia ac Vuestmerlandia Comites, Baro Dacrius, alijq. viri nobiles ac Catholici non pauci, arma pro religione ad partes Angliae boreales sumpsissent, tantusq. ad illos populi concursus fieret, ut Reginam in maximas angustias redacturi viderentur, si vel mediocri externarum virium accessione fuissent comodo tempore adiuti; nullum tamen illis latum est abs Rege auxilium, eoque factum est, ut ab inceptis paulo post, magno Reginae emolumento, desisterent.

102 Neque hoc solum fecerunt ministri Regij, qui in Belgio erant, quod Reginae satisfaceret, sed praeterea etiam, cum illa quereretur adhuc praedictum sibi in eo fieri, quod rebelles sui ac fugitui (eo enim nomine Catholicos haereticam tyrannidem declinantes vocabat) ditioribus regis reciperentur: visum est Com-

Angli Catholici
in Belgio eie-
cti.

mendatori maiori, qui illa tempestate
 prouincijs Belgicis præerat, Anglos
 plurimos, in Regina gratiam, domi-
 nijs etiam regijs ad tempus prohibere,
 quod anno septuagesimo quinto cum
 factum fuisset, biennio ferè integro, per
 aliorum principum ditiones, errantes
 iam secundò exularunt, neque prius
 reuertendi facultatem receperunt, quam
 post gubernatoris mortem, ac totius
 Belgij amissionem (quæ duo illo bien-
 nio contigerant) Illustrissimus Princeps
 Ioannes Austriacus, parta iam victo-
 ria nobilissima Gemlocensi, misericor-
 dia motus eos reuocauit. Exitit tamen
 perinsignis in eos, vniuerso hoc eiec-
 tionis tempore, regis ipsius pietas, qui nun-
 quam passus est subsidia pecuniaria, quæ
 ad vitæ sustetationem cuique eorum clar-
 giebatur, cuiusquam suasu aut importu-
 nitate auferri. Ex quo etiam intellectum
 est, aliorum potius cõsilio, quàm sua pro-
 pensione Maiestatem suam aliud illud in-

Mira Re-
 gis benigni-
 tas.

solen-

solentissimæ postulationis caput de Anglorum eiectione Reginæ concessisse. Hinc tamen cuique manifestum fiat, quàm inuito animo, religiosissimus Rex ab istius foeminæ amicitia, quàm semel amplexus fuerat, recederet, etiam tunc, cùm illa non tantùm à Deo, ac bonorum omnium societate, fideliumq. communione, sed à maiorum etiam suorum institutis, cæterorumq. principum more, ac omnis humani iuris obseruantia, recessisset.

103 Quod postea etiam magis declarauit Rex, anno nimirum septuagesimo octauo, cùm Iacobus Geraldinus Hybernus, ac Thomas Stucleyus Anglus, equites aurati, Hybernorum omnium Catholicorum nomine, suppeticas à sua Maiestate peterent, contra intolerabilem Elizabethæ sæuitiam, qua religionis causa, grauissimè totam Hyberniam diuexabat, nobilissimamq. imprimis Geraldinorum, Comitumq. Desmondiaë familiam iniustissimè opprimebat: quãuis enim horum calami-

Auxilia
pro Hyber
nia petita.

Thom. Stucleyus.

1113
104
Jacobus Gerardinus.

tatis atque exitij, Rex pro sua egregia pietate & clemētia plurimūm dicatur miser-
tus; subsidium tamen ne daret fœderis se
religione prohibitum existimabat, immò
factum est, vt Stucleyo deindè, cū cohortibus nonnullis, quas à Pontifice Romano
obtinuerat, ex Italia redeunti, ne portus
quidem commoditas in Hispania præsta-
retur, quæ causa Stucleyo fuit, vt Hispaniã
prætergressus, Vlissiponem se contulerit,
& indè Lusitaniæ Regis inuitatu, in Afri-
cam deflexerit, vbi etiam mortem obiit:
Iacobo verò Geraldino anno sequenti au-
xiliares copias secundò petenti, Rex ite-
rum negavit, quoad tandè Alexandro
Segæ Nuncio Apostolico, Pontificis no-
mine multoties supplicanti, exiguã quan-
dam Cantabrorum ac Gallecorum ma-
num concessit, ea cõditione, vt suo etiam
arbitratu, quò vellet, in causæ Catholicæ
subsidium transmitteret.

104 Atque hanc tuendæ amicitiaẽ cū
Elizabetha, quam illa sæpissime frege-

rat,

rat, sequutus est Rex seueritatem atque constantiam, ad annum vsque octuagesimum octauum, hoc est, per annos amplius triginta, quando infinitis propemodum iniurijs laceffitus, ac religionis causa afflictissimæ commiseratus, expeditionem illam maritimam parauit, de qua hic loquitur & queritur Reginae Edictū, & de cuius successu tantopere gloriatur, & de qua mihi quoque deinceps commo-
dior dabitur dicendi locus.

105 Caterum interea contemplemur, si placet, quidnam Elizabetha tandem Regi Catholico, pro vniuersa hac quam dixi beneuolentia, beneficentia, ac constantia rependerit. dispiciamus qua mensura ad regulam Euangelicam remensa fuerit. Ac primū quidem, vt illud silentio prætereatur, quod supra memoratum est, de secreta illa ac præpropere cum Rege Gallorum, dum bellum adhuc arderet, contra hunc Regem, pactione (hoc enim fortassis vel incōstantis, vel cupidi,

Elizabethę
in Regem
retributio.

vel leuis animi ac fœminei potius argumētum quibusdam videre poterit, quàm nequissimi) peringrati tamen certè non potuit non esse, tam recenti adhuc tantorum beneficiorum acceptorum memoria.

Belgij com-
morio.

106 Sed quæ indè sequutæ sunt Elizabethæ actiones, facile declarant, quonam ex fonte prima ista emanarint; statim enim post Regis in Hispaniam discessum, omnes illa conatus ac animi neruos eò intendit, vt regiones Belgicæ seditionibus turbarentur. Ac primùm quidem immissa hæresi, Gueusiorum id est Balatronum nomen contrà Regis edicta Catholica, seditionosi quidam ex vulgi fece arripuerunt. deindè verò texente telam Elizabetha, robustiores etiam nonnulli in hanc se quoque sentinam ingurgitarunt, Princeps nimirum Auriacus, & Ludouicus eiusdem frater, Comites etiam Egmondanus, & Hornensis, eodem visco illaqueati, quibus omnibus Regina An-

glia,

glia, & consilia semper, & animos, & vires subministrauit, perspicua sanè in Regem tùm perfidia, tùm etiam hostilitate, quamquam verbis illa rem negaret, quæ tamē vniuerso mundo factis ipsis pateret, quousque tandèm ex rebus gestis Ducis Alenfonix se manifestaret, quē orbe toto inspectante in Belgium ex Anglia emisit. eoq. miserè paulò post extincto, vt facinus illa suum prosequeretur, anno demum octuagesimo quarto, post Antuerpiam iam per Ducem Parmensem gloriosissimè recuperatam, ac res rebellium in apertum discrimen adductas (ne Hollandia quoque ac Zelandia cæterarum prouinciarum exemplo ad Regis obedientiam redirent) publicè se interponendam, ac bellum apertum suscipiendum censuit.

107 Atque hæc in ditionibus Regis Belgicis. Neque tamen minus sedulam alijs in locis operam nauabat Elizabetha, vt Regis negotia turbaret, maximè verò la-

Ducis Alenfonix in Belgiū impetus.

Latrocinia
maritima
Reginæ .

trocinijs maritimis, de quibus his ipsis
verbis perscriptum reperio in Ioannis
Stoi annalibus Anglicis, qui Reginæ pri-
uilegio impressi habentur. Anno Domi-
ni (inquit) sexagesimo septimo supra
millesimum & quingentesimum, mense
Ianuario, Reginæ maiestas quatuor è
suis nauibus, quingentis militibus armari
præcepit, eisq. Guilielmum Holstoke
scutiferum præfecit, cui etiam in man-
datis Maiestas sua dedit, vt quoscun-
que posset ex Regis Philippi subditis si-
steret, ac bona eorum prehenderet, quod
ille pro officij sui ratione, diligenter ex-
quutus, die vndecimo deindè sequentis
Martij, naues vndecim Hollandicas Lon-
dinum adduxit, magna vinorum aliarūq.
rerum copia onustas, quæ omnia Regina
sibi retinuit, dimissis Flandris qui nauibus
præerāt. Die verò vigesimo octauo eius-
dem mēsis Martij, cum idem Guilielmus
in quatuordecim ingentes naues onera-
rias incidisset, quæ ex Lusitania soluen-

tes, non exiguam commeatus abundantiam, bonam etiam argenti Hispanici copiam in Belgium deferebant, proelium acerrimum cum eis iniit, & post duarum horarum pugnam, octo ex ipsis se bona sua dediderunt, quæ partim Londinum, partim Haruicum (quod per Tamesim fluuium ob molis magnitudinem deduci naues non poterant) pertractæ fuerunt, atque regio fisco adiudicatæ. Hæc Stous in annalibus de Elizabethæ rebus in Regem gestis, ante viginti & quinque annos, ne quis recentem putet eius esse inimicitiam.

108 Per hæc eadem ferè tempora, & proximè sequentia, in copiosam illam pecuniæ Regiæ summam inuasit Regina (sexcenta enim millia excessisse dicitur) quæ Regis nomine, per mercatores trapezitas Genuenses, ad belli Flandrici necessitates, itinere maritimo transmissa, per ipsam intercepta ac retenta fuit, eo scilicet colore, quod non ad Regem ip-

Pecunia intercepta.

sum, sed ad Genuenses pertinuisse affirmaret.

109 Atque his prædis illecta, tanquam leæna quæ iam sanguinem haufisset, omnibus omnium deindè inhiare bonis, ac latrocinia manifestè exercere cepit, præcipuè tamè semper in Regem Hispaniæ, quòd cæteris esset opulentior, pyratas suos ac prædones armavit. Hinc enim

Pyrratica.

Dracus. Franciscus Dracus ad Indias Orientales, ac mare quod de Sur vocatur progressus, plusquam decies & quinques centena millia, anno Domini octuagesimo reportavit, nec multò minorem egit prædam anno sequente Canditius, vt alios plurimos minoris nominis latrunculos præteream. His deindè successit Antonij Lusitani patrociniū ac incitatio, vt

Canditius.

Antonius Lusitanus. in Regis ditiones quaqua versus incurreret, quibus rebus quantū molestiæ & expensarum Regi accesserit facile est iudicare.

110 Postremò pernotum est, quid info-

lentia

lentia ac tyrannidis, Franciscus Dracus annis sequentibus, octuagesimo nimirum sexto & septimo, tum apud Insulam sancti Dominici, tum etiam apud ciuitatem Gaditanam, ausus fuerit perpetrare, quantas prædas abegerit, quanta damna intulerit, quas arrogantia ac superbia notas, homuncio contemptibilis, Hispanico solo impressas reliquerit, ita ut Regem tandem etiam nolentem ac perinuitum, ad rem vindicandam, non tantum excitarint, sed impulerint planè & coegerint. Et tamen (si Deo placet) sanctissime affirmat hoc Edicto Regina, nihil quicquam se egisse, neque ullam omnino offensionis ansam præbuisse, sed omnia reipub. Christianæ mala, à sola Regis cupiditate proficisci, ea videlicet veritate, qua Catholicos omnes, rebelles, ac Sacerdotes Dei, proditores patriæ, suamque Religionis Caluinianæ doctrinam, purum Dei Euangelium foemina veridica & verecunda pronunciat.

Regis impulsio ad vindictam.

Atque

Caput secundum
criminationis
in Regem.

Regis
ditiones.

III Atque hæc quidē sunt istorum principum res erga se inuicē vtrinque gestæ. Videamus modò quid vterque cū proximis, quid cū vicinis egerint, quemadmodum se erga alios gesserint, qua fide, qua constantia, qua æquitate vixerint; nam hoc fuisse secundum criminationis caput, lectoris è memoria excidere non potest. Ac Regi quidem Philippo, si quis pro imperiorum amplitudine, vicina regna enumerare voluerit, ei certè non solum Europam, verum magnas etiã Asiæ Africæq. partes, totas prætereà Indias, his longè ampliores ac spaciosiores, nominare necesse fuerit. Verumtamen vt vsu communi, ea tantum attingamus, quæ obuia cuique sunt, & quæ sub oculos omnium posita, ab Oriente, partim vicini, partim subditi Regis sunt Itali, à Meridie, eadem planè distinctione Africani, ab Occidente, Lusitani atque Hyberni, à Septentrione verò Galli, Flandri, Angli, Scoti, cæterique. Cū his omni-

bus

bus populis, qua lege vixerit, atque tractauerit Rex Hispaniarum, toto triginta ac septem annorum spacio (nam plurimum etiam annorum regno, multòq. iustiùs quàm Elizabetha gloriari potest) non opus est verbis explicare, cùm oculis res teneatur, ac testis sit vniuersi ferè orbis theatrum.

112 In Italia enim, post hominum memoriam, nunquam aut tanta pax, aut tam diuturna ac secura quies, quàm huius Regis dominatu visa est; cuius cùm pietate ac moderatione, tùm prudentia etiã & autoritate, non tantùm subiectos in officio, verùm etiam ceteros omnes Principes in summa inuicem concordia conseruatos videmus. Asianos verò & Africanos, Turcas & Mauros si percontemur, nullam audiemus querelam, qua vel ruptum fœdus à Rege Philippo, vel iniuriam illatam, vel ius vllum regnorum pacisve violatum, causentur. Si Lusitanos adeas, fateor regnum illud partim

Cùm Italis.

Cùm Asianis.
Cùm Africanis.

Cùm Lusitanis.

armis,

armis, partim nobilitatis conatu ac industria, temporibus nostris Coronæ Castellæ adiunctum esse; sed qui è gente Lusitana citrà animi perturbationem, hac de re loquuntur, & suarum legum peritissimi sunt, summo illud successionis iure factum esse affirmant; & qui historiam omnium diligentissimè, de horum regnorum adunatione collectam, hac ipsa tempestate in lucem edidit (cùm non Hispanus sed Genuensis natione sit, & cæteris quandoque in rebus in Hispanos durior) hoc tamen in negotio de successionis iure ad regnum Lusitaniæ, non tantùm moderatum & iustum, sed anxium etiam & scrupulosum fuisse Regis optimi animi demonstrat, adeò vt rei examinandæ nullum ferè modum, aut finem fecerit, cæterorumq. omnium iudicio doctissimorum hominum prius satisfactum fuerit, de huius causæ iustitia, quàm vnus Regis conscientiæ satisfieri potuerit, & recepto deindè regno (quamquam, vt

dixi,

Hiero. Frã-
chi historia
de vnione
regnorum
Lusit. & Ca-
stel.

Gama
Portugal
& Santa
Luca
Corona
de Cast

no I m d
aint

dixi, non sine armis, propter quorundam hominum improborum seditiones) quàm amantèr tamen, quàm piè, quàm paternè gentem illam vniuersam complexus sit, quantisq. eos beneficijs & amoris sui & fiduciæ testimonijs, non domi tantùm, sed apud Indos etiã, Arabes, Æthiopes, Brasilijs, aliasq. nationes ornauerit, vniuersi mundi oculis perspicitur.

113 Cùm Hybernis verò quemadmodum Rex egerit (qui etiam sunt inter vicinos populos numerandi) non est quòd verbis explicare incipiam, cùm factis res constet. nunquam enim illi vel portu, vel accessu, vel commercijs, vel amicitia Hispanorum prohibiti sunt, quanquàm Reginae sint subditi, & inde iure etiam gentium obnoxij sanctionibus eisdem, quæ in inimicos Anglos latae sunt. Cùm Anglis & Scotis, vt se rex gesserit, iam dictum est superiùs, & multitudo sanè eorum, qui hodiè etiam ex vtraque gente maiestatis suæ munificentia sustètantur,

Cùm Hybernis .

Cùm Anglis & Scotis .

fatis declarat, quo animo in has nationes semper extiterit. Imprimis verò Rex Scotiæ, si gratus esse voluerit, indicia non pauca neque obscura singularis cuiusdam in se Regis benevolentia recolere poterit, quam per infantia, pueritia, adolescentiaq. suæ tempora expertus est, quaq. ad insignem quandam fortunæ suæ magnitudinem, si libuisset, licuisset uti.

Regis cum
Gallis amicitia
constans.

114 Ad Gallos verò si nos conuertamus, quibuscum rarò patrum memoria pax diuturna Hispanis extiterat, ob utriusque imperij magnitudinem ac æmulationem, perillustre sanè & insigne pietatis regiæ ac moderationis elucet exemplum, quòd primum illud post bella acerrima, cum Henrico Rege percussum fœdus, tanta Rex Philippus fide, tantaq. constantia ad hunc usque diem inuiolabile conseruauit, ut alternantibus deindè tot Regibus, ac mira rerum temporumq. in Gallia vicissitudine succedente, qua Rex

Hispaniæ, ad commodum fortè suum vti potuisset : nunquam tamen vel transfuersum digitum à sincerissima amicitia regula discedere voluit, sed vel læsus etiam aliquando (vt ex improbis Alensonij Ducis factis manifestum est) Gallicanis semper Regibus, vt consilio & authoritate, ità opibus etiam atque copijs, cum opus esset, adesse non destitit, neque vnquam exindè opus fuit primū illud Henrici foedus, cum filijs renouare, quod sæpè tamen fecit Elizabetha, & sæpius fre-
git, vt ex ipsius annalibus Anglicanis patet, præsertim verò ex annis 64. & 71. quibus Stous historicus nouas Reginae suæ cum Gallia Regibus describit confederationes .

115 Sed audiamus (si placet) scriptorem Gallum, hac ipsa de re loquentem . Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono (inquit Genebrardus in Chronica) septimo nonas Aprilis, inter Gallum & Hispanum inita pax, qua

Genebrardi testimonium de Regis Philippi erga Gallos amicitia .

„ hodie etiam fruimur . Et postea in anni
 „ sexagesimi noni rebus gestis dicit . Ad
 „ tertium bellum ciuile in Francia mittitur
 „ à Rege Philippo in Gallia Regis subsidiū
 „ Comes Mansfeldius , cū magno Bur-
 „ gundiorum auxilio . Et paulò antè , cū
 „ de secūdo bello ciuili ageret , anno 1567 .
 „ dicit . Comes Arebergius è Belgio in
 „ Galliam venit cū auxiliarijs copijs à
 „ Rege missus in Catholicorum subsidium .
 „ De Anglorum verò amicitia quid dicat
 „ idem scriptor , videamus . In medijs , in-
 „ quit , his Gallorum tumultibus , Angli se
 „ iungunt Hugonotis , id est rebellibus ,
 „ Normaniā vastant , fortissimum maris
 „ portum Gratia occupāt , à mense Septē-
 „ bri anni sexagesimi secundi ad finem Iu-
 „ lii anni sequentis , è quo prius non exie-
 „ runt , quàm grauissima peste indè disce-
 „ dere coacti sunt , quæ discentes in An-
 „ gliam vsquè comitata est , ità vt Londini
 „ solūm eò anno plusquàm viginti millia
 „ hominum perierint . Hæc Genebrardus .

Anglorum
perfidia.

ista de Regis ergà Gallos benignitate, fi-
de, atque amicitia sufficient. 1099

116 Restant tantùm regiones Belgicæ,
quæ, vt dùm in Regis sui obedientia per-
stiterunt, cæterarum omnium totius mû-
di prouinciarû felicissimæ sunt habitæ, ob
ingentes opes, cæteraq. cõmoda quibus
affluebant; ità postquàm hæresis infectio-
ne, & Elizabethæ stimulatione, suaq. infe-
licitate ab eadem obedientia recesserunt
(quòd ad eiusmodi flagitia consequens
esse solet) omnia malorum ac calamita-
tum genera perpeffæ sunt, dolente vehe-
mentissimè ac commiserante Rege, nec
vllum medium, modumve aut rationem
prætereunte, qua tanto incendio occurri
posse iudicaret. Nec vllum vnquam exi-
stimo Regem fuisse, qui tot suauitatis, ac
mansuetudinis vias cùm subditis aggres-
sus sit, quot Rex Philippus cùm Flandris
est vsus. hinc enim tot colloquia & ex-
hortationes, tot indulgentiæ ac veniæ
concessiones, tot pacificationes, toties

Regiones
Belgicæ.

armorum depositio, Hispanorum ex provincijs reuocatio, Arcium ac ciuitatum in ipsorum subditorum manus traditio, quorum nihil ferè profuit nisi ad maiora scelera. Illud solùm sibi saluum ac integrum Rex pientissimus postulauit, vt religio Catholica, in qua illi nati, ac educati fuerant, quamq. à patribus suis religiosissimè traditam acceperant, cuiq. ipse in regni inauguratione (illis ipsis postulantibus) obedientiam omnem & cultum solenni Sacramento promisetat, inuiolata conseruaretur. Contrà planè, quàm Regina Angliæ, quæ subditos suos omnibus inuoluit miserijs, vt è paternæ auitæq. religionis ac disciplinæ possessione deturbet, quam ipsa quoque defendendam aliquandò in se perfidè receperat.

Reginæ factorum comparatio.

117 Diximus de Rege, vt se habuerit tùm cum proximis & vicinis, tùm etiam cum subditis. Videamus modò, quid simile habeant Reginæ res gestæ. ac primùm

—OMIS

quidem

quidem de mansuetudine in subditos, nihil mihi dicendum erit, cum tot eorum exilia, fugæ, carceres, & mortes, satis (me tacente) loquantur, qualis illa in domesticos extiterit, nec iterum repetam, quæ in Regem Hispaniarum, suasq. ditiones egerit, quot afflixerit, quot bonis omnibus euerterit, quot & quantis exitium attulerit. abundè enim hoc ex ijs, quæ iam dicta sunt, perspici potest. Calamitates etiam Flandricæ manifestè id testantur, quarum omnium illa post diabolum præcipua sine dubio extitit causa.

118 Dicam igitur de Gallis & Scotis tantum, quibus illa proxima cum sit, & medio quasi interuallo inter vtrumque regnum confidens, vtrique, tanquam Erimnys quædam, funestissimas asperfit clades. Atque in Gallos quidem, statim ferè à morte Henrici Regis, & secundo regni ipsius anno, ea specie bellum mouit Elizabetha, quòd in Scotia, ad regni illius tutelam pro Maria Regina, Francisco II.

Acta in Gallos.

Anno 1560

Galliæ Regi nupta, nonnullæ cohortes Gallicanæ confedissent, quas illa partim Anglorum, partim Scotorum hæreticorum, quos sibi sociauerat, exercitu, paucorum mensium molestijs fatigatas, è regno Scotiæ excedere coegit.

Elizabetha
author est
multarum
cōspiratio-
num in Re-
ges Galliæ.

119 His actis, omnem suum conatum ad Galliam ipsam perturbandam conuertit; ac primò per Oratorem suum Nicolaum Throgmortonum, Equitem auratum, hæreticum acerrimum, ac vafri ingenij hominem (quem Cecilius callidissimè in hanc legationem extruserat, ne domi nimium cresceret, sibiq. æqualis foret) confœderationes cùm Admirallio Collinio, Comite Montgomerio, principe Cundæo, alijsq. Galliæ hæreticis iniit, vt arma sumerent; vnde statim sequuta est illa nefandissima conspiratio, quam conscijs etiam Caluino & Beza, factam esse Genebrardus affirmat, qua Franciscus Rex cùm vxore, & Regina Mater Catharina, cùm reliquis tribus liberis ad

mortem

mortem designabantur; hacq. nono ca-
lendas Aprilis anni 1560. singulari Dei
prouidentia detecta, tantorum princi-
pum consultum est incolumitati, ac non-
nulli conspirationis conscij grauissimis
supplicijs Amboesiæ plectuntur. Sce-
lerum tamen principes, cum se dete-
ctos animaduenterent, furere ceperunt,
& diuersas vbique ciuitates, arcesq. oc-
cupare, animos instigante, facesq. sub-
ministrante Elizabetha; quæ vt aliquid
ipsa etiã per se ageret, Normaniã va-
stat, vt supra ex Genebrardo ostensum
est, portumq. munitissimum, qui Gratia
portus vulgò nuncupatur, ad fluminis
Sequanæ ostium situm, occupat. Lugdu-
num, Aureliæ, Rothomagum, nobilissi-
mæ ciuitates primo statim impetu ab
hæreticis Gallis intercipiuntur. Rex Na-
uarræus, Duces Niuernecensis ac Gui-
sianus, Marescalus Santandreas, alijq.
Ductores Catholicæ partis interficiun-
tur. Dux Montmerantius capitur, & de-

nique, Genebrardo teste, Gallia hoc unico anno, plùs calamitatis pertulit à suis hæreticis, quàm omnibus bellis superioribus ab externis hostibus pertulerat, quæ omnia Elizabethæ molitionibus tribuenda sunt, dùm interim tamen fœdera cùm Gallorum Regibus haberet.

Regina 4.
bellorū ci-
uiliū causa
in Gallia.

120. Atque hoc in primo incendio civili per ipsam excitato præstitit, contrà Franciscum Gallia Regem, quo paulò post præmaturè mortuo, non minus contrà duos fratres, qui ordine ei in regno successerunt (Carolus nimirum atque Henricus) conata est, licèt cùm utroque fœdera quoque noua, & de nouo iurauerit. Nam contrà Carolum nonum duorum bellorum civilium funestissimorum non tam particeps quàm princeps fuit, anno nimirum sexagesimo septimo, quo in conflictu Dionysiano Montmerantius Francia Contestabilis cæsus fuit, & sexagesimo nono, quo in proelijs Iarnacensi & Marcotiano, Princeps Cundæus, Co-

mēs Bipontinus , alijq. proceres perie-
runt . Et tandē coniurationis illius,
quæ anno quoque septuagesimo secun-
do , in nuptijs Regis Nauarræi executio-
ni mandari debebat , de qua scribit Ge-
nebrardus his verbis. Regis Nauarræ nu-
ptias excepit dies Bartholomeanus , ob
quandam in Catholicos principes coniu-
rationem . Huius inquam coniurationis
consciam quoque fuisse Reginam An-
glia, ex eo sanè coniectura sumi potest ,
quòd Montgomerium Comitem , qui ex
præcipuis fuit conspiratoribus , è Gallia
in Angliam fugientem , non solùm amicè
ac honorificè excepit , sed pecunia etiam
& militibus , & classe insuper armatum ,
ad Insulas quasdam Regis intercipien-
das remisit , vbi captus tandē biennio
post Lutetiæ publicè securi percutitur .

121. Contrà Henricum verò tertium ,
qui Carolo successit , partem quoque ha-
buit Elizabetha , primis illis initijs , in quar-
to bello ciuili Gallico , quod anno septua-

Acta in
Henricum
III. Gallia
Regem .

gesimo quinto ceptum est, ob id etiam
 Cassimirum palatinum inde decedentem,
 & à Duce Guisiano profligatum, magno
 apparatu in Anglia recepit. Et anno se-
 quente, cum ad Catholicorum Gallorum
 petitionem, edictum pacificationis cum
 hæreticis, in conuentu ordinum Blesensi,
 à Rege reuocatum perspexisset: non-
 nihil sibi timens, ne Henricus Caroli fra-
 tris vestigia sequeretur in persecuendis
 hæreticis, pacem cum eo renouat, sed ea-
 dem planè fide, qua antè cum cæteris.
 Nunquam enim exinde destitit, nunc fra-
 trem eius Franciscum Ducem Alenfo-
 nium, hominem inquietum & ambitio-
 sum, nunc Regem Nauarraum, nunc
 alios in eum armare, & tandem hominis
 imbecillitate perspecta, ipsum quoque
 sibi eripere, & in optimos quosque & si-
 bi fidelissimos incitare aggressa est, præ-
 cipuè verò in principes familiæ Guisianæ
 ac Lotharingicæ, quam ista ob religionis
 Catholicæ ardorem, gloriamq. virtutis

Familia Lo-
 tharingica

bellicæ, semper sibi inuisam habuit. Atque hac arte, tantum apud Regem illum infelicissimum tandem præualuit, ut ipsum regnumq. funditus euerterit, omnemq. nationem Gallicanam eis calamitatibus inuoluerit, quibus nunquam (opinor) à condito Francorum regno, perpeffa est funestiores.

122. Sed insigniora sunt adhuc opera, quæ Regina Angliæ in Scotiam, propinquius sibi cohærentem exercuit. Cùm enim Scotiæ regnum eadem omnino insula, nullo interiecto mari, cùm Anglia contineatur, facilius in illud quæcunque veneni vis trāsfundi potuit. Cùm igitur Elizabetha ad regnum euecta, Scotiam pacatam Catholicamq. inuenisset (gubernante Maria Iacobi Regis quinti defuncti vidua filia suæ Mariæ nomine, quæ Francisco secundo Regi Gallia nupta, Lutetiæ viuebat) ferre non potuit regnum tam vicinum, & saminis etiam subiectum, suis quoque consilijs ac præ-

Gesta Regine erga Scotos.

Handlo
l' murein
ni' m' m
Scotos.

stigijs non turbari. Itaque statim bellum illuc transferendum decernit, eo colore, quo iam diximus, exturbandi nimirum indè Gallos (horum enim matrem Maria Gubernatrix ex Guisiana familia orta, ad suum & fidei Catholicae praesidium aduocauerat) sed reuera, vt haeresim eò immitteret, omniaq. misceret, & Scotos inter se diuideret atque committeret, factiones sibi in eo regno adunaret, Reginam tam matrem, quam filiam (quod postea successit) seditionibus opprimeret, cuncta denique in eam confusionem & perniciem impelleret, quam postea miserando plane spectaculo vidimus.

123 Ad haec tamen prima initia rectius constituenda, cum aliqua sibi parte ac factione opus esse inter ipsos Scotos animaduertent, & familia Hameltoniorum, locum principem inter caeteras, post regiam, teneret (cuius caput erat Dux appellatus de Chastelleroy) egit Regina

Hameltoniorum familia in Scotia.

versu-

versutissimè per oratorem suum Nicolaum Throgmortonum, cum Comite Araneo Ducis prædicti filio primogenito (qui in Gallia per ea tempora in Patris Ducatu, quo ab Henrico Rege, ob Maræ nuptias donatus fuerat, morabatur) ut spe nuptiarum ipsius Elizabethæ, Gallis relictis, in Angliam statim euolaret, & inde in Scotiam, ut patrem suum cum Anglis ad Gallos eijciendos, ac religionem Catholicam demoliedam coniungeret. Quod cum ille infelicitèr effecisset, & mirè aliquandiu tumultuatum in Scotia fuisset, scribit de Maria Gu
bernatrice Genebrardus his verbis. Re
gina Scotiæ Maria, Guisiani olim Ducis
filia inter hos motus Edenburgî tædio
ac curis moritur.

124 Dux verò Hameltonius, qui Anglis ad religionis euertendæ flagitium adhæserat, cum primò principatum suum in Gallia hac de causa amisisset, à Ministris deindè Calvinianis mirificè domi exagi-

Familia
Duglasio-
rum.

tatus atque proscriptus, & à Regina Angliæ per exercitum afflictus, miserrimè tandem contabuit; & nulla vnquam, opinor, familia, maiores postea ab hæreticis iniurias accepit, quàm in Scotia iusto Dei iudicio Hameltonia, à cuius etiam amicitia, vt dixi, Regina Angliæ breuissimè resiliens, familiam ei contrariam ac inimicam, nempe Duglasiorum perpetuis auxilijs contra illam armauit, quoad vniuersam ferè euerterit. Comes verò Araneus, Ducis filius, qui actor fabulæ extiterat, cùm se ab Elizabetha delusum cerneret, furore correptus in eam amentiam incidit, quæ ipsum ad hunc vsquè diem funibus constrictum, miserrimè quidè, sed meritissimò tamen tenet. atque hæc initia fuerunt Reginæ operum in regno Scotico, quò plusquàm duodecim Anglorū militum millia adduxerat, vt principium honorificentius hæresi Caluinianæ profeminādæ hac ratione daretur, cuius fructus sequēte narratione manifesti fiēt.

125 Mortuo Francisco Galliarum Rege, Maria coniux, Scotiæ Regina, ad reprimendas bellorum, ac hæresum flammæ per Reginam Angliæ domi excitas, redeundum sibi statim in regnum suum iudicauit. quam rem suspectam habens Elizabetha, author fuit ac suafor Mariæ, vt pacis constituendæ ac conseruandæ causa, religionis negotium liberum cuique in Scotia relinqueret, & vt Iacobi Stuarti hominis perditissimi, qui ex patris concubitu illegitimo, frater Mariæ nothus erat, consilio præ cæteris vteretur. Cui rei cum illa infeliciter assensisset, & Iacobo isti authoritatem summam, Comitumq. Murayæ dignitatem, ac titulum attribuisset: hæretici nihilò secius in seditionibus mouendis persistere, omniaq. turbare, Iacobo duce perrexerunt. Tunc Maria (serò licet) pænitétia ducta, quòd initio statim hæreticorum fraudibus non restitisset, cum vndique periculis se circumseptam videret, consilium ce-

Reginæ
Scotiæ de-
ceptio &
ruina.

pit de matrimonio ineūdo cū Darleio iuvene nobilissimo, ex antiqua Anglorum Scotorumq. stirpe regia prognato, hac enim ratione firmiores suas vires redituram se existimabat.

126 Huius rei fama in Angliā delata, Elizabetha rē grauer accipiens (non enim volebat ex Maria prolem extare) Comitissam Lenoxiam Darlei matrē, licet sanguine sibi coniunctissimam, carceri tradit in arcem nimirū Londinensem, vigesimo secundo die Aprilis, anni sexagesimi quinti, ex qua non nisi post filij cædem, dimitti potuit. Curauit etiam in Scotia, vt hæretici sine mora arma caperent, Reginam apud plebem traducerent, & vt nullum scelus intentatum relinquere-
tur, Darleium ipsum aggrediantur, vt à Regina vxore mendacijs quibusdam cōfictis abalienarent, affirmantes Dauidem quendam Secretarium, nimia apud illam in gratia esse. Quibus calumnijs leuissimum iuuenis animum eò permouerunt,

Darleii de-
ceptio &
interitus.

vt ipso consentiente, Regina verò inspe-
ctante, Dauides à sicarijs, ipsius Regis pu-
gione, immanissimè trucidaretur. Sed
perspecto, Darleius errore, redijt paulò
post cùm Regina in gratiam, & coniu-
ctis viribus, ambo in confœderatos du-
cunt exercitum, fugant hæreticos, alij in
Angliam se recipiunt, alij capti supplicio
afficiuntur, renouatur pax cùm Anglia,
non diu duratura, interim tamen per ali-
quot menses Scotia respirauit.

127 At decimo quinto die Iunij sequen-
tis anni, peperit Maria Darleio filium, Ia-
cobum nomine, qui modo Rex Scotiæ
est, cuius rei nuncio multò grauius quàm
antè matrimonij, percussa Elizabetha,
statuit omninò securim ad arboris radi-
cem ponendam esse; quod vt commo-
dius fieret, amicitias simulat, offertq. se
vt infantem de fonte suscipiat. Ad quam
rem, Comitem Bedfordiensem Anglo-
rum procerum hæreticissimum, cùm mu-
nèribus in Scotiam mittit, dat in manda-

Regis Sco-
tiæ natiui-
tas, ac pa-
tris interi-
tus.

tis, quæ citò fieri oportet; peragitur bap-
 tisma, exeunte mense Decembri, reced-
 dunt Angli; quibus vix è Scotia egressis,
 Febuario nimirum mense ineunte, occi-
 ditur statim Darleius infantis pater, in le-
 ctulo, ab hæreticorū quorundam armata
 manu, dum Regina Dei prouidētia, cum
 puerulo abesset. Quo scelere euulgato,
 vtrinque statim ad arma concurritur,
 cumq. hæretici, qui authores sceleris ex-
 titerant, inuidiam rei in Reginam ipsam
 conijcerent, viribusq. paratiores essent;
 facilè effectum est, vt Reginam calumnijs
 armisq. oppressam in potestatem suam
 breui tempore redigerēt, quam compre-
 hensam in arcem munitissimā, cuius no-
 men Loughleuen, compingunt, maiesta-
 tis Regiæ ornamentis spoliant, filiumq.
 infantem, in matris iniuriam, Regem de-
 nunciant, celeberrimo sanè flagitio, de
 quo scribit his verbis Ioannes Stous in
 annalibus Anglicis.

„ 123 Die vigesimo nono mensis Iulij,

anni 1567. post concionem habitam à
Ioãne Knokes Scoto, in Ecclesia Sterlin-
gana, insignitus fuit Corona regni Sco-
tiæ, Carolo Iacobus princeps, Henrici
Darlei ac Mariæ filius, cùm annum vnũ,
ac quadraginta dies ætatis haberet, Epi-
scopus Akellius cùm duobus superinten-
dentibus coronam capiti imposuerunt,
Iacobus nothus, Comes Murreyus de-
claratus est Regens totius Scotiæ, durãte
Regis pueritia, Comes Mortonus, & Ba-
ro de Hume iuramentum pro Rege acce-
perunt, eum nimirum regnaturum ac gu-
bernaturum esse in fide, timore, ac amore
Dei, & illam religionis formam defensu-
rum, quæ tunc in Scotia prædicabatur, &
non aliam, omnesq. huius religionis ad-
uersarios persecuturum. Hæc Stous, cu-
ius postremæ clausulæ verba, satis indi-
cant quam de causa hæc impijssima
tragædia instituta fuerit, vt infantis sci-
licet ætate ad omnem hæresum licen-
tiam introducendam, Elizabetha per

Regis Sco-
tiæ sacrile-
ga inaugu-
ratio con-
tra matrẽ.

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

Iacobum nothum abuteretur.

Regina
Scotiz in
Angliã ad-
uentus.

*occisa
est Ma-
ria R-
Scotia*

3

129 Atque Regina quidem Maria, hac
tam insigni iniuria accepta, cum paulò
post ex arce qua tenebatur, ex insperato
euaſiſſet, bellum iterum renouat, fatiſq.
virium habitura breui videbatur ad re-
belles caſtigandos, ſi rem conſtanter per-
ſequuta fuiſſet. Sed cum ipſa euentum
ancipitem iudicaret, nec vellet tantum
humani ſanguinis effundi, continuis etiã
Elizabethæ vocibus à bello reuocata, &
ſuauiſſimis promiſſis ad Angliam inuita-
ta, accepit tandem infeliciffimam con-
ditionem, & quàm primùm eò proſecta
eſt, vbi cum pedẽ poſuit Elizabethæ iuſ-
ſu comprehenſa, per viginti plus minus
annos in carcere detinetur, quouſque fi-
ctis tandem criminationibus oppreſſa,
capite demum mulctatur, contra ius gen-
tium ac omnem regiam dignitatem.

Scotorum
miſeri in-
ter ſe tu-
multus &
cædes.

130 Poſt hoc Scotorum in Regiam
ſuam legitimam optimamq. inſigne fla-
gitium, hæreſimq. tanta impietate ſtabi-

litam,

litam, mirificis seditionum procellis inter se iactati atque collisi fuerunt. Iacobus enim nothus Murayæ Comes, Regis gubernator, seu tyrannus potius, breui postea ab hæretico quodam suæ sectæ occiditur. Huic Elizabetha quæ hæc omnia moderabatur, alium ex Anglia substituit (Comitem nimirum Lenoxium) præsidio etiam militum ad custodiam addito, & tamē hic quoque infra annum & dimidium, persimili Dei iudicio, interfectus fuit. Et cū tertio loco Comes Mortonus hæreticus, & cæteris non minus sceleratus, qui impium iuramentum loco Regis acceperat, iubente Elizabetha suffectus fuisset, ipse etiam aliquibus post interiectis annis ipsius Regis adhuc pueri iussu, gladio peremptus est.

131 Ex hoc tempore, quo filius contra matrem, tam manifesto hæreticorum scelere, regni solium arripuit, Elizabetha cōsiliij omnis factiq. princeps, nunquam destitit continuis bellorum ac seditionum

Scotie per Elizabethā vastatio.

turbinibus afflictissimam Scotiam, nunc per Anglos, nunc per Scotos ipsos exagitare. Et bis quidem aut ter missis exercitibus, exiguo temporis interuallo omnia miserè ac crudeliter post Reginae Mariae eiectionem vastavit. primum anno Domini septuagesimo, quo tempore quantas strages ediderint milites Anglicani in Scotos Catholicos, ac Mariae Reginae fautores & subditos, ex ipsis potius Angliæ annalibus, quam meis verbis explicandum iudico, sic igitur scribit Ioannes Stous ad annum quem dixi.

Comitis
Suffexij in
Scotiã ex-
peditio an-
no 1570.

132 Die 17. Aprilis Comes Suffexius gubernator generalis pro Regina, ad partes boreales Angliæ, cum Barone Hunfdano, Beruici Capitaneo, & Guilielmo Druræo equite aurato, eiusdem loci supremo Marescallo, viribus omnibus congregatis, hostili modo ingressi sunt Scotiam; vbi omnia flammis dederunt, omniaq. oppida, castella, arces, villulas, & domos euerterunt, spoliarunt, combusserunt,

ac solo æquauerunt , quæ vlllo modo ad
inimicos pertinebant , quousque ad ar-
cem Mossensem peruenissent , quam vi-
etiam captam flammis tradiderunt , cùm
vniuersa regione vicina quæ eis pate-
bat, &c.

133 Die verò decimo octauo Aprilis
Ioannes etiam Fosterus eques auratus ,
mediorum cõfinium inter Angliam Sco-
tiamq. custos , alio exercitu per aliam
viam ingressus , omnia similiter ex omni
parte vastabat , arces euertebat , domus
comburebat, & totam denique regionem
infestabat , nominatim verò arcẽ de Fer-
nhurst destruxit , & omnia alia quæ ad
Baronem de Fernhurst pertinebant de-
populabatur , & quæ ad Hameltonios ,
qui Reginae Mariæ amici habebantur .

Ioannis Fo-
steri expe-
ditio .

134 Eodem tempore Baro de Scrope
occidentalium confinium custos , per
tertiam viam cùm exercitu ingressus , si-
militer faciebat atque cæteri , multosq.
Scotos interfecit , alios captiuos abduxit ,

Expeditio
Baronis de
Scrope in
Scotiam .

„ & in hoc itinere plusquam quinquaginta
 „ arces munitæ sunt captæ, vltra quàm tre-
 „ centa oppida & villæ combustæ, euersæ,
 „ ac solo æquata, nec ausi sunt Scoti vel se-
 „ mel exercitibus nostris se opponere, licèt
 „ Dux Hameltonius apud oppidū Liscoum
 „ esset cùm exercitu. Nostris autem exer-
 „ citibus coniunxerunt se Comites Leno-
 „ xius, Mortonus, Gleucarnensis, Marren-
 „ sis, alijq. proceres Scotia, qui à Regis
 „ partibus contra matrem stabant.
 „ 135 Die 26. Aprilis Comes Suffexius
 „ per obsidionem accepit arcem de Hume,
 „ pro Domina nostra suprema Regina An-
 „ glia, & eiecit Scotis qui erant numero
 „ 168. eorum loco collocavit Anglos.
 „ Die 27. Maij Guilielmus Druræus Ca-
 „ stellum Hameltonium cepit, diruitq. sta-
 „ tim & flammis tradidit, & die proximo
 „ combustum fuit oppidum integrum cùm
 „ duobus palatijs, quæ omnia Hamelto-
 „ niorum erant.
 „ 136 Post quinque deindè menses aliam

profectionem suscepit Comes Suffexius in Scotiam cum magno exercitu, qui ex ciuitate Cadiensi egressus die 22. Augusti venit ad domum valde munitam nomine Annonam, Baronis Harisij, qui Reginae Mariae partes sequebatur, eamque penitus euerterunt. Idem fecerunt arcibus Hudhim, Kenel, Domfries, & sumptuosissimo cuidam palatio Reginae Scotiae, cuius custos erat Baro Harisius. Idem etiam fecerunt oppidis Corohils, Pontlach, Carlaorak, & alijs ferro, flammis, & puluere tormentario omnia consumentes.

Comitis
Suffexij in
Scotiã pro-
fectio 2.

137 Haecenus ex annalibus Anglicis Ioannis Stoi, qui tertio deinceps anno, hoc est septuagesimo tertio, aliam describit profectionem Anglorum in Scotiam sub Guilielmo Druræo, his verbis. Hoc anno Maiestas Reginae, petente Scotiae Regente, in fauorem Regis pueri, suae maiestatis cognati, misit subsidium mille & quingentorum militum, duce Guilielmo

Druræi in
Scotiã pro-
fectio 1573

„ Druræo equite aurato, Beruici Mare-
 „ scallo, ad arcem Edenburgicam obsiden-
 „ dam, quæ à Barone de Grange Scoto, pro
 „ Regina Maria tenebatur. Coniunctis
 „ igitur Anglis cum quingentis Scotis, qui
 „ suæ factionis erant, & triginta tormentis
 „ bellicis ad arcis muros admotis, decem
 „ dierum conquassatione fatigata arce,
 „ tandem reddita fuit die vigesimo septi-
 „ mo Maij.

138 Volui potius hæc ex ipsorum An-
 glorum historia, Reginae priuilegio euul-
 gata & munita, quam ex mea memoria
 repetere, vt intelligatur Regnam his re-
 bus gestis suis non mediocriter gloriari.
 Interim tamen hoc animaduertendum
 est, hæc eo tempore ab illa gesta esse, quo
 summam pacem & confederationem
 cum regno Scotiae profiteretur, & con-
 trã Mariam Regnam legitimam perpe-
 trata, quæ sanguine ei coniunctissima
 erat, quamq. iniustissimè captiuam apud
 se tenebat. In subditos etiam innocuos

has clades illatas esse, qui Sacramento fidelitatis Dominæ suæ obstructi tenebantur. Et quanquam Elizabetha his in rebus omnibus callidissimè nomen & utilitatem pueri Regis præferret; illud tamen nõ ita esse, sed hoc quoque prætextu ad suum tātummodò commodum, vřam illam fuisse, ex eo perspici potest, quòd anno postea octuagesimo secundo, cùm Rex iam decimum sextum ætatis annum ingressus, liberioris aliquantum iuris esse cuperet, seq. hæreticis ac Reginae conductijs hominibus nonnihil cepisset exuere, Mortonio Comite nimirum extincto, ac illius loco Dabencio cognato suo ex Gallis oriundo Duce Lenoxiæ creato, & in præcipuam regni administrationem accito; Elizabetha, hæc non ferens, statim rebelles nonnullos Scotiæ, quos apud se in Anglia fugitivos, ad istiusmodi semper occasiones habebat; viribus pecunijsq. instructos, in Scotiam immisit, qui Regem per vim à suis abriperent, ac hæ-

Elizabethæ
in Regem
ipsum scot-
iæ strata-
gema.

Ingen
ab abbiup
Regibus
Scotia.

reticis iterum subiectum redderēt, quòd & factum est, Lenoxiæ Duce in Franciam eiecto, vbi breuissimè vel dolore animi, vel (vt alij affirmant) veneno ex Anglia subministrato, vitam miserè finijt. Rex autem suorum perduellium captiuus factus, & Reginæ potestati redditus est, vt de eo fieret, quicquid illa præciperet, qua etiam cõditione semper postea vixit, propter eam quam illa in Scotia habet, tùm hæreticorum, tùm hominum etiam (vt dixi) conductiuorum potentissimam factionem. Et profectò quid illa tandem de hoc Rege, cuius patrem, matremq. occidendos curauit, statuendum iudicabit, tempus ipsum demonstrabit, ex tempore enim & illa ad res omnes suas consilium maximè capit. Certè Genebrardus, ex historia Pauli Iouij affirmat, quinque Reges familiæ Stuardianæ, qui iniucem sibi continenter Iacoborum nomine in Scotia successerunt, singulare spectaculum humanæ miseriæ & calamitatis

Insigne
quiddã de
Regibus
Scotiæ.

Nota

præ-

præbuisse, cum quatuor eorū ferro, quintus verò veneno sublato dicantur, quibus si istius, qui Iacobi sexti nomen habet, vtrunque parentem addamus, ferro quoque peremptos, rem longè magis calamitosam efficiunt.

139 Interea tamen vniuerso iam mundo constare arbitror, qua veritate, vel quanto potius mendacio, & quàm proiecta impudentia, hoc Edictum afferret, omnem reipub. Christianæ turbatæ causam Hispaniarum Regis cupiditati tribuendam esse, illum semper Angliæ, illum cæterorum principum vicinorum ditioribus insidiatum, suis non contentum. Reginam verò cum omnibus pacificè vixisse, nullam vnquam iniuriam cuiquam fecisse, nullam turbationis causam aut occasionem præbuisse, per Regis arma solummodò stare, quo minùs pax vniuersalis inter omnes Principes Christianos constituitur. Quod cum non tantum priuatim dici, aut in angulo aliquo affirmari,

Edicti
istius im-
pudentia.

Lib. 4. c. 4.

sed prælo etiam euulgari video, occurrit illud sæpissime D. Augustini pulcherrimum, verissimumq. dictum, contrà Iulianum Manichæum: Frons hæreticorum non est frons, si hoc vocabulo non corporis membrum, sed pudorem intelligam us.

140 Quis enim pudor, quæ vnquam verecundia, publicè hæc contrà totius mundi conscientiam effudisset? Certè si ineptus aliquis aut proteruus, albam esse niuem antiquitus negabat, aut si alius tenebras esse media luce stolidissimè affirmabat, aut bonum malum, & malum bonum perditus quisquam ad improbitatē suam defendendā vel excusandā vocabat; non admodum nunc moueor, cum impudentiùs multò hoc Edictum talia dicere non erubescat, quæ & ipsis etiam authorum ac conditorum iudicijs falsissima videri necesse est, & aliorum omnium mortaliū non tam sententijs quàm sensibus impudentissima conuincuntur.

Eliza-

141 Elizabetha scilicet Angliæ Regina, ter quaterve vitam ab Hispaniæ Rege accepit, & alijs multis magnisq. beneficijs affecta est, triginta annorum spacio nullam ab eo offensionem, nullam molestiam, nullum violatæ pacis indicium vel minimum habuit, & horum beneficiorum loco, hostilem ei semper animum, ingratum, inuidum, impotentem, præterea fœderis ruptiones varias, perfidiæ argumenta, & opera infinita, latrocinia, furta, subditorum ad defectionem sollicitationes, clandestinas cùm perduellibus coitiones, manifestas cùm hostibus coniurationes rependit; & tamen querelam de iniurijs solemnem instituit. quid hic iudicandum?

Reginæ in Regem gesta.

142 Quoad vicinos verò principes, Rex summa semper æquitate, pace ac constantia cùm omnibus viuens, nullius hæctenus ditionem, triginta & septem annorum dominatu inuasisse cernitur, nullius opes aut imperium ambiuisse, nulli vnquam

Reginæ acta cùm alijs principibus.

bellam intuliſſe, nullius ſubditis contra dominum patrocinium præſtitiffe; quorum omnium contraria Elizabetha feciſſe noſcitur. Nam regna omnia vicina bellis, ſeditionibus & furoribus impleuit, Galliam afflixit, Scotiam deſtruxit, Belgium perdidit, ſubditos in principes ubique armauit, & vndique ad ſuum commodum, quæ potuit rapuit, quæ non potuit, flammis ferroq. deleuit, terra marique itinera omnia latrocinij infestauit, innocentium bona diripuit, cruori effundendo cauſas notiſſimas locis plurimis dedit, vniuerſum ferè ſeptentrionem ſectis, odijs, ac diſcordijs in ſe diuiſum, belliſq. conquaſſatum, turbat hodie atque exagitat, reſq. hæc omnium oculis tenentur, vocibuſq. cunctorum percrebreſcit; & tamen illa ſine fronte, ſine rubore, hoc tantum ſcilicet ingeminat cum Pilato, ſe innocentem eſſe à ſanguine omnium, ſe liberam à culpa, ſe nihil mali feciſſe. Quid hic dicendum? certè illud, opinor, miſer-

rimos esse stultissimosque, qui huic fæmi-
næ in rebus religionis & ad animarum
salutem pertinentibus, noua dogmata
cudenti & obrudenti credunt, cùm in
rebus obuijs & cuique notissimis, tam
proiectè mendacia fundentem cernant.
143 Atque hæc de prioribus duobus
criminationis captibus satis in præsentia
sint. Videamus nunc de tertio, quo af-
firmat Elizabetha, Hispaniarum Regem
hac ætate sua inclinata, quæ ad pacem
esset aptissima, & qua suis regnis conten-
tus, cùm plura possideat, quàm vllus vn-
quam antè se Christianus princeps, alie-
na per vim & arma inuadere non debe-
ret, bellum iniustissimum & vniuersæ rei-
pub. Christianæ periculosissimum, con-
trà præsentem Franciæ Regem suscepis-
se, quemadmodum etiam biennio antè
contrà Angliam successu licèt infelici at-
tentauerat. Qua in criminatione vides,
lectõr, quàm sint omnia artificiosè ad
conceitandum odium ac inuidiam coag-

soluunt
-1793
.01

Tertium
criminationis
caput.

Inuidiosa
exaggera-
tio.

mentata, ætas nimirū Regis, animus à pa-
ce auersus, regnorū multitudo, alieni cu-
piditas, armorū violentia & iniustitia, rei-
pub. Christianæ periculum, & Anglicani
demū regni appetitio, & infelix suscepti
cōtrà illud belli successus. Sed si ex ijs quæ
dicta iàm sunt, manifestò apparuit, Regē
nō solūm ista ætate, sed in omni vita pa-
cis fuisse semper cupidissimum & obser-
uantissimū, nec potentia sua vlli vnquam
nocuisse, sed profuisse plurimis, nec cuius-
quam ditiones inuasisse, sed defendisse,
nec contrà Regem Galliæ subsidia modò
largiri, sed contrà Gallia hostem ac reli-
gionis Christianæ oppressorem (quod
hoc etiam loco manifestiùs erit decla-
randum) nec cōtrà Angliam sua spontè,
sed iniurijs grauissimis in Deum homi-
nesq. illatis, planè compulsus insurrexis-
se: si hæc (inquam) certissima sint, &
omnium sensibus patentissima, quorsum
ista Cecilij mendacissima tandē Rhe-
torica (nam ipsum Edicti scriptorem ha-

beri

beri diximus) qua tot figmenta sine causa conglomantur, nisi fortè vt se omnibus ridendum, & Dominæ suæ causam vniuerso mundo detestadā proponat?

144 Nec est quòd Regina ætatis inclinatæ memoriā Regi tam diligentè refricet, perindè ac si ipsa iuuecula adhuc, ætate florenti, senectutis incommoda Regi exprobraret: annorum enim numero quàm proximè illum sequitur, & si quod est aliquorum dierum discrimen, illud certè totius vitæ imparitate cumulatissimè compensatur.

145 Potentiæ Regis magnitudo, quam ad eò ad inuidiam amplificat Edictum, nullo Christiano principi molesta aut formidini est, cum ea semper moderatissimè eius Maiestas sit vfa; summa autem Dei prouidentia ac benignitate factum esse interpretantur omnes boni, vt monarchia hæc in tantam excresceret temporibus nostris magnitudinem, vt haberet Ecclesia qui eam tueretur, & insolentissimos

Elizabethæ
ætas.

Regis po-
tentia.

tissimos hæreticorum insultus, tanquàm insanos hominum furiosorum in matrem impetus, compesceret. Itaque non miror impatienter ab Edicto nominari potentiam hanc; cùm enim Cecilius & Elizabetha, cæteri q. hæretici eam cogitant, crucem suam ac flagellum cogitant, nec animi dolorem dissimulare possunt.

Expeditio
maritima
contrà An-
gliam.

146 Minus omninò causæ est, cur tantoperè isti glorientur, de aduerso belli successu, quem tulit classis Regia his annis proximis contrà Angliam instructa; nulla enim ipsorum fortitudine repulsa vis est, sed eis potius casibus, qui sæpissimè solent in res bellicas incidere, æeris nimirùm inclementia, maris incogniti inexperientia, nonnullorumq. fortassis hominum vel negligeatia vel inscitia, Dei deniquè voluntate, qua fortè misericors Dominus arborem Angliæ infructuosam dimittere ad huc voluit, ad tertium annum Euangelicum, vt videat si ad meliorem frugem reduci possit, prius-

Lnc. 13.

commissis

quàm

quàm succidatur. Nam hoc quoque frequentissimum in Dei operibus est, & vt ab Anglia non discedam, Iulius certè Cæsar, prima Insulæ aggressione victoriam non est consequutus, neque auus tuus, Elizabetha, Henricus Septimus, prima expeditione, qua classe instructus ex Britannia minori soluit, successum tulit, quem sperauerat, vterque tamen postea, tam Cæsar (inquàm) quàm Henricus, per insigni victoria Anglicani regni scepra sunt consequuti.

147 Sed illustrius multò exemplum est, filiorum Israel, qui ter voce Domini excitati, vt contra tribum Benjamin, ad castiganda nonnulla eorum scelera pugnarent, duobus tamen prælijs fugati atque cæsi sunt, occisis plus minus quadraginta millibus educentium gladium, tertia tamen vice ex Domini mandato bellum redintegrantes, victoriam clarissimam consequuti sunt, viginti quinque millibus aduersariorum vno die cæsis, vrbeq.

Suet. & Tacit. in vita Cæsaris. Stous in vita Ricar. 3.

Exemplū infigne.

Iudic. 20.

deleta;

deleta, de qua vindicta his ipsis verbis
 ,, loquitur Scriptura. Omnes reliquias ci-
 ,, uitatis à viris vsque ad iumenta, gladio
 ,, percusserunt, cunctasq. vrbes & viculos
 ,, Benjamin vorax flamma consumpsit.
 Hunc igitur rerum exitum meditentur
 Angli, vt poenæ dilatione, quæ tantis
 eorum flagitijs debetur, non insole-
 scant.

De Nauar-
 ræo Rege.

148 Restat de Biernensi principe, seu
 Nauarræo nonnihil dicendum, quem
 Franciæ Regem, Edictum hoc Elizabe-
 thæ, sine omni exceptione, aut contro-
 uersa, precisè, liquidè ac peremptoriè,
 pro suo more, contrà reliqui orbis iudi-
 cium, sensum, & sententiam facit. Qua
 tamen in causa, eò mihi pauciora scri-
 benda erunt, quò plura ab alijs doctissi-
 mis nostri temporis tum iurifconsultis,
 tum Theologis volumina hac de re edita
 cernuntur, quibus fit manifestissimum,
 nullo iure neque diuino, neque huma-
 no, Regis Galliæ nomen aut dignita-

tem,

tem Nauarræo posse competere.

149 Regina quidem Angliæ, fateor, vt in nouis dijs ac religionis dogmatibus plasmandis, ita & in Regibus etiam hac tempestate vel formandis, vel delendis, summa quadam facilitate, miroq. priuilegio, ac compendio vfa est; ita vt de illa quoque suo modo mihi videatur dici posse, quod Iobus de Behemoth scriptum reliquit. Reputabit quasi paleas, ferrum, & quasi lignum putridum æs, non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeret. Primùm enim in regno Gallia, cum post Henrici secundi mortem, Franciscus ac Carolus filij inuicem sibi succedentes, non admodum ei placerent, quod in ebullientes hæreses duriores viderentur, ambos statim contempsit, nec vllum eorum habuit pro legitimo rege, sed cum perduellibus inijs societatem ad vtrumque extinguendū, vt supra ostensum est; & in Anglia passim, non isti, reges, sed tyranni, sed perfidi, sed

Reginæ facilitas in permutandis Regibus.

Iob 41.

”
”
”

Reges
vni
per
His
per
extant.

proditores Euangelij, à Ministris Anglicanis seminiuerbijs, vbiq; in triuijs & ex suggestis dicebantur.

150 Eadem planè de causa, sed deteriori longè contumelia, ex albo principum Belgij delendum Regis Philippi nomen maiestatemq; iudicauit, & omnibus iniurijs, quas furiosa rebellium rabies excogitare potuit, quasque verecundiæ causa nominare non possum, exagitantdam, vt ex eis, quæ superius de Belgij tragœdia narrata sunt, facilè intelligitur. Eadem etiam de causa (Catholicæ nempe religionis odio) priuandam imperio Reginam Scotiæ censuit, curauitq; non ità longè post, morte quoque è medio tollendam. an non ista igitur robustissimi cuiusdam Behemoth, aut Leuiathan videntur esse opera?

Reges seu tyrani per Elizabethâ excitati.

151 Atque hæc quidem ad destructionem; in ædificationem verò quid? certè in Scotia, quod dictum iam est, facilitate mirabili Regem nouum, puerum nimi-

rùm vnus anni, in regni solium contrà matrem erexit. In Belgio verò (vt Aurium, Matthiam Auftriacum, aliosq. regulos per ipsam contrà Regem legitimum excitatos omittam) Franciscum sanè Valesium Ducem Alensoniæ ex Gallia primùm in Angliam, spe nuptiarum ad se vocatum, Antuerpiam misit, ibiq. sollempni ceremonia Ducem Brabantia, ducali etiam pileo inimicè imposito, constituendum curauit. Lusitanorum Regem aliquando declarauit Antonium nothum, contrà eundem Hispaniæ Lusitaniæq. Regem, tunc scilicet, cùm sibi commodum id esse videretur, licèt aliàs vix eum vt Senatorem habuerit. Gallorum in præsentem vult Regem esse Nauarræum, (Edicto enim suo præsentem Gallia Regē illū vocat) factura postea (vt videtur) quod rebus suis maximè expedire intelliget; hæc enim mulieris istius ad vniuersas actiones præcipua regula esse videtur, vt tempori commodisq. suis inseruiat.

Ecclesiæ
grauitas in
Regum ne
gotijs.

152 Nos autem in Ecclesia Catholica, maiori longè constantia, maiori grauitate, iura Principum tractanda didicimus; neque enim vel leuitati populari, vel subditorum tumultuationi, vel aliorum principum vicinorum voluntati, odio, aut ambitioni, tantæ rei arbitrium Ecclesia Dei permittit; sed legitimè potius, constantè ac seuerè iudicium regibus, ex ipsius Ecclesiæ ac reipub. legibus, quibus quisque principatum inijt aut inire debuit, faciendum decernit. Quarum cum illa prima ac præcipua lex sit, ab ipsis regnorum Christianorum incunabilis instituta, recepta, sanctissimèq. obseruata, vt omnis princeps regnum inter fideles initurus, promittat iuretque de fide Catholica Romana tuenda, & legitimè constantèq. defendenda, neque hoc iuramentum Nauarræus, pro maiorum more & muneris regij obligatione, præstare velit, aut si præstiterit, credendum sit nihilo magis obseruaturum, quam obserua-

uerit Regina Angliæ, quæ Sacramēto sollemni se ipsam ad hoc obligauerat : cū hæc, inquam, ita sint, quo quæso iure, aut qua ratione queri poterit Nauarræus, aut eius nomine Elizabetha, iniuriam illi fieri, dūm id ei negatur à populo Gallicano, quo ipse se indignum reddidit, ac spontè orbauit, dūm illam accipiendi principatus conditionem renuit, qua sola dari potuit, cuiusque causa primū eius maioribus rei tantæ maiestas, non natura insita, aut ortus beneficio ingenta, sed libera populi voluntate collata, & Ecclesiæ autoritate confirmata ac commendata fuit?

153 Etenim vt nihil de Nauarræi hæresi, nihil de suspectis natalibus, nihil de rebus actis aut commissis contrā fidem, nihil de reliquis impedimentis, quæ Galliæ Catholici obijciunt, loquamur, vt non fuerit Calvinianus, non sint dubij natales, non sit ipse relapsus, non ab Ecclesia Catholica rescissus, & summi

Plurima ad Nauarræū excludendum.

Pastoris sententia principatu omni priuatus, vt nihil ei noceat, quòd toties in sceptrum Gallicanum rebellauerit, & arma in Henricum Regem & repub. sustulerit, aut quòd in Carolum decimum Cardinalem & Regem Franciæ declaratum, violentas manus iniecerit, & captiuum ad mortem vsquè detinuerit (quorum tamen singula in omni benè constituta repub. satis esse possent, ad quemuis regnandi iure ac præensione legitime excludendum) vt ista, inquam, omnia nihil ei obsint; hoc tamen vnum certè nemo, opinor, vel iniquissimus rerum æstimator negabit, iuris esse ciuilis potestatem regiam, & non naturæ gentiumve. Ius autem ciuile (Isidoro sancto definiente, cæterisq. omnibus tùm Philosophis, tùm iuriconsultis, tùm etiam Theologis approbantibus) illud esse cognoscitur, quod quisque populus vel ciuitas sibi proprium constituit, conditionibus illis, quas repub. designauerit, idq. volunta-

*Isid. dist. 1.
can naturale.*

Aristot. 5.

Ethic. cap. 7

Cic. lib. de

inuent.

Vlp. lib. 1.

ff de instit.

D. 7 ho. 1. 2.

q. 95. art. 4.

te ac iudicio proprio, pro cuiusque regionis utilitate atque arbitrio, non ex naturæ necessitate, vel ex vniuersarum gentium decreto, aut consensu, quibus duabus rebus ius naturale atque gentium, à ciuili maximè ac proprijsimè distinguitur.

154 Quòd enim Reges à natura non sint, neque ex iure gentium, ex eo sanè manifestum fit, quòd neque primùm necessariò fuerunt, neque deindè semper ab initio extiterunt, neque apud omnes gentes ac nationes recepti sunt, neque eadem semper lege vbiquè regnarunt. Quas tamen conditiones ad iura naturæ gentiũq. constituenda, necessarias esse, doctissimo- rum hominum cõsensus decernit. Et certè si initia repetamus, intelligemus mundum multis sæculis sine Regibus constitisse, & præter cæteros, Dei populum quoque Hebræum, post tria tandèm annorum millia, potestatem à Deo Regem sibi constituendi non spontè, sed grauatè

Ius regium
neque nature,
neque gentiũ esse.

1. Reg. 8.

concessam accepisse. Apud Romanos deindè longissimo tempore reges nullos fuisse videmus, nec modò esse apud Venetos, Genuenses, aliasq. respub. Et vbi reges in vsu sunt, eos tamen eodem vbi-que iure non regnare manifestum est. Nam Poloni & Bohemi Reges quidem habent, non generatione sed electione sibi inuicem succedentes, quorum liberi tamen aut propinqui, ipsis mortuis, vel amotis, nihil iuris ad successionem prætendunt. In Gallia denique regnandi ius & cõsuetudo alijs quàm in Anglia, vel Hispania limitibus circumscribitur. Ex quibus omnibus manifestè apparet, regiam dignitatem ac potestatem, à libera reipub. voluntate & ordinatione, approbante Deo, profectam esse, quæ potestas, cùm hac præcipua ac primaria conditione à populo Christiano principibus à se delectis tributa sit, vt fidem vnã Catholicam Romanam tueantur, duobusq. insuper ad hoc ipsam iuramentis

Duo iuramenta regum vt sint Catholici.

ijdem

ijdem obstringantur, vno, in baptismo, quo fiunt Christiani, altero, in Regni inauguratione, qua Reges designantur; quis erit tam absurdus, aut mente cæcus, vt eum qui neutri horum steterit, regni tamen capacem affirmet?

155 Et vt exempli causa ab Anglia non discedam, designatur quis à Regina, Hiberniæ Prorex ea conditione, qua cæteri, vt obedientiam nimirum iuret, ac imperata faciat. At si is postea vel iurare detrectet, vel iurata præstare omnino recuset; erit ne aliquis qui hunc tamen officio idoneum existimet, aut potestate ea dignum ad quam fuerat designatus? Atque vtrouique par est planè ratio, nisi quòd à causa nostra illustrior multò ac clarior ratio existit. Rex enim quisque Dei minister, ac reipub. prorex est, à quibus dignitatem ac potestatem ideò accepit, vt ea præcipuè ac primo loco ad religionem Catholicam tuendam, qua salus omnium ac pax continetur, deindè ad iusti-

tiam etiam unicuique administrandam & rempub. legitimè defendendam utatur. Hæc si quis facere manifestè obstinatèq. recuset, an non Regis etiam conditionem abnuit? an non ipse iudicio suo diadema proijcit, ac indignum se planè hac maiestate denunciat?

Religio sola Romana principibus tuenda.

156 At dicet fortassis Nauarræus mendax, religionem ego aliam saniorè induco, cultum Dei veriorem aut sanctiorem tueor; sed neque hoc ad rem ullo modo pertinet. Regum enim Christianorum iusurandum, ad unam religionem Catholicam Romanam, & nõ aliam institutum est, huius solius Principes omnes professionem sollemnem in Baptismi Sacramento ab initio usque reipub. Christianæ constitutæ ediderunt, hanc in diadematis deindè susceptione conceptis verbis defensuros se promittunt. His igitur si non steterint iuramentis, hanc fidem, hanc colendi Dei ceremoniam ritumque, hanc religionem fidemq. à

Christo institutam, ab Apostolis traditam, ab Ecclesia commendatam, à maioribus cōseruatam, à rebuspub. receptam si deseruerint; quamcunque deindè sectam amplexus quis fuerit, ius tamen omne regnandi amittit, quia spontè deserit, quod spontè promiserat, & cuius solius causa respub. spontè liberèq. hanc ei dignitatem contulerat.

157 Hinc etiam infert vniuersa Theologorum, ac iurifconsultorum Ecclesiasticorum schola (& est certum & de fide) quemcunque principem Christianum, si à religione Catholica manifestò deflexerit, & alios auocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi iuris tùm humani, tùm diuini, hocq. antè omnem sententiam supremi Pastoris ac iudicis contrà ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni iuramenti obligatione, quod ei de obedientia tãquam principi legitimo præstitissent, posseq. & debere (si vires habeãt)

Vnde ius deponendi principes.

Siluest. ver. bar. n. 14. Castro. li. 2. de hær. punitis. Vbald. lib. 2. art. 3. c. 76. Vidor. q. 2. de potest. Ecclesia.

istiusmodi hominem, tanquam Apostatam, hæreticum, ac Christi Domini desertorem & reipub. inimicum hostemq. ex hominum Christianorum dominatu eijcere, ne alios inficiat, vel suo exemplo aut imperio à fide auertat.

Probatur
sententia.

1. Cor. 7.

158 Atque hæc certa, definita, & indubitata virorum doctissimorum sententia, doctrinæ Apostolicæ conformis planè ac consona est, qua prima ad Corinthios Diuus Paulus, vxorem fidelem eximit, à potestate infidelis mariti, eo ipso quo ille cohabitare sine iniuria, ac periculo religionis Christianæ (cui omnia seruiunt) non permittat, cùm potestas tamen mariti in vxorem, non minor sit, sed aliquantò etiam maior siue naturam, siue Dei præceptum spectes, quàm Regis in subditos. Eadem etiam Epistola præcipit Apostolus Corinthijs, vt novos iudices ex Christianis populus fidelis sibi cõstituat, qui causis litibusq. tēporalibus præsent, ne videlicet cogèrentur coràm iudice

1. Cor. 6.

infideli

infideli, Christiꝑ. persecutore, causas agere. Ex quo infertur, quòd si potuerint noui iudices, autoritate Apostoli, per fideles constitui, exclusis gentilibus qui alioquin erāt legitimi; eadem etiam autoritate, ob eandem causam & finem, ab eisdem fidelibus, & ob eadem vitanda incommoda, potuissent sine dubio alij quoque Principes & Reges legitimè sibi constitui, si vires Christianis fuissent, ad rem exequendam.

159 Quod si in principes etiam gentiles, qui alioquin (vt iam diximus) suo iure legitimi erant, nec vllum iuramentum in fidei nostræ obsequium acceperant, hoc erat licitum ad fidei Christianæ defensionem, cùm illi eam persequebantur, (nam si pacatè Christianos permittebāt, tollerandi quidem erant, quemadmodum & maritus infidelis si pacificè cohabitaret) quid tandèm faciendum erit de Christiano principe, si à fide Catholica defecerit, cuius se obedientiæ, tùm

religionis professione, tùm iureiurando etiam particulari subiecit ? quid agendum erit, si alios turbare ac auertere voluerit, quid certè nisi vt impleatur votum Apostoli optantis ? Vtinam abscindantur qui vos perturbant, quid statuendum erit si hæreticus, deceptor, aut persecutor fuerit, cùm Christus vehementer exprobrat, & grauissimè minitetur Angelo Pergami (cui aliàs rectæ fidei, ac singularis constantiæ laudem tribuit) quod aliquos apud se Nicolaitarum hæresim tenentes, & scandala alienis animis ponentes retinuerit ? Et Angelo Thyatiræ eadem minitetur, quod mulierem Iezabel permetteret, seruos suos fideles imposturis decipere ?

Gal. 5.

”

Apo. 2.

Cõditiones
duæ prioris
sententiæ.

160 Est igitur certissima & indubitata hæc communis doctorum omnium Catholicorum sententiæ, de subditorum obligatione, ad Principes hæreticos repellendos, si fidei Catholicæ iniuriosi sunt; quàm tamen cēsuram duabus conditio-

nibus

nibus (vt insinuatum iam est) moderandam censent . Prima, si vires habeant ad hoc idoneas subditi ; nam alioquin cum id attentare , in maius ipsis ac religionis Catholicæ præiudicium cederet , legis diuinæ æquitas & benignitas neminem ad illud obligat . Secunda conditio est , si Regis crimen in manifestò iam sit , ita vt negari amplius, aut de eo dubitari non possit . nam si dubia res & anceps esset , aut si princeps aliquis in occulto tantum malè de religione sentiret , aut hæresim saperet , nec publicè tamen indicium sui proferret, aut alios peruerteret : hæc subditis obligatio non incumberet, incumbit verò tum cum crimen in propatulo est , ac periculum reipublicæ in manifestò . maximè verò omnium cum res iam ab Ecclesia, ac supremo eius moderatore, Pontifice nimirum Romano iudicata est ; ad illum enim ex officio pertinet, religionis ac diuini cultus incolumitati prospicere , & leprosos à mundis, ne infician-

2. Paral. 26

subditur

tur,

*Len. 13.**2. Par. 23.*

tur, secernere. Sicut legimus Azariam Pontificem Hebræorum, Regem Oziam, quod Sacerdotum officium superbè admodum vsurpare voluisset (quod initium fuit cuiusdam hæreseos) virorum fortissimorum auxilio seuerè castigasse, & regno etiam exuisse, filio Ioatha in locum eius succecto. Idem legimus de Ioada etiam Pontifice fortissimo, qui conuocatis centurionibus, ac collecta militum manu, Athaliam Reginam tyrannicè gubernantem, ac cultum Baal contrà religionem Hebræorum fouentem, regno priuandam ac interficiendam quoque præcepit, Rege Ioa pro ea constituto. Nec dubium est, quin vtrobique populus fidelis Pontificibus his, ad principes istos deponendos ac castigandos sub grauissimi peccati pœna obedire tenebatur, eaq. de causa diuinæ eos litteræ vehementer laudant, quòd id effecerint.

161 Quòd si principes iam inaugu-
 ratos, ac consecratos, regnisq. poritos de-

turbare

turbare possunt legitimè subditi (immò debent, & tenentur facere, si vires suppetunt) ob hæresis ac apostasiæ manifestū crimen, ne fides Catholica damnum patiat; quantò iustiùs poterit obsistere Christianus populus, ne is in Regem admittatur, qui nondum Rex est, & quem omnes sciunt religionis Catholicæ infestissimum hostem esse, nec ipse rem dissimulat, quod in Nauarræo principe manifestissimum est.

Ratio evidens.

162. Certè non tantùm licèt, vt iam dixi, sed summa etiam iuris diuini necessitate, ac præcepto, immò conscientia vinculo arctissimo, & extremo animarum suarum periculo ac discrimine Christianis omnibus hoc ipsum incumbit, si præstare rem possunt. Nam non aliam ob causam tam seuerè prohibuit Deus Israelitico populo in Deuteronomio, ne Regem alium quàm Iudæum ad regni soliū admitteret, quàm, ne si gentilis esset, religionis sinceritati periculū indè crearetur, cui omniū

Summopere notandum.

Deut. 17.

De nobilitate Gallicana quæ Navarrae sequitur.

primò ac præcipuè prospectū esse Deus vult, & cætera omnia huic vni inservire. 163 Quod si ità est, quid igitur dicemus (inquies) de nobilitatis illa Gallicanæ parte, quæ Navarrae sequitur, qui ipsi Catholici cū sint (aut videri saltem volunt) hæreticū tamen Regem admittendū censent, vel quòd in spem contrà spē admittendum illum aliquandò inanitèr sibi persuadeant, vel quòd ex ipsorum genere aut gente, aut familia sit, vel quòd parti aduersæ sint ipsi infensi, vel quòd hac ratione maiorem rerum licentiam, pinguiores prædas, & securiorem bonorum Ecclesiasticorum possessionem aut direptiones sperent: has enim præcipuas esse rationes, quibus moueri possunt, manifestum est omnibus. Quæ tamen rationes cū leuissimæ planè sint, ac iniquissimæ; faciliè est iudicare, quàm horrendis sceleribus se inuoluant, quantisque criminibus & flagitiorum molibus implicatos se reddant miserandi hi principes, dūm pecca-

torum

torum omnium ac malorū, quæ in Deum hominesque, in religionem, in patriam, in ciues perpetrantur, ipsi se causas & authores constituunt. Si enim initio statim post Regis Henrici infelicem mortem, cū reliqua nobilitate ipsi quoque se coniunxissent, ad Regem aliquem Catholicum de more iureq. patriæ constituendum: nihil earum calamitatum consequutum fuisset, quibus modò Galliam miserrimam cernimus. Sed isti sua ab alijs Catholicis secessione, non tantum Dei causam prodiderunt (ad quam tuendam ab ipso potestatem, ac dignitatem acceperant) sed patriam etiam perdidērunt, cuius infamia & dedecus ad omnes posteros transmittetur.

164 Neque ipsi sine dubio Dei manum in hac etiam vita effugient, nisi maturè respiscant: id enim certissima quadam obseruatione temporibus nostris perspectum est, neminē vnquam operam suam hæreticis, quacūque de causa, vel quouis

Singularis
punitio eorum qui hæreticis fauerunt.

Colinij.

Valesij.

Hameltonij.

rectæ intentionis fucō, in religionis Catholicæ præiudiciū præstitisse, qui singulari deindè pæna, flagitium suum non luerit; quod tam in Gallicis Flandricisq. quàm Scoticis & Anglicanis rerum inno-
 uationibus animaduersum est. Quem enim finem Colinij, Montgumbrius, Cō-
 dæus, cæteri q. hæreticorum in Gallia antesignani acceperint, quem etiā Fran-
 ciscus & Henricus Valesij, hæreticorum tandèm ex inuidia fautores & coopera-
 tores occulti, sortiti sint, omnes vident. In Belgio verò vix vnus remansit ex vni-
 uersa nobilitate aut clero, qui pessimè non interierit, si Auriaci principijs (quod non pauci blanditijs decepti faciebant) fauisse noscatur. Apud Scotos iam dixi de Hameltonijs, alijsque, qui per Eliza-
 betham seducti, per ipsam postea casti-
 gati, & per alios hæreticos afflicti fue-
 runt.

165 In Anglia celebre est, nullum exti-
 tisse Henrico aut Edouardo regibus, aut

Eliza-

Elizabethæ Reginæ ex tota nobilitate, ad religionem Catholicam perturbandam instrumentum, de quo supplicium grauiſſimum, ac manifestum per ipsos etiam ferè quibus inferuierunt, Dei iustitiâ postea non sumpsit: id declarant sub Henrico casus grauiſſimi, ac interitus miserissimi, tum Volsæi Cardinalis, tum Cromueli etiam Vicarij regij in spiritualibus, qui præcipui iniquitatis reginæ administri fuerunt. Annæ etiam Bolenæ suorumq. cædes, qui totius tragœdiæ caput extiterant. Id pariter ostendunt duorum Ducum maximorum miserandæ quidem, sed meritæ calamitates, Suffolciani scilicet & Norfolciani, quorum primi familia extincta planè hodiè cernitur, alterius sic oppressa est, vt extremo exitio proxima videatur.

166 Idem declarant planè sub Edouardo Rege supplicia duorum Semeyrorū, ipsius Regis nomine de illis sumpta, Ducis nimirum Somersetani, & fratris eius

Exempla ex Anglia.

Card. Volſeus . Cromuelus.

Anna Bolena .

Dux Suffolciæ . Dux Norfolciæ.

Semeyri .

Angliæ Admiraliij, qui Regi puero religionis mutandæ authores fuerūt, & vterque gladio tunc maximè percussi sunt, cùm maximè regnare ac per hæresis introductæ licentiã triumphare sperabant. 167 Sub Elizabetha verò iam dictum est, quàm miserè perierint ij, qui præcipuam ei operam ad religionem innouandam ab initio nauarunt. Imprimis verò Dux alter Norfolcianus, & Comes Arundelius, quorum iste exhaustus, ac cõtempus tabuit, ille afflictus per calumniam occisus tãdèm est, cuius pater, auusque, cùm ab hæreticis & schismaticis, sub Hærico Rege, ad mortem condemnati essent, ipse verò honori pristino per Reginam Mariam Catholicam restitutus, opibusq. auctus, & insignem planè potentiam consequutus fuisset, eam omnem postea Elizabethæ, ingratißimè fanè, ad religionē Catholicam euertendã commodauit. In cuius pænam flagitij, supplicium deindè capitis ab Elizabetha accepit, vtinam

Ducis Norfolcij ingrati-
tudo & ruina.

non

non animæ quoque æternum à Deo, cum eo vsquè, vel spe vitæ, vel hæreticorū fraudibus iusto Dei iudicio delusus esset, vt iam morti proximus, cum securis idum accepturus esset, alienum se planè à religione Catholica profiteretur.

168 Huius Ducis filios, alterum quidem qui natu maior est, ac tam ipsi Duci, quàm Arundelio Comiti (ex cuius filia nascebatur) hæres successerat, Elizabetha hodie captiuum & ad mortem quoque condemnatum tenet: alterum verò qui Thomas Hayuardus dicitur, maiori longè contumelia notandum duxit, vt latro nimirum publicus ac prædo maritimus fieret, Francisci Draci, Richardi Grenfil-dij, aliorumq. furum ac latronum socius, quæ profectò nobilissimæ Hayuardorum familiæ infamia illustrior est, quàm si vel abscissis ceruicibus patris sui, auiq. exemplum fuisset secutus, aut fratris proauiq. calamitates expertus.

Hayuardo-
rum fami-
lia depref-
sa.

169 Hodie etiã Ioannes Parottus eques

auratus Hybernæ prorex, qui multis annis Reginæ seruijt voluntati, in Catholicis Hybernæ persequendis & affligendis, cùm ipse perditè hæreticus sit, Lōdinum reuocatus, causam capitis dicit, nec tam Reginæ iudicio, quàm Dei iusta sententia hæc omnia moderantis scelerum suorum pœnam luiturus breui expectatur.

Pericula
nobilitatis
quæ Nauar
ræum se-
quitur.

170 Eadem penitus certissimèq. sibi euentura proceres illi Galliæ persuadeât, qui modò Nauarræo hæretico, siue ob spem commodi, aut sanguinis affinitatē, amicitiaq. affectū, siue ob inuidiæ odijq. ac æmulationis perturbationem contrà patriæ ciuiumq. salutem, contrà religionis, quàm profitentur incolumitatem, contrà Deum propriamq. conscientiam adhærent: eandem, inquam, planè retributionis mensuram, eandem Dei iustissimam seueritatem expectent, vt siue Nauarræus prosperetur, siue cadat, ipsi certissima perditione pereant, nisi resipiscât. Nam si Nauarræo ex animo successerit,

ipsum

ipsius manu cæterorumq. hæreticorum, ne obesse deindè possint, sine dubio excidentur; numquàm enim ab istiusmodi hominibus securos se existimabunt hæretici, qui repugnante conscientia, contra illam fidem ac religionem quam ipsi profitètur, perturbatione impulsì, alienis ad iniquitatem inseruierint. Timebunt enim, ne recedente aliquando hac animi perturbatione, ipsi quoque ad se redeuntes, demoliri velint, quæ nunc ædificant, hocq. plurimorum exemplis demonstratum iam est. Si verò (quod ex Dei bonitate, causæq. Catholicæ iustitia expectandum sanè est) Navarra tandem fractus dissipetur; quid ni isti quoque eodem iusto Dei iudicio inuoluantur? quid ni illi, qui tantorum scelerum se fecerunt socios, poenæ quoque participes futuri existimentur? Interea tamen, dum spiritum hunc miserabiliter ducent, incendiû, bustumq. suæ patriæ intuebuntur, alter alterius odijs, insidijs, machæris concii-

det, & eò demùm res deueniet (quòd alibi vidimus) vt omnibus scilicet suspecti, hæreticis pariter catholicisq. inuisi, sibi ipsis graues, ac posteris infames, sine honore, sine memoria, in terra sepeliantur, & grauissimorum scelerum, cum Deo, tum Ecclesiæ etiã eius obnoxij, ab huius tribunali condemnati, ad illius pariter condemnandi infelicissimè transmittantur.

171 Hæc cum manifesta ac certissima sint, cumq. ratione, & iustitia, & Dei promissis, & rerum vsu, ac regnorum exemplis, & experimentis liquidissimè constent; si quis tamen ab interitu ac præcipitio, perspectis etiam periculis non se recipit, quid aliud iudicandum est, nisi reprobum in sensum à Deo esse traditum, ac derelictum, æterniq. Dei iudicio definitum iam esse, vt morte moriatur, & non viuat?

Exec. h. 9.

172 Contrà verò Catholici illi, qui verè hoc nomine digni sunt, nimirum pars illa

maior

maior meliorq. Gallia, qui Dei causam mundi commodis, religionis reuerentiam carnis & sanguinis affectibus prætulērūt, qui Ecclesiæ iura, patriæq. leges illibatas esse volunt, & ad hoc ipsum sanctissimo se foedere, ad Christianæ fidei defensionem, æternamq. Gallicani nominis laudem gloriosè confociarunt: quis non videt, quàm iustam, quàm illustrem, quàm sanctam causam agant, quàmq. necessariam, non sibi tantum, sed vniuersæ etiam reipub. Christianæ? Si enim hoc aliquando receptum fuerit, vt nullo discrimine regna tradantur, & homini hæretico, tanquàm furioso gladius in manus, ad suam aliorumq. perditionem, nullo resistente, fasces committantur, quid reliquum erit spei de vniuersa hominum salute?

173 Non igitur licita tantum atque legitima, non sancta solum ac laudabilis, sed necessaria quoque & ex obligatione est ista Catholicorum Gallia confœderatio, qua se ad Catholicæ fidei propu-

Catholicorum confœderatorum laus & iustitia.

Nulli populo sub damnationis pena licet Reginam hæreticam admittere.

gnationem, ad iuris Regij Christianissimi conseruationem, ad Ecclesiæ regniq. leges ac priuilegia tuenda, ciuitates, populiq. Gallicani, Sacramento sanctissimo se inuicem deuinxerunt: hoc, inquam, non illi tam ex arbitrio, quàm ex diuini mandati præcepto, nec ex electione tantùm voluntatis, quātùm ex obligationis Christianæ necessitate præstiterunt. Sine summo enim animarum suarum periculo aliter facere non potuissent, nec vlli populo (quòd iam dictum est) qui vires prohibendi habeat, liberum est, principem hæreticum, vel suspectum admittere; neque est hoc Regibus resistere, sed tyrannos arcere, & si qui aliter humanis affectibus abducti fecerint, non ipsi tantùm perituri sunt, sed rationem etiam de alijs omnibus, qui vnà secum peribunt, sine dubio reddituri.

174. Quod si ità est, manifestò fit inde consequens, nō esse bellum iniustissimum (vt Edictum Reginæ calumniatur) sed

subsidium potius pium, christianum, ac necessarium, quòd Catholicis Galliaè populis contrà Nauarræum hæreticum ac apostatâ Rex Hispaniaè Catholicus elargitur, nec esse hoc contrà Regem Galliaè, sed in Galliaè hostem, qui regnum per tyrannidè contrà leges ambit, nec forè hoc reliquaè Christianaè reipublicaè periculosum, sed esse necessarium omninò, ac planè salutare, ne omnia penitus hæresi permisceantur, nec esse timendum (Deo iuvante) ne hoc bellum exitiosum futurum sit Hispaniarum Regi, qui Dei causam ac totius reipub. Gallicanaè propugnat, sed ipsi potius Nauarræo ac suis, & Elizabethaè quoque fortassis, quæ hæc ominatur, & quæ vera belli causa extitit, & tyrannos ubique excitat atque sustentat, quo perpetuis omnia seditionibus inuoluant; hæc q. dicta sint ad primas eius criminaciones. Videamus modò quæ sequuntur.

Pium Regis subsidium.

S E C T I O I I I .

Edicti verba .

Um igitur nunc pro certo intelli-
gamus, Regem Hispania, ut nouo
aliquo colore actiones suas exorbi-
tantes, & violentas muniat, procurasse nuper,
ut Mediolanensis quidam Vassallus suus ad
Papatum Romanum exaltetur, eumq. sedu-
xisse, ut sine consensu Collegij Cardinalium
thesauros Ecclesie exhauriat, ad milites
in Italia (qua antea nullum in se bellorum so-
nitum habebat) multisq. alijs in locis conscri-
bendos, quos sub nepotis sui ductu in Galliam
mittat, ad regnum illud inuadendum, quod
illi Ecclesie in omnibus oppressionibus suis
auxilio semper fuit. Cumq. hoc bellum tam
generaliter ac potenter contra Galliam susce-
ptum, nostro etiam statui ac dominjs non po-
test esse non valde periculosum, praesertim
cum nobis multis modis pernoscum sit, regis

Papa Me-
diolanensis.

prapa-

preparationes tam maritimas quam terrestres maiores fore contra nostram coronam ac ditiones pro anno sequente, quam unquam hactenus fuerunt.

Præterea, cum sciamus Regem hunc pro istis promouendis, ex occasione potestatis Papæ sui peculiaris, quem sibi subiectum ac à cinctu suo pendentem habet, practicas se cum quibusdam præcipuis seditionum capitibus, regni nostri ingratis subditis (licet obscuris admodum natalibus) ut magnis laboribus, ac Regis sumptibus multitudinem quandam colligant dissolutorum adolescentium, qui partim ob victus inopiam, partim ob crimina à se commissa facti sunt fugiui, rebelles, ac proditores Patriæ.

Cumq; pro his alendis ac sustentandis receptacula quedam, partim Romæ, partim in Hispania, alijsq; in locis, Seminariorum nomine, erecta sint, in quibus instituantur, & cum satis edocti in scholasticis quibusdã seditionibus videntur, tunc inde clam in dominia nostra remittantur, cum amplissimis Ponti-

Tractatio
cum Anglis.

Seminaria.

fici Romani facultatibus, ad persuadendum omnibus, quibuscum agere audebunt, ut obedientiam nostram, nostraq. coronæ debitam deserant, spe nimirum Hispanicæ inuasionis, qua eos mirabiliter ditandos fore reliquorum nostrorum fidelium subditorum opibus persuadent.

Sacerdotū
facultates,
& propo-
situm.

Propter quàm causam etiam Sacerdotes isti subditos nostros, quibuscum tractant, iuramentis & Sacramentis quibusdam deuinciunt, ut subiectionem suam naturalem nobis debitam abiurent, omnemq. obedientiam, vires, & opes Regi isti Hispanico offerant, ad exercitum eius iuuandum cum venerit, ad quam etiam rem efficacius efficiendam, & ut facilius populo simpliciore seminatores isti proditionum imponant, bullas quasdam Papales secum adferunt, quarum aliqua indulgentias habent, promittentes calum omnibus, qui sua consilia sequentur, alia verò maledictiones continent, damnationem & infernum minitantes, si qui forte perditis eorum persuasione non acquiescunt.

R E S P O N S I O .

Rongius omninò progreditur Regina querimonia in Regem Hispaniæ, tanquam, quæ nihil mali faciens, multum abs Rege præter meritum sit perpeffa; non enim per se tantummodò, quòd superiùs dixerat, sed aliorum quoque viribus Regem contra se pugnare Regina innocens conqueritur. Ad tria autem ferè criminationum capita reuocari possunt, quæ hac in sectione obijciuntur; quorum primum est de eis, quæ Rex cùm Pontifice Gregorio decimo quarto ad bellum Galliæ inferendum egisse dicitur. Alterum de eis, quæ tractasse fingitur cùm Anglis quibusdã, de colligendis adolescentibus ad Seminaria instituenda. Tertium verò de commissione ac mandatis, quæ ijdem adolescentes, absolutis studiorum suorum curricula, referre secum in patriam accu-

Tria capita istius sectionis.

fantur, ad seditiones mouendas. quibus omnibus respondendum mihi esse hoc loco video.

Regis &
Reginæ cō-
paratio.

176 Et prima quidem criminatio, quam vehemens & odiosa, & omni Cecilij acumine ac malitia ad inuidiam cōtrā Regem concitandam perscripta sit, ridicula tamen est, & inanis planè, apud eos qui non verborum sonitum, sed rerum ac veritatis momenta considerant. Quis enim non rideat, cūm audiat accusationis istius pergraue exordium, Regem nimirum Hispaniæ, vt actiones suas exorbitantes & violentas nouo aliquo colore muniat, procurasse, vt Vassallus quidam suus Mediolanensis ad Papatum exaltaretur? Primo enim actiones ne Regis, vel Reginæ violentiores aut moderatiores extiterint, & num ad rectam rationis, pacis, ac iustitiæ normam magis regulatæ, vel ab eadem magis exorbitantes istius vel illius operationes fuerint, ex eis quæ præcedenti sectione declarata sunt,

intel-

intelligi potest, vbi vtriusque principis nonnulla inter se collatio proposita est, & abs Rege quidem nil nisi fidem, quietem, tranquillitatem, æquitatem, pietatem, religionis studium, vniuerso gubernationis suæ tempore, extitisse demonstratum; abs Regina verò ccontra nil nisi perfidiam, hæresim, seditiones, bella, prodiones, rerumpub. euersiones, regnorum ruinas & conuulsiones profeminatas; adeò vt si scriba Cecilius tam fuisset consilio prudens, quàm fuit odio præceps, numquam profectò in harum nos iterum rerum mentionem induxisset.

177 Deindè verò, quod de subdito Regis Mdeiolanensi Pontifice Romano creato immurmurat, languidum planè & inane est: non enim nouum cuiquam videri potest, ex amplissima ditione Mediolanensi, Pontificem aliquem assumi, cum tres præclarissimos, ætate nostra, Prouincia illa Ecclesiæ dederit, Pios vide-

Papæ tres
Mediola-
nenses.

licet quartum & quintum, & hunc Gregorium decimum quartum, cum nobilitate, tum etiam pietate insignem. neque mirum videri debet aut insuetum, si pro Regis imperij magnitudine, ac praestantia, ex subditis eius aliquis ad Pontificatus dignitatem euehatur, cum latissime pateant Maiestatis eius dominia, & infinitus prope nobilissimorum, doctissimorumq. virorum numerus eisdem contineatur, & ut caetera regna taceam, cum maiorem quoque Italiae, insularumq. adiacentium partem subiectam sibi habeat, ex quibus ferè temporibus nostris, ob maiorem Ecclesiae tranquillitatem, Pontifices Romani creari solent.

Regis vera
pietas & hu
militas.

178 Illud mihi magis mirandum ac suspiciendum, de singulari Regis virtute videtur (quod Regina tamē ei vertit vitio) quod monarcha tam potens, ac inclytus cum sit, cupiat ex subditis quenquam ad tam altum dignitatis culmen ac fastigiū efferri, ut pro subdito Pater, ac princeps

sibi

sibi fiat, quòd hæreticorum nullo modo
ferre potest superbia, catholicorum ve-
rò Imperatorum ac Regum, vel hoc vno
maximè elucet christiana ac pia humi-
litas, quòd quem naturæ, & ortus condi-
tione subditum habuerunt, eundem pro
Christi amore, ac religionis reuerentia,
superiorem quoque non grauatè agno-
scant.

179 Nec est, quod emolumentum tempo-
ralis spe hoc Regem cupiuisse, Reginae
Edictum tam malitiosè interpretatur,
hæc enim spes, cum infima est, & tanto
Rege indigna, tum incerta etiam & sæ-
pissimè quoque inanis cernitur. Nam
Pontifices, cum ad eam dignitatem per-
uenerunt, quam omnium maximam, non
se ab hominibus, sed à Deo accepisse in-
telligunt, nulli se principum tam deuin-
ctos existimant, vt quæ officij ac potesta-
tis suæ sunt, liberè non velint iudicio suo
moderari. Atque hoc vel vnius Pauli
quarti Pontificis, tempestate nostra, exē-

plo constitit, qui cum Neapolitanus esset, & Regis Philippi ante Pontificatum subditus, cum nullo tamen habuit Regia Maiestas maiores de rebus temporalibus difficultates. Vnde facile apparet, quam vana sit ista & importuna suspitio, quam Cecilij malignitas hoc in loco inferere voluit, de Regis nescio qua vtilitatis suae cupiditate, in Gregorio decimo quarto promouendo.

Criminatio
ridicula.

180. Sed longè adhuc malignius & ineptius quoque est, quod adiungit, Pontificem hunc per Regem adeò seductum, vt Ecclesiae thesauros sine consensu Collegij Cardinalium exhauriat; Italiam quoque turbet colligendis militibus, quae vel sonitum bellorum antea non habebat, Galliaeque regnum inuadendum decernat, quod Ecclesiae Romanae in omnibus oppressionibus suis auxilio semper fuit. Pergravis sanè querela, perindè ac si Reginae Angliae tanta esset cura de Romana Ecclesiae, quam extinctam cupe-

ret,

ret, thesauris, vt eos expendi sine consensu Cardinalium, quos illa etiam deletos vellet, ægrè pateretur, aut si illa in Anglia latitans, & non tantùm à fidelium communione, sed ab orbis etiam Catholici commercio resecta, scire potuisset, quid Romæ in Pontificis & Cardinalium Senatu, his de rebus actum fuerit, vbi certum est, nihil eorum gestum esse, quæ illa somniat, aut Cecilius fingit, hocq. Edicto insipienti plebi credendum proponit. Perridiculum etiam est, quod de bellorum sonitu in Italia per militum istorum conscriptionem, Edicti author obstreperit, quasi hac ratione Italiae scilicet pax turbaretur. Non enim milites ex regno aliquo educere, sed in illud inferre potius ad bellum pertinet. sed Reginae Scribatam attentus fuit ad omnem auram aut voculam, qua moueri posse inuidiam aliquam cogitaret, vt non quid diceret, sed quanta potius malitia diceret, animaduernerit.

Stulta ac-
cusatio &
sibi non co-
hærens.

181 Illud tamen quod sequitur, nescio sanè improbitatis ne plus, an stoliditatis habeat, quo Edictum hoc Gallicani Regni in Ecclesiam Romanā antiqua officia ac merita cōmemorat, vt ostendat Pontificē ingrātē facere, dūm milites, in Catholicorū Gallorum subsidium summis precibus ab illis Gallis petitos mittit. Quæro enim à Cecilio, quorumnam fuerunt illa officia Gallorum in Ecclesiam Romanam? an non Catholicorum? credo non negabit, neque de populis, neque de principibus: vtrique enim semper ad hanc usquē ætatem Catholicissimi fuerunt, vnde etiam & Christianissimorum nomen sunt consequuti.

182 Quæro deindè, contrā quos fuerūt officia hæc, & auxilia Gallicani Regni, ad Ecclesiæ Romanæ oppressiones subleuandas? an non fortè contrā Græcos schismaticos, vel hæreticos? an non contrā Lombardos Arrianos, aliosq. tyrannos? an non contrā Imperatores, qui ali-

quandò

quandò iniquissimè in Ecclesiam desæuibant? Videamus igitur vt ista cohæreant. Nauarræus amicus ne est vel inimicus Ecclesiæ Romanæ? non dices, opinor, Cecili, amicum, ne inde Reginæ tuæ facias inimicum; quamnam fidem aut religionem profitetur? num eam, quæ fuit illorum Galliæ Regum, qui Ecclesiæ Romanæ opitulati sunt? non audebis, scio, cõfiteri, ne papistã quoque eum reddas. Quid igitur? contrà quos sunt ista Pontificis auxilia? contrà Nauarræum certè, qui vel te fatente inimicus est, & hostis Ecclesiæ Romanæ, contrà Gallum non minus schismaticum & hæreticum, quàm fuerint vnquam Græci, contra Calvinistã Arrianis longè nocentiorẽ, contra Principem à fide Catholica apostatãtem, relapsum, excõmunicatum, depositũ, ac condemnatum iudicio longè grauiori, atrocioribusq. de criminibus, quàm vllus vnquam Imperator, tyrannus, aut Christiano nomine Ecclesiæ persequutor.

Nauarræus
quis.

Quibus au-
xiliatur Pa-
pa in Gal-
lia & cur.

183. Contrà verò qui auxilia hæc ab Ecclesia Romana postulant, Catholici sunt, & eiusdem cum antiquis illis Gallo- rum populis, principibusq. nobilissimis, tum religionis, tum etiam pietatis, eiusdem planè in Ecclesiam Romanam obseruantia, à qua pro filiorum iure opem implorant, totius Regni Gallicani nomine, contrà tyrannum & hæreticum, qui per vim & arma, contrà ius fasque, contrà Regni leges, contrà Ecclesiæ religionisq. canones, & contrà expressum iuramenti Sacramentum, regnum ambit. Contrà hunc, & pro his designata fuerunt Gregorij decimi quarti auxilia. qua fronte igitur tu, Cecili (homo leuissime) hanc amantissimi patris tam piam ac necessariam opem, ad filios oppressos recreandos, Gallicani Regni inuasionem vocas? quo pudore istius Regni merita in Ecclesiam Romanam hoc loco exprobras? nonne vides, quòd vniuersus te mundus ex hac vna fraude deceptorem, calum-

niato-

niatorem, ac sycophantam deprehendet? quòd rem pro re, personam pro persona, negotium pro negotio, tempus pro tempore tam apertè ac impudenter supponas?

184 Quæ tua est ista Rhetorica? quæ dialectica? quæ ratiocinatio? Ecclesia Romana, Regno Gallicano Catholico obstricta est ob beneficia multa accepta, ergo nunc ingratè facit, dùm eidem Regno Catholico suppliciter petèti, subsidia mittit, ad hominem hæreticum, hostemq. communem ab eiusdem Regni ceruicibus depellendum. eadem planè est ista argumentatio cùm illa, qua vos in Anglia sceleratissimè infertis. Antiquæ Regni leges, hæreticos ac perduelles mortis supplicio castigandos decernunt, ergo eisdem etiam, mori Catholici debent, dissimili licèt in causa ac sensu planè contrario.

185 Sed timendum est (inquit Edictū) ne bellum hoc tam vniuersaliter, ac po-

Cecilij dialectica.

Cur Angli
merito pæ-
nas timeât.

tenter contrâ Galliam susceptum, ad nos etiam aliquandò pertingat, cum Regis vires longè sint contrâ nos maiores ad annum venturum, quàm hætenus vnquã extiterint. At quid hoc quæso, Cecili, ad Catholicos? quid hoc ad Iesuitas, & Seminariorum Sacerdotes? si vos latronum omnium, & furum socios, si vos perduellium & rebellium præceptores, si vos tyrannorum duces, hæreticorum antesignanos, seditiosorum incensores, & sceleratorum omnium nõ solum participes, sed principes vos fecistis: quid mirum est, si pænam tandèm timetis? immò vtinam certè sic etiam timeretis, quemadmodum pro rei grauitate timenda esset. Nam quidquid fuerit de Regis Hispaniæ potentia & copijs (quas non solum pro anno futuro maiores, sed quotãnis etiam valentiores forè, pro imperiorum maiestatis eius amplitudine, & summa iustitia qua eis vtitur, existimare possumus) quidquid, inquam, de his, vt de rebus huma-

nis & fluxis fuerit, certissimum tamen & indubitatum est, hanc vestram perturbandi regna licentiam, & persequendi bonos crudelitatem impunitam non fore, nisi Dei potentia (quod esse non potest) de caelo perierit. Stat enim firma, constant, perpetua, immutabilis Dei sententia, de sauis hominibus & viris sanguinum seuerissime tandem castigandis, quae caelo etiam terraque transeunte non transibit, & cum perierint peccatores videbis.

Esai. 72.

”

Secundum
sectionis
Caput.

186 Sed veniamus iam si placet ad secundum accusationis caput, quo atrocius multo Edictum criminatur, Hispaniae Regem cum Anglis quibusdam praecipuis seditionum capitibus egisse, ut multitudinem quandam adolescentium dissolutorum, Regis sumptibus colligant, ad Seminaria quaedam implenda, quae partim Romae, partim in Hispania alibiq. instituta sunt, ad hos alendos, & ad scholasticas quasdam prodiones edocendas, &c. qua in criminatione, cum multa conti-

neantur,

neantur, necessariò mihi faciendum videtur, vt per partes distinctius explicentur.

Card. Alanus.
Robertus
Personius.

187 Primò igitur, quoniam illi Angli sint, quos præcipua seditionum capita Regina Edictum hoc loco appellat, partim intelligi potest ex ijs, quæ hic de seminarijs dicuntur, partim ex sequenti sectione, vbi nominatim Angli duo, Illustrissimus nimirum Cardinalis Alanus, & Robertus Personius Societatis Iesu presbyter, in crimen vocantur, quòd Hispaniarum Regem contra Angliam incitent. Quòd verò hoc in loco, non illos cum Rege, sed cum illis egisse Regem, de adolescentibus his colligendis dicitur, hoc ad contemptum pertinet; quemadmodum & illud de Pontifice, quòd Regi sit peculiaris & à cinctu eius pendens. Est enim mulieris istius hoc ferè singulare, vt Principes omnes Catholicos, se licet infinitis partibus potentiores, & digniores, contemptui planè haberi cupiat, dum illa interim domi tot

se hono-

se honoribus cumulandam præcipit, tum ecclesiasticis, tum secularibus, ut adorandam se planè, & tanquam alteram Ieroboami vitulam, in monte suo Bethel, contrà Hierusalem, & Deum, proponere se colendam videatur.

3. Reg. 12.

188 Hos igitur duos viros quorum alter Romæ, alter in Hispanijs in præsentia degere dicuntur, præcipua seditionum capita, Regina vocat, vel quòd Catholicorum ab hæresi secessionis, præcipui quidam authores extiterint (quanquam hanc eis laudem cum alijs multis nationis Anglicanæ dignissimis viris communem esse intelligo, qui libris scriptis, sermone, & opere, præclarissimè sanè Regine ceptis hac in re restiterunt) vel quòd præ alijs fortasse seminaria promouerint, quæ omnium pessimè Regina odit, & Cecilius timet, tanquam belli cuiusdam immortalis, & domestici sedes, quibus difficillimum fuerit humanis viribus obsistere, vel tandem quòd propius

Quare Alanus & Perfonius Regine inuisi.

his

his annis præteritis, Pontifici Maximo & Hispaniarum Regi astiterint, à quibus Regina conscientia, tamquam à præcipuis reipub. Christianæ, & utroque gladio potentissimis Monarchis, nescio quam de factis suis vindictam metuere videtur.

189 Nihil autem obiectum hic video de vera aliqua seditione, quòd in acie nimirum, contra Reginam steterint (quod Zuinglius tamè, & alij eius sequaces quos Regina pro sanctis habet, contra respub. suas Catholicas summa cum laude ab istis dicuntur fecisse) vel quòd in castris hostium aut rebellium fuerint (quod verbi tamen Calviniani ministris vsitatissimum esse hodie in Gallia, Belgio, Scotiaq. videmus) vel quòd libris, concionibus, aut sermone quenquam Catholicorum ad defectionem hætenus sint cohortati; immò contra potius id egerunt & agunt, vt summa patientia persecutiones iniustissimas, & crudelissimas catholici tolerent; cum Elizabetham suosque,

Quare viri
isti prodito
res dicantur.

Maria

Maria sorore in Anglia Regnante, perpetuò rebelliones actitasse supra fatis demonstratum sit. Vnde igitur viri isti seditiosi, vnde proditores dicuntur? ex eo, nimirum, solo, quo Christus Dominus seditionem populo commouisse dicebatur, quòd doctrinam veram profeminaret, quòd mores impios Scribarum & Phariseorum reprehederet: ex eo etiam quo Diuus Paulus cæteri q. Apostoli, seditiosi, rerum publicarum perturbatores, ab inimicis veritatis iniquissima planè calumnia denunciabantur.

Luc. 23.

Act. 24.

2. Cor. 6.

190 Hinc etiam ingratos sui regni subditos Regina vocat, hinc cõtrà patriam, & naturam facere eos proclamat, sed ridiculè planè; vtri enim maiorem patriæ gratiam referant, Regina scilicet, quæ accepto diademate, diuitijs & voluptatibus infinitis, eam sic afflixit, orbauit, collisit, & in extrema pericula adduxit, vt spirare tantum videatur; an isti, qui ortus tantum accepto beneficio, cõtinuis curis

pro salute eius laborauerunt, continuis precibus & lacrymis institerunt, perpetuis laboribus periculisq. vitas suas obiecerunt, facile est iudicare.

De natalibus.

191 Sed quid est quod Scriba Cecilius hoc loco, per parenthesis quandam, de obscuris horum virorum natalibus interferit (nam ab istius acumine & salibus profectum interpretor, vt Catholicum neminem hoc Edictum sine contumelia nominet) quid, inquam, est quod homo subdolos hoc sibi conuitio velit? obscuri enim natales aliquandò illegitimos, aliquandò verò ignobiles significare solent. Si primum igitur velit, inauditum planè loquitur, numquam enim istiusmodi sermo inter Anglos percrebuit, quòd viri isti illegitimis natalibus prognati essent. Et res certè in manifestò videtur posita: nam extant eorum fratres, sorores, parentes, & consanguinei, qui hanc calumniam mendacij arguant. Deindè etiam Ecclesiæ Catholicæ presbyteri sunt, cuius di-

disciplina

sciplina in eo quoque præter cætera singularis est, & à promiscuis & pollutis hæreticorum synagogis longissimè dissita, quòd nullum spurium, neminem illegitimum, nullum bigamum aut trigamum, nullum homicidam, aut alia infamiæ nota celebrem (quod apud hæreticos tamen vsitatissimum est) ad sacerdotium admittat. Perquirat ergo Cecilius, si hac in re cùm istis dispensatum inueniat, aut si Canon Ecclesiasticus in eis fuerit prætermisus, aut violatus, & desinat tam impudenter calumniari. Impudenter dico? immò & imprudenter; dùm enim Sanderi historia tam foeda & inaudita de impurissimis Elizabethæ Bolenæ natalibus mundo narrat, imprudentissimè profectò ab eius Scriba factum est, vt istiusmodi rerum in ipsius Edicto memoria renouaretur.

192 Si verò natalium obscuritate generis ignobilitatem innuere velit Cecilius; primò sanè, licèt res in confesso esset, in-

Ignobilitas
Cleri Anglicani.

commodè tamen hoc dici, vel apud Anglos, vel à Cecilio mihi videtur. Apud Anglos quidem, quia nulli opinor genti tam frequēs hoc est (saltem his temporibus) vt plebe ijs hominibus honores summi deferantur, quàm in Anglia, vbi, vt cæteros ordines taceam, si vniuersam pseudoepiscoporum phalangem, farraginemque, qui hodiè magnificè sub Elizabetha dominantur, percenseas; vix vnum reperias, qui ex aliqua nobilitatis particula existat. Cuius rei ratio illa dari solet à multis, quòd Anglicana nobilitas venationibus, ludis, ac delitijs dedita, studiorū labores nullo modò ferat: quàm rationē ego quoque magna saltem ex parte non inficior, hanc aliam tamen adiungendam esse iudico, ministerium nempè verbi Calviniani tam ignominiosum iam esse & despiciabile, ipsorum etiam hæreticorum oculis, qui nobilitate aliqua pollent, & tot hominibus perditis, infamibus, & sceleratissimis communicatum, vt nemo ferè

nisi

nisi inopia compulsus, licet opinione hæreticus, ad illud se adiungat; hincq. fieri, ut infimis etiam hominibus ad summas in eo prælatias facillimè pateat ascensus. quod cum omnium penitus exemplis, qui eas hodiè possident, demonstrari posse dicatur, mihi sanè de duobus certissimè cõstat, in altissimo folio hodie positis, & ab infimo solo nuperrimè excitatis. Pierfus enim, qui sedem Archiepiscopalem Eboracensem occupat, & Coperus, qui Vintoniensem reliquarum omnium locupletissimam vsurpat, Oxonij ambo nati sunt, alter aratore paupere, sutore alter planè mendico, & eiusdem ferè omnes sunt cæteri farinae.

Pierfus.

Coperus.

193 Nec absimile valdè est, quod supra de præcipuis quibusdam Reginae Consiliarijs declaratum vidimus. Vnde & incommodè dixi hanc à Cecilio de nobilitate generis inductam exceptionem, cuius natales superius explicati, summam videntur obscuritatem referre. Quam-

Ridicula
Cecilij superbia de
sua nobilitate.

quam

quam postea (paucissimis nimirum ab hinc diebus) dum hæc scriberem, epistolam quandam Cecilij manu diligentissime exarata[m] vidi, qua exploratori cuidam suo Antuerpiæ latitanti, generis sui nobilitatem eo usque dilatat, ut non solum à viris nobilibus, verum etiam ab antiquissimis quoque Cambrobritannæ, seu Vuallix principibus, qui Angliæ Regno olim potiebantur, ortum se gloriatur, quod aliquisquam Anglorum legere possit sine stomacho, nescio, sine risu nemo certe, opinor. Si enim hoc aut verum, aut ferendum sit, quid aliud expectandum, quam ut stirpi quoque Regiæ aliquandò se ingerat Cecilius, & sordes suas abiectissimas, in principum etiam antiquissimorum genealogias transfundat, quo Regnum tandem sibi aut suis affectet; quod iam nunc agitare animo à non paucis existimatur, per Arbellæ scilicet cum nepote suo ex filio connubium, quæ puella ex Regiæ Scotiæ stirpe proгна-

ta,

ta, nonnihil iuris ad Regni quoque successionem prætendit.

194. Sed erit fortasse operæ precium, accuratius aliquantò, hanc ipsam Cecilij epistolam de generis sui splendore institutam, ad examen aliquod reuocare, si prius nonnulla ad id respõdeamus, quod initio statim præmittit de causis & successu persecutionis in Catholicos.

195. Per scripta fuit hæc epistola Londini, ex palatio Regio Vuestmonasteriensis, quarto idus Ianuar. anni præsentis 1592. ad exploratorem, seu speculatorem quendam, qui Antuerpiæ pro more res observabat, quarum Cecilius per tabellarios admonebat. Inter cætera verò, quæ iste perscripserat, de Ducis Parmensis profectio in Galliam, libellum etiam quendam idiomate Anglicano editum, & impressum, Cecilio transmiserat, quo brevissimè quidem, sed liquidissimè, & satis nervosè Edicto huic responsum fuerat: ad quã rem rescripsit Cecilius his verbis.

Cecilij epistola ad exploratorem.

Cecilij
verba.

» 196 Ago tibi gratias de exemplari, quod
 » huc misisti, responsionis nuper editæ, ad
 » recens Reginæ Edictum, contrâ Sacerdo-
 » tes, & Iesuitas, qui huc mittuntur ad sub-
 » ditos suæ Maiestatis auertendos, ne obe-
 » dientiam naturalem, quæ Reginæ debe-
 » tur, vt supremæ Dominæ, præstent. In
 » quod Edictum etsi responsionis auctor
 » maleuolis ac mendacibus feratur morfi-
 » bus; huius tamen Edicti scopus ac pro-
 » positum, non potest non probari vniuer-
 » sis Regnis & rebus publicis, quæ legitimè
 » semper, & vbique eos castigant, qui na-
 » turales subditi cum sint, alios tamen re-
 » trahunt à naturali obedientia sui Princi-
 » pis, vel ipsi retrahi se patiuntur, eaq. re
 » rebellionem suam profitentur. Et quan-
 » tum ad formam & modum inquisitionis
 » huius Anglicanæ, quam iste adeo crimi-
 » natur, nullus omninò Princeps abstinebit
 » ab inquisitione, vbi causæ non desunt su-
 » spitionum, neque retardabit hunc ne-
 » cessarium Reginæ cursum, & procedēdi

modum

modum in castigandis istiusmodi hominibus, audax istius respondentis censura; cum certum & exploratum sit, plures hodiè Sacerdotes & Iesuitas vno anno in Angliam immitti, quam olim septem annorum spacio subingredi solebant. Hæc Cecilius.

197 Atque hic primò animaduerti diligenter ab omnibus velim, quantopere ingeminet Cecilius voces has, naturalem obedientiam, & naturales subditos, perindè ac si omnia iam iterum ad naturæ tantummodò ductum, & præscriptionem reuocari vellet, prætermiffa omni diuinæ gratiæ & religionis memoria, quæ vnà re tamen Christiani hodie censendi sunt subditi, id est, in Christo & propter Christum, vt vbique innuunt Apostoli. Et suprâ quoque sectione proximè præcedenti, prolixè fatis ostensum est, ius regnandi, non naturali, sed ciuili iuri, & cuiusque reipublicæ singularibus decretis, & cõstitutionibus tribuendum esse. Quò

De obedientia naturali & christiana.

2. Cor. 2.
Coloss. 3.
Ephes. 6.
Heb. 13.
1. Pet. 2.

etiã manifestior redditur absurdissimus iste Cecilij atheismus, qui non nisi natura subditorum officium in principes metiendum iudicat, neque vllam Dei aut conscientia (vt videtur) rationem habendam. Nam si hoc non iudicat, nihil dicit, cum toties inculcat obedientiam naturalem; hoc enim solum Catholicorum Anglicanorum est hodie negotium, hoc vnicum eorum apud Cecilium reliquosq. persecutores crimen & peccatum, quod illi Reginae obedientia, quam toties ipse naturalem vocat, praefendam iudicent aliam (in rebus praesertim religionis) quam supernaturalem esse existimant, Deoq. & religioni, & Ecclesiae Catholicae, & conscientijs suis deberi; neque haec obedientia religiosa & christiana, contra illam naturalem est siue humanam, quae terrenis principibus naturae lege debetur (vt impie ac tyrannice stultissimeq. persuadere vellet Cecilius) sed supra illam est, eò quod naturae parenti & auctori ex-

hibeatur,

hibeatur, ambæq. in omni republica legitime administrata, suauissimè coherent, & associantur.

198 Quod verò affirmat Cecilius, hunc sanguinarium Reginae cursum, in mactandis Catholicis ita necessarium esse, ut retardari iam nullo modo possit, id tribuendum magis est Reginae infelicitati, quam pessimorum hominum consilij decepta, in hanc se necessitatem passa est induci, & qua se, Regnumq. suum in extremum coniectura est (sine dubio) excidium, nisi Dei misericordia animum eius mutauerit; quam Catholicorum constantiam in religione tuenda, quam nullo modo deserere, nisi cum sempiterna animarum suarum perditione possunt. Et si verum est quod hoc loco affirmat Cecilius, adeo auctam esse hanc Catholicorum constantiam & multiplicatum numerum posterioribus his annis, ut plures hodie sacerdotes ad martyrium se offerant vno anno pro fide Catholica, quam annis se-

Misera Elizabethæ & suorum ad effundendum sanguinem necessitas.

ptem antea; indè colliget Elizabetha, quid hac sua persecutione, tanta Anglicani sanguinis effusione profecerit.

Cæterorū
principum
ac populo-
rum de hoc
Edicto iu-
diciū.

199 Vanissimum verò est quod hic asseritur, Edicti huius atrocissimi scopum cæteris quoque populis, regnisq. omnibus vicinis probatum iri. Nemo enim Principum aut virorum prudentium est, cuiuscunque demum religionis, sectæ, aut professionis fuerit, qui summam hanc crudelitatem ac phalarismum Anglicanum non improbet, non vituperet, & animo penitus non auerfetur. Et sanè, si qui propter sectarum fortasse nonnullam similitudinem, inimico animo in Angliam non sunt, ij molestè ferunt, & non exiguo etiam doloris sensu mouentur, quòd paucorum hominum inscitia, furore, & stultitia tantas clades reipub. sibi amicæ imminere perspiciant. Cæteri verò qui hostes sunt (quorum multò maximus est numerus) lætari palam, & cachinnos etiã sustollere coguntur, quòd iustissimo Dei

iudicio iniquissimos homines suis se gladijs iugulare, & in manifestam se perniciem præcipites agere animaduertant. 200 Neque est quod minitetur aut iacet Cecilius, hanc respondentis admonitionem suam & Reginae cursum minimè retardaturam esse; hoc enim nobis etiam ipsis iam diu persuasum est, neque tamen ideò tacendum iudicauimus. Nam neque Deus olim ideò abstinuit ab admonendis antiquis principibus, qui malè gubernabant, Ægyptiacis, nimirum, Edomitibus, Moabitibus, Israeliticis, alijsque, quòd minimè eos se emendaturos intelligeret, immò Pharaonem ipsum ex vna parte monendum iussit, cum ex alia tamen obdurandum prædixerit. Iudæos etiam Christus præmonendos voluit de imminente illis excidio, & proditorè Iudam de æterna damnatione, quam tamen sciebat hominem miserrimum non euitaturum; sed hac tamen ratione illustrior fit Dei, tum misericordia, tum iustitia, tum

Exigua
spes Cecili-
lij emenda-
tionis.

infallibilis etiam rerum omnium providentia . Et quanquam reprobi hac Dei benignitate non corrigantur , cæteri tamen instruuntur , & pessimorum hominum casu & interitu ad timorem Dei erudiuntur . Nam hoc quoque ad summam Dei misericordiam , & bonitatem pertinet , ut flagellum antè denunciet , quam infligat , quòd ex omnium prophetarum prædictionibus & pereütium Principum , populorumq. historijs liquidissimè constat . Hæc igitur missa faciamus , & ad Cecilij nobilitatem intuendam accedamus .

De Cecilij
ficta nobi-
litate.

201 Duo sunt præcipua , quæ Cecilius hac ad exploratorem suum epistola , diligentissimè ostendit , seu ostentat potius de nobilitate . Primum de avo suo Dauide Cecilio , quem virum magnum fuisse gloriatur . Et primò quidem ex Britannia minori cùm Henrico septimo in Angliam venisse , & fœcialis munus apud eum tenuisse , deindè præfectum fuisse do-

mui & familiae Comitissae Richmondiae Regis matris, ac tertio denique apud eundem Regem filiumque in corporis regii custodia, scutiferi locum ac dignitatem consequutum; quae omnia etsi magna non sunt, quae postulat Cecilius, quia tamen ab eo tam ambitiosè quaeruntur, non facile conceduntur; obsistunt enim huius hominis vanitati, ea quae supra à me perscripta sunt ex multorum hominum grauiissimorum testimonijs, qui adhuc supersunt, istius nempe auum Dauidem Cecilium, quem tanto sibi ornamento fuisse existimat, ex ordinarijs tantum militibus fuisse, qui ad Regij corporis praesidium designantur, diuersorium insuper publicum, & tabernam vinariam, in oppido Stanfordiano tenuisse; filium verò eius (qui eiusdem etiam Dauidis nomine nuncupatus videtur, & istius Guilielmi, qui modò regni thesaurariù agit, pater fuit) regio tantum vestiario, loco humili inseruuisse, quod non est verisimile accidere

Num. 26.

-Gulielm-

potuisse,

Sup. nu. 26.

potuisse, si pater in Regij corporis custodia scutiferi munus exercuisset; nec adeò fordidum, abiectumq. principium ipse tenuisset Cecilius noster, vt ex matutina campanæ pulsatione victum quæreret in vniuersitate Cantabrigiensi (quod antea dictum est) si auum tam honorificum in domo regia habuisset. Itaque hæc omnia à Cecilio de auo commemorata, non tantum ambitionis & vanitatis, sed fuci etiam & fraudis arguuntur, nec habent apud Anglos prudentiores speciem vllam veri aut similitudinem.

Cecilij cõ-
menta de
sua fami-
lia.

202 Sed & longè minus ea, quæ secundo loco profert homo gloriæ cupidus, de Ceciliorum ortu ab antiqua quadam nobiliq. familia Vuallica, seu Cambrobri-
tânica, quæ Sitsiltiorum est, quorum iste nuper insignia sibi arripuit, domuiq. suæ attribuit, vt aliquam indè nobilitatem ostentaret, quòd cunctis planè perridiculum visum est. Primò enim non pauci adhuc in viuis sunt, qui rectè meminerūt

Guiliel-

Guilielmum istum Cecilium, annis multis post regni Elizabethæ principia, cum nondum eò potentia peruenisset, ut esse posset in Anglia qui vellet, dicere solitū, familiam suam & Ceciliorum à nominatissima illa Ceciliorum Romanorum gente descendisse, qui eo usquē in republica Romana honoribus diuitijsq. aucti fuerunt, ut Næuius Poeta fato eos Consules fieri dixerit, & Cecilius Claudius scribitur à Plinio testamento suo edixisse, quòd quamuis multa ciuili bello perdidisset, tamen relinqueret seruorum quattuor millia, iuga bouum tria millia, reliqui pecoris ducenta quinquaginta septem millia, & numeratæ pecuniæ ingentem vim.

203 Huic cum noster quoque Cecilius eo tempore (opibus saltem) par esse cupiisset, neque aliam adhuc excogitandæ nobilitatis rationem faciliorem inuenisset, videbatur sibi persuadere posse, nonnullam horum Ceciliorum particulam progeniemq. per exercitus Romanos in

Britannijs disseminatam, suæ quoque familiae dedisse originem. Postea verò cum domesticæ magis nobilitatis quàm Romanæ eum splendor delectaret, nunciatumq. fuisset, familiam quandam perantiquam Sitfilitiorum in Vuallia penè interijisse, hic similitudine & vicinitate nominis inuitatus, & possessionis desertæ cupiditate illectus, in ipsam inuasit, insigni illud sex leonum, quod Sitfilitiorum fuit, armis suis intulit, cum duos tantum ipse obtinuisset antea leones, quos auctoritate, vel precio à fœcialibus regni pro insignibus extorserat, ædibusq. suis ubique ferè impresserat.

Cecilianæ
vanitatis ar
gumenta.

204 Duo igitur argumenta hic se offerunt, quibus huiusmodi istius leuissimi vanitas coarguitur, et commentum de Cecilij familia à gente Sitfilitiorum deducta, confutatur; primum, quòd Cecilius noster olim à Cecilijs Romanis descendisse se gloriabatur; alterum, quòd arma, & insignia recenter mutauerit, & duos leo-

nes

nes in sex, potentia suæ prærogatiua, repente adauxerit; quibus tertium demum adiungi poterit, discrimen videlicet horum nominum idiomate Anglicano, Cecil & Sirsilt, quorum orthographiam ex ipsa hac Cecilij epistola constat esse dissimillimam. Vnde qua veri similitudine alterum ex altero deductum existimetur, non video.

205 Quod & suo etiam iudicio probasse videtur Cecilius aliquandò. Nam cum Maria Regina sceptrum tenente, Cecilius Gulielmum Petrum, virum Catholicum & regni Secretarium adeò decepisset, (quod supra sectione prima ostensum est) vt in eum Secretarij officium transferre Petrus ipse voluisset, inter multos, quibus hic Guilielmi Petri conatus non probabatur, fuit vel imprimis Catharina Comitissa Huntingtoniæ, fæmina clarissima, & Cardinalis Poli neptis, Comitis Huntingtoniæ (qui hodie viuit & toto cælo ab illius religione, fide, ac pietate aberrat)

Prophetia
de Cecilij
nequitia.

Sup. nu. 18.

mater, hæc dixerat, antiquitus se accepisse, prædictum esse, virum quendam, cuius nomen duplicem litteram C. C. cōplecteretur, patriæ suæ allaturum exitiū, quod cū in Cecilij appellatione reperiretur, timebat pia fæmina id mali quod postea successit, & suasor fuit, ne Regina vlllo modo hominem tam dubiæ fidei in reipub. administrandæ partem admitteret; neque Cecilius eo tempore hoc à se fatum repulit (id quod facillimè quidem potuisset & plurimū sanè illius intererat) negando Cecilij nomen, & Sitiltij asserendo, quia nondum fortasse hoc ei commentum venerat in mentem, neque natæ erant hæ posteriores Cecilij cogitationes de regno & principatu ambiendo, quas modò præ se fert; hæ enim postea ex potentia diuitiarum, & senilis ætatis cupiditate, ex Reginæ etiam facilitate, qua omnia ei permittit, & ex nobilitatis Anglicanæ contemptu & debilitate, partiumque suarum hæreticarum fiducia ortæ videntur;

tur ; & profectò quod hodiè tam diligenter veterator iste nobilitatem suam ostendet, seq. ortū ex clarissimis familijs, immò principibus Vuallix profiteatur, idq. in hac tanta de regni successione digladiatione, neque mysterio sine dubio, neque malitia vacat. Atque hæc de eumentita Cecilij nobilitate, cætera modò persequamur, & ad intermissam nonnihil responsionis nostræ seriem reuertatur oratio.

206 Cùm igitur hæc omnia ita sint, quid nam Sicilio huic venire potuit in mentem, vt Illustrissimo Cardinali Alano, generis exprobraret obscuritatē? (de Personio enim nihil dicam hoc loco, tum breuitatis causa, ne in re non necessaria prolixus fiam, tum etiam quòd in vitam religiosam & à mundi insulis remotam cùm se abdiderit, parum ista cogitare aut curare existimem) de Cardinali verò, qui in clarissima hominum luce versatur, & non tantum patriæ & nationis suæ, sed

Prou. 26.

De Cardinalis Alani familia & nobilitate.

Ecclesiæ quoque Catholicæ singulare ornamentum est, tacendum non iudicauis, calumniante Cecilio, sed obsequendum potius Sapientis præcepto, vt stulto respondeam iuxta stultitiam suam ne sapiens sibi videatur.

207 Quanquam enim vt antè dixi, si nobilitas sanguinis non adesset, non indè fieret virtuti præiudicium, quò minus ad honores & dignitates pateret aditus, cùm virtus mater sit, & nutrix & conseruatric omnis veræ nobilitatis, multosq. Imperatores dignissimos, ac summos etiam sanctissimosq. Pontifices ex paruis initijs ad suprema rerum gubernacula, virtute exaltante, subuectos videamus; tamen cùm vtrumque Cardinali huic nostro adesse cernamus, tam generis inquam claritatem, quàm virtutis præstantiam; quare Cecilio, qui neutram possidet, sed fraudibus tantùm & dolis, aliorum supplantatione, & patriæ ruina, opes acquisiuit, cedendum erit, dùm alteram sci-

licet

licet nobilitatem Cardinali ex sola inuidia auferre molitur? Nonne omnibus nota est, in clarissima Angliæ Lancastræsi prouincia, Alanorum familia? Nonne Ioannes Alanus eius pater, Georgiusq. frater & stirpis generositate, & fortunarum copia, & hospitalitate atque eleemosinarum largitione, per eam regionem clarissimi vndique exstiterant, paucisq. hinc annis nostra omnium memoria honorificè, sanctèq. vita functi defunctiq. sunt? Nonne Georgij viduam Elizabetham, faminam nobilem, locupletem, piam, prudentem, indignis modis exagitarent nuper hæretici, & bonis omnibus euersam, cum tribus filiabus virginibus in exilium compulerunt, in quo nunc sanctissimè degunt, & ex opulentissimis egenissimæ factæ pro Christi amore lætissimè viuunt? Nonne est Alanorum cognatio, vel sanguine, vel affinitate cum Listoris Tounleis Sherhornis, Coniersis, Vuostbeis, Hacuuorthis, Haddocis, Heskētis,

alijsq.

alijsq. tam Lancastrensis, quàm Eboracensis ditionis, honoratissimis equestris & militaris ordinis viris coniuncta? Nōne ista certa, nota, & indubitata sunt? Quid igitur sibi voluit Cecilij dementia, vt in tanta rei luce, de obscuritate natalium, nescio quid insufurret?

208 Perinuitum sanè me cogit hæc inimici procacitas, vt ea nonnunquam proferam, quæ non putaueram, & ita est planè in eo quod modò sum dicturus. quod accipi tamen ab omnibus eo sensu volo, vt nihil indè dignitati regię detrahatur, aut præiudicetur. Quia tamen res ipsa vera est, & hæc calumniandi licentia Reginæ nomine prodijt, dicendum est, non tantùm Cecilios istos, & Raulæos, & Baconos, aliasq. quisquilias, terræq. filios, qui apud eam tanti sunt habiti, & habentur, vt omnia gubernent, Cardinalem Alanum claritate generis antecellere; sed ipsa quoque Elizabetha (seposita tantùm præsentis dignitate regia) si vel maternum

genus

genus consideres, vel paternum ad originem aliquantò altiorem reuoces, natalium nitore non esse multò inferiore.

209 Atque de materno quidem genere, quod Bolenorum est, siue antiquitatem spectes, siue splendorē, non est perdifficile probare, saltē antequā Henricus octauus Annam Bolenā in vxorem duxisset, Alanorum gentem parem esse; si verò fidem, virtutem, & honestatem vitæ consideraueris, multò etiam dignior & superior inuenietur. Ad paternū genus quod attinet, dicam ea tantum, quæ Annales Anglici per ipsam etiam Elizabetham approbati, narrant, quæ sunt huiusmodi.

210 Regni sceptrum tenente Henrico sexto, anno ferè abhinc cētesimo & quinquagesimo, profugerat ex Vuallia, delictorum quorundam causa, Odoenus quidam Tydderus, homo conditionis valde humilis, & vt ex historijs patet, vita flagitiosus. Dicitur enim inter cætera, quòd cum homicidio primùm facto, Baroni

Bolenorū
genus

Elizabetha
Uxor
Henrici
Principis

Tyddero-
rum origo.

deindè Poyfio in Vualliaë confinibus aliquandò inferuijſſet, filiam quoque eius inſciente Domino grauidam effeciſſe, eiufq. rei pœnam timens, derelicta Vuallia Londinum ſe cõtuliſſe, vbi per ea tempora viuebat Regina Catharina, Caroli ſexti Regis Galliaë filia, Henrici ſexti mater, quæ Patri eius Henrico quinto, non longè ante nupſerat, & vidua ab eo ætate adhuc florente relicta fuerat.

211 Hæc Odoeni amore capta, conſuetudinem clãdeſtinam multorum annorũ cum illo habuit, & quatuor tandèm ex eo liberos ſuſcepit; quod cum viuente Regina incognitum penitus permaniſſet, poſt mortem eius, quæ anno Domini milleſimo quadringēteſimo trigēſimo ſexto cõtigit, ex ipſius autographo veritatem rei eius filio Regi innotuiſſe affirmant. Qui quidem etſi pro matris reuerentia liberos in ſuum patrociniũ ſuſceperit, Odoenum tamen de tanto flagitio puniendum iudicauit. Ita que carceri traditus, bien-

Odoenus
Tydderus.

nio ferè ita permansit, quousque tandem
vulneratis turpiter carceris custodibus
(vt Ioannis Stoi annalium scriptoris ver-
bis vtar) indè aufugit; sed postea iterum
comprehensus, veniam à Rege (vt vide-
tur) accepit. Nam scriptum reperio,
viginti & duobus post hoc annis, capite
illum fuisse plexum, ab Edouardo Duce
Eboracensi, qui Henrico sexto Regnum
vitamq. eripuit. Et addit Ioannis Stous
ex Lelando in istius anni chronica, Odoe-
num istum vocari debuisse Anglicè Mery
Dicke, quod Latinè perindè sonat, ac
Richardus ridiculus, aut iocosus, ob fa-
cerias fortasse, aut sales hominis ridi-
culos.

212 Ex hoc igitur tam humili princi-
pio duxit Elizabetha originem pater-
nam; ab isto enim Odoeno abauo suo,
& Tydderi nomen & generationem ha-
bet. Maximus enim natus quatuor ho-
rum liberorum, quos Odoenus ex Regi-
na Catharina illegitimè genuerat (quan-

Odoeni
Tydderi
progenies.

quàm ad Elizabethæ adulationem, nonnulli clandestinas poſteà exitiſſe nuptias affirmarunt) Edmundus dicebatur, qui licèt ſpurius, ob honorem tamen Matris factus eſt ab Henrico ſexto Comes Richmondiæ. Ille verò ducta in matrimonium Margarita Ducis Somerſetani filia, quæ Ioannis etiam Gandauenſis Lancaſtriæ Ducis proneptis erat, genuit ex ea Henricum Richmondiæ Comitem, qui ex Lancaſtrenſi familia per matrem deſcendens, fortuna poſteà belli, Angliæ regno potitus, ſeptimus eius nominis Rex eſt appellatus, & pater fuit Henrici octaui, & Elizabethæ auus, ſi tamen illa Henrici octaui filia fuerit, quod Sanderi hiſtoria ex Annæ Bolenæ matris incontinentia dubium planè & incertum reddit, & multitudo eorum, qui cùm ea poſteà ob adulterium & inceſtum ſupplicio affecti fuerunt, vehementer ſuſpicionem confirmat. Adèd vt inconsideranter planè hoc ipſum, de obſcuritate generis,

in Regina Edictum Cecilius coniecerit.
 213 Sequitur, vt de adolescentibus dicamus, quos Edictum conqueritur, Alanum ac Personium, iussu & sumptibus Hispaniarum Regis, colligere, vt in Seminarijs ad proditiones quasdam scholasticas erudiantur. In quo, quod de colligendo accusentur viri hi, tolerabilius quidem est, quam si de dissipando, aut dispergendo crimen imponeretur. Dicit enim Dominus per Prophetam, Væ dispersoribus. Et Salomonis verissima propheta est, homines pestilentes dissipant ciuitatem. Si vos ergo dispergitis, Cecili, si vos dissipatis; quidni aliqui etiam cum Domino recolligant? Sed dicis, adolescentibus isti sunt perditis & dissoluti, qui partim ob crimina à se commissa, partim ob victus inopiam facti sunt fugitiui rebelles, ac proditores patriæ. Hoc totum calumnia est, & iniquissimum mendaciū, iam enim superius ostendi, qua ratione, quo animo, quo proposito ac fine ex An-

De Alumnis Seminariorum.

„ Ezech. 9.

„ Prov. 29.

Sup. nu. 73

glia recedant, quantas opes, quales hære-
ditates, quanta patrimonia multi eorum
spontè deserant, vt animarum suarum sa-
luti consulant. Nonnulli etiam hæresi
adhuc imbuti, in Galliam non rarò & Bel-
gium veniunt, vt videant tantùm & spe-
culentur, & curiosè quærant, qui num-
quam ferè ad vos nisi Catholici redeunt,
quos tamen ea causa vos deserere, quam
Edictum obijcit, dici non potest.

Nō ob ino-
piam An-
gliam dese-
runt.

214 Denique quòd inopiæ causa in has
partes non veniant hi adolescentes, illud
argumento esse potest; quòd apud vos
honores, ac dignitates assequantur, si ve-
stri esse velint, apud nos non item; quam
tamen spem non solum deserunt, sed rem
etiam multi amplissimam, vt antè dixi,
quam vos per spōtaneum eorum disces-
sum possidetis. Illud etiam luculentissi-
mè rem demonstrat, quòd non ex fœce
hominum, vt vestri verbi ministri, sed no-
bilibus plerumque orti familijs, & copio-
sis nati parentibus huc adueniāt; & ausim

fanè

fanè dicere, maiorem esse longè nobilitatis florem, in his tribus tantùm Seminarijs Anglicanis, Rhemensi, Romano, & Vallefoletano, quàm in vniuerso vestro clero domestico, reperiatur.

Animad-
uertendū.

215 Quòd autem non ob delicta à vobis deficient, clarius multo ostenditur ex eo, quòd tam amanter, & sollicitè reuocare nitimini discedentes, & beneficijs etiam maximis vos ornaturos, si reuertantur, promittitis. Hoc etiam vel maximè rem totam conuincit, quòd nunquam hætenus, quemquam eorum, quos apprehendistis, quos exagitastis, quos morti tradidistis ex his Seminarijs, nullum, inquam, planè ob morū aliquod delictum puniistis, sed tantùm ob doctrinæ vitium, nō quidē quod rei inest, sed quod vos ipsi facitis, vel potius fingitis, condemnastis. Atque hoc etiam profectò (si quid aliud) institutionis Catholicæ, quam vos tantopere calumniamini, singulare testimonium est, quod tot annorum spacio,

Non ob de-
licta.

Res maxi-
mè confi-
deranda .

dum tot inter vos adolescentes nostri ex Seminarijs his egressi, dissimulato habitu versati fuerint, quos omni vos opprobrio conspurcatos cuperetur; nemo tamen eorum (ne vnus quidem) hactenus, sceleris alicuius aut vitæ labis apud vestros iudices est accusatus, præterquam læsæ cuiusdam maiestatis, & proditionum imaginariarum, quæ non tam ipso- rum facta, quàm figmenta sunt vestra. Cùm interea ministri vestri Evangelici, vbique ferè de flagitijs conuicti, ad omnia promiscue tribunalia vestra, turpissimè condemnati, & patibulis quoque sæpissimè adiudicati cernantur. Quod argumento certè vobis esse posset, si rationem sequeremini, institutionem nostram, efficaciorè multò esse, quàm vestram, ad omnem virtutem & vitæ puritatem; cùm etiam bonos efficiat, & virtute præditos ad vos remittat, quos perditos, ac dissolutos vos à vobis recessisse (licèt falso) affirmatis.

Neque

216 Neque sanè minus inesse virium doctrinæ nostræ, ad veritatis evidentiam convincendam experimini, quam institutioni, efficaciam ad probitatem vitæ morum præstantiam; cum vix unquam vestrum ullus, licet pernicatissimus, & animo obfirmatissimo sectis vestris addictus, ad partes nostras vel discendi, vel speculandi, vel tentandi etiam causa accesserit, qui penitus deinde, nobis auditis, à placitis vestris non recesserit, nostrisque se addixerit. Et profectò, ut sincerè ingenuèq. vobiscum agam, non recolo ex omni istorum temporum vestrorum memoria, plures, opinor, quam duos aut tres adolecentes, qui à vobis digressi, redire voluerint. Atque hi profectò non ideo à vestris partibus permanserunt, quòd ipsorum iudicijs per nos plenissimè satisfactum non fuerit; sed quòd vel periculorum temporalium metu, vel commodorum spe victi, servire maluerunt vobis, quam apud nos saluari.

Vis doctrinæ & disciplinæ Catholicæ.

Multorum
ab hæresi
conuersio.

217 Ex altera verò parte, infinitus propè est illorū numerus, qui in hæresi apud vos nati, enutriti, educati, & diligentissimè instituti, perspecta deindè veritate nostra, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redierunt, & tanta animi detestatione errores vestros suosq. auersati sunt, vt pro fide postea Catholica apud vos mori, & omne genus persecutionis pati non recusarent. Quorum vos nihil profectò simile de nostris, ne vnum quidem exemplum proferre potestis. Et est sanè mirabile quod sum dicturus, & à viris multis prudentibus non sine admiratione obseruatum, quòd cum penes vos qui regnatis, & dominamini, dignitatum omnium, honorum, opum, splendoris, auctoritatis, voluptatis, vitæ, cæterarumq. illecebrarum potestas sit, addo etiam, licentia, qua maximè solent abduci adolescētes: à nobis autem non nisi paupertatis horror, exilij incōmoda, disciplinæ etiam seueritas, quæ humanis affectibus ingra-

tissima

tissima sunt, stare cernatur: tanta tamen
multitudine, tanta animorum contentio-
ne iuvenes vestri ad nos confluant, vt plu-
res vno mense sua spontè vos deserant,
splendore virtutis adducti, veritatisq. vi
deuicti, quàm vos è nostris multorum an-
norum spacio, adhibitis omnibus inge-
nij, fraudisq. machinis, extorquere pos-
sitis.

218 Hoc enim certè in confesso apud
omnes planè est, neque potest negari, ne
vnum quidem his annis plurimis reper-
tum esse, qui religionis Catholicæ institu-
to & doctrina verè ritèq. perceptis, in sen-
tentiam vestram animo iudicioq. tran-
sierit. Coegistis, fateor, aliquando tor-
mentis, cōminationibus territastis, blan-
ditijs etiam nonnumquam fortassis flexi-
stis infirmum aliquem & imbecillum do-
mesticum, vt amaro animo, ad Ecclesias
vestras ac synagogas inuitus se conferret,
vt precibus vestris schismaticis hæreti-
cisque, reclamante conscientia, interesset,

Difficultas
peruertendi Catho-
licos.

vt conciones vestras seditiosas ac virulentas coacte audiret, nonnullos etiam nolentes, ac repugnantes, baiulorum viribus, eò abripuistis, & tunc, vt Antonius olim Episcopus Arrianus in Africa gloriabatur, cum ipse Episcopum Catholicum per vim & vincula rebaptizasset, exultatis tamquam de præda capta, & cum tyranno illo dicitis. Ecce iam frater noster es, quid ultra facere poteris, nisi vt in cæteris quoque voluntati consentias Regis? sed dignissimam audiamus defensionem. Illa est (inquit Episcopus Catholicus) ò impie Antoni mortis iustæ damnatio, vbi voluntatis tenetur assensio. Ego verò fidei meæ tenax, vocibus etiam confitens crebris, quod credo, & credidi, clamando defendi, sed & postea quàm catenis me vinxisti, & oris ianuam oppilasti, in prætorio cordis mei, violentiæ tuæ, scribentibus angelis, gesta confeci, & lectitanda Imperatori meo ad cælos transmissi.

Viç. Vri-
cen. de per-
se. Vand.

,,

,,

,,

,,

Pulcherri-
mū respon-
sum.

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

Eadem

219 Eadem planè vobis, eadem Odoeno vestro Hoptono, Castrì Londinensis nequissimo præfecto, responderunt superioribus annis viri dignissimi, martyresq. clarissimi, quos postea in ligno suspendentes interemistis, Campianus, Sherwinus, Cotamus, Ionsonius, alijq. multi Sacerdotes Dei, quos Odoenus, cum nulla persuasione inducere potuisset, ut Ecclesias vestras spontè adirent, abreptos tandem in famulorum humeros, ad conciones pertraxit, cum illi interim constantissimè reclamarent, id vim esse non voluntatem, unde & concionatori quoque vestro in faciem obstiterunt. Odoenus tamen, ut erat impudentissimus, gloriabatur publicè omnes se in sententiam suam adduxisse, atque hoc est vestrae de adolescentibus nostris victoriæ genus, quo si gloriaandum est, habetis quidem gloriam vestram, sed neque apud Deum, neque apud homines nisi mente captos.

Odoeni
Hoptoni
iniquitas
in Martyres.

220 Contrà verò nostræ victoriæ cla-

ris-

rissima

riffima ſunt trophæa; in manifeſto enim eſt cauſa noſtra poſita, nullam vim adhibemus, nullas delitias aut illecebras poſſidemus, fucum nullum facimus, veritatem nudam oſtentamus. Si quis ad nos venit, iſ ſpontè & voluntate venit, deſiderio ſuæ ſalutis venit, Deo vocante, mouente, & impellente venit. Et ſi hos vel Alanus, vel Perſonius, vel alius quiſpiam pietate ductus colligit, non tam Pontificis aut Regis Hiſpaniarum iuſſu, licèt ſanctiſſimo, hoc faciunt, quàm cælorum Imperatoris, Regiſq. Regum, ac Paſtoris vniuerſalis mandato, auſpicijs, ac ſumptibus faciunt, gregem nimirum à vobis diſperſum, oues diſſipatas, vineam depaſtam, hæreditatem Domini vexatam, & deuaſtatam recolligunt.

221 Sed quid eſt illud quod in Ediſto ſequitur de ſcholasticis quibuſdam ſeditionibus, ad quas adoleſcentes in ſeminarijs erudiuntur? quid ſibi volunt, ſeditiones ſcholasticæ, vel pūcta quædam ſcho-

Seditiones
ſcholasticæ
quædam

laſtica

laſtica de ſeditione, vt Anglicè habetur?
Certè, opinor, illa capita ſunt doctrinæ
Catholicæ, quæ omnis Theologorū ſcho-
la tot retro ſæculis iam docuit, Chriſtia-
norum omnium vnanimi conſenſu: de
Eccleſia, nimirum, de Sacramentis, de iu-
ſtificatione, de ſanctorum inuocatione,
de operum meritis, & quod capitalius
adhuc apud hæreticos ſonat, de Romani
Pontificis poteſtate in caſtigandis malis
principibus, de hæreticorum punitione,
de vi excommunicationis pontificiæ, de
confeſſionis ac reconciliationis neceſſi-
tate, & modo, de principatu Eccleſiaſti-
co, alijsq. ſimilibus, quorum quæ ad pri-
uatos tantum pertinent, ſeditioſa hodie in
Anglia vocantur, quòd ab ipſorū doctri-
na, id eſt Caluiniſſima diſſentiant; quæ ve-
rò ad Principem quoque & repub. per-
tingunt, proditoria inſuper & læſæ maie-
ſtatis crimina iudicantur, quamquam
aliæ omnes Chriſtiani orbis reſpub. reue-
rentia ſumma ea omnia complectantur,

& Romæ, id est in ipsa sede Pontificis, quotidie in scholis publicis doceatur, Pontificem ob hæresim deponi posse & deberi, neque tamen quisquam inde hanc doctrinam proditoriam appellauerit.

De institutione & disciplina Seminariorum.

222 Anglorum igitur à communi reliqui orbis doctrina secessio, capita hæc fecit seditiosa & proditoria, non res ipsa, aut adolescentium ipsorum peccatum aliquod, aut Seminariorum vitiosa institutio. Quæ profectò institutio talis est, siue mores spectes, siue eruditionem, ut nihil ea præstantius, nihil perfectius cogitari possit, aut homine Christiano dignius. Neque Anglia, opinor, cùm esset florentissima, quidquam vidit in hoc genere excellentius. De qua, etsi diuersis Catholicorum Anglorum libris, ad hæreticorum calumnias copiosè satis responsum sit, præsertim verò doctissima illa & modestissima Illustrissimi Cardinalis Alani Apologia prima à me antea nominata, quæ diuersis capitibus ex instituto

rem hanc discutit; non abs re tamen videtur futurum, si iterum hoc loco nonnulla eiusdem argumenti capita brevissimè attingantur, ut rei ipsi quantum insit præstantiæ; criminationi verò Reginae, quantum admisceatur fraudis, odij, ac calumniæ, intelligatur. Dicam autem ea, quæ omnibus sunt notissima, & perspicacissima, ut si vlla in re mentiar, vniuersorum hominum etiam nostrorum iudicij, oculis, & ore coarguar.

223 Primum itaque quòd ad mores attinget alumnorum, qui his in Seminarijs instituuntur, quos Regina quidem dissolutos, idest, non tantum remissos & ignavos, sed effeminatos etiam & perditos vocat; videamus, si placet, ingressum, videamus progressum, videamus exitum totius negotij, ut ita perspicacius de re tota iudicium fieri possit.

224 Et ingressus profectò eiusmodi est ad hæc Seminaria, ut quamquàm Regina adolescentes hos conquistos & Re-

Mores & vlt
ta Alumno
rum in Se
minarijs.

Aditus ad
Seminaria.

Psal. 146.

Luc. 14.

Matth. 22.

2 2 2 2 2
 2 2 2 2 2
 2 2 2 2 2
 2 2 2 2 2

2 2 2 2 2
 2 2 2 2 2
 2 2 2 2 2

gis sumptibus etiam pertractos & cōgre-
 gatos dicat; non tamen ita sit, sed magno
 potius delectu ex ijs, quos Dominus exer-
 cituum Israelis dispersiones congregans,
 copiosa manu ad nos transmittit; dignio-
 res tantum, examine præuio admittantur.
 Nec magna opus est conquisitione ut in-
 ueniantur, neque necesse habemus ut mit-
 tamus ad plateas, & sepes, & exitus via-
 rum & compellamus intrare, multòq. mi-
 nus ut bonos & malos, pauperes & de-
 biles, cæcos & claudos intromittamus
 (quod inopia pressi hæretici faciunt) ut
 impleatur domus; tot enim sunt, qui do-
 mesticæ inanitatis & confusionis pertæsi,
 sese nobis quotidie offerunt ex omni se-
 lectiori iuuentute Anglicana, ut si tempo-
 raliū subsidiorum copia confluentium
 multitudinī par esset (qua tamen in re be-
 nignissimè Dominus nobiscum quoque
 agit) non dubium, quin vniuersitates An-
 glicanæ breuissimo tempore, vel desertæ,
 vel potioribus saltem ingenijs exhaustæ

penitus cernerentur.

225 Sed vt ceptam narrationem prosequamur; primum quidem omnium quod ad nos venientibus, vestramque, Cecili, Babylonem deferentibus, proponitur, illud ipsum est, quod Ioannes Baptista, & Petrus Apostolus exigebant ab ijs, qui salutis consilium ab ipsis petebant, nimirum vt penitentiam agerent de antea vita, confitentes peccata sua, & Deo se reconcilians. Id ipsum etiam est, quod Christus Dominus innuit, cum leproso dixit, Vade & ostende te Sacerdoti: hoc enim apud nos in usu est, siue quis ab hæreticorum synagoga ad Ecclesiam Catholicam, siue à vitiorum turpitudine ad vitæ honestatem, intrâ eandem Ecclesiam conuertatur, initium nimirum vt sumat à sordium depositione, vitæq. prioris displicentia, & lustratione; quod per sanctissimum saluberrimumq. Sacerdotis ministerium, Domino expressè ordinante, perficitur.

226 Hic igitur ingressus primus ad Se-

Confessio
generalis.

Matth. 3.
Marc. 1.
Act. 2.

Matth. 8.

Luc. 5.

Ioan. 20.

*Esa. 28.**Rom. 6.**Coloss. 3.**Coloss. 2.*

minaria, vt quis in se redeat, vt recogitet
 cūm Propheta annos suos in amaritudine
 animæ suæ, vt hominem veterem exuat
 cūm actibus suis, vt consepeliatur Chri-
 sto, quò iterum cūm eo resurgat ad glo-
 riam, & resurgēs quæ sursum sunt sapiat,
 quæ sursum sunt quærat, & non quæ su-
 per terram. Denique vt generali totius
 vitæ confessione ritè peracta, noua desi-
 deria, noua proposita, nouos spiritus, de
 morum emendatione, & virtutum incre-
 mento concipiat. Si quæ malè fecit, cor-
 rigit, si quem læsit, aut offendit, paratus
 fit ad eam satisfactionem quam præstare
 possit, cūm firmo proposito de fugiendis
 in posterum peccatis, quantum per Dei
 gratiam suamq. diligentiam efficere po-
 tuerit.

Vitæ pro-
 gressus.

227 Huic principio respondet deinceps
 vitæ reliquæ cursus & progressio. Amotis
 enim virtutis impedimentis, sublatiq.
 occasionibus, quæ adolescentibus ad vitia
 præbere solent incitamenta, placidissimis

animis in via salutis suæ progrediuntur, tanta quidem disciplinæ Christianæ seu ritate, vt primos illos Ecclesiæ nascentis & florentis seruores referre planè videantur. Nihil enim cùm habeant, omnia tamen possident, hocq. tam nulla solitudine sua, quàm Christus dixit de volucribus cæli, & lilijs campi. Genus vestitus omnibus est vnum, hicq. non ad vanitatem aut superbiam, sed ad necessitatem, grauitatem, & ornatum modestum compositus. Vicus moderatus, sed naturæ sufficiens. Egressus domo rarior, isque non nisi certis de causis, & ad loca definita, ad scholas, nimirum, ob lectiones, ad Ecclesias, ob conciones, ad campum, ob deambulationes. Cæterum his negocia pænè nulla. Clausura Collegij diligentissima, nec quisquam egreditur, nisi ianitore conscio, & signato nomine, nec vnquam solus, sed vt minimum bini, vt, & conuersationis cuique sit socius, & morum testis.

2. Cor. 6.
Matth. 8.
Luc. 12.

Vestitus.

Vicus.

Egressus.

Temporis Oecono- mia.	229 Temporis tanquam rei preciosissi- mæ singularis est apud hos parsimonia, & vsura valdè limitata. Ex viginti quat- tuor enim, quibus dies naturalis constat,
Quies.	horis, septem tantùm cum dimidia, vel ad summum, octo, ad somni noctisq. ne- cessitates attribuunt, tres verò ad diur- nam corporis, tùm refectionem, tùm etiã
Refectio.	quietem, reliquas decem & tres, in ora- tione, meditatione, & litterarum studijs
Meditatio res.	tàm accuratè distributas ponunt, vt ne minimam quidem tanti thesauri iactur- ram patiantur. Vniuersa autem negotia ordiuntur quotidie à meditationibus di- uinis, siue oratione, quæ dicitur, mentali, qua, definito tempore simul omnes, de- uoto corporis habitu, magnaq. animorũ spiritusq. intentione, exclusa vocis loque- la, cordis tantùm cõtemplatione, Deum adeunt, & salutis suæ mysteria meditãtur, negotiaq. tractant, gemitibus, suspirijsq. Coelũ pulsant, desiderijs viuis æternæ vi- tæ, diuiniq. amoris flammis incalescunt.

229 Hoc caeleste exercitium excipit iugis sacrificij Christiani cultus, quem Missam appellamus, cui omnes quotidie reuerenter astant, quam deinceps sequuntur litterarum studia, ea tamen lege, vt à quiete semper tam meridiana, quam vespertina renouentur nonnulla orationis & meditationis exercitia, modò Litanij, modò alijs Deum inuocandi formulis comprehensa, quibus & maiestati suæ feruiatur, & ignitus diuinæ deuotionis affectus sollicitè conseruetur. Sacerdotibus verò quàm cæteris ampliora semper pèsa orationis incumbunt.

Missæ

Studia.

Oratio.

230 Sed & ipsius refectionis corporalis tēpora, spiritali etiā alimento non carent. Dū enim comeditur, præleguntur semper libri aliqui selecti, quibus cibi cōdiuntur, aut ex alumnis, qui Theologi sunt, aliquis proposito themate, exercendi se causa, idiomate Latino vel Anglicano piè concionatur. Quietis etiam definita spacia quæ sequuntur, etsi libera quidem sint ad

Cibus.

Conciones

Colloquia.

honestam omnem & suauem animorum relaxationem; plerumque tamen non nisi certa sermonis capita in colloquia admittuntur, quibus aliquid in pietate vel litteris proficiatur. Itaque de historia plerumque Ecclesiastica, de zelo, seruore, & constantia primorum Christianorum, de initijs & progressu religionis Christianæ, sæpissimè item de causis & occasionibus dissensionum in Ecclesia, de impietate & furore hæreticorum, de occasu & stoliditate hæresum omnium quæ ab initio extiterunt, & earum maximè, quæ nostro tempore copiosissimè pullularunt, de salute deindè patriæ procuranda, & extrema Reginæ infelicitate, quæ cum beatissimè regnare potuisset, maiorum more & gloria, perditissimorum hominū fraudibus, in eas clades, & calamitates inextricabiles se regnumq. suum coniecit, vt nonnisi vtriusque exitio, exire inde posse videatur.

231 Hæc, & his similia, Cecili, adole-

scantibus

scientibus nostris in sermone versantur
quotidiano, idq. tanto sensu animorum,
vt pro Dei gloria patriæq. incolumitate
vnusquisque se libenter ad victimam of-
ferat, tanta verò inter se vnione & suaui-
tate, vt numquam quis alium, aut verbi
alicuius asperitate, aut vultu seueriori of-
fendat. Id tamen certum est omnibus &
perpetuum, vt de nocte, antequam som-
no se dedant, ne quid fortè per impruden-
tiam aut humanam infirmitatem effluxif-
set, quod diuinis oculis minus gratum vi-
deatur, omnes vnà se recolligant, ad vni-
uersas illius diei actiones suas recogitan-
das, examinandasque, vt si quid vel cogi-
tatione, vel opere, aut verbo, peccatum
esse aut offensum intelligant, veniam sup-
pliciter à communi Domino postulent,
& propositum ineant tùm emendationis
in futurum, tùm etiam confessionis, si res
id exigat, apud Patrem spiritualẽ, quem
hac maximè de causa præter alios supe-
riores apud se quoque habent, vt ad ani-

Exam
consciẽtia
quotidia-
num

morum medicinam, & prouentum dili-
 genter inuigilet. Cui octauo quoque die
 (aut etiam frequentius si quis voluerit)
 conscientiæ suæ statum vnusquisque ape-
 rit, ac peccata confitetur, eiusq. non tan-
 tum autoritate salutari, quam à Christo
 Domino accepit peccata dimittendi, re-
 creantur subleuanturque, sed consilijs
 etiam & monitis, prudentia & hortatio-
 nibus, quas ad omne genus virtutis fre-
 quentes apud eos habet, facillimè suauis-
 simèq. in omni vita diriguntur.

Matth. 18.
 Ioan. 20.

Exam
 confict
 -sibitoup
 muu

De littera-
 rum studijs

232 Atque hæc quidem de moribus,
 litterarū verò studia pari ferè passu cum
 his gradiuntur. Nam vbi mens pacata,
 animus quietus, conscientia serena, finis
 certus & sanctissimus, tempus ritè distri-
 butum, ordo commodus, media propor-
 tionata, diligentia sollicita, exercitatio iu-
 gis & perpétua cernitur, ibi licèt ingenia
 mediocria valde essent, non potest pro-
 gressus non esse magnus. At multò maior
 est in his, quorum Deus non tantum affe-

ctum purgasse videtur à terrenis & abie-
ctis, vt nihil velint nisi altissima; sed intel-
lectum quoque eleuasse (quod consequens
esse solet) & cælesti quodam lumine illu-
stratum, ad omnia planè perspicatissi-
mum reddidisse.

233 Itaque siue illi in dialecticis, aut
Physicis, aut Metaphysicis versantur, siue
ad Theologica ascēderint, & in his vel ad
eā partem quæ positiua vocatur, quæq;
sacrorum Bibliorum, textusq; explicatio-
ne, controuersiarum discussione, lingua-
rumq; peritia continetur (quæ sola Theo-
logiæ particula hæreticis nostris in vsu
est) vel ad partem morālē quæ conscien-
tias hominum informat, & grauissimas de
actionibus humanis occurrentes difficul-
tates enucleat, siue ad speculatiuam de-
nique quæ propriè scholastica dicitur, &
vt cæteris partibus difficilior, ita altior
quoque & nobilissima est, & de maiesta-
te, bonitate, cæterisq; Dei attributis, de
rerum ab eo conditarum miraculis, de sa-

Philoso-
phie, &
Theologiæ
partes va-
riæ.
Positiua.

Moralis.

Scholasti-
ca.

cratissimæ Trinitatis arcanis, de incarnationis, humanæq. redemptionis mysterijs, de ui sacramentorum, & futuræ uitæ reconditis, profundissima quæque, claritate summa & methodo planè admirabili aperit, siue demum ad aliam quamuis sacratissimæ istius litteraturæ partem (omnes enim complectuntur) adolescentes hi nostri se applicuerint, mirabiles sanè progressus faciunt, & plures certè (ausim dicere) uno anno, quàm annis septem domi in Academijs Anglicanis cæteri assequantur.

Vniuersitatum Anglicanarum calamitates.

234 Quid enim, Cecili, (te enim iam alloquar) quid simile habent vniuersitates tuæ, vt cùm hac dissolutorum quos vocas adolescētium educatione componi possit? tuas autem dico vniuersitates Anglicanas, non quòd per te excitatæ, coagmentatæ, aut beneficio aliquo affectæ fuerint; sed quòd à te tuisq. perditæ, afflictæ, spoliatæ, & dissipatæ cernantur. Cùm enim vel Cantabrigiæ, cui tu hodiè

indignissimè & nequiter præes, vel Oxonij, cui te fortasse nequior annis plurimis imperitavit Lecestrius, antiquum famæ splendorem, insignem litterarum gloriâ, sanctissimamq. disciplinæ seueritatem memoria repeto: temperare certè mihi à summo dolore nō possum. Vt enim omit- tam damna infinita temporalibus Colle- giorum bonis, ac reeditibus illata, per la- trones illos & fures, quos vos isthic Gu- bernatorū, Rectorumq. locis posuistis, vt Ecclesiarum spolia, ornamentorum Ec- clesiasticorum rapinas, & profanationes præteream, vt statutorum omnium à fun- datoribus pijsimè conditorum euerfio- nem & conculcationem taceam; quid quæso reliquistis in pulcherrimis illis lit- terarum domicilijs, vel ad mores sanum, vel ad studia validum?

235 Primùm enim, cùm Rectores isti vestri, contrà expressam fundatorum mē- tem & voluntatem, & contrà scriptas, re- ceptasq. Collegiorum leges, vobis dispen-

Abfurda
mulierum
copia in
collegijs,
alijq. abu-
sus.

in sup

santibus,

fantibus, vxores inducant, & mulierculis
 omnia impleant, vtrumnam istæ adole-
 scentibus, maiora sint futuræ, vel adiu-
 menta ad litteras, vel ad lasciuiam incita-
 menta, omnes facillè iudicabunt. Deinde
 verò his inijs cætera ferè sunt confor-
 mia. Clausura nulla, nullus ianitor, ve-
 stitus genus quod quisque vult, aut etiam
 potest. Idem ferè de victu permittitur.
 Hinc habitus studiosorum varij, peregrini,
 vanissimi, dementissimi, pro cuiusque
 iuuenis aut pueri voluntate, & affectu, vel
 copia etiam & facultate, hinc tabernæ
 vinarix scholaribus perpetuò oppletæ
 cernuntur, hinc lanistarum, ac saltatorũ
 scholæ publicè frequentatæ, hinc conten-
 tiones, rixæ, & armata etiam manu non
 rarò concertationes sanguinariæ, hinc
 furta, hinc latrocinia, & maximè lenoci-
 nia, hinc opulentissimorum sæpe patri-
 moniorum decoctiones, & dilapidatio-
 nes, ita vt vniuersitates iam vestræ, Ceci-
 lii, non tam litterarum sedes & domicilia,

quàm

quàm vitiorum sentinæ, & helluationum
popinæ videri possint. Si dicas ad hæc
omnia, fidem tamen quæ fatis est habent
scholares hi nostri; respondet tibi Iacobus
Apostolus, quòd dæmones etiã credunt,
idq. hac eadem tua tuorumq. fide, quæ
opera non habet, sed mortua planè est,
& sceleratæ vitæ conscia.

Iacob. 2.

236 Hinc etiam coniectura sumi potest,
quinam litterarum prouentus apud tuos
fiant, cum Academiarum vestrarum tùm
Doctores, tùm etiam auditores, Magistri,
discipuli que, istiusmodi disciplina viuãt.
Sed est & illud quoque insigne improbi-
tatis vestræ stultitiæq. argumētum, quòd
omnem doctrinam scholasticam, idest,
pulcherrimam illam difficillima explican-
di rationem & methodum, tanto studio-
forum beneficio antè annos prope quin-
gentos inuentam, & præclaris deinceps
doctissimorum hominum ingenijs, stu-
dijsq. excultam & amplificatam, è scho-
lis vestris pueriliter eiecistis, quòd minus

Stultitia
hæreticorū
in proiciē-
da doctri-
na schola-
stica.

similis

elegan-

eleganter scilicet loquerentur Latini eius scriptores, tamquam pueri planè ineptissimi, qui auri urnam ideò proijciūt, quòd testa minus ornata videatur, & vt piscatores stolidi, qui margaritas deserunt, quòd rudioribus conchis inclusæ se offerant. Hac enim margarita proiecta, quid vobis Doctoribusq. vestris remansit in scholis, præterquàm verborum quædam inanitates, scientiarum cortices, syllabarum litigia, loquutionum, & phrasium, & linguarum nonnullæ rixæ, gloriolæq. & ineptissima quædam vanitatis supercilia? Hinc fit, vt adolescentes nostri vestris senibus, & viris vestris pueri nostri, in rebus philosophicis Theologicisq. longissimo interuallo sint litteratiores. Hinc etiam fit, vt magistri & graduati vniuersitatum vestrarum, cum ad nos transferint (quod frequentissimè contingit) admirentur valdè iuuenum nostrorum in scholis respondendi, tum acumen, tum etiam sciētiam; & ad grauissimam eorum in rebus diffi-

cillimis

cillimis intelligentiã planè obstupescant, quarum ipsi ne terminos quidem cognitos habent, cùm tamen apud vos se aliquid esse existimarent.

237 Vt igitur finem his aliquando imponam, vides iam opinor, Cecili, quàm inepta planè calumnia adolescentes hos nostros, perditos ac dissolutos, transfugas, & patriæ proditores vocasti, qui tantis contrà te virtutis, eruditionis, constantiæ, fortitudinis, feruoris, & sanctitatis viribus dimicant, vt de eis, ac de Iesuitis, viris sanè religiosissimis, quos tu inuidiosè, sed stultè tamen cùm Seminariorũ alumnis confundis, omnesq. simul contemptibiles ducis, dicere posse videar, quod Diuus Nazianzenus de similibus hominibus, idest, de religiosis sui temporis Christianis scripsit contrà Iulianum Apostatam nihilo te meliorem, nec minus infestum piorum virorum ac religiosorum hostem, his ipsis verbis. Videſne hos „ pauperes & lais expertes? hos humi- „

Pulchra
descriptio.

Naz. ora. 1.
in Julian.

les & supra infera ? hos inter homi-
nes, & supra humana ? hos vinculis cor-
poris astrictos, & tamen liberos ? hos re-
tentos & retineri nescios ? quorum ni-
hil in mundo, & omnia quæ supra mun-
dum, quorum vita duplex, altera contem-
pta, altera studiosè culta: hos, inquam,
qui propter mortificationē sunt immor-
tales, qui propter dissolutionem, sunt
Deo coniunctissimi, hos, qui ab amore
alieni, amore flagrant, hos, quorum rup-
pes, & quorum cæli, quorum abiectio &
quorum throni, quorum nuditas, & quo-
rum incorruptibilitatis indumētum, quo-
rum hic solitudo, & quorum sæculi alte-
rius celebritas, quorum compressæ, &
constrictæ voluptates, & quorum perpe-
tua omnemq. sermonis facultatem exce-
dens animorum oblectatio, quorum la-
crymæ peccati diluuium, & mundi sunt
piamentum, quorum extentæ inter præ-
cādum manus, flammæ extinguunt, feras
confopiunt, gladiatorum aciem retun-

dunt,

dunt, instructos exercitus in fugam ver-
tunt, tuamq. etiam impietatem (mihi cre-
de) compressuræ sunt, etiamsi ad aliquod
tempus extollaris, impietatisq. fabulam,
cùm tuis Dæmonibus ludas; quonam
igitur modò ne hæc quidem pertimescis,
homo audacissime, atque, si quis alius, ad
mortem præceps? Hæc ad te Nazianze-
nus, Cecili, sub Iuliani persona.

238 Atque certè, si vel fidei Catholicæ
amplitudinem consideramus, quam tu in
angulo isthic tuo vermiculus perseque-
ris, vel Martyrum Anglorum numerû &
gloriam, quos tu fictis criminibus, non vt
Christi Martyres, sed vt flagitiorum reos,
eodem penitus quo Iulianus scelere oc-
cidendos curasti, perpendamus; inuenie-
mus sequentia quoque eiusdem sancti vi-
ri verba propriissime in te conuenire, Ce-
cili, quæ eadem oratione in eundem Apo-
statam sic scribit, tibi iterum atque ite-
rum, ni fallor, attento animo perpen-
denda.

Verissima
Nazianze-
ni in Ceci-
lium inter-
rogatio.

239 Homo stultissime & impijssime, &
in magnis, inquit, rebus imperitissime;
tunc aduersus tantam sortem ac per to-
tum orbem susam oblationem, quæ om-
nes terræ fines complexa est, quæ sapien-
tes vicit, & dæmones oppressit, & tempus
ipsum superauit? tunc (quis autem &
quantus, & vnde profectus) tunc aduer-
sus magnam Christi hæreditatem, ma-
gnam, inquam, illam, nec etiam si quidam
maiori quàm tu furore atque insania præ-
cipites ferantur, finem habituram, sed lon-
gius multò progressuram, altiusq. assur-
recturam? Tunc aduersus Christi sacri-
ficium cum tuis piaculis? tunc aduersus
eum cruorem, quo mundus purgatus est
cum tuis cruoribus? tunc bellum aduer-
sus pacem? tunc manum aduersus eam,
quæ pro te, & propter te, clavis transfixa
est? tunc aduersus crucem Christi, tro-
phæum ponis? aduersus mortem, oppres-
sionem? aduersus resurrectionem, rebel-
lionem? post Herodem persequitor,

omoH

o o

post

post Iudam proditor (nisi quòd non la-
queo adhuc, vt ille, pænitentis animi signi-
ficationem dedisti) post Pilatum Christi-
eida? post Iudæos Dei hostis? Nonne vi-
ctimas illas pro Christo casus veritus es?
nec magnos pugiles extimuisi, qui pro
veritate periculis se obiecerunt? qui cum
igne & ferro, animo alacri, velut in alie-
nis corporibus, immò quasi corporum
expertes dimicarunt, ne pietatem vel
verbo tenus proderent? Hactenus Na-
zianzenus in Apostatam, quæ & in te,
Cecili, hominem hæreticum & perse-
quutorem, & homicidam subdolum,
& apostatam cogentem, liberiori mul-
tò & ardentiori vocis sonitu dixisset fan-
tissimus Ecclesiæ Catholicæ Doctor, si
modò viueret.

240 Et profectò feci studio, vt essem ali-
quantò in his Dei seruis defendēdis pro-
lixior, tum quòd officio ad hoc ipsum te-
neri me intelligebam, tum quòd in pecca-
tis tuis, Cecili, ac Reginae tuæ (quæ in Ec-

Summa Ce-
cilij nequi-
tia.

clesiam remq. Christianorum omnium publicam grauiſſima ſanè exiſtimare debes) nihil, opinor, atrocius aut ſceleſtius, nihil ad ſummam nequitiam, intolerabilemque. damnationem veſtram capitalius eſt, quàm (vt ſæpius iam dixi) quòd contra fas, iuſque, contra veritatem facti vobis ipsis perſpectiſſimam, contra conſcièti-
as veſtras, ac veſtrorum omnium, homines innocentiſſimos calumnijs opprimitis, & tamquam in humano ſanguine crudeliter ludentes, eos quotidie occidendos decernitis, quorum ficta crimina nec in perſonis, nec in rebus ipsis, nec in vlla facti circumſtantia hæere poſſunt, & de quibus ſi tu domi ab amico aliquo tuo, preſſius interrogareriſ, vel cachinno certè aliquo vel ſanna rē diſſolueres, vel contra composito ad ſeueritatem vultu, ita reipublicæ veſtræ, & Euangelij noui incolunitati expedire, ſubridens tamen, reſponderes.

241 Cæterum ex vniuerſa calumniarum

ac men-

ac mendaciorum acie, quam in horum
virorum sanguinem sceleratè instruitis,
nihil est iniquius aut impudentius, quàm
quòd tertia sectionis huius criminatione
cōtinetur, de Seminariorum scilicet per-
uerso fine, & de commissione & manda-
tis Pontificis, quæ secum Sacerdotes in
Angliam referre dicis, ad abducendos
subditos, & seditiones mouendas. Item
quòd iuramentis & sacramentis cōscien-
tias hominum illigent, ad obedientiam
Reginæ debitam, in Pōtificem & Regem
Hispaniæ trāsferendā; quòd indulgēti-
& anathematismos ad hoc ipsum indu-
cant, & alia istiusmodi, quorū nonnulla vt
ita vera sint sicut dicitur, vtq. à nobis fa-
cilè concedantur; sic tamen tu pro more
tuo, fraudulēter falsis fictisq. permisces &
inuoluis, vt Diabolus, opinor, fraudulen-
tiùs non vsus sit Scripturis sacris, contrà
Christum scripturarum authorem, quàm
tu à nobis concessis, contrà istos, nec ille
pestilentiores inde cōsequutiones elicit.

Tertia se-
ctionis cri-
minatio ca-
lumniosissi-
ma.

Matth. 8.
Luc. 4.

Quod

Quod ut manifestius constet, vnum quodque magis distinguendum, & limatius paulò explicandum iudico.

242 Primò igitur quod Edicto hoc affirmas, finem horum Seminariorum in eo positum esse, ut adolèscentes absolutis studiorum suorum curriculis, in Regnum Angliæ clam reuertantur, non abnuimus. Ideo enim ex Anglia egrediuntur, ut iterum reuertantur, & ideò redeunt clam, quia palàm per vos redire non permittuntur. Iesus autem (inquit Ioannes) ascendit in Hierusalem non manifestè, sed quasi in occulto. Et alio loco. Iesus ergo iam non palàm ambulabat apud Iudæos, quia quærebant eum interficere. Fatemur etiam quod adiungis, cum ampla Romani Pontificis potestate Sacerdotes hos in Angliã reuerti. Nam apud nos neque Sacerdotes esse possunt vlli, sine eius authoritate, quem Ecclesiæ Catholicæ in terris caput, principemq. confitemur: & multò minus potestas aut iurisdictione

Ioan. 7.

»

»

Ioan. 12.

»

»

»

.S. Anan.

.p. 101.

risdictione

rifdictio vlla ad munera Sacerdotalia exercenda, & ad animas hominum ligandas vel absoluendas, nisi illo approbante, concedi potest; cùm primò nos & principaliter Petro dictum esse à Domino intelligamus, & per illum cæteris: Tibi dabo clauēs regni cælorum, & quodcumque ligaueris super terram erit ligatum & in cælis. Itaque quidquid vos isthuc, citrà hanc Pontificalem Petri authoritatē, Reginali vestra (quæ certè Pontificia esse non potest) facitis, conditis, fingitis, luditis: illegitimum est, iniustum est, peccatum est, nihil est.

Matth. 16.

”

”

”

243 Quemadmodum igitur ista ingenuè fatemur, Sacerdotes nimirū nostros clam ad vos reuerti facultate Romani Pontificis ornatos, & instructos, ad animas popularium gentiliumq. suorum ab hæresis vitiorumq. peste ad verum Dei cultum reuocandas, & Ecclesiæ vniuersalis gremio restituendas; ità pernegamus, hoc ad seditionem pertinere, nisi tu seditionem

Matth. 10.

illam sanctam intelligas, qua dixit Christus Dominus: Se non venisse pacem mittere, sed gladium, & separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam (& consequenter etiam sine dubio, subditos aduersus principes suos) si causa Dei hoc postularet. Nam melior longè est hæc seditio, quàm ylla pax, non tantùm impiorum, quæ diuinæ maiestati abhominabilis planè est, sed etiam iustorum in hac vita. Vnde & apud Diuum Lucam idem Dominus ait: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? & statim subiungit de ignis istius sanctissimis effectibus: Putatis quia pacem veni mittere in terram? non, dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres diuidentur, pater in filium & filius in Patrem suum, mater in filiam & filia in matrem, socrus in nurum, & nurus in socrum suam. Et paulò post seuerius adhuc

Luc. 12.

& mirabilius planè idem Dominus: Si quis, inquit, non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores propter me, non potest meus esse discipulus.

Luc. 14.

»

»

»

»

244 Est igitur quædam seditio, Cecili, si hoc verbo uti malueris, legitima & sancta, est quædam separatio & diuisio pia & necessaria, quædam dissensio Christi ore laudata, quoddam odium ab eodem Domino seuerè præceptum, quædam reluctatio, rebellio, & inobedientia (si his tamen nominibus appellari possunt) non solùm in Magistratum ciuilem, sed in patres etiam & matres, Dei voce sanctificata, qua Apostoli nimirum principibus Iudæorum responderunt: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Et qua secùdus Machabæorū Antiocho Regi iniqua quædam circa religionem præcipienti respondit voce clara, inquit scriptura.

Seditio quæ
dâ sancta.

» Mat. 5.

»

2. Mach. 7.

Non faciam. Et qua tres pueri Hebræi apud Chaldæos Regi Nabuchodonosori

»

Dan. 3. 22

similia iubenti, eadem planè libertate cōstantiaq. dixerunt: Non oportet nos de hac re respondere tibi; tamquam si ne responso quidem eū dignarentur, vbi quidquam peruersè de religione præciperet, & multò quidem minus contrà Deum obedirent.

245 Si hanc igitur inobedientiam, Cecili, si hanc diffensionem ac seditionem intelligis (quod sanè intelligis) fateor Sacerdotes nostros tibi inobedientes esse, & forè semper, immò esse debere, vt Deo obediant. Fateor dissentientes esse, reluctantes esse, rebelles vestræ voluntati esse, vt cùm Deo vnionem, & pacem habeant, ac eius imperio subiectionē præstent. Et quantò magis tu eos de his accusas, tantò magis exultant, quantò magis minitaris, tantò magis animātur, quantò magis persequeris, tantò magis sanctificantur, quātò occidis magis, tantò magis glorificantur. Hoc vnum assero, malignum esse & mendacissimum, id est, tuum esse, non illorum,

quod

quod addis, Hispanicæ nescio cuius in-
uasionis expectatione speq. hoc eos fa-
cere, vt bonis ac possessionibus bonorum
fideliumq. subditorum ditentur; quod
eiusdem planè veritatis ac fundamenti
est, ac illud sycophantarum Hebræorum
de Christo Domino: Hunc inuenimus
subuertentem gentem nostram & prohi-
bentem tributa dari Cæsari.

Luc. 23.

»

»

246 Illud autem quod sequitur, mera ca-
lumnia est, veris nonnullis ad speciem in-
tertextis, sed infinitis propè repleta men-
dacijs, & fraudibus, nimirum quod habet
Edictum, de iuramentis & sacramentis
quibus obligantur Anglicani Catholici.
Item de indulgentijs & excommunicationibus,
quas ad eam rem Sacerdotes
nostri adferre dicuntur. Primò enim
falsum est omninò, iuramentum vllum
postulari aut sumi ab ijs, qui ad Ecclesiæ
Catholicæ vnionem in Anglia reuertun-
tur, quamquam illud legitimè, & peran-
tiqua Ecclesiæ consuetudine in hæreticis

Diuersæ ca-
lumnix re-
futata.

& schismaticis reconciliandis, cum opus esse videtur, fieri possit. Deinde verò, de sacramentis hoc tantum cõceditur, eum qui Ecclesiæ aliquod sacramentum percepit, obligationem quandam inde suscipere sequendi fidem & mādata eiusdem Ecclesiæ, cuius sacramentum suscipit, quod in baptismo profitentur omnes, & cæterorum etiam sacramentorum susceptione, frequentiaq. confirmatur. Et certissimum sanè est, Sacerdotes nostros Sacramentum nullum Ecclesiæ Catholicæ (præsertim verò absolutionis aut communionis) cuiquam in Anglia spontè esse administraturos, quem postea fore, vel desertorem, vel præuaricatorem existimarent. Hoc tamen (vt dixi) iuramentum non est: & multò minus verum est, his Sacramentis tolli obedientiam subditorum, quam in rebus, ciuilibus Reginae debent, aut transferri illam in Pontificem Romanum, aut Regem Hispaniæ; hæc enim ex solo Cecilij mendacio ad con-

flandum

flandum odium confinguntur, neque vli-
lius haectenus Sacerdotis aut hominis Ca-
tholici confessione (ne per tormenta qui-
dem expressa) figmentum istud con-
stitit.

247 Quod de indulgentijs etiam & ana-
themate proponitur, partim quidem ve-
rum est, sed maxima tamen ex parte adul-
teratum, & calumniosum. Fatemur enim
vtrumque horum in potestate esse Eccle-
siae Catholicae, & summi Pastoris, vt fi-
lios consoletur, & rebelles castiget: sed
his vti Sacerdotes Anglicanos ad eum fi-
nem quem Edictum calumniatur mani-
festo falsum est. Immo Sacerdotes in eo-
piam & perutilem Elizabethae operam
sanè nauarunt, duodecimo ferè ab hinc
anno, vt sententia nimirum summorum
Pontificu, quae de Reginae excommunica-
tione & depositione lata erat, quaq. sub-
ditis praecipiebatur, sub grauissimis cen-
suris Ecclesiasticis, vt nullam ei amplius
obedientiam praestarent, moderatione

De indul-
gentijs &
anathema-
te.

De indul-
gentijs &
anathema-
te.

quadam, idq. ipsorum Pontificum explanatione leniretur. Quæ quidem moderatio id exposuit, subditos Anglicanos, non obstante priori Ecclesiæ mandato, subiectionem, obedientiamq. sicut antea Regina exhibere, in rebus omnibus ciuilibus, salua cōscientia, pro præsentis rerum statu posse, modò in rebus Ecclesiasticis & diuinis, & ad animã religionemq. pertinentibus reuerentiam interim debitam Ecclesiæ Catholicæ, eiusq. summo Pastori deferant, quæ cùm iure diuino sancita sit, nulla humana authoritate aboleri aut tolli potest.

Sacerdotũ
prudẽtia &
moderatio.

248 Hac igitur distinctione moderatio-
neq. progressi sunt Sacerdotes nostri in
animarum opere prosequendo, vt in re-
bus ad rempub. & ad potestatem Regiam
pertinentibus, omnem Reginae obedi-
entiam subiectionemque, tum Catholicis
persuaderent, tum ipsi quoque fidelissi-
me exhiberent, quæ Ecclesiasticæ verò
potestatis animarumq. essent, ea anima-

rum

rum pastori, Christi q. Vicario referua-
rent, quod est eiusdem Christi Domini
implere mandatum, præcipientis, dari
quæ Cæsaris sunt, Cæsari, & quæ Dei,
Deo.

Matth. 22.

249 Neque hoc à quoquam negari po-
test, Sacerdotes nostros religiosissimè nō
obseruasse. Nam vna omniū voce quot-
quot hætenus per vos comprehensi fue-
runt, res exitit contestata, & plurimi etiā
martyres de hac ipsa re, in ipso mortis ar-
ticulo, per aduersarios & interfectores
suos interrogati, publicè, clarèq. confessi,
professiq. sunt, hoc semper se docuisse,
hortatos esse, credidisse, factitasse, vt Re-
ginæ omnis obedientia in ciuilibus, pro-
ut cæteris principibus, iuxta summi Pon-
tificis explicationem præstaretur.

250 Quæ quidem potestas Principis,
subditorūq. subiectio, cū tanta sit quan-
tam Christianis hominibus exhibere licet
magistratui ciuili; cūmq. eadem contenti
sint non tantū hodie Christiani reliqui

Potestas se-
cularis &
Ecclesiasti-
ca distin-
ctæ.

Principes omnes (potentissimi licet monarchæ) fuerintq. olim præteriti vniuersi, & imprimis Anglicani Reges, qui summa gloria, & maiestate floruerunt, sed Iudæorum quoque Gentiliumq. respub. hanc ipsam distinctionem admiserint, vt alia sacrorum, alia ciuiliū esset potestas. Cum (inquam) hæc ita sint, & hæc duæ potestates, tum ipsa rerum natura, tum Dei etiam ordinatione, temporumq. omnium vscernantur distinctæ; si tamen Elizabetha vtramque sibi tribui violenter postulet, hocq. contrà maiorum omnium morem, reliquorumq. Principum exemplum, contrà ius, fasq., contrà animarum salutem, & contrà manifestum Dei, Ecclesiæq. mandatum; non subditorum est defectio, sed ipsius præsumptio, quod postulata tam iniqua ei denegentur. Quid tamen illa hac ipsa de re in fidelissimos subditos crudelitatis exerceat, ex sequenti Edicti sententia, quam modò aggredimur, perspicietur.

S E C T I O IIII.

Edicti verba.

M quamquam genus hoc molitionum Papalium, iamdiu apud aliquos in usu fuerit, tamen aliquo etiam modo per nos impedita fuerunt, directa quadam legum contra istiusmodi perduelles executione, hocq. tantum ob prodiciones, & lese maiestatis crimina, & ob nullum omnino religionis articulum, ut eorum fautores falso ad eorum actiones fucandas persuadere vellent. Quod tamen ex eo manifeste refutatur, quod in processibus criminalibus, qui contra istos fiunt, non accusantur, neque condemnantur, neque morti traduntur, ob aliud quam ob suprema maiestatis lese crimen, affirmantes inter cetera, quod si Papa contra nos & religionem nostram exercitum aliquem mitteret, ipsi ei adhererent & a partibus eius starent.

Molitiones
Papales.

Præterea quod nullus istorum mortem patitur propter religionis negotium, ex hoc quoque evidentissime probatur, quod multi viri locupletes in regno nostro cognoscuntur esse, qui religionem nostræ contrariam profiterentur, & tamen neque vita, neque possessionibus, neque bonis, neque libertate, ob hoc ipsum plectuntur, sed tantum ut solvant summam quandam pecuniariam, tamquam pœnam pro tempore, quo Ecclesias nostras frequentare recusant, qui modus agendi noster, clarissime refellit sermones illos, & libellos infamatorios, quos fugitivi nostri in terris alienis diuulgant.

Seminaria.

His tamen non obstantibus, certissime nobis constat, capita quædam istorum latibulorum, ac receptaculorum, quæ per duelles nostri Seminaria seu Iesuitarum Collegia vocant, recenter admodum Hispaniæ Regi uerum persuasisse, quod etsi antea magna illa classis Hispanica contra nos instructa successum infelicem habuerit, si tamen uerum rem aggrediatur fore parata intra Insulam

hanc

hanc multa hominum millia (ut ipsi ad commodum suum rationem ineunt) qui exercitum eius in terram semel expositum sequantur, & quamquam Rex secundum prudentiam regulam & experientiam superioris temporis, nullam huiusmodi spem de immittendis militibus suis in Angliam, concipere deberet, falsis tamen his promissis & informationibus tentatus est.

Informationes verò istæ fiunt Regi in Hispania, præcipue per scholasticum quendam vocatum Personum, qui id sibi assumit, ut Regis Catholici confessarius sit, & Romano Pontifici per alium scholarem, Alanum nomine, qui iam ob suas contra nos proditioes, Galeri Cardinalij honorem accepit. Hi duo nominum quorundam catalogos his principibus exhibuerunt, plurimorum hominum quos isti existimant factionis suæ esse, vel fore, præsertim in locis maritimis ditionum nostrarum, & certissimos Hispanicarum partium fautores & coadiutores, cum exercitus aduenerit. Et quamquam tum Papa, tum

Alanus &
Personius.

etiam

etiam Rex recte intelligant maiorem partem eorum quae isti suggerunt falsa esse, tamen cum videant, Seminaristas istos, Sacerdotes, & Iesuitas idoneos esse, qui impijs suis designationibus inserviant, & populum suum reconciliatum in perdita sua constantia conseruent, non paucos ex eis recenter, idest, infra decem, vel duodecim mensium spatium huc clam in Angliam miserunt, ut per Regnum dispersi, complicitibus suis annuncient, Regem omnino statuisse (quemadmodum ex aliquibus eorum comprehensis intelleximus) sequente anno vires suas vniuersas contra Angliam iterum adhuc semel experiri. Sed quia nonnulli ex Consiliarijs Regis, reliquis prudentiores existimant, nihil hac re profici posse: ideo Rex cogitauit, si contra nos nihil proficiat, eandem tamen classem posse non incommode contra Galliam, aut Belgium, aut contra partem aliquam Scotiae (quo etiam nonnulla Seminariorum istorum progenies immissa est) conuerti.

RESPONSIO.

Niuerſa hæc Edicti ſectio, vt omnibus manifeſtum eſt, duobus maximè capitibus continetur, quorum primum in eo laborat, vt clariffimis Chriſti martyribus, qui impiſſimè ab Elizabetha quotidie penè occiduntur, Martyrij laudem auferat; aliud de Alano & Perſonio ſigmenta quædam abſurdiſſima continet, quæ paulò poſt facillimè liquidiffimèq. diluentur.

251 Ac primò quidem manifeſtiſſimè progenitores ſuos, perſequutores hæreticos & apoſtatas antiquiſſimos, Caluiniani. iſti Anglicani imitantur, quorum proprium ſemper fuit, Catholicorum à ſe interfectorum gloriæ inuidere, ita vt quos ex malitia occidebant, eorum tamen occiſionis cauſam ex inuidia occultare & diſſimulare niterentur. Ita Diuus Hilarius de Conſtante Imperatore Arriano,

Sectionis
ſumma.

Antiquorū
perſequuto
rum moſ.

Hil. I. in
Conſt.

caſuſque

quem

quem inde persecutorem fallentem, ipsis Nerone & Decio atrociorē appellat. Idemq. testatur sanctissimus Nazianzenus de Iuliano Apostata his verbis. Furebat, inquit, aduersus nos nefandus Imperator, ac ne eos honores qui Martyribus haberi solent, consequeremur (hos enim Christianis inuidebat) primum illius artificium hoc fuit, vt qui Christi causa patiebantur, tamquam fontes & facinorosi cruciatu afficerentur. Et alio deinde opere. Hoc, inquit, molitur Apostata, vt vim afferat, & afferre non videatur, nos supplicia perferamus, & eo interim honore, qui pro Christi nomine patientibus haberi solet, careamus. ò singularem hominis stultitiam. hæc Nazianzenus.

252 Et certè mirabitur fortasse quispiã quare vir prudentissimus doctissimusq. Gregorius, magis hanc stultitiam Iuliani, quàm malitiam, quàm impietatē, quàm acumen appellet. Certum enim mihi videtur, ex ingeniosa quadam fraude &

Naz. ora. 1.
in Iulian.

Stultitia
persecutorum
in dissimulando.

calliditate

calliditate Apostatam hoc fecisse. Sed vt intelligatur, quàm verè Apostolus prudentiam carnis insipientiam dixerit, voluit vir Dei altissimam Iuliani sagacitatem, qua cæteris eminere persecutoribus ingenij laude putabat, singularem hominis stultitiam vocare, qua non tantum coram Deo & Angelis, sed hominum etiam in oculis ridiculus planè fieret. Quid enim ineptius aut contemptibilius, aut magis ridiculum, quàm Principem aliquem aut magistratum, quæ publicè facit, & in media hominũ luce, ea velle occultare, aut leuissimo quodam verborum fuce inuertere? Quis ignorabat Christianos olim, Iuliani iussu occisos, ideo passos, quòd Christiani essent, cùm alioquin honoribus summis abundare potuissent? Quis nescit hodie Catholicos ab Elizabetha Cecilioque ideo interfici, quòd Catholici sint, cùm libertas præmiaq. copiose offerantur, si hæretici esse vellent? vt quid ergo occultauit ille?

1. Cor. 1.

.1. 703 .2
 cur pernegant isti? vt stultitiam vtrique
 prodant suam, vt duplicis infamiæ igno-
 miniam incurrant, impietatis in occiden-
 do, impudentiæ in dissimulando.

Duplex
 martyrum
 gloria.

Sapien. 10.

253 Illud etiam clarissime hanc stulti-
 tiam coarguit, quod dum obscurare mar-
 tyrum gloriam persecutores hac fraude
 cogitant, illustriorem multo celebri-
 oremq. reddunt; quod prædixisse Spiritus
 sanctus longè ante videtur, cùm de iusti
 ,, morte scriptum reliquerit. In fraude cir-
 ,, cumuenientium affuit ei Dominus, & ho-
 ,, nestum fecit illum; tamquam nimirum
 honoratiorem ex hac fraude effecerit.
 ,, Et paulò post adhuc clarius addit; & mē-
 ,, daces ostendit qui maculauerunt eum, &
 ,, dedit illi claritatem æternam; inde scili-
 cet dedit illi Deus æternam claritatem,
 vnde maculas persequutor aspergere co-
 gitabat.

254 Hanc tamen stultitiam tam effœtam
 & languidam exercere voluerunt sum-
 mo astu & conatu temporibus nostris

persequutores Anglicani, vt quos ob religionem Catholicam manifestissimè occidunt, eos nihil pati ob religionem impudentissimè affirmant; hocq. non solum multis Reginae Edictis frequentissimè asferitur, sed speciali etiam libro hac de re edito (cui iustitiæ Britannicæ inscriptionem imposuerunt, eiusq. authorem Cecilium omnes putant) perridiculè sanè res defenditur. Cui cum ità doctè, grauiter, solidèq. responderit nōnullis ab hinc annis Illustrissimus Cardinalis Alanus, & mendacia manifestissima ita præclare exagitauerit, vt ipsi etiam hæretici Anglicani existimarent, authorem libri veritate victum & pudore oppressum, numquã iterum eius rei mentionem facere ausurum; quia tamen modò contrarium experior, & in eandem iterum incidisse Cecilium cantilenam video; faciam profectò hoc loco, vt istum etiam stultitiæ suæ fructum ferat, vt hominum opinor omnium, quos terra genuit, impuden-

Liber Cecilij de iustitia Britannica.

Lib. ad persequutores Anglos.

tissimum Christianus eum orbis agnoscat.

Nullum patiens ob religionem in Anglia impudenter asseritur.

255 Quod ut magis perspicuum fiat, memoria tenendum est, quod huius sectionis initio dicit Edictum (cuius ipse Cecilius scriba & artifex fuit) ob nullum scilicet omninò religionis articulum, Catholicos hodie in Anglia plecti. quid clarius? quid distinctius? quid asseuerantius dici potuit? Id ipsum tamen latius & articulatus asseritur libro iam à me citato, de iustitia Britannica, quem vel ab ipso ut dixi, Cecilio, vel eius saltem iussu & auctoritate scriptum, editumque, & in varias postea linguas traductum omnes fere pro certo habent.

Iustitiæ Britannicæ initio.

256 Huius libri institutum est ut in frontispitio dicitur: Perspicue demonstrare, propter religionem & ceremonias Romanas, neminem in capitis discrimen in Anglia vocari, licet ab aduersarijs, secus modo & admodum malitiosè publice. Deinde paucis interiectis paginis

affirmat:

affirmat: Neminem in Anglia ob contrarias opiniones in religione vexari, aut vllis læsæ maiestatis criminibus inuolui, neque vllius conscientiam ob contrarias opiniones vrgeri aut inquiri solitum. Et iterum paulò post. Nulla fit, inquit, conscientia Catholicorum inquisitio, vt hac ratione in periculum legum criminalium inducantur; ita vt nemo hætenus in capitis discrimen religionis gratia adductus sit, quin omnes, quamdiu per naturæ leges licuit, vsura vitæ liberrimè fruebantur. Et adhuc amplius adductis exemplis. Perspicuum est, inquit, multos laici ordinis, ad Pontificias partes attractos esse, cum eorum tamen nemo vel capitis, vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllum adierit.

257 Vides (Christiane lector) quàm confidenter, ac constanter hæc asseueret Cecilius. Si autem petas, quid ergo tanta sibi vult hominum Catholicorum & Sacerdotum mactatio, quanta indies ferè

Pag. 22.

Pag. 11. ex Anglia auditur, facile rem diluit his
 » verbis. Accusantur, inquit, hi non reli-
 » gionis, non conscientiae, non Pontificiae
 » monarchiae (quod magis crebro tamen
 » quam verè fertur) sed laesae maiestatis,
 Pag. 63. & 68. » atque impiae proditionis. Et alio loco,
 » istos fecerunt reos non volumina, non li-
 » belli, non precum formae, non feriae, non
 » Ecclesiae Romanae ceremoniae. Censean-
 » tur quocumque libuerit nomine, vel scho-
 » lastici, vel Seminarii, vel Sacerdotes, vel
 » Iesuitae, vel Pontificij, de eo certamen
 » nullum est. Nihil enim illis vel nomen,
 » vel vestis obfuit, sed tantum quod ple-
 » bem ad seditionem incitarint. Et demum
 Pag. 32. & 34. » alio in loco de martyribus recenter oc-
 » cisis verba faciens: Perspicue, inquit, in-
 » telligi potest, si excutiantur crimina, & iu-
 » dicia eorum, qui nuper mortui sunt, &
 » iure caesi, non eos cultus diuini, ceremo-
 » niarum, aut religionis reos factos esse;
 » planum, inquam, est, haec à Principe nu-
 » per gesta, nec ob religionem, nec ob Pon-

tificiam Monarchiam, cùm iam inde ab ipso maiestatis suæ aditu in Regnum his de causis nemo sit mortuus, sed ob sædissima læsæ maiestatis proditionisq. crimina. hæc ille citrà omnem sanè verecundiam, mendacissimè.

258 Quod vt manifestius ostendamus, ad duo genera hominum reducetur confutatio. primum erit de laicis, quos omnino pernegat Cecilius periculum vllum in Anglia hæctenus adijisse siue vitæ, siue patrimonij, siue fortunarum, ob religionem Romanam. Aliud erit de Sacerdotibus, quos cæfos quidem faterur, sed nullo tamen modo ob religionem. Vtrumque ego mendacissimum ostendam. Et quia mihi cùm aduersario tam proiectæ audaciæ agendum est, nullis vtâr in hac re testimonijs, præterquam ipsorum hæreticorum, vel actorum publicorum Angliæ.

259 Incipiam igitur ab ipsius Reginae verbis in quodam statuto suo vniuersalis

De laicis
afflictis &
occisis.

Statutum
parlamenti
anno 1581.
23. regni
Elizabethę

indulgentiæ, quam (pro more) post finita comitia parlamentaria anno Regni sui vigesimo tertio, fontibus omnibus concessit, præterquam ob religionem Catholicam detentis, his verbis. Cauetur autem, ne hæc concessio generalis remissionis & veniæ extendi possit vlllo modo in fauorem alicuius personæ, quæ hoc vltimo die præsentis sessionis parliamentaris, tenetur carceribus, vel alia quacumque speciali custodia detinetur, ob pertinaciam, qua recusant adire Ecclesias nostras, ac diuinis interesse officijs, aut propter vllam aliam rem, aut causam pertinentem ad dictam eorum obstinatissimam pertinaciam, in negotio nostræ religionis, quæ iam legitimè in hoc Regno stabilita est. Vnde decernimus, vt singulæ istiusmodi personæ, quæ his de causis libertate priuātur, intelligantur exceptæ ab omni beneficio huius vniuersalis gratiæ, veniæ, & remissionis, quādiu in dicta sua pertinacia & inobedientia permanserint.

Obtestor

260 Obtestor lectorem, vt perpendat
quanta Cecilij mendacia, hoc vno statu-
to, cuius ipse etiam auctor & suafor fuit,
reuincantur. hic enim asseritur, teneri
homines carceribus, & speciali custodia,
libertate etiam priuari ob id quod Eccle-
sias Calvinianorum adire recusant, quod
religionis esse negotium, statutum ipsum
concedit; cauetur etiam, ne istiusmodi
homines remissionis vniuersalis, quæ cæ-
teris reis ac fontibus indulgetur, benefi-
cium participant; quod euidentissimè de-
monstrat Catholicos in Anglia, non so-
lum ob religionem castigari (quod supra
iam toties Cecilius negauit) sed seuerius
etiam castigari quàm cæteros delinquen-
tes, cum excipiantur nominatim & exclu-
dantur ab eius indulgētia beneficio, quæ
cæteris communis est. Immo huius ip-
sius Edicti clausula, quam modo præ ma-
nibus habemus (sibi ipsi licet contraria,
vtpotè à Cecilio profecta) hoc ipsum ta-
men conuincit. Dicit enim, multos esse

Contradi-
ctiones Ce-
cilij.

Secundus Re-
sponsum
Cecilij
ad hoc
conuincit

Sup. in
Sect. 4.

Statutum Re-
ginae Edi-
cto contra-
rium.

in Regno Angliæ locupletes viros reli-
gionem contrariam Reginae profitentes,
qui tamen neque vita, neque possessioni-
bus, neque bonis, neque libertate plectun-
tur, sed tantum vt soluant summam quan-
dam pecuniariam, tamquam pœnam pro
tempore, quo Ecclesias frequentare recu-
sant, ex quibus verbis inferitur, si isti sum-
mas pecuniarias soluant in pœnam, ergo
plectuntur, si pecunijs mulctantur, ergo
bonis minuuntur, si tenentur carceribus
& custodijs, si libertate priuatur, vt ipsius
Reginae statuto iam citato contestatum
est, quomodo hoc Reginae Edicto, eius-
dem Reginae statuto contrario, quomo-
do Cecilij libro de iustitia Britannica in-
scripto asseritur quod modo vidimus,
quod neque possessionibus, neque bonis,
neque libertate plectuntur? quomodo
quod neque patrimonij, neque fortuna-
rum periculum vllum adeunt?
261 Sed aliam adhuc fraudem animad-
uertite, non exprimit Cecilius quanta sit

pecunia

pecuniæ summa, quam quisque in Anglia soluere cogitur, si Ecclesias Calvinistarum adire recuset. nollet enim, credo, nisi inuitus, hanc tantam tyrannidem externis hominibus cognitam esse. Nam neque Turca, opinor, neque Persa, neque Arabs, Maurus, aut Scytha istiusmodi vnam tributum à subditis suis, ob religionis tantum discrimen, exegit. Vnusquisque enim Catholicus, cuiuscunque sit sexus, status, conditionis, vel ordinis, nemine dempto, nullo excepto, si decimum sextum ætatis annum exceßerit, viginti libras Anglicanas, quæ sexaginta & sex aureos Gallicos superant, dependere cogitur in singulos menses, ob hoc tantum delictum, quod Hæreticorum Ecclesias frequentare detrectet.

Summu pe
cuniæ quã
Catholici
vnoquoque
mense sol-
uunt.

262 Prætereà subticet Cecilius, hos ipsos, qui has pœnas pecuniarias soluunt, nulla deinde alia in re tutos esse aut securos, vt pro conscientia ac iudicio suo, Deum colant more Catholico. Si enim

Alia cru-
delitas.

postquam hanc summam dependerint, Missam verbi gratia audierint, alia insuper pœna plectuntur. Si peccata sua Sacerdoti confiteantur, crimen læsæ maiestatis est. & sic de cæteris religionis articulis, quorum cuique pœna sua constituta est. hoc autem vectigal viginti librarum, pro vnoquoque mense, vnus tatum delicti pœna est, quo quis abstinet ab illorũ Ecclesijs, quam tamen qui soluit, non inde liber est, sed carceribus etiã vt plurimum retinetur, & reliqua eius bona direptioni patent; quod infinitorum prope virorum, ac fœminarum nobilium numero, ac nominibus confirmari potest, qui plurimis iam annis, custodijs, carceribus, vinculisq. detinentur, etiam si pœnam hanc pecuniariam quoque soluant. quod impudentiæ Cecilianæ liquidissimum est argumentum.

263 Aliud exemplum ex publicis Regni annalibus desumam. Holinsædus enim hæreticus perditissimus, anno 1574. suæ

Chronica, hæc verba habet. Anno Regi-
næ 16. Aprilis. 4. Dominica palmarum
Londini comprehensæ fuerunt tres illu-
stres fœminæ, dùm in ædibus suis Missæ
celebrandæ interessent : Baronis, nimi-
rum, Morlæi vxor, cùm liberis suis, & mul-
tis alijs, & in altera ciuitatis parte eadem
ipsa hora deprehensa est equitis aurati
vidua Guilforda, cùm alijs multis fœmi-
nis insignioribus, eodemq. momento ca-
pta est in parte diuersa alterius equitis
vxor Bruna nomine, cùm alijs item in eius
domo permultis, quæ omnes propter hoc
idem delictum carceri traditæ fuerunt, &
inde accusatæ, cõuictæ, & iuxta formam
legis condemnatæ.

264 Hæc hæreticus Holinsædus contrà
mendacem Cecilium ; hinc enim patet
has fœminas nobiles, & illustres, cõquisi-
tas fuisse, & per insidias domi deprehen-
sas, dùm clam interessent celebrationi
Missæ; quomodo igitur verum est, quod
antè Cecilius tam definitè affirmauit

Fœminæ
nobiles cõ-
denatæ de
audita Mis-
sa.

Pœna in
Anglia ob
Missam au-
ditam.

rat, nullam fieri Catholicorum inquisitionem, nec cuiusquam conscientiam ob contrarias in religione opiniones vrgeri, aut inquiri solitam? hinc etiã cernimus, heroinas istas cùm alijs plurimis insignioribus fœminis, ob auditam tantummodo Missam, domibus suis extractas, carceribus traditas, accusatas, conuictas, & ad impijssimi cuiusdam statuti formam condemnatas fuisse, quo statuto decernitur, vt prima conuictio de audita Missa, pœnam habeat centum marcarum, secunda verò quadringëtarum (quæ octingentorum aureorum Gallicorum summam superant.) tertia demum, perpetuorum carcerum, & omnium bonorum amissionis pœna castigetur. Quo ore igitur scribit Cecilius, neminem in Anglia ob contrarias in religione opiniones vexari? quo pudore asseuerat hoc præsens, quod impugnamus Reginae Edictum, ob nullum omninò Religionis articulum Catholicos hodie in Anglia plecti? qua impudentia

profi-

profitetur iustitia Britannica, neminem laici ordinis ob partes Pontificias, vel capitis, vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllum adire?

265 De patrimoniorum enim & fortunarum periculis ac detrimentis maximis ob religionem aditis, fidem faciunt, quæ modo à me producta fuerunt, actorum publicorum ipsis etiam referentibus hæreticis testimonia. Et quando ista non extarent, extant tamen infinitorum prope laicorum vtriusque sexus examina, qui carceribus hodie in Anglia detinentur, & bonorum amissione, rapinis, & distractione quotidie ob religionis negotium exercètur, quibus desperatissimum Cecilij mendacium evidentissimè coarguitur.

266 De mortis verò supplicio laicis plurimis religionis causa illato, tot sunt contra Reginam & Cecilium testimonia, quot extant in oculis omnium præclarissima quoque huius ordinis martyria; quorum

Laicorum
martyria.

stilit

causas

causas verissimas fuisse, religionis ardorē constantiamque, ex ipsis quoque actis publicis, contrā istam Cecilij & Elizabethæ puerilem dissimulationem confirmari potest. Quid enim (vt ex mea paucorum annorū experientia memoriaq. nonnulla repetam) quid, inquam, causæ fuit, cur annis abhinc plus minus quatuordecim, iuuenem præclarum Thomam Sherodum, post sex mensium carceres, catenas, famem, nuditatē, & frequentia equuleorum in castro Londinensi tormenta, in ligno tādē suspendistis? Quid criminis, inquam, quid delicti acta vestra publica iuueni huic imponunt? nihil planē nisi quod per iudices vestros pressius interrogatus, Romani Pontificis in rebus Ecclesiasticis primatum confessus est. nam iste neque Anglia vnquam egressus fuerat, neque in Seminarijs transmarinis educatus, neque Romæ visus, neque authoritate Pontificia ordinatus, vel in Angliam missus, aut domi cū Seminari-

Tho. Sherodum martyr
2. Feb.
1578.

ristis

riffis aut leſuitis verſatus, aut quicquam aliud earum rerum fecit, aut facere potuit, quas vos hodie ad ſeditionem pertinere clamatis, quarumq. cauſa tantummodo vos occidere Catholicos affirmatis.

267 Eiuſdem planè generis eſt, quòd eodem ferè tempore, eodemq. in Caſtro Londinenſi alteri iuueni laico, cui nomen Coperus, Martyrium contigit, nullo alio obiecto ei crimine, quàm quòd ex itinere retractus fuiſſet, quò in Galliam ad Seminarium Rhemenſe proficiſci ſtatueraſt. prætereo Marci Tipeti propè pueri pœnam, ob idem delictum toleratam, cui ferro nimirum candente auriculæ perforatæ fuerunt, & utræque Roulando Linkſio bibliopolæ abſciſſæ, eò quòd verbum vnum vel alterum in religionis Catholicæ deſenſionem protuliſſet. Valengerus quoque laicus nobilis ſimili de cauſa utramque paulò poſt auriculam in pœnâ religionis Catholicæ deſenſæ amiſiſt.

Coperus
martyr.

Tipetus.

Linkſius.

Valengerus.

anno 1583.
Bodæus &
Sladus mar-
tyres laici.

Interiecto deinde vno vel altero anno, præclarissimi doctiq. adolescentes Ioannes Bodæus, & Ioannes Sladus extremo supplicio affecti fuerunt, alter Vintoniæ, alter Andouerij, at qua de causa? extat adhuc vestrorum iudicum sententia scripto mandata, qua mortis condemnantur, eò quòd Pontificiam Reginæ potestatem in rebus Ecclesiasticis non concederent. an non hoc quoque ad religionem pertinet?

anno 1584.
Carterus &
Vitus mar-
tyres.

268 Anno deindè sequente Guilielmus Carterus Londini, & Richardus Vitus in Vuallia, post carceres & cruciatus, in crucem per vos acti sunt, alter quòd librum quendam Catholicum imprimendum curasset, alter quòd peccata sua Sacerdoti aperuisset. Num hoc etiam religionis negotium vobis videtur?

anno 1585.
Vueblerus.

269 Quæro prætereà de Thoma Vueblero, quem ideò condemnastis, quòd librum Catholicum apud se haberet. de Marmaduco Bou, cui crimen fuit cuius-

Bous.

dam

dam Sacerdotis consortium frequentasse. Quæro de Margarita Mideltonia foemina lectissima, quam vos Eboraci ob hospitium Sacerdoti Catholico præstitum, medio foro, horrendo planè & inuitato supplicij genere (ponderum nimirum pressuris) interemistis. quæro deindè de multis simul laicis, quos vno eodemq. die in idem patibulum impijssimè coniecistis, de Moro nimirum, de Feltono, de Suttono, de Martino, de Fluddo, de Sheleio, de Vuebleio, de Simonio, de Margarita etiam Vuarda, sanctissima Dei martyre (nam vnà omnes hi passi sunt Londini, vix quarto adhuc elapso anno) de his omnibus, inquam, multisq. alijs, quos breuitatis causa prætermitto, quærendum mihi abs Cecilio videtur, laicine fuerint, & an alia de causa, quam de qua dixi necati: & cùm negare non possit, quod acta publica confirmant, fateatur necesse est, liquidissimum esse mendacium, quod ante toties iam repetijt, neminem laici or-

Mideltonia .

1588.
Multi simul martyres laici.

De Sacer-
dotibus oc-
cis.

Supra ex
lib. de iust.
Britan.

270 dinis quidquam detrimenti ob religio-
nem Catholicam in Anglia sustinuisse.
De Sacerdotibus verò, etiamsi rei
evidentia victus concedat quidem Ceci-
lius, non paucos extremo supplicio affe-
ctos esse; in eo tamen nō minus perfrictæ
frontis quàm in cæteris esse voluit, quòd
neget religionis causa hoc eis fieri. Audi-
stis enim iam hominis facundiam, & frō-
tem in pernegando. Accusantur, inquit,
hi non religionis, non conscientia, non
pontificia Monarchia. Et iterum: Istos
fecerunt reos non volumina, non libelli,
non precum formula, non Ecclesia Ro-
mana ceremonia, censeantur quocum-
que libuerit nomine, vel scholastici, vel
Seminarij, vel Sacerdotes, vel Iesuita, &c.
& tamen iam vidimus ex laicis multos ob
religionis & conscientia negotium, bo-
norum amissione promiscue castigatos;
alios ob Monarchiam Pontificiam inter-
fectos; nonnullos ob libros Catholicos
ab ipsis lectos morti condēnatos; omnes

denique, qui in Seminarijs transmarinis educantur, siue illi scholastici, siue Sacerdotes, siue Iesuitæ sint, edictis varijs Reginae, & statutis item Comitialibus, vidimus iam hostes patriæ declaratos, & læsæ maiestatis reos factos; præsertim edicto Reginae edito ad diem 15. Julij anni 1580. alijs item duobus edictis promulgatis die 10. Ianuarij, & 1. Aprilis, anni 1581, lege præterea parlamentari, 1. Martij publicata, anni 1583. hæc q. cum ita sint, quomodo tamen affirmat Cecilius, nihil hoc eis nocere siue scholasticis, siue Seminarij, siue Sacerdotes, siue Iesuitæ sint?

271 Deindè scriptum reperio apud Stoum in annalibus Angliæ, ipsius Reginae priuilegio approbatis, hæc verba. Anno Reginae 20. Nouembris vero 30. Cutbertus Maynus (Sacerdos, & Theologiae licentiatus) ad patibulum pertractus, suspensus, & in quatuor partes dissectus fuit in oppido Launcestonij Comitatus

Maynus
Nelsonus
& Shero-
dus, ob Põ-
tificiã Mo-
narchiam
occisi.

„ Cornubiensis, eò quòd potestatem Ec-
 „ clestasticam Romanam anteferet Re-
 „ giæ. Et in eadem deinde pagina iterum.
 „ Tertio, inquit, Februarij, primo statim di-
 „ luculo, Ioannes Nelsonus Sacerdos, ob
 „ negatum Reginæ primatum Ecclesiasti-
 „ cum & alia istiusmodi proditoria contrà
 „ suam maiestatem verba, è carcere Neu-
 „ gat, ad locum supplicij tractus est, suspen-
 „ sus, exenteratus, & in partes dissectus. Et
 „ septimo die eiusdè mensis Sherodus qui-
 „ dam ob eiusmodi planè læsæ maiestatis
 „ crimen, è Castro Londinensi ad patibu-
 „ lum pertractus eodem mortis genere vitā
 „ finijt. Hæc ita scripta & impressa, & per
 „ vniuersam Angliã euulgata cùm sint, iu-
 „ dicēt modò omnes, quodnam os Cecilio
 „ esse debeat, qui tam asseueranter scribat,
 „ neminem ob Pontificiam Monarchiam
 „ in Anglia accusari, vt antea docuimus.
 „ Item illud, perspicuè, inquit, intelligi po-
 „ test, si excutiantur crimina & iudicia eo-
 „ rum, qui nuper mortui sunt, & iure cæsi,

non eos ob religionem aut Pontificiam
Monarchiam reos factos esse, cùm iam
inde ab ipso maiestatis suæ aditu in Re-
gnum, his de causis nemo sit mortuus. „

Quis vnquam tam proiectè est men-
titus?

272 Sed vt hominis impudentiam in re
aliqua particulari liquidius adhuc intuea-
mur, audiamus quid scribat de Nicolao
Hetho, quem Maria Regina moriens Ar-
chiepiscopum Eboracensem, & summum
totius Regni Cancellarium reliquit. De
quo iste, vt Elizabethæ eum lenitatis exē-
plum statuatur, sic scribit, versutissime ho-
minem dilaudans, his verbis. Hic, inquit, „
illustre modestiæ, prudentiæq. exemplum „
vnàq. excellenter eruditus, de mortua Re- „
gina Maria, antiquos magistratus, gratiã, „
opes, & quidquid habuit prætereà for- „
tuiti boni, cùm summo principis fauore „
retinuit, licèt prorsus ab illa in religione „
dissentiens. Nec ob id tamen vel honore „
vel fortunis comminutus est; qui tamen „

Os durum
Cecilij.

» perexiguo post tēpore magistratus suos
 » omnes, obseruanter, & gratè deposuit,
 » nulla iniecta foris vi, quo nihil est clarius,
 » sed sua spontè, maximèq. liberè, vt cun-
 » ctis innotescit. hæc liber iustitiæ Britan-
 » nicæ de Nicolao Hetho, vt astruat Regi-
 » næ clementiam in tractandis Catholicis.

An. 1556.
 Ecclesiasti-
 ci benefi-
 cijs exuti.

273 Sed quid contrà hæc annales An-
 » gliaci ab hæreticis ipsis editi? Primo anno
 » Reginæ (inquiunt Holinsedus, & Stous)
 » mense Iulio Nicolaus Hethus Archiepi-
 » scopus Eboracensis, Episcopi item Elië-
 » sis, & Londinensis, & alij tredecim vel
 » quatuordecim, simul iussi comparere co-
 » ram Reginæ Consiliarijs, eò quòd recu-
 » sarent accipere iusiurandum de maiesta-
 » tis suæ primatu Ecclesiastico, & de alijs
 » religionis articulis, Episcopatibus suis pri-
 » uati fuerunt, quòd multis etiam Decanis,
 » Archidiaconis, Rectoribus, Vicarijs, alijsf-
 » que Ecclesiasticis factum est, qui benefi-
 » cijs suis exuti, diuersis carceribus traditi
 » fuerunt, hæc illi. at quid his magis con-

trarium

trarium quàm quod Cecilius suprà dixit:
Nicolaum Herthum ob religionem, ne-
que honore, neque fortunis fuisse com-
minutum, obseruanter & gratè, magi-
stratus suos deposuisse, sua spontè, maxi-
mèq. liberè, nulla iniecta foris vi, hocq.
esse clarissimum, omnibusq. notum?

274 Sed in eo tamen perstat Cecilius,
& hoc ipsum, Reginæ hoc Edicto con-
stantissimè asseueratur, mortem Sacerdo-
tibus non infligi, nisi ob proditiones &
læsæ maiestatis crimina, quod ex eo (in-
quit) manifestè cernitur, quòd in proces-
sibus criminalibus, qui contrà istos fiunt,
non accusantur, neque condemnantur,
neque morti traduntur ob aliud, quàm
ob supremæ maiestatis læsæ crimen, affir-
mantes, inter cætera, quòd si Papa cōtrà
nos, & religionem nostram exercitum ali-
quem mitteret, ipsi ei adhærent, & à
partibus illius starent.

275 Duæ sunt huius assertionis partes;
prima quòd Sacerdotes in iudicijs non

Si Sacerdo-
tes cōdem-
nantur de
læsa maie-
state .

condemnantur, nisi supremæ maiestatis læsæ, quod non negamus quidem, si de nomine sit quæstio, si verò de rei veritate quærimus, calumnia tantùm est, & nugax fallacia. Nam cùm reconciliare se quempiam Ecclesiæ Catholicæ, vel peccata sua Sacerdoti confiteri, vel authoritatem Ecclesiasticam supremi Pontificis agnoscere, vel religionem Catholicam alteri persuadere, vel Sacerdotem se fateri, vel alterum qui Presbyter est, domi suæ recipere, vel non accusare & prodere, & aliæ plurimæ religionis Catholicæ actiones piæ, statutis legibusq. Anglicanis factæ sint supremæ scilicet maiestatis læsæ crimina (arrogantissimum profecto hæreticorum verbum, nec ab vllis vnquam Catholicis Principibus vsurpatum, vt Elizabethæ supremam appellent maiestatem, tanquam si ne Deo quidem inferior esse vellet) quàm ridiculum est in vocis ludere inuolucro, & toties pernegare, religionis causa occidi martyres, sed

tantùm

tantum ob proditiones, & læsam maiestatem, cum apud vos & proditio, & maiestatis Regiæ læsio, contra istiusmodi Dei seruos, ex solis religionis actionibus æstimeretur?

276 Quod de iudicijs verò & processibus criminalibus Edictum interferit; utinam quidem illa fierent inspectante orbe, ut & hæreticorum crudelitatis, & Catholicorum innocentia, testis esset vniuersi mundi theatrum. Nunquam enim exitisse puto apud gentem ullam, quæ legibus ac ratione utatur, tantam iniustitiæ, & iniquitatis licentiam, quanta hodie in Anglia contra Dei seruos, iudiciorum etiam nomine exercetur. Commemorat quidem Eusebius ex Gallorum Lugdunensium Epistola, qui sub Antonino vero Antonini Pij Imperatoris filio, ob Christi confessionem martyrium patiebantur, quiddam egregium hoc in genere Lugduni contigisse. Nam cum præses, qui Christianorum causis audiendis præerat,

Iudiciorum
in Anglia
iniquitas.

Euseb. lib. 5.
hist. cap. 1.
anno Dom.
170.

temerè planè, & iniuriosè in martyres quosdam pronunciaffet, vir quidam illustris, cui nomen erat Vetius Epagathus, rei indignitatem non ferens, clarissima voce petijt à iudice, vt potestas sibi daretur, liberè in illo confessu, pro fratribus respondendi. Quare etsi aliud non effecit, quàm vt ipse quoque martyr cum cæteris fieret; eam tamè gloriam etiam apud homines consequutus est, vt præclarissimus martyrum aduocatus semper deinceps sit appellatus. Nec dubito sanè, quin si Vetij istius nobilissima virtus, & fortitudo, tam esset in Anglis, quàm est mali conscientia, & iniquitatis, quæ exercetur, intelligentia; multi fierent quotidie ex ipsis etiam hæreticis moderatoribus, Catholicorum ad tribunalia aduocati, cum in ijs condemnandis, omnem legum suarū authoritatē violari cernant, & non ex vlla causæ æquitate, sed ex immenso tantum personarum odio sententias indies pronounciari audiant.

Quod

277 Quod ut vnius tantum iudicij exemplo demonstrem, sciendum est, anno Domini 1581. Elizabethæ vero Regni 23. cum Reginae Consiliarij ad illum usque diem, Catholicos ferè religionis nomine, non obscure, neque dissimulanter occidissent, ut ex actis publicis iudiciorum patet, quibus Thomam Vuodosium, Cuthbertum Maynum, Ioannem Nelsonum, Euerardum Hansium presbyteros, Guilielmum Cartarum, Thomam Nelsonum, aliosq. laicos ob fidei confessionem manifesto martyrio affecissent, nulla alia adhibita accusatione, quam quòd vel Pontificiam Papæ auctoritatem agnouissent, vel Reginae in causis Ecclesiasticis negauissent, vel aliquid aliud in causæ Catholicæ propugnationem protulissent: nunc tamen perspecto Catholicorum incremento, & Anglicani populi in eam partem propensione; alia sibi via progrediendum esse existimarunt, ut causam hanc magis odiosam vulgo redderent, prodi-

Nequissima astutia.

Martyres.

tionum

tionum nimirum & conspirationum iniecta suspicione.

Iudicium
illustre 14.
martyrum.

278 Itaque cùm multos Sacerdotes aliosq. Catholicos per id tempus comprehendissent, quatuordecim simul vno eodemq. die, ad idem ipsum iudicium ac tribunal producunt, & publicè de conspirationibus in rempublicam, & cùm externis Principibus, & de mortis Reginae machinatione, adhibito etiam certo die, (pro forma iudicij Anglicani obseruanda) locisq. definitis, in quibus conspiratū esse diceretur, accusant. Ad quam actionem, cùm pro rei nouitate infinita prope hominum multitudo cōfluxisset, Ioannes Popamus Reginae procurator, homo ferus & audax, & hæretico planè furore præceps, declamauit pro rostris inuidiosissimè per diem ferè integram, in hos Dei seruos, odium illis vndecunque, conuitijs, mendacijs, exaggerationibus conflans; nunc Reginae felicem gubernationem dilaudans, & bona quæ inde mana-

Ioannes
Popamus.

bant

bant amplificans, quibus Angliam penitus spoliare velle affirmabat, qui maiestati suæ ex animo non fauebant; nunc verò proditorum, conspirationum, & aliorum istiusmodi scelerum fœditatem in vniuersum demonstrans, quantaq. indè mala reipub. eueniant, absque eo tamen vt quidquam horum criminum de vllorum particulatim ostenderet, qui ad illud tribunal accusabantur.

279 Cumq. his ineptijs tempus tereret, diemq. extraheret, & à reis sæpissimè suppliciterq. peteretur, vt aliquid tandem afferret, quod ad ipsos pertineret; transijt demum ad aliorum hominum facta, ad Comitum nimirum Northumberlani, ac Vuestmerlani aliquorumq. nobilium arma sumpta pro religione Catholica multis antè annis in parte boreali Angliæ, ad tumultus item Hybernorum, & ad Nicolai Sanderi ad illam insulam profectio- nem, ad Pij quinti Pontificis Maximi declaratoriam contrà Elizabetham, aliaq.

Insignis iudicij iniustitia.

huius-

huiusmodi, quibus omnibus cum martyres responderent, nihil horum ad ipsos pertinere posse, cum vel ipsis pueris, vel inscijs, vel longè agentibus pleraque eorum gererentur, tandem ad maiorem fucum faciendum, adolescentulum vnum vel alterum, miserum, pauperem, perditum, vagabundum, qui Italiam Galliãq. mendicando percurrisset in conspectum hominum dedit, qui ab ipso edoctus affirmaret, se aliquos horum Sacerdotum Romæ Rhemisq. vidisse, & verba quædam minus verecunda, aut etiam iniuriosa in Reginam ex ipsis audiuisse. Quibus solis testimonijs sententia mortis in omnes pariter prolata est, stupente & fremente vniuersa hominum prudentiorum multitudine, ad tam insignem claramq. iniustissimorum iudicum perditissimam nequitiam.

280 Cum enim plerique condemnatorum, nunquam antea ab illis testibus visi fuissent, nec inuicem se mutuo antè illum

diem, & illud tribunal aspexissent, neque vnquam per litteras aut coram fuissent alter alterum alloquuti, cumq. alij eorum Romæ nunquam fuissent, vbi conspiratum esse fingebatur, alij abessent longissime eo maxime tempore, quo factum aduersarij cōminiscebātur; cumq. testes, licet perditissimi, nihil tamen affirmatè dicerent, quod alicuius esset momenti ad id quod tractabatur, neque Popamus rem vllam afferret, quæ eorum quempiam particulatim attingeret, cætera verò omnia, quæ ad fallendum tempus garriebat, hac illacq. in ventos diffluerent, tanquam scopæ dissolutæ, quæ nec locis, nec temporibus, nec personis, nec rebus ipsis cohærent: omnes tamen vno eodemq. de crimine ad mortem condemnari, tam absurdum, impium, ac insolens videbatur omnibus, vt nonnulli hæreticorum, & eorum quoque qui in ipsorum iudiciū confessu affidebant, asperrimè hæc de re tùm loquerentur, tùm etiam quererentur.

Martyrium
Campiani
& sociorū.

281 Sed auxit deindè murmur populi, bonorumq. querelam, mors innocentissima trium martyrum clarissimorum, Campiani nimirum, Sheruini & Brianti presbyterorum, qui paulò post hoc iniquissimū iudicium martyrio affecti, publicè professi sunt, Dei maiestate tremenda inuocata, & salutis æternæ dispēdio proposito, se nunquam eorum conscios fuisse, aut reos, quæ in iudicio iniquissime obijcebantur, neque existimare se quenquam sociorum suorum, qui vna secum damnati fuerant, quicquam eorum vel cogitasse, vel somniasse vnquam, sed omnia esse luculenter conficta, seq. ea solum de causa in Angliam venisse, vt pacatè, apostolicèq. sacerdotij sui functionibus ad animarum salutem, ac solatium vterentur.

Nona astutia diabolica.

282 Quibus rebus cùm hominum animos non parum commoueri Reginae Consiliarij animaduertent, alia statim machina occurrendum esse iudicarunt. Itaque ad septem alios Sacerdotes, quos

eodem iudicio condemnatos paulò post
interfecturi erant (Fordum nimirum,
Shertum, Ionsonum, Philbæum, Kir-
bæum, Richardsonum, atque Cotamum)
ne eadem qua priores innocentia subire
mortem viderentur, quatuor viros ex se
delectos, & nihilo se meliores, Ioannem
Popamum scilicet Reginae procurato-
rem iam dictum, & Thomam Egerto-
num, eiusdem Reginae aduocatum, Da-
uidem etiam Ludouicum, & Ioannem
Hamondum iuris ciuilibus consultos, cùm
potestate & mandatis miserunt, vt cape-
rent illos in sermone, & articulos quos-
dam de potestate Pontificis in principi-
bus hæreticis deponendis proponerent,
quibus aliquo modo illaqueari possent.

283 Itaque omni conatu herodiani isti,
martyres Christi iam antea condemna-
tos impellebant, vt ad hos articulos sim-
pliciter respõderent, præcipuè verò quid
ipsi agerent, alijsve suaderent faciendum,
si Pontifex aut alius aliquis Princeps, Pon-

Quatuor
Cõmissarij
seuissimi.

Interroga-
tiones san-
guinarie &
respõsa pa-
cifica.

tificis Romani suafu, & autoritate bellum Angliæ inferret, ad religionem Catholicam restituendam, cuiam parti ipsi adhærerent, aut adhærendum censerent. Quibus è laqueis cum multis se modis explicare Dei serui niterentur, quidam dixerunt, se iam condemnatos, mortis tantum cogitationibus occupari, nec humanarum rerum curas amplius sibi superesse; alij quod hæc ad scholas pertinebant, & ad ea regna & vniuersitates, vbi liberè sententiæ dici possint, sine principis, populiq. offensione; alij illud se tantum his de rebus credere & affirmare in vniuersum, quod docet Ecclesia Catholica Romana; alij quod tùm demum affirmatè dicerent, quid agerent, aut agendum suaderent, cum casus ille accideret, de quo interrogabantur; alij pressius, & propius, se id acturos nimirum & suafuros huiusmodi tempore, quod viro bono & Catholico agere, ac suadere conueniret, alij denique, quod ab omni parte, & armorum

genere abstinerent, orarentq. tantummodo Deum, vt parti iustiori victoriam daret.

284 Hæc inquam & similia cùm martyres responderent, vt rei inuidiam declinarent, hostesq. placarent; nihil tamen hirudinibus istis sufficere potuit, quousque aliquid tandem eliciissent, quò sanguinem eorum securius effunderent, & odium apud populum concitarent. Quod indè maxime fecerunt, quòd nonnullus eorum tandèm factus est, se partes Pontificis omnino sequuturum, si religionis negotium apertè ageretur. quo accepto responso, carnifices, tanquam causa iam legitime probata, viros innocētissimos summis opprobrijs interficiendos curarunt, disseminantes in vulgus, homines esse alienis prorsus à Regina animis, qui non diffiteantur hostium reipub. se partes sequuturos.

285 Atque exinde cepit consuetudo, quæ hodie etiam durat, vt presbyteros

Liberum
responsum.

Examini
iniustissi-
mi initiū.

omnes aliosq. Catholicos, quos prehendunt, curiosè percontentur, quid acturi sint, vel suasuri, si exercitus aliquis adesset, ad religionis Catholicæ restitutionē; quod adeo tritum & vulgare est, vt pueris etiam & mulieribus, qui per ætatem & sexum ad bellum sunt inepti, idē quoque proponatur, vt saltem si pugnare nequeant, quid cupere, aut expetere, vel p̄cibus etiam à Deo contendere velint, intelligatur, quò affectus iste p̄cenis etiā castigetur. Cuius iniquitatis illud profectò illustre exemplum est, quò præteritis mensibus sanctissimo cuidam seni fecerunt, cui nomen erat Nicolaus Hornerus, quem cū multo tempore carceribus detinuissent, quod subuculam quandam aut thoracem Sacerdoti fecisse diceretur (vestiariæ enim artis erat) neque tamen satis probationis adesset, vt inde morti sine nota adiudicari posset; cumq. tandem frigore, alijsq. carcerum incommodis tibiæ alteram sectione ferri

amisisset:

amiffet : isti nihilò manfuetiores homi-
nis calamitate facti, postulatis illis fanguini
narijs eū aggressi sunt, quid scilicet, face-
ret quamq. partē fequeretur, si externo-
rum principum exercitus adueniret, ad
religionem Catholicam suo loco repo-
nendam; cui cū ille respōderet, se iam
senem esse & infirmum, nec vllō modo
armis idoneum, statim Toplæus, qui
istiusmodi examinibus vt plurimū præest,
ad alia illa statim transuolat, quid cupe-
ret? quid peteret? quid oraret eiusmodi
tempore? cumq. eò vsque interrogatio-
nibus vrgerent, vt hominis tandem Ca-
tholici affectum saltem, & desiderium
exprimerent, pro religionis restitutione,
illi tanquam grandi detecto maieftatis
læsæ crimine, exultant planè, & trium-
phant, & paucissimis deindè diebus ser-
uum Dei ad patibulum suspendunt.

286 Atque hoc illud ingens crimen est,
quod Regina hoc Edicto suo Catholicis
obijcit, eoq. vno omnem suam crudeli-

Res mire
calamito-
sa.

Magna fe-
ritas & cru-
delitas.

tatem defendendam existimat, quòd nō-
nulli eorum interrogationibus istis pressi
& exagitati, fateantur tandèm, si Pontifi-
cis iussu de religione restituēda bello de-
certaretur, se conscientia salua facere nō
posse, quin partibus Catholicis adhære-
rent; qua tamen in re nescio sanè, an im-
probitatis maior, quàm impudentiæ hæ-
reticorum, sit ostentatio; quis enim vn-
quam princeps tam barbarus, aut ty-
rannus extitit, vt istiusmodi à subditis per
quæstiones extorqueret? certè Turca-
rum Imperator, si hæc à Græcis alijsq.
Christianis sibi subiectis exquireret, quid
tandèm respondere possent, cum quid-
quid dixerint, vel contrà principem, vel
contrà Deum futurum sit, & consequen-
ter vel corporis, vel animæ exitium ne-
cessario sit allaturum? quod cùm Turca
intelligat, tam inhumanus aut ferus non
est, vt illud quæstionibus persequendum
iudicet, aut de rebus futuris interrogatio-
nes instituat sanguinarias.

Et vt

287 Et vt aliquid etiam de Christianis principibus dicamus. Si potentissimus aliquis Catholicorum Princeps, qui merito suo subditis est charissimus, viros sibi intimos, & dilectissimos percontaretur, quid tandem essent facturi, si ipse à fide Catholica deficiens, bellum pro secta Lutherana, aut Calviniana tuenda, contra Pontificem Romanū, ceterosq. principes Catholicos susciperet; quid respondere possent amantissimi, fidissimiq. subditi, nisi quod hodie in Anglia Catholici faciunt, vt vel reuerentiæ causa respon- sionem declinent, affirmantes spem habere numquam istiusmodi tempora se vi- furos, vel si amplius vrgeantur, dicāt se fa- cturos tunc quod Deus inspirauerit, vel si vterius adhuc premantur, se rogaturos pro victoria iustioris partis, vel si ne hoc quidem sufficiat, sequuturos se tandem in illo casu boni viri conscientia dicta- men. an quicquam iustius, humilius, aut obseruantius à Christianis subditis

Exemplum
de principe
Catholico.

responderi potest?
 288 Sed videamus iam exemplum in partem contrariam, ex ipsa nimirum Anglia desumptum. Ponamus Reginam factiones omnes, & sectas nouorum suorum Euangelicorum conuocare, id est, tam protestantes quam puritanos, qui reliquis omnibus sunt potentiores; cogitemus eam dicere, se velle iterum Catholicam fieri, & illam religionem Regno suo restituere, quam in eo reperit, quam iuramento præstito complexa est, quam ab initio conuersionis ad Henrici vsque octauæ tempora Regnum illud retinuerat, se animaduertisse, maiores suos summa gloria vixisse, pijsimeq. in huius religionis obseruantia mortuos esse, se similem illis esse velle, festamq. tandem tantis se esse iactationibus, tantis nouorum dogmatũ, sectarumq. digladiationibus, tantis subditorum inter se collisionibus, tot reipub. suæ periculis, tot Christianorum hominum, ac subditorum (qui alio-

Exemplum
 de protesta-
 tibus.

quin perutiles sibi esse possent) mactationibus, quorum nihil certè fuisset necessarium, si in antiqua religionis professione permanisset. Itaque se certo statuisse eò velle redire, vnde est egressa; quod quia sine tumultu fortasse aliquo fieri nõ poterit, se velle scire, quid facturi sint tùm Protestantes, tùm Puritani, quamq. partem sequuturi, idest, suam ne, quæ pro Catholicis stabit, aut eorum fortasse, qui ex Gallia, Belgioq. aduenire poterunt ad partis sibi contrariæ defensionem?

289 Si hoc, inquam, Regina à puritanis suis, & protestantibus percontaretur, aliã longè respondendi libertatem, ac ferociã experiretur, quàm apud Catholicos, qui ad omnem modestiam, mansuetudinem, & obseruantiam, quam salua conscientia præstare possunt, in respondendo se componunt. Cæteri verò ferrum inuicem, & flammam minitantur, si quis sectis suis vel verbo sit contrarius, vt ex ipsorum libris, quos indies ferè, & nuper copiosissi-

Hereticorum ferocia & magistratus contemptus.

mè alter in alterum atrociter edunt, manifestè cernitur : quorum illud Apostoli prædictum de hæreticis, videtur esse propriū, & peculiare, vt magistratum & dominationem spernant. Ineptissimè igitur, falsissimèq. hoc ipsum in Catholicos per hæreticos transfunditur, iniustissimèq. proditorum, & læsæ maiestatis calumnia Sacerdotibus Anglicanis, per Reginae Edictum affingitur.

290 Et quanquam his existimem satis esse responsum ad hoc primum sectionis huius quartæ caput, quod Catholicos de pertinacia & rebellionem in respondendo accusat; libet tamen in colophonem addere Lutheri quoddam consiliū ad amicos suos Lipsienses, de modo quo respondere eos volebat Domino suo ac Principi Georgio Saxoniae Lipsiaeq. duci, cum iuberet tantum, nomina eorum scripto referri, qui communionem Catholicam in ciuitate, ac vniuersitate Lipsiensi apertè vitabant. his enim ad eos ver-

bis perscripsit Lutherus.

291 Honorabilibus ac prouidis bonis
amicis meis Lipsiæ, quos Dux Georgius
hostis Euangelij proscribit, &c. Quo-
niam Dux Georgius nititur etiam secreta
conscientiæ explorare, dignus omnino
esset, vt deciperetur, veluti Satanæ Apo-
stolus, quacunque id ratione fieri queat;
non enim habet ius vllum tale quid po-
stulandi, & peccat in Deum & Spiritum
sanctum. Verum cum nos considerare
debeamus, non quid alij faciant homines
mali, siue homicidæ sint, siue raptores,
sed quid deceat nos pati, ac facere in hoc
sanè casu, optimum fuerit vt fortiter di-
catur huic homicidæ, ac raptori in faciè,
nolo facere, & si rapueris mihi propter
hoc vel corpus, vel substantiam meam, ei
rapuisti, cui exactè persoluas oportet;
vade igitur bone raptor, quod tu vis id
nolo ego, quod autem ego volo, id Deus
quoque propediem volet; oportet enim
diabolo crucem in faciem impingere, &

Epistola
Lutheri ad
Lipsienses.

non

non multum vel applaudere, vel blandiri,
 sic sciet cum quonam sibi res est. Datum
 Vuitenbergæ in magna sexta feria anni
 1533. Doctor Martinus Lutherus manu
 propria. Hæc ille Protestantium Pater
 ac Patriarcha Lutherus, de humilitate,
 qua subdiri principibus suis respondere
 debeant, atque his huic loco satisfactum
 esse existimo.

Secundum
 Sect. 4. ca-
 put.

Ficta nar-
 ratio Cæci-
 lij.

292 Reliqua sectionis pars etsi verbo-
 sior illa quidem, cum nihil tamen ha-
 beat, præter inanem quandam menda-
 ciorum multorum confictionem, nullo
 prorsus fundamento nitentem, sed ex so-
 lo Cæcilij capite progenitam, responsio-
 ne certè opus non habet. Dicit enim
 Alanum & Personium Pontifici Roma-
 no, Regiq. Hispaniarum recenter per-
 suasisse, vt iterum vires suas contrà An-
 gliam experiatur, idq. hoc proximè se-
 quenti anno; affirmat rem esse iam cer-
 tam & definitam, & per Sacerdotes, qui
 ex Hispania nuper in Angliam venerunt,

cæteris Catholicis & complicitibus suis denunciata, magnas ad hoc ipsum parari copias, multa nominum Anglicanorum millia Regi oblata, eorum scilicet, qui exercitum Regis cum appulerit, sequentur, Regis consiliarios de euentu dubitare, decretum tamen esse, si classis hæc contra Angliam non præualuerit, vtiliter posse contra Galliam, Belgium, aut Scotiam conuerti; hæc omnia ex quibusdam presbyteris comprehensis, qui ex Hispania venerunt, cognita esse.

293 Quæ vltima saltem clausula (si nihil aliud esset, quo cætera figmenta coarquerentur) euertit sanè vniuersam totius fabulæ narrationem . Nam omnibus pernotum est, cum hæc scriberentur, nullum eorum comprehensum fuisse, qui ex Hispania venerant . Deindè verò, etiamsi hoc fuisset, quis tamen rerum publicarum, aut politiæ peritus existimabit tot Regis Hispaniæ cogitationes abditas, & secretiora consilia, iuuenibus Anglica-

Euerfio totius narrationis.

nis, etiamsi Sacerdotes sint, communicata esse? an solus sibi Cecilius assumet prudentiam? an non satis iam experientia intellectum est, harum rerum nihil presbyteris, aut scholaribus communicari solere, cum in Patriam redeunt? an vllò vnquam quæstionum, aut tormentorum genere Cecilius hactenus, aut alius Angliæ carnifex indicium vllum istiusmodi rerum à Sacerdotibus exprefit? Quid igitur incassum hæc iterum ingerit homo perditum pudoris? nisi vt intelligatur, nihil pensi habere, quid effundat, modò inuidiose dicat, quamquam totidem verbis à nobis euertatur, quot ab ipso astruitur.

294 Totam igitur hanc Cecilianæ fraudis actionem intactam, penitus hoc loco reliquissim, nisi viris iam à me nominatis, noua quædam conuitia fecisset, quæ silentio à me prætermitti non debere videntur. De illustrissimo enim Cardinali Alano contumeliosè dicit Edictum, di-

gnitatis

gnitatis tantæ honorem, ob proditio-
nes ei collatum esse; id quod tanti viri
virtute, cuius merita non solum in patriâ,
sed in vniuersam etiâ rempub. Christia-
nam egregia existunt, indignissimum pla-
nè est. De Personio verò asserit (quod
magis tamen ridiculum, quàm inuidio-
sum est) id sibi assumere, vt Regis Catho-
lici Confessarius sit. Sed quis hoc con-
uitium, aut verum esse, aut probabile sibi
persuadeat, qui hominem, remque, &
locû cognoscat? Nam neque Personius
(quoad ego iudico) in aula Regis viuit,
neque si viueret, ad huius muneris grauif-
simi pondus, homo externus vllò modo
idoneus esse posset, cum præter cætera
multa huic officio necessaria, non medio-
crem etiam Hispanicarum rerum noti-
tiam, experientiamq. exposcat, & linguæ
quoque facilitatem non vulgarem requi-
rat: quid igitur Edictum tam absurda,
tam absona, tam improabilia effundit?
certè ni fallor, illud voluit acumen Regi-

De Cardi-
nali Alano
& Patre
Personio.

næ, vt irrisione quadam maiestati Regis religiosissimi illuderet, quòd pro more pijsimorum principum, confessariū habeat, & Catholicus appelletur. Eò enim pertinere videtur ironica verborum, tùm Confessarij, tùm Catholici, hoc loco vsurpatione, quam aliàs sanè studiosè vitauit.

295 De vtraque igitur vt aliquid dicā: primò quidem certum est, Catholici nomen sanctissimum esse, & vnà propè cùm ipso nomine Christiano natum. Apostoli enim in suo illud symbolo antiquissimè vsurparunt, & ad veram Christi Ecclesiam, non solum ab infidelium, & Iudæorum synagogis separandam, sed ab hæreticorum etiam cōgregatione distinguendam adhibuerunt: ita vt perfectius aliquid, & certius quodammodo, quàm ipsum nomen Christianum innuere videretur, cùm non quemcunque Christiani nominis professorem, sed Christianum bonum fidelem, & obedientem signifi-

cet.

De nomi-
ne Catho-
lico.

cet. Vnde & Sanctissimus, antiquissimusq. author Pacianus, Episcopus Barcinonensis, epistola integra hac de re, contra sui temporis hæreticos perscripta, sic ait. Christianus, inquit, mihi nomen est, Catholicus cognomen, illud me nuncupat, hoc ostendit, illo significor, hoc probor. Perinde ac si diceret, prænomen quidem viri pluribus hominibus conuenire solet, cognomen verò certius distinguit, atque ita Christiani appellationem hominem tantum designare, qui Christi militiam ac castra sequatur, Catholici verò id etiam adiungere, vt intra propriam quoque Domini familiam quis constituatur.

296 Hoc igitur gloriosum nomen, Hispaniarum Regibus ad summum honorem, & ob merita in Ecclesiam Christi præclarissima, à Sede Apostolica tributum est. Quo cum Rex Philippus, temporibus nostris, inter cæteros omnes progenitores suos nobilissimos, dignissimum

Pac. Episc.
ad Symp.
Nouat.

Rex Hispaniæ
Catholicus.

fanè se præbeat, singulari illo ardore, ac constantia, qua honorificentissimè, pijsimèq. inter cæteros Christianos principes, religionem Catholicam, contrà varias hæreticorum pestes, armis, autoritate, consilioq. tutatus est: quid ni meritò hac summa laude gloriaq. sua domusque suæ lætetur?

Inepta Regine vsurpationis Catholicæ nominis.

297 Et quâquam Regina Angliæ, quæ Regi hæc exprobrat, perridiculè fanè, ipsa sibi hanc quoque Catholicæ nominis appellationem coaptare studeat, ne tanto bono carere videatur, affirmans se religionem antiquissimam, & Apostolorum Catholicam tueri; audiat tamen sanctissimum Ecclesiæ doctorem Augustinum, fictionem hanc mimicam gravissimè refutantem, his verbis: Tenenda, inquit, est nobis Christiana religio, & eius Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, verum etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint ipsi quoque hæretici,

Aug lib. de
v. c. 7.

»
»
»
»
»
»

& schif-

& schismaticorum alumni, quando non
cùm suis, sed cùm extraneis loquuntur,
Catholicam, nihil aliud quàm Catho-
licam vocant. Non possunt enim intelli-
gi, nisi hoc eam nomine discernant, quo
ab vniuerso orbe nuncupatur. Et alio lo-
co, cùm vir prudentissimus nonnulla par-
ticulatim exposuisset, quæ ipsum inter
tot hæreses, in Ecclesiæ Catholicæ gre-
mio retinerent, hæc subiungit. Tenet me
postremò in Ecclesia, ipsum Catholicæ
nomen, quod non sine causa inter tam
multas hæreses sic ista Ecclesia sola obti-
nuit, vt cùm omnes hæretici se Catho-
licos dici velint, quærenti tamen peregrino
alicui, vbi ad Catholicam conuenia-
tur, nullus hæreticorum vel Basilicam
suam, vel domum audeat ostendere.

298 Hæc Augustinus, quibus ineptia-
rum planè, & impudentiæ conuincitur
illa hæreticorum in Anglia consuetudo,
qua initijs omnium concionum suarum,
puerilis omninò comœdiæ instar, sollem-

Ang. cont.
ep. Mani-
cha cap. 4.

Concionato-
rù in An-
glia cõsue-
tudo.

ni, copiosa, & elaborata precatone, pro Regina postulant, tanquam vnus veræ, antiquissimæ, apostolicæ, & Catholicæ fidei defensore, cùm ne ipsi quidem sæpe qui verba hæc pro more proferunt, veram ei fidem, ac religionem sermone reliquo, & libellis à se conscriptis tribuant, quod à sectis suis dissentiat; nec quisquã nisi vel infania, vel ioco Catholicam ei concedere potest, si Augustini verbis proximè à me prolatis credimus.

Titulus defensoris fidei.

299 Hoc igitur perridiculum, sed istud tamen multò magis, quod nomen illud, seu honoris titulum, defensoris nimirum fidei, memoria nostra à Leone decimo Pontifice Romano, ob Romanam fidem contrà Lutherum defensam, Henrico octauo assignatum, Elizabetha quoque retinere ac vsurpare volet, dùm Lutheri religionem, quam Henricus pater impugnabat, ipsa propugnet, fidemq. Romanam, quam ille tunc temporis defendebat, ista planè demoliatur, & qui-

buscun-

buscunque potest modis extinguere nitatur. Sed bene habet; illa enim tam est Catholica, quàm est Romanæ religionis defensor, & quàm malè defendit, tam falsò est Catholica.

300 De alio item, in quo ludunt Elizabetha & Cecilius, de Regis Confessario; quid dicam illusoribus, quos Apostoli nobis futuros prædixerunt, nisi quòd veniet tempus, cum vtrique hoc cæleste beneficium Sacerdotalis functionis, hominibus ad salutem animarum datum, gemitibus postulabunt, & non accipient, quia dum frui poterant, contempserunt: triginta saltem & quatuor annorum (si non amplius) restat vobis, miserissimi, peccatorum cumulus discutiendus, diuino iudicio districtissimo reseruatus, & vereor ne vobis dicantur verissimè illa tremenda Apostoli verba: Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra in die occisionis; adduxistis, & occidistis iustum, & non restitit vobis. Ne-

De Regum
Confessarijs.

2. Pet. 3.
Iud.

Iacob. 5.

que

que vniuerso tamen hoc tempore, ad salutare pænitiæ, ac confessionis Sacramentum, pro Christianorum more Christi, præcepto ad onus leuandum recurristis, sed vt alius ait Apostolus. Secundum duritiam & impænitens cor vestrū, thesaurizastis vobis iram, in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.

Rom. 2.

» dum duritiam & impænitens cor vestrū,
 » thesaurizastis vobis iram, in die iræ & re-
 » uelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vni-
 » cuique secundum opera eius.

Confessio
quam nec-
cessaria.

301 Si respondetis (quod respondebitis) vos Deo soli rationem istam reddere; audite medicum vobis longè prudentiorem. Agite pænitentiam (inquit Diuus Augustinus) qualis agitur in Ecclesia, nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, nouit Deus, qui mihi ignoscit. ergo sine causa dictum est, quæ solueritis in terra, soluta erunt in cælo? ergo sine causa sunt clauæ datæ Ecclesiæ Dei? frustra mus Euangelium Dei, frustra mus verba Christi,

Matt. 18.

Iean. 10.

» sine causa dictum est, quæ solueritis in
 » terra, soluta erunt in cælo? ergo sine cau-
 » sa sunt clauæ datæ Ecclesiæ Dei? frustra
 » mus Euangelium Dei, frustra mus verba
 » Christi,

Lib. 2. de vi
s. infirm.,
cap. 4.

Et iterum alio loco. Sunt (inquit) qui sufficere sibi ad salutem autumant, si soli

Deo

Deo, cui nihil occultum est, sua confiteantur crimina; nolunt enim, aut erubescunt, aut dedignantur se ostendere Sacerdotibus. Sed nolo ut ipsa decipiaris opinione, quatenus confundaris cōfiteri coram Domini Vicario, vel tabescens præ rubore, vel ceruicosus præ indignatione. nam ipsius similiter subeundum est iudicium, quem Dominus sibi non dedignatur Vicarium.

302 Demum iudicij tribunal constituit Dominus in terris, illis verbis. Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. & de hoc iudicio intelligit Augustinus verba illa Apocalypsis. Vidi sedes, & sedentes super eas, & iudicium datum est illis, id est Sacerdotibus, inquit præstantissimus Ecclesiæ præsul, & doctor. Huius autem iudicij tantam voluit esse Dominus potestatem, ac vim, ut cælestis iudicij sententiam ab ista pendere omninò iusserit. Qui cla-

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

Iudicij tribunal in terra.

,,

,,

,,

Aug lib. 20
ciu. cap. 9.
Apo. 20.

,,

,,

Hier. ep. 1.
ad Heliad.

ues regni cælorum habentes (inquit S.

»

Hieronymus de Sacerdotibus) quodam-

»

modo ante iudicij diem iudicant. Et co-

Chryf. hom.
5. de verbis
Esa.

»

piosius S. Chrystomus: Sacerdoti thro-

»

nus, inquit, in cælis collocatus est, & de

»

cælestibus negotijs pronuntiandi habet

»

authoritatem, quis hæc dicit? ipse cælo-

»

rum Rex: quæcunque ligaueritis super

»

terram, erunt ligata & in cælis; quid cum

»

hoc honore conferri potest? à terra iudi-

»

candi authoritatem sumit cælum: nam

»

iudex sedet in terra, Dominus sequitur

»

seruum, & quicquid hic in inferioribus

»

iudicarit, hoc ille in supernis compro-

»

bat.

Vnde prin
cipibus Cō
fessarij con
suetudo.

303 His authoritatibus, Cecili, tam cla-
ris; hoc grauissimo Ecclesiæ testimonio;
hoc antiquissimorum Patrum ac Docto-
rum sensu; hac Dominici præcepti tam
evidenti necessitate; hac dulcissimi bene-
ficij, remissionis nimirum peccatorū spe,
& tremendi Dei iudicij euitandi deside-
rio, Principes omnes, Reges, Monarchæ,

Imperatores, Pontificesq. Christiani (qui alias se nunquam ad rem per se tam grauem, & naturæ nostræ repugnantem submisissent) vnanimi consensu, nemine repugnante, nemine dempto, ab initio vsque religionis Christianæ (& ardentius fortasse, quam reliqui Anglicani Reges) humiliter se huic Christi in terris tribunali submiserunt, feceruntq. id quod hodie Rex Philippus, cæteri q. Principes Catholici, sanctissimè prudentissimèq. eorum exemplo, rationibusq. faciunt; vt quisque suum Confessarium habeat, virum prudentem, doctum, pium, grauem, legitimaq. Ecclesiæ autoritate munitū, cuius non tantum potestate cælesti in dimittendis peccatis, sed scientia etiam in discernendis, prudentia in curandis, hortationibus ad eadem euitanda, & sanctis consilijs ad omnem vitam dirigendam vtantur.

304 Sola Elizabetha est, inter omnes Reges, Regina sq. Britannicas, quæ vnquā

Elizabethæ calamitas spiritus

Christi fidem sunt amplexæ (nam Edo-
 uardus frater, cum puer extinctus sit, hæ-
 reticorumq. imperio subesset, non est
 mirum, si Sacramenti huius beneficio ca-
 ruit, quo Henricus tamen Pater, licet in
 alijs quibusdam licentiosior, obseruan-
 tissimè semper vsus esse cognoscitur) so-
 la, inquam, Elizabetha ab initio conuer-
 sionis Britannicæ insulæ princeps est, sola
 dico, sine exemplo, quæ, vt sanctissimi Au-
 gustini verbis vtar, vel tabescens præ ru-
 bore, vel ceruicosa præ indignatione, re-
 nuuit coram Domini Vicario peccata sua
 confiteri, & iudicium eius subire, qui Do-
 mini præcepto tribunal habet in terris, à
 quo contempto, neque ad illud quod in
 cælis est, appellari potest; atque illud cõ-
 silio maximè tuo, Cecili, homo perditæ,
 & aliorum perditor (vt non dicam ani-
 marum quoque proditor) qui præstigijs
 tuis effecisti, vt Princeps Christiana, Chri-
 stianè Catholicèq. instituta, in tantam
 sui obliuionem, suiq. finis, & iudicij Dèi

adaxil
 unaleo gñ
 suiniflanc
 .ii

Christi

g s s A

extremi

extremi contemptum veniret, vt totos
triginta & quatuor annos iuuentutis, &
florentis ætatis suæ, sine vilo Sacramenti
huius beneficio, sine vilo cōscientiæ scrupulo,
remorsu, aut remedio, peccata peccatis,
& delicta delictis accumulās (quod in
istiusmodi vitæ licentia ac potentia necesse
est accidisse) transfegerit. Quæ si tu
tandem vel pro illa luere, vel leuare, vel
aliquo modo in Principis excusationem
aut leuamen extenuare, aut expiare posses,
esset profecto tolerabilius ferendum.
Sed cum tu pondere tuo pressus miser,
grauiore longè habeas incumbentem
senectuti tuæ flagitiorum priorum
farcinam (quæ te, nisi potentis Dei misericordia
præueniat, in infernum vsque demersura est)
quàm habuerunt vel Epulo ille diues, &
delicatus Euangelij, vel Herodes, aut Antiochus,
perculsi ab Angelo: quid solatij in illo die,
quid leuaminis deceptæ per te Reginæ
afferre poteris? clara certè est sententia Domini; heu,

Cecilij im
pietas.

Luc. 6.
Mat. 4
2 Mach. 6.

nimum

Exsch. 3.

nimum clara ac seuera, de anima pereunte per alienam culpam: ipsa, inquit, in peccato suo morietur, sanguinem verò eius de manu tua requiram.

305 Hoc cum viri omnes Catholici & pij rectè intelligant, summoperèq. doleant, & in illis etiam Personis, vel præ illis fortasse, ob amorem Patriæ Principisque, quem natura insitum difficulter quis deposuerit, certè, si ego hominis mentem sensumq. rectè auguror, longè mallet Reginæ, quàm Regis Philippi Confessarius fieri, idq. tam nullo præmio & honore (qui tamen Confessarijs apud Principes Catholicos non solet esse exiguus) vt vitæ etiam suæ dispendio, charitatis illud officium libentissimè esset præstaturus. Quod & de Illustrissimo quoque Cardinali Alano ausim affirmare, cuius ingentem ergà Patriam & ipsam etiã Elizabethã amorem iam diu cognoui, & hæc ipsa verba in prima eius Apologia, de re non dissimili memini me le-

gisse,

gisse, cum Dei testimonio officium suum
in Patriam, obseruantiamq. in Elizabe-
tham testatam facit; sic enim loquitur.

Nec te præterit, clementissime Deus,
quàm frequenter, instanterque, maie-
statem tuam precati sumus, vt cor Prin-
cipis nostræ ad mitius nobiscum agen-
dum, & ad reditum in Patriam aliquan-
do concedendum, si gloriæ tuæ conue-
nire videretur, quacunque id tandem cõ-
ditione vitæ statusq. nostri esset, inclina-
re dignareris; vt tibi vel in summa pau-
pertate angustijisque, vel in vitæ præteri-
tæ peragenda pænitentia, aliquam saltem
nostrorũ ciuium afflictissimis animis ope-
ram solatiumq. impendamus, omnibus
interim honorum, commodorum, digni-
tatumq. cogitationibus depositis, quæ
libentissimè eis, à quibus modo occupan-
tur, derelinquamus. hæc ille.

306 Ex quibus horum hominũ ad om-
nem pacem, ac reipub. tranquillitatem
propensionem cernimus, ad omnem etiã

*Apol. 1. ad
Edi. H. 15.
Iul. 1580.
cap. 1.*

*Alani &
Personij
moderatio.*

obseruantiam Reginae debitam, quos toties Cecilius seditiosos, proditores, ac perduelles appellat. Quod ex eo etiam vel maxime, opinor, ostenderunt, quod media omnia, quae ad hanc pacem & moderationem idonea esse possent, diligentissime semper, tum scriptis, tum etiam factis persequuti sunt. Nullis unquam seditionis, aut rebellionis, quanquam iniustissime oppressi, auctores fuerunt; sed omnis potius obedientiae suasores, quae salua conscientia, & sine Dei iniuria, à Christianis populis magistratui civili praestari potest. Nonnullis etiam seditionis, placationisq. causa fuerunt, qui vehementius exulcerati, & in desperationem usque iniurijs acti, asperrima consilia de se, causaq. vindicandis agitabant; atque hoc adeo mihi certè, ac definitè constat, vt truculentiores longè tragœdias habituros nos fuisse in Anglia sciam, nisi istorum hominum moderatio intercessisset. Quae certè rebus omnibus tanta

semper

semper exitit, vt ipsis etiam aduersarijs, ac persecutoribus, idest, hæreticis Anglicanis, per exteras aliquando Catholicorum Principum terras, vbi illis incommodare potuissent, peragrantibus, non solum non nocuerint vnquam, sed omnia potius semper humanitatis ac charitatis officia præstanda eis curauerint, neminem læserint, neminem molestaerint. quod cum exemplis plurimis, si opus esset, & rei causæ expediret, demonstrari à me posset, consultò tamen omittenda duxi.

307 Vnum illud prætermittere nolo, de ipsius Cecilij Nepote, qui vniuersæ suæ familiæ hæres est futurus (si tamen bonis tam male partis contra vetus adagium hæres tertius gauisurus sit) ille ipse inquã, cui nunc Arbellæ matrimonium pactum esse dicitur, cum ante sexennium ferè clam se Romam contulisset, idq. vel suo fortè videndi ac perlustrandi res nouas studio (vt solent non rarò adolescentes)

Cecilij nepos per Alanū & Perfonium liberatus.

vel aui potius veteratorio consilio, ad explorandum & Catholicorum rebus se insinuandum; re tamen ad Alanum, Personiumq. delata, qui eo ipso tempore ad Urbem peruenerant; non tantum iuueni non nocuerunt, aut comprehendendum curarunt (quod facile potuissent) sed omnem potius ei humanitatem exhibuerunt, re etiam cum Summo Pontifice communicata, qui ipsis petentibus omnem adolescenti redeundi ad suos libertatem securitatemq. praestandam iussit. Cuius rei & ipse adolescens testis est, & auus subdolos bene quoque conscius, eoq. sane beneficio, humanitatisq. exemplo, si quicquam generosi in se animi haberet, non parum moueretur ad aliquam saltem Catholicis viris moderationem domi exhibendam, nec vnquam acerbiter tam virulentam in Alanum, Personiumque, qui tantopere sibi profuissent, vbique effunderet. Sed aliorum esto arbitrium, quid hac de re iudicandum sit,

nunc ad postremam Edicti sectionem, quæ totius negotij conclusionem continet, accedamus.

SECTIONO V.

Edicti verba.

QUapropter cum Regis Hispania intentiones ita nobis patefactæ sint, ut amplius de eisdem dubitare non liceat, quanquam minime profecto dubitemus, quin Deus causarum omnium iustarum defensor, easdem planè irritas facturus sit (quemadmodum semper fecisse cernitur) tamen officij quoque nostri est, qui supremam sub potentissima eius manu gubernationem accepimus, media omnia adhibere, quæ ipse nobis donavit, & per ea concurrere, cum diuino ipsius favore, per auxilium fidelium nostrorum subditorum, tum ad vires nostras augendas omni illorum potentia,

Conclusio
narrationū
præmissa-
rum.

tum ad leges contra seduciosos exequendas, aliasq. politicas ordinationes adhibendas, quibus prodiciones ista impediri possint.

Doctrina &
exemplum
Ecclesiasti-
corum.

Itaque primo loco & ante omnia, hoc postulamus ab Ecclesiasticis nostris, ut omnis diligentia adhibeatur piorum Ecclesia ministrorum, ut tum doctrina, tum vita etiam exemplo retineant constanter populum in professione Evangelij, & in officio tum erga Deum, tum etiam erga nos, eoque magis, quod videant paucos seditiosorum ac proditorum duces continenter in eo occupari, ut per Seminaria abducant simpliciorum & ignorantium multitudinem ad fascinationes & incantationes suas.

Reginæ co-
piæ.

Secundo, quantum pertinet ad copias nostras tam mari quam terra parandas, ad discutiendos vires istos inflatos, qui ex Hispania nobis intendantur, confidimus per illum ordinem, quem his iam de rebus præscripsimus, fore nos potentiores quam unquam ante, ad hostibus resistendum. Ad quod tamen omnino requirimus, ut subditi nostri, tum mani-

bus,

bus, iùm crumenis etiã & consilijs suis nos adiuent, & omnes oratione instanti apud Deum agant, vt nobis adsit in hac defensione tam naturæ debita, tam honorifica, necessaria, & vili, cùm sit tantummodo pro tuenda natia Patria, pro conseruandis vxoribus, pro familijs, pro liberis, pro honoribus, pro bonis, pro libertate & posteris, contrà exteros crudeles, & rapaces, contrà desperatissimos Patria depopulatores, ac proditores monstrosos.

Tertiò, vt remedia etiã matura, & opportuna adhibeãtur, contrà secretas & fraudulentas machinationes Seminariorum, Iesuitarum, aliorumq. proditorum (sine quibus videtur quod Rex Hispaniæ nihil saltem hoc tempore attentaret) quiq. falsa quadam sanctitatis specie, in animos subditorum nostrorum se insinuant, vt conscientias eorum peruertant, & ad prodiciones paulatim disponant, omnino nobis constitutum est Commissarios statim ad omnes Regni nostri Comitatus, prouinciasq. cùm mandatis amplissimis di-

Remedia
contra Se-
minaria.

Commissa-
rij.

rigere,

rigere, & ad omnes ciuitates, oppida, locaq. mariima earundem, qui summa diligentia, modisq. omnibus legitimis inquirant de personis omnibus suspectis, quæ vel persuadeant, vel persuaderi sibi permittant, obedientiam vllam cuiuscunque generis sit, Papæ vel Regi Hispania præbendam esse.

Inquisitio-
nis forma.

Et quia multi ex istis Seminarijs cognoscuntur e mentito habitu in regnum nostrum ingredi, & tanquam alterius longe generis homines in ipsas se vniuersitates, & aulas etiam Principum, familiasq. nobilium virorum, fœminarumq. (quò tutius lateant) callidissimè ingerere, ideo mandamus, seuerissimeq. præcipimus omnibus & singulis cuiuscunque generis, status, sexus, conditionis, dignitatis personis, immò cunctis etiam Palatij nostri officialibus, ministris, & magistratibus, & cuiuscunque familia dominis, aut communitatis alicuius Rectoribus, vt statim ineant exactissimam rationem earum omnium personarum, quæ his saltem quatuordecim mensibus proximè elapsis, domos suas

frequen-

frequentauerint, aut in eisdem habitauerint, versati fuerint, dormierint, aut comederint, vel in presentia quicquam horum faciunt, aut in posterum factura sunt, nempe, cuius nominis, conditionis, & qualitatis istiusmodi personæ sint, in qua Anglia parte nata, vbi antea conuersata, per integrum saltem anni spacium, antequam in domum suam venissent, quomodo & vnde se sustentent, quid faciant, quanam loca soleant frequentare, quibuscum versari, & si temporibus debitis & per leges nostras præscriptis Ecclesiis adeant, ad diuina officia debite audienda, &c.

Uniuersa autem hac examina cum libris particulatum referri præcipimus, hosq. libros apud vnumquemque patrem familias diligenter prr modum registri aut calendarij asseruari volumus, ex quibus Commissarij nostri, quando eis videbitur expedire, tum personarum, quæ in suspicionem venient, conditiones, tum patrum etiam familias diligenciam fidemq. inde perspiciant.

Examen te
gistrandû.

Qui com-
prehenden-
di.

In fautores
& celato-
res.

Crudele
Reginæ
proposi-
tum.

Si quis autem minus libenter ad hæc examina respondere perspectus fuerit, aut in responsis dubius apparuerit, huiusmodi statim comprehendi volumus, & ad aliquem ex Commissarijs qui ei loco vicinior fuerit cum custodia transmitti, quod idem etiam fieri præcipimus de patribus familias, domorumq. rectoribus, qui in examine hoc faciendo negligentes se aut remissos præbuerint, ut à Commissarijs castigentur, pro qualitate delicti. Si vero aliquis deprehensus fuerit, qui personas istiusmodi suspectas fouerit, aut infra spacium viginii dierum post huius Edicti in prouincijs publicationem, easdem Commissarijs non detexerit, hunc castigari volumus eadem pœna, qua proditorum ac perduellium complices, fautores, & coadiutores castigari solent, in quo firmiter omnino & determinate statuimus, nullum prorsus promittere fauorem, aut mitigationem ob cuiuscunque personæ respectum, cuiusuis fuerit dignitatis aut conditionis, immò nec vllam penitus excusationem negligentiae, aut omis-

sionis

tionis admittere, eorum qui proditores istos non detexerint, aut examen iam dictum studio è non fecerint, de personis omnibus quæ in suspicionem vlllo modo vocari possunt, cum hoc nullo modo contrarium sit, sed consonum omnino antiquissimis regni nostri legibus, optimisq; eiusdem consuetudinibus, pro seruanda subditorum obedientia nobis ac corona nostra debita.

Datum in Palatio nostro Richmondia die 18. Octobris 1591. Regni vero nostri 33.

R E S P O N S I O.

P Eruenimus tandem, studiose Lector, Deo bene iuuantem, ad totius Edicti conclusionem; quam vt ex præmissis falsissimis, & nulla prorsus veritate & fundamento nitentibus illatam vidisti; ita non miraberis, si præmissarum iniquitati respondeat etiam conclusionis acerbitas. quicquid enim odium, quicquid liuor, quicquid iracundia, quicquid inui-

dia, quicquid ambitio, & astutia, quicquid denique vno verbo hæresis concipere potuit, aut impudentia proferre, de Rege Hispaniarum Catholico, de Summo Pontifice, de Seminarijs, de Sacerdotibus, de Societatis Iesu Patribus, de Cardinali Alano, de Personio, de Martyribus, de Catholicis omnibus, pijsq. viris nationis Anglicanæ; id omne perspexisti positum, effusumq. in præmissis, sine vllorubore, sine vlla verecundia; id etiam opinor confutatum vidisti, sine vlla difficultate, sine vlla dubitatione; reliquum est vt videas, quid ad hanc quoque Edicti illationem tam atrocem ac capitalem respondeamus.

Reginæ
mentus.

309 Ac primò quidem cùm Regina tam asseueranter, ac vociferanter inclamet, Hispaniæ Regis intentionem de Anglia hoc ipso anno inuadenda, tam manifestè sibi patere, vt amplius ea de re dubitare non liceat, credo vel ipsos etiam pueros, tam inanem timoris significationem &

trepidationem irrisuros, cum videant nullas prope hactenus Regis copias parari, & quas habet, eas bello Gallico, Belgicoq. tam necessario esse occupatas, ut de Anglia ne cogitare quidem in presentia Regis animus videatur. Itaque tota ista decertatio, ac preliatio, quam Edictum depingit, in aere plane est. Regina enim fingit sibi hostem, fingit exercitum, fingit classem, fingit prodiones, seditiones, coitiones, confederationes; designat locum tempusque, & ipsas quoque inimicorum tum spes, tum etiam cogitationes (quod meticulosi facere solent) sibi proponit, & contra has umbras tam ferociter depugnat, & saevè tumultuatur, perinde ac si re ipsa aliquid esset, & triplici omnino armorum genere, contra hoc certamen à se confictum videri vult praemunita.

310 Et primum quidem ad speciem caeleste est & pium, quo magnificè de Deo Edictum loquitur, & opem ab illo studio-

Hereticorum fucus.

Matth. 7.

sè implorandam feuerè præcipit ; qui
 fucus, & deuotionis simulatio, si Tertul-
 liano, Augustino, Vincentio Lirinensi,
 alijsq. patribus prudentissimis, sanctissi-
 misque, & in hæreticorum rebus exerci-
 tatissimis credimus, cùm ab istiusmodi
 hominibus Ecclesiæ Catholicæ aduersa-
 rijs vsurpantur ; vestimenta ouium intel-
 ligenda sunt, quibus, vt prædixit Domi-
 nus, lupi se contegunt ad capitalius deci-
 piendum. Nihil enim frequentius in se-
 ctariorum omnium ore, tùm antiquorù,
 tùm nostri etiã temporis esse solet, quàm
 Dei nomen, vt eo ipso Dei maiestatem,
 ac cultum, religionemq. impugnent.
 Nam nisi Dei nomen, numenq. præfe-
 ferrent, nullam prorsus in Dei negotijs,
 quibus perturbandis ac miscendis inui-
 gilant, apud Dei seruos fidem inueni-
 rent.

311 Et notandum profectò est vel ma-
 xime, hãc vestem ouilem orationis & de-
 uotionis, quam hoc loco induit Elizabe-

tha,

thā, eiusmodi planè esse, ita vt ab omnibus facile internosci possit nō esse ipsius; solo enim verbo consistit hæc Deum inuocandi prætenfa deuotio. Nam neque Elizabetha, neque alius ferè quispiam eorum, qui religionem eius sequuntur, præsertim qui in Palatio viuūt, operamq. & consilium ad hæc nequissima contrà Catholicos præstant, orationis exercitiū pili faciunt, neque vnquam ferè de eo loquuntur, nisi forte, vt hoc loco, ad ostentationem. Ita vt verè vestimentum esse nostrum orationis vsus appareat, & ab istis ad fucum & fraudem tantummodò assumptum. Et certè qui in aula Anglicana diutissimè vixerunt, omninò affirmant, vix vnquam se Reginam seriò orantem vidisse, quanquam frequenter sacellum suum diebus festiuis magno quidem ornatu, & pompa adeat. Sed hoc ad splendorem, & authoritatem fit, tempus verò colloquijs, immò iocis, etiam & risu vt plurimum teritur, neque facile vel

Orationis
cōtempus
apud hære-
ticos.

Comitis Le
cestr. irre-
ligiositas.

genuflexio alicuius, vel pectoris tustio, vel labiorum motio, vel alterius cuiuscunque siue exterioris, siue interioris reuerentiæ signum cernitur.

312 De Comite verò Lecestrensi, qui magnus Euangelicorum Mœcenas, Catholicorum verò hostis extitit, mihi ipsi aliquando in Italia factus est vir quidam nobilis, sed religione minime catholicus, se multis annis eidem Comiti intimè in cubiculo inseruiisse, neque vnquam tamen hominem orantem perspexisse, vel vnâ tantum orationem dominicam recitantem. Quod & de alijs quoque plurimis religionis Anglicanæ proceribus, & magnatibus (præsertim verò Palatinis) certissimè constat. Immo & in reliquum etiam irreligionis istius populum adeo res hæc manauit, vt suspectum planè habeant, si aliquem orationi deditum animaduertant. Nec diu est (vt nobis retulit, qui rei interfuit) quod hæretici quidam carcerem de repente in-

gressi,

gressi, cum sacerdotem forte, qui captivus detinebatur, genibus flexis orantem inuenissent, magna irrisione exclamantes percontati sunt, an Magus fortasse esset, & an illis exorcismis daemones adiuraret.

313 Omnibus prætereà pernotum est, quod etiam si in examine de Catholicis, quod hac Edicti sectione præscribitur, tanquam præcipuum quid interrogationibus, quæ fieri iubentur, ponatur, ut à personis omnibus suspectis petatur, si temporibus debitis & per leges præscriptis Ecclesias adeant, ad diuina officia debite audienda: hoc tamen non nisi ad Catholicos detegendos & illaqueandos pertinet, qui conscientia causa ab hæreticorum Ecclesijs abstinent, cum cætero quin infinita reliquorum multitudo sit, per vniuersam Angliam obuia, tum aulicorum, tum magnatum & nobilium, tum inferioris etiam plebis, qui vel ob

Religionis
negotium
nō agi apud
hæreticos
Angliae.

gentiam

gentiam & incogitantiam, vel ob religionis omnis cultusq. Dei contemptum, vix ſemel in anno, vel ne ſemel quidem annis pluribus Eccleſias adeunt. Quibus tamen propterea nulla moleſtia exhibetur, eò quòd vel proteſtantes eſſe cognoſcàtur, vel ſaltem eiufmodi vitæ & conuerſationis, vt nullo penitus conſcientiæ ſcrupulo prohibeantur, quo minus adeant, cum eis nominatim præceptum fuerit, aut commodum alioquin videatur. Quo euidentiffimè demonſtratur, non religionis negotium ab hæreticis agi in Anglia, ſed ſtatus tantùm politici, & commodorum temporalium, quod verbis etiam apertis magiſtratus ipſe non raro fatetur, cum ſæpe Catholicis (ſi quos amicos habet) ſuadere ſoleat, vt Eccleſias ſuas adeant, etiam repugnante conſcientia, & animo diſſentiente. Se enim non petere vt orèt, aut præces vllas cum ipſis miſceant, immodò oderint, auerſentur, & deteſtentur animis quantum volent, quicquid ibi geri-

tur; orent etiam apud se, quod libuerit; tātum id se postulare, vt corpore adsint, ad externam quandam obedientiæ ostensionem, hocq. sufficere si rarissime quoque quolibet anno præstetur.

314 Atque hinc etiam cernitur, quam fucatum & inane sit hoc ouinū indumentum quod Regina hoc loco induit, de orationis studio, & Deum inuocandi feruore. Nam de cæteris quidem antiquis Principibus hæresi infectis, & Catholicorum persecutoribus tradunt plerunque Scriptores Ecclesiastici, eos nonnulla bona, malis licet permixta præstitisse, quorū obtentu, tamquam vestitu quodam se velabant. Ita enim Victor Vticensis de Genferico & Hunnerico Arrianis regibus scribit, quædam illos Catholicis permisisse, vt Missas (verbi gratia) extra fores Vandalorū, Ecclesias etiam aliquādo liberas, ipsos quoque deuotè memorias martyrum frequētare solere, & alia istiusmodi præstare. Sed omnia hæc ouinū fuisse

Lib. de persecut. Vandal.

vestimenta tamen dicit, à lupis rapacibus ad dolum assumpta.

315 Sanctissimus etiam doctissimusq. Hilarius, præclare ista contra Constantium Imperatorem Arriana labe contaminatum, edisserit. Post verba enim Christi recitata. Attēdite vobis ab eis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, ab intus autem sunt lupi. rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. hæc infert: Ex gestorum fructu vestimentorum species arguitur. Vestem ouis tuam (lupe rapax) cernimus. Auro reipublicæ sanctum Dei honoras, & vel detracta templis, vel publicata edictis, vel exacta pœnis, Deo ingeris, osculo Sacerdotes excipis, quo etiã Christus est proditus. Caput benedictioni submittis, vt fidem calces. Conuiuio dignaris, ex quo Iudas ad proditorem egressus est. Censum capitis remittis, quem Christus ne scandalo esset, exoluit. Vectigalia, Cæsar, donas, vt ad negationem Christianos inuites. Quæ tua sunt

Hil. lib. contra
Const.
Imp.

Const. simu
lata bona.

315
315

relaxas, vt quæ Dei sunt, amittantur. hæc
tua falsa ouis indumenta sunt. At nunc
fructus operum tuorum, lupe rapax,
audi.

316 Hæc D. Hilarius. larga deinde ora
tione persequens, quæ Constantius con
trâ Catholicos, & præcipuè contrâ Epi
scopos Athanasium, Paulinum, & alios
fecerat. Mutati, inquit, à te præfecti,
electi duces, corrupti populi, commotæ
legiones, ne ab Athanasio Christus præ
dicaretur. Arma tua contulisti contrâ fi
dem occidentis, & exercitus tuos con
uertisti contrâ oues Christi. Paulinum
beatæ passionis virum blandimento sol
licitatum relegasti, & Ecclesiam sanctam
Treurorum tali Sacerdote spoliasti, edi
catis fidem terruisti, Mediolanensem pijs
simam plebem furore terroris tui turba
sti, tribuni tui adierunt sancta sanctorû,
& viam sibi per populû crudelitate pan
dentes, protraxerunt de altario Sacerdo
tes. Leuius te putas, sceleste, Iudæorum

Constantij
lupina ope
ra.

„ impietate peccasse? Vertisti deinde vsque
 „ ad Romam bellum tuum; eripuisti illinc
 „ Episcopum. ò te miserum. quos tu dein-
 „ de in Ecclesiam Tolosanam exercuisti fu-
 „ rores? clerici fustibus cæsi, Diaconi plum-
 „ bo elisi, & in ipsum (vt sanctissimi mecum
 „ intelligunt) in ipsum, inquam, Christum
 „ manus missæ. Hæc Constanti si ego men-
 „ tior, ouis es; si verò tu peragis, Antichri-
 „ stus es.

Nihil Eli-
 zabethę de
 vestimētis
 ouium com-
 petit.

317 Videat nunc Elizabetha, quid ex
 his ei conueniat, nam certè quæ de vesti-
 mentis ouium dicit Hilarius, idest, de bo-
 nis nonnullis actionibus Catholici Prin-
 cipis, quas Constantio Imperatori reman-
 sisse concedit (licet mala intentione ab
 illo vsurpatas) non video ego vllam, quæ
 recte & iure Elizabethæ possit attribui.
 Nam illa neque auro reipublicæ sanctū
 Dei honorat (quod faciebat Cōstantius)
 sed expilat potius. Neque publicata edi-
 ctis, aut exacta pœnis, Deo ingerit dicat-
 que; sed aufert omninò. Neque osculo

Sacerdotes Dei excipit, sed patibulo. Neque caput suum benedictioni Sacerdotis submittit, sed Sacerdotum potius se caput constituit. Neque conuiuio presbyteros dignatur, sed omni conuitio & cruciatu prosequitur. Neque censum & vectigalia Ecclesiasticis remittit, sed magis onerat, & multiplicat. Neque denique quicquam eis relaxat, sed grauiora longe cæteris imponit, & quæ illorū sunt quotidie ad se trahit. Nullum igitur istorum vestimentorum induit Regina, sed respuit potius & auersatur; quæ tamen antiquissimè, ante mille nimirum & trecentos annos, à tanto præfule & Ecclesiæ doctore, quantus erat Hilarius, verarum Christi ouium vestes natiuæ habebantur, & Christianorum principum pijsissima insignia.

318 Altera verò pars, de lupinis operibus, tota quadrat Elizabethæ mirabiliter, non tantum ob persecutionem, eiectionemq; Episcoporum Catholicorum,

Lupina opera.

quæ

quæ Constantio obijcitur, & ab Elizabetha exercetur; sed ob corruptos etiam populos, ob commotas legiones, ob arma sumpta, ob exercitus ductos contra fidem vniuersalem occidentalis Ecclesiæ, ob bellum prætereà in Romam motum, ob clericos cæsos, ob diaconos elisos, ob sancta sanctorum à sæcularibus violata, & ob Sacerdotes per vim ab ipso altario pertractos, & quod maximè horrendum Hilario videbatur, ob manus impiorum in ipsum Christi corpus missas. Quod genus nefandissimi sceleris Arriani olim nõ minus quàm hodie Caluiniani solebant perpetrare, quia cùm Christi diuinitatem non concederent, consequenter etiam veram eius in Eucharistia præsentiam pernegabant.

Conclusio.

319 Cùm ergo Elizabetha, lupina hæc opera tam manifestè faciat, nec vlla ouis indumenta (quæ Constantius tamen obtendebat) præ se ferat; quid de ea dixisset Hilarius, si modo viueret? quid existi-

sup

masset,

masset, si hoc Reginae Edictum legisset, quo omnes Sacerdotes, eò quòd Sacerdotes sint, laesæ maiestatis condemnantur? & quo omnis maiorum nostrorum fides, deuotio, cultus, ac religio, extrema impudentia, *incantationes* planè *magicae* & *fascinationes* denominantur? sed cætera iam persequamur.

320 Perlepidum planè est & facetum, quod Regina tam seuerè exigat à ministris suæ Ecclesiae, vt *tum doctrina, tum vita etiam exemplo retineant populum constanter in Euangelij sui professione*. Nam vt nihil hoc loco de doctrina eorum dicam, quæ iam tam effoeta est & contemptibilis, vt nullum amplius nisi stupidos moueat, cùm nihil habeant iam diu reliquum Ministri præter insanos è suggestis clamores, & debacchationes, insulsißimasq. de iisdem rebus tautologias, millies à Catholicis liquidissimè confutatas, & decies millies ab ipsis stolidissimè repetitas: cùm nullam ferant cùm Ca-

Ministorum
Anglicano
rum doctri
na.

Ministorum
Anglicano

tholicis congressionem, omnem formidēt disputationem, omnem scriptionem, examen omne detrectent, cū infinitis in se ipsi diuisi sectis, nihil habeant certi quod affirmatē dicant, aut in quo perseuerantiam vllam spondeant: vt nihil, inquam, de hac doctrina dicam, quæ sola hodie magistratus ciuilibus potentia, nulla autem sua energia, aut hominum prudentiorum existimatione constat; certē ministrorum vita eiusmodi quoque est, siue vulgares & plebeios eorum parochos & prædicatores, siue præcipuos etiam prælatos Ecclesiæ Anglicanæ spectemus, vt vel ipsorum quoque hæreticorum testimonio, ea vna res magis Evangelio suo noceat, quàm cætera omnia incommoda.

Ministro-
rum vita.

321. Audeo enim constantissime affirmare, nullum esse genus hominum cuiuscunque conditionis, aut perditionis etiam sit, idest, siue aulicum, siue militare, siue calorum, siue cytharædorum, siue

ganeo-

ganeonum, aut si quid aliud vilius, licentiosius, aut contemptibilius sit, qui peius audiant hodie ob vitæ flagitia apud Anglos, quàm turba Ministrorū Calvinianorum. Et de vulgaribus quidem infimisq. verbi ministris, ad ea me refero, quæ indies ferè, in iudicijs publicis ac tribunalibus, de eorū factis sceleribusq. necessario decernuntur, & in acta publica referuntur. De magnatibus verò & honoratioribus, idest, de Episcopis, Decanis, Archidiaconis, cæterisq. prælatis, videantur libri varij nuper editi idiomate Anglicano, ab eorū fratribus, Puritanis & Brunistis, quibus Patrum suorum turpitudines (præcipue verò Episcoporum) non reuelantur modo, sed diuulgantur etiam, & in propatulo ponuntur. Quorum nonnulla, vt vel ex inuidia nouorum istorum dogmatizantium cōficta, vel liuore & odio (quòd nullos extare Episcopos vellent) amplificata concedamus: multa tamen ita publica esse cognoscuntur, & communi ferè

Elmerus
Episcopus
Londinen-
sis.
Sandefus
Archiepi-
scopus E-
boracensis.

omnium voce ita contestata; ut negari posse non videantur. Ut est illud de pannorū furto, quod de Elmero Pseudoepiscopo Londinensi narrant. Illud etiam adulterium manifestum Sandefi Archiepiscopi Eboracensis, qui cū octuagesimum ætatis annum excederet, suamq. domi, apostata libidinosus, vxorem haberet, cū aliena tamen inuentus est, fragrante delicto, in diuersorio publico, à Roberto Stapeltono, Equite aurato, sectæ Calvinianæ, qui publicè etiam hominem eius rei accusauit, licet non exiguo suo malo id fecisse constet, quòd Evangelio suo maculam quandam ea re aspergi hæretici iudicarent.

322 ¹ Catera prætereo, quia infinitum esset singula prosequi, de quibus integra volumina scripta esse in Anglia, & apud priuatos asseruata, de ministrorum verbis gestis, vel flagitiosissimè potius commissis dicuntur. Ex quo facillè intelligi potest, quàm pusillum omnino subsidium

iudicandum sit, quod Regina ab Ecclesiasticorum suorum vitæ exemplo expectare possit, ad populum in Euangelij sui professione retinendum, si poenæ metus non magis vrgeret, quàm populi deuotio retineret, aut si Reginae virga ferrea potentior non esset apud plebem, quàm est ministrorum vita lutea, & coenosa.

323 Sed multum valet fortasse speciosum Euangelij nomen ad homines in hac Reginae secta retinendos; eaq. de causa Edictis omnibus tam studiosè inferitur, & ad nauseam vsque vbique repetitur. At contra, si quis est prudentior, & ex vna parte cõsideret, hoc nomen vbique apud omnes sectas frequentissimum esse, & nullum extare tam perditum, aut obscurum nostri temporis hæreticum, siue Anabaptistam, siue Trinitarium, siue Arrianum, siue Zuinglianum, aut Lutheranũ, aliosq. qui post Lutheri audacissimam huius verbi vsurpationem (qua dictis suis & inuentis omnibus, etiam ijs quæ postea muta-

De nomine Euangelij.

bat, reuocabat, & detestabatur, Euangelij nomen sine vlllo discrimine pertinacissimè imponebat) cùm nullum, inquam, penitus nostro tempore hæreticum viderit, qui Lutheri exemplo Euangelij nomē vniuersæ doctrinæ suæ non attexat; ita vt vulgari sequacium ipsius inter se sermone, hæresis illa (quæcunque demum sit) non aliter appelletur, quam sanctum Christi Euangelium: Ex alia autem parte ad antiquitatem oculos reflectens, dùm perpendit, hoc nomen Euangelij apud antiquos patres, non nisi ferè cōtrà Gētiles, Iudæosq. vsurpari, cùm volumina illa quatuor Euangelistarum, aut totam certè religionē Christianam intelligebāt; inter suos autem loquentes, & cōtrà hæreticos, hostesq. domesticos disputantes eosdē Patres doctrinam suam & Ecclesiæ appellare potius solere Catholicam, communem, vbique receptam, à patribus traditam, vniuersali Christianorum consensu, vsu & exercitio approbatam, & Epi-

scoporum ab initio vsque successione confirmatam, alijsque istiusmodi nominibus, epithetisq. delineare, quibus eam ab omni hæresis nouitate, singularitate, ac corruptione distinguant.

324 Cùm hæc, inquam, vir aliquis prudentior considerat; non admodum, opinor, mouebitur vocis huius, Euāgelij, tam frequenti vsurpatione. Immo tanto magis suspecta ei res erit, de Euāgelij veritate, quanto studiosius, & ambitiosius nomen ipsum obtrudi, & cuiusque ore ingeminari audiet. Nam vt in ciuitate aliqua, qua vnā tantū haberi gemmam, certum esset; si quis multos in plateis compitisq. obuios haberet, quorum vnusquisque magna vocis contentione, gemmam illam se vendere, & apud se solum habere diceret, & singuli seorsum alios alij de fraudibus ac corruptelis insimularent; perspicuum est multitudinem hanc, qui gemmam vltro offerunt, non tam fidem facere, quod singuli habeant (hoc enim

Frequens
Euāgelij
nominatio
suspectam
rem facit.

nullo

nullo modo fieri potest cum sit vnica) quam suspicionem præbere, quod nemo eorum habeat, cum singuli tam pertinaciter illam se habere ostendant.

Omnes Sectarij contrarij Anglicanis.

omnes sectarij
contrarij
anglicanis

325 Atque hoc quidem, in negotio religionis quod agimus, multo certius ac euidentius est. Nunquam enim alicuius gemmæ aut lapilli pretiosi, tot exilierunt in forum vindices, assertores, venditores, atque falsarij, quot nostro tempore diuersorum Euangeliorum præcones noui, sibi ipsis contrarij, & verum sibi singuli Euangelium vendicantes; cum vna tamen Euangelij simplex sit veritas, nec plures esse possint. Et quod magis mirandum vel ridendum potius est, cum secta quælibet temporibus nostris sibi soli (vt dixi) veritatem hanc vnicam & indiuiduam asserat; omnes tamen extra Angliam in eo conueniunt, vt religioni Anglicanæ eandem penitus denequent, tanquam omnium sectarum absurdissimæ, quæ neque sibi, neque cum alijs conueniat, sed sola Regine voluntate ac

beneplacito, ex multis erroribus (ut ipsi loquuntur) fabricata, tum externos, tum etiam domesticos nouorum Euangeliorum artifices contrarios habeat.

326 Et in externis quidem sectarijs, ut taceam tum Anabaptistas, tum Arrianos & Trinitarios nouos, Stancarianos, Seruetianos, Suenkfeldianos, Osiandrianos, aliosque, quos isti professores Anglicani, apertos sibi fatentur esse inimicos, licet ab eodem Lutheri capite, quo illi prognatos: ipse sanè Lutherus pater, cum alias sæpissime, tum in eo scripto, quod, ut ipsius verbis utar, pro vltima sua voluntate tantum in vita, quantum post mortem haberi, teneriq. ab omnibus iussit; hæc totam Zuinglij, Oecolampadij, & Caluini doctrinam, quam vocat sacramentariam, & quam Angli pro veritate Evangelica tuentur, maledictam, falsissimam, diabolicam, & à spiritu vertiginis excogitatam pronunciat.

327 Atque iuxta hoc decretum senten-

boup

tiamq.

Lib. de confessione Luth.
de cena Christi.

Lutherano
rum iudi-
cium de re
ligione An-
glicana.

tiamq. Lutheri, omnes deinde discipuli
ac sequaces, qui doctrinæ eius à Spiritu
sancto, vt ipsi interpretantur, profectæ,
inhærere se profitentur (doctiores præfer-
tim, vt sunt Ioachimus, Vuestphalus, Flac-
cus Illyricus, Philippus Melancthon, Ioan-
nes Timanus, Erasmus Alberus, Brētius,
Stoltius, alijq. multi) perpetuis scriptio-
nibus, hoc Euangelium Lutheri, Zuing-
liano (vt ipsi aiunt) fermento aspersum,
tanquam multarum hæresum ream acer-
rime impugnarunt. Quo etiam nomine
Principes Saxonix iuniores, & Comites
Mansfeldienses, Lutherani omnes, anno
Domini 1559. decreto publico sectam
Zuinglianam, tanquam hæresim execra-
bilem, condemnarunt, vt Lauatherus ip-
se quoque Zuinglianus, in historia con-
trouersix sacramentariæ testatur.

328 Idem fecerūt, horum exemplo, aliæ
quoque ciuitates, ac respub. Lutheranæ,
vt Vuitembergenses, qui anno 1560. sta-
tuto publico expulerunt Zuinglianos,

quod

quod fecuti sunt postea Ienenses, Hambergenses, Magdeburgenses, cæteræq. multæ ciuitates Lutheranæ. Et biennio post, idest anno 1562. tota serè Saxonia, in conuentu Luniburgensi, hæreseos damnarunt Albertum Hardemburgium reliquosq. Zuinglianos.

329 Zuingliani verò quid ? an Evangelio isti Anglicano subscribunt? minime verò gentium. Cùm enim capitaliter plañè à Caluino dissentiant, idq. in re ipsa sacramentaria, qua sola fraternitas eorum consistere videtur, quo modo Evangelium Anglicanum approbabunt, in quo Caluini partes præcipuæ esse cognoscunt? Itaque Caluinum adhuc viuum accusarunt hæreseos apud rempub. Bernensem Heluetiorum, Andreas Zebedæus, & Ioannes Angelus ministri Zuingliani, & collectos ex eius libris Latinis, & Gallicis, articulos quindecim, adeo exagitarunt & fecerunt odiosos, vt Senatus consulto Bernensium, qui Zuinglij quoque

Zuingli-
norum iu-
dicium.

Geneb. ex
Carolo Mo-
lingo anno
1555.

doctrinam sequebatur, decretum sit anno 1555. tertio nonas Aprilis, amplius non permittendos esse illos Caluini libros, in quibus articuli isti comprehendebantur, inter quos erant libri quatuor institutionum, quod opus tamquam præcipuum à Calvinistis omnibus plurimi æstimatur.

Caluinista-
rum iudi-
cium.

Caluinus
in cap. 6.
Amos. &
lib. 4. inst.
c. 11. sect.

15.
dono
old o. 1072
o. 11. 0211

330 Calviniani etiam quid? num isti Elizabethæ Euangelio adhærent? & religionis Anglicanæ veritatem confitentur? non, opinor, sic existimabunt, qui Caluini Commentarium in Amos Prophetam legerint, vbi vehementissime inuehitur in eos, qui Henricum octauum Ecclesiæ Anglicanæ caput appellarunt, qui Euangelij tamen istius cardo est præcipuus apud Anglos, cum omnis Reginæ potestas Ecclesiastica ex eo solo pendeat, & ex hoc itidem primatu omnis structuræ Anglicanæ religionis machina. Illud item Caluini hoc ipsum confirmat, quod in institutionibus habet. Si scriptu-

ras, inquit, & vetera exempla intuemur, quis est qui abnuat in causa fidei, in causa, inquam, fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare. hæc Calvinus contra Elizabetham, quæ eadem etiam à Beza, Caluini discipulo, & successore, plurimis argumentis & exemplis confirmatur, in confessione Ecclesiæ Geneuensis, quæ quidem confessio, cæteræq. non paucæ aliarum Ecclesiarum, quæ nostro tempore prodierunt, seq. Caluini dogma sectari profitentur (præsertim verò Scotica, Francica, Flandrica, & Heluetica) non tantum in articulo potestatis Regiæ, in rebus Ecclesiasticis, sed in multis etiam alijs, nominatim verò de vniuersa forma regiminis Ecclesiastici, ac doctrina praxiq. Ecclesiæ Anglicanæ, omnino dissentiunt. Vnde neque veritatem Evangelicam, quæ erroris omnis expers esse debet, doctrinæ huic Anglicanæ vllò modo concedere possunt, aut volunt. At-

Confessio
Eccle siæ
Geneuēsis.

Henrico
 & aui dis-
 sēsis ab E-
 lizabetha.

que hæc de externis .
 331 De domesticis verò si loqui volu-
 mus, idest, de Anglis, vt Catholicos præ-
 tereamus, qui Euangelio huic perpetuò
 repugnarunt, videamus de cæteris, si vl-
 lo modo coaptari possint. Et Henricus
 quidem Elizabethæ pater, qui & propter
 parentis authoritatem, & quod omnium
 regum primus à condito Anglorum im-
 perio, religionē antiquam & Romanam
 in regno suo perturbauit, pòdus aliquod
 apud filiam habere debuisset; tam erat
 inimicus huic Elizabethæ Euangelio, vt
 sex articulis, sua, ac comitorum suorum
 authoritate explicatis & firmatis, vniuer-
 sam eius summam de hæresi planè con-
 dēnauerit, & omnes flānis adiudicauerit,
 quotquot vllo modo doctrinam eis con-
 trariam amplecterentur. Quorum arti-
 culorum cū sextus & postremus hoc
 » affereret, habendum pro hæretico & vi-
 » uum comburendum, quicumque negaret
 » confessionem secretam, quam auricula-

rem

rem vocant, ad salutem æternam necessarium esse, & contra Elizabetha decernat, hoc genus confessionis, non tantum non necessarium, aut licitum esse, sed proditorium planè, & contra Coronæ suæ maiestatem habendum, eamq. ob causam suspendendos esse & in quatuor partes tãquam perduelles dissecandos, quoscunque hoc modo peccata sua sacerdoti confessos esse constiterit, non video qua ratione hi duo principes in vnâ Euangelij cõfœderationem conueniant, sed potius si vnâ hodie ambo viuerent, vel filiæ Patrẽ patibulo fore suspendendum, vel Patri filiam igne consumendam, nisi leges vterque reuocarent suas.

332 Post Henricum sequutus est Edouardus puer, Elizabethæ frater: qui etsi pro infantia, religionis vim, discrimen, aut dignitatem intelligere non potuerit; caput tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum in terris à suis vocabatur, & Archiepiscopis, Episcopisque, ordinandi mi-

Edouardi
Sexti &
suorũ re-
ligio.

nistros

Sand. li. 2.
de schif.
Anglican.
& Foxius.

Buceri in-
cōstantia.

nistros & Sacramenta administrandi, (quod hodie quoque Elizabetha foemina facit) autoritate Regia, & Pontificia facultatem concedebat, vt ex actis publicis constat. Religionis quoque formam, & fidei capita præscribebat, & de his omnibus librum certum publicumq. edendum iussit, quo omnia ad exactam Evangelij sui, pro illo tempore currentis, veritatem comprehendebantur. Sed quantum illa discreparent ab ista sectæ norma, quæ hodie ab Elizabetha præscribitur, tùm libri ipsi regia autoritate diuersis temporibus editi ostendunt, tùm præcipui etiam & primi, illius temporis, & regni Edouardi, infelicissimi magistri, ac corruptores demonstrant, qui ex alieno solo ad populum Anglicanum peruertendum euocati fuerant, Martinus nimirum Bucerus, & Petrus Martyr, vterque monachus apostata, quorum Martinus primùm ex fratre Dominicano Lutheranus factus, postea sectam Zuinglianam

nam ad tempus sequutus est, quam diuinitus planè à Christo traditam, epistola sua ad Norimbergenses affirmat, & doctrinā Lutheri nouam, phanaticā, & cū sacris litteris pugnantem esse protestatur. Tandem tamen huius factionis pertæsus, in magna Lutheranorum Synodo, apud ædes ipsius Lutheri habita, Vuitenbergæ anno Domini 1536. (vt Functius Lutheranus, & Lauaterus Zuinglianus scribunt) ad Lutheri partes iterum redijt, idq. tanto animi, vt videtur, sensu, vt in commentario suo postea in cap. 6. Ioannis, & 26. Matth. veniam precetur à Deo & Ecclesia, quòd multos Zuinglij hæresi de cæna Dominica fascinoerit. Quid igitur iste deinde in Anglia docere potuerit, pro Caluini partibus promouendis, omnes iudicent.

333 Alter verò, hoc est, Petrus Martyr, quàm probe cū Caluinianis consentiret, ex colloquio illo Possiaco, Catharinæ de Medices Gallia Reginae permissu, no-

Ep. ad Norimberg. item ep. ad Estingenses.

Funct in Chronol. Lauater in hist. sacrâ.

De Petro Martyre.

Spenceus
in Apolog.

Puritano-
rum dissen-
sio.

Gilby in
admonit.
ad Angliã
& Scotiam
pag. 70.

mine filij Caroli IX. anno Domini 1560. inter diuersos dissentientium religionum professores instituto constat, in quo Petrus cum Caluinistarum opinionem nouam, de cæna Domini audiuiisset; clara voce ab illis dissensit, libereq. proclamauit, se spectrum hoc ab illis in Eucharistia constitutum monstrumque, quo re ipsa quidem Christi corpus abesse, re ipsa tamen in Eucharistia sumi affirmabant, nunquam pro sua se parte approbaturum.

334 Sed vt propius adhuc domum veniamus; quid, quæso de hoc ipso Elizabethæ Euangelio, quod tantopere nobis per edicta obtrudit, sentiunt ipsi sui conuersionatores Anglicani? quid scribunt? quid profitentur? Certe Guil. Gilby, vir non infimi apud eos ordinis, cum de potestate Ecclesiastica in personam Regiã translata, Anglos Scotosq. admonet; his verbis utitur. Monstrosus ille aper, Henricus octauus, omnino caput Ecclesiæ ap-

pellari

pellari voluit, sub pœna perduellionis, atque sic de loco suo deturbauit Christum, cui soli id competit, & in hoc nihil erat melior Romano Antichristo, qui eo nomine seipsum Deum facit. hæc ille. Quæ cum Elizabethæ quoque conuenire possint, quòd illa tanquã proditores occidat, qui hanc ab illa sibi assumptã auctoritatem supremam Ecclesiasticã negant; quàm rectè cum Calvinianis istis puris in Euangelij negocio conspiret, facile est perspicere.

335 Quod si quis hanc esse dicat vnus tantum hominis, vel in vno tantum articulo, diffensionem, proferam totius multitudinis (eorum qui Puritani, à pura Caluini sectanda doctrina nominantur) consensum, qui scripto publico comitijs exhibito, vniuersam ferè religionem, quæ hodie in Anglia, auctoritate regia defenditur, & Euangelium hoc loco ab Edicto vocatur impugnant, rident, & conuellunt. Scribunt enim, sectam hanc errores con-

Puritanorũ
à Regina
diffensio.

Admonit.
2. ad parla-
ment. pref.
pag. 3. 4.
14 & deinceps.

» tinere penitus intolerabiles, & manife-
 » stam à Christo defectionem; verbum Dei
 » circumcisum esse in Anglia & alligatum;
 » Sacramenta corrupta & profanata; sta-
 » tas in Ecclesia Anglicana præcandi for-
 » mulas, foedos continere abusus, varias &
 » impias battologias, mendacia aperta,
 » stoliditates vel manu tractabiles, mul-
 » taq. cum Scripturis diuinis pugnantia;
 » Pseudoepiscopos Anglicanos meras esse
 » reliquias seminis Antichristiani, bellum
 » Christo indicere, ideo sic de illis sentien-
 » dum esse omni vere Christiano, vt de iu-
 » ratis planè Christi Ecclesiæq. suæ hosti-
 » bus; reliquos reipub. Anglicanæ rectores,
 » politicos & atheos, siue Iudæorum, siue
 » Turcarum, siue Hypocritarum Angliæ
 » protestantium partes tueantur, perinde
 » illis fore in die Domini; quando Sodomæ
 » & Gomorræ tolerabilius erit quam ipsis
 » iudicium. hæc illi.

Libri Puri-
 tanorū re-
 ceter editi.

336 Denique Martinus Marprælati,
 cæteri q. Puritani, qui recētissime quidem,

sed omnium longe acerbissimè, inuidio-
sissimèq. contrà præsentem Angliæ se-
ctam, quam Regina vocat Euangelium,
scripserunt, hanc generalem propositio-
nem tuentur, nimirum, quòd post tot an-
norum diligentissimam, acerrimamq. fru-
menti huius Euangelici cribrationem,
quicquid expressum est bonæ puræq. fa-
rinæ (vt ipsissimis eorum verbis vtar) id
totum penitus ad se, idest, ad Puritano-
rum sectam transiisse; reliquis verò Zui-
nglianis, Lutheranis, vel Protestantibus,
Reginæ religionem defendentibus, fursur-
tantum, & filiquas remansisse. Quid igitur
est, quòd Cecilius toties nobis tamq.
splendide Euangelium hoc suum nomi-
net, quod ipsis etiam Calvinianis testibus
fursureum est & impium? Zuinglianis
phanaticum & fascinatorium? Luthero
patri diabolicum? Henrico Regi hære-
ticum?

337 Cùm in huius ergo speciosæ vocis,
Euangelij, obtentu, tam parum Reginæ

Secundum
præmuni-
tionis ca-
put de ar-
mis.

tibique, Cecili, positum esse præsidij videamus; intueamur tandem, quid certæ spei aut securitatis, armorū fiducia (quod secundum fuisse præmunitionis vestræ genus meminimus) vobis hac in re præstare possit aut debeat. Et primò quidem, vt præteream, quòd in causa perdita & iniusta (quam vos tamen iustissimam appellatis) nulla potentia humanæ magnitudo satis munita esse soleat, contra cæli robur, quod innocentia ac veritati opitulari solet; certè, si vel humanarum etiam vitium momenta æquis lancibus æstimare volumus, de Anglia hodie vestra meritissimò dici potest, quod olim de Moab dixit Propheta Isaias. Audiuius superbiam Moab, superbus est valde, superbia eius, & arrogantia eius, & indignatio eius plus quàm fortitudo eius.

338 Quæ enim maior superbia audita est in terris vnquam, quàm vniuersam hominum societatem præ se contemnere, non tantum præsentium, sed etiam præ-

Isa. 16.

»
»
»

Superbia
Anglorum.

-idis

teritorum,

teritorum, & eorum omnium iudicijs iudicium suum in rebus etiam grauissimis antepone? Quæ ineptior arrogantia, quàm Monarchis & principibus longè se potentioribus, sine vlla causa, sine vlla modestia petulanter insultare? ventos Hispaniæ inanes, vtresque inflatos tam contumeliose, ridiculèq. nominare? Quæ impotentior indignatio, quàm omnes circumquaque prouincias, regna, regiones & gentes (quod supra vos facere demonstratum est) importunis iniurijs perpetuo laceessere? Et tamen fortitudo vestra, siue externas vires, siue domesticas spectemus, valdè quidem modica & exilis est. Nam foris nullum planè principem amicum habetis (quod sciam) qui vestra non adiutus pecunia vsui esse possit. Domi verò subditi, tam diuisi, dissecti, ac dissentientibus inter se tum animis & iudicijs, tum voluntatibus etiam & affectibus cognoscuntur, partim ob religionis pugnas & odia, partim ob regnandi successionis

controuersias, partim ob iniurias & oppressiones toleratas, vt quid facturi sint, cum res in discrimen venerit, neque vos, opinor, scire, neque ipsi fortasse statuere in presentia possint. Maior ergo superbia vestra Moabitica, maior arrogantia hæretica, maior indignatio stulta, quam vel fortitudo, vel prudentia vestra est. Quod cum ita sit, quid nisi reliquã illam Prophetæ quoque comminationem perimplendam existimemus, cum discrimen hoc inciderit, qua proximè post verba allata, sic comminatur? Idcirco vlulabit Moab ad Moab, vniuersus vlulabit Moab. quod de vestro quoque die, qui indies expectatur (nec facile posse vitari videtur) intelligunt vniuersi.

339 Neque satis est ad homines vestros animandos, vulgaris illa & triuialis cohortatio, quam adhibet Edictum, de iustitia, honore, vtilitate, & necessitate istius vestri certaminis, quod pro tuenda patria suscipiatur, pro vxoribus, pro liberis, pro

Inanis Angelorum cohortatio ad suos.

focis,

focis, pro aris, pro posteris, idq. contra
exteros rapaces, & domesticos prodito-
res, ac monstrosos patriæ impugnatores,
& similia. nemo enim homo est alicuius
prudentiæ, qui nesciat istam cantilenam,
ab ipsis etiam latronibus vsurpari solere,
cùm locum aliquem rapuerint contra ve-
rum Dominum tuendum. Quod in rebus
quoque Flandricis quotidie cernitur, vbi
si aliquam seditiosi ciuitatem, aut oppi-
dum interceperint, nullo alio quàm la-
trocinij iure, statim tamen immutato ma-
gistratu, omnem illam latrocinij sui con-
trà regem Dominumq. defensionem, pro
aris & focis, pro vxoribus & liberis iustif-
simam esse dimicationem decernunt.

340 Deinde, si rem ipsam vestram An-
glicanam momento suo expendere vo-
luerimus, sepositis tenebris, & fraudum
iniectarum inuolueris: quorumnã quæso
vxores istæ sunt? quorumnã liberi? quo-
rumnam familiæ, dignitates, honores,
possessions, diuitiæ, posteritates, quas

Tyranni
Anglicani.

Edictum tantopere clamitat defendendas esse, contra vim externorum, domesticorumq. proditores? An aliorum forte sunt, quam Cecilij & Baconi, & paucorum reliquorum eis adhaerentium, qui ex aliorum rapinis, Patriæq. suæ spolijs & interitu se expleuerunt? An aliorum sunt, quam paucorum hominum nouorum, qui per ceterorum ruinas, per antiquæ nobilitatis cōtemptum & oppressionem, per artificiosam læthalemq. suæ Principis deceptionem, per Dei maiestatis offensam, per religionis exterminium, per legum omnium violationem, & Anglicani nominis dedecus opprobriumq. sempiternum, ex infimo puluere, in altissima montium cacumina se extulerunt? nullo modo: hunc tamen potentia ambitionis, & tyrannidis suæ locum vt tueantur, vt diuitijs affluant, vt voluptatibus luxurientur, vt autoritate polleant, & cæteris omnibus dominantur, factum hunc suum, vniuersæ reipublicæ statum appel-

lant, ad eumq. omnes defendendum, non solum obiectu corporum, sed substantiæ etiam honorumq. distractione, immo ipsa etiam animarum suarum internecione concurrere iubent.

341 Sed contrà quos hostes certamen istud inducitur? Contrà eos nimirum, qui nihil tam cupiunt in hac vita, quàm antiquum Angliæ splendorem restitui, antiquam populi libertatem, antiquam nobilitatis dignitatem, antiquam Dei omnipotentis religionem, antiquum Ecclesiæ cultum, antiquam legum & statutorum authoritatem, antiquam iustitiæ, ac iuris obseruantiam, antiquam pacem & concordiam, & antiquam denique totius regni felicitatem reduci: hocq. sanè, si fieri potest (quod fieri certe potest) sine cuiusquam iniuria, incommodo, vel molestia eorum etiam, qui in præsentia rebus omnibus potiuntur. Contrà hos tamen tam amantes vestri boni, tamq. cupidos dignitatis vestræ cōmodorumque,

Hostes fidei
verissimi
amici An-
glia.

Cecilij
fraus .

1581
1582
1583
1584
1585

Rex Hispania .

Pontifex
Romanus .

& ornamentorum omnium, tùm æternorum, tùm etiam temporalium, armat vos (ò Angli) incenditq. Cecilius, suarum utilitatum priuatarum causa, hos inimicos, hos raptores, hos perduelles, hos præcipites patriæ deuastatores inclamans. Sed vestræ prudentiæ erit, non tàm verborum furias, & ferocitatem, quã res ipsas attente considerare. Rex Hispaniarum certè, ne cùm suis quidem rebellibus hæreticis seuerè vnquam egit, acerbissimè licet prouocatus, vt vidistis; quid igitur de amicis, quid de Catholicis, quid de afflictis vicinis, quibus prodesse cupit, atrociter potest cogitare?

342 Romanus Pontifex, Anglicano Regno, perpetua quadam illius sedis consuetudine, & velut hæreditate, amorem semper præcipuum, ab initio vsque receptæ fidei Christianæ, rebus omnibus præstitit, & hodie exulibus Catholicis paternè admodum subsidia subministrat, & ipsis etiam hæreticis Anglicanæ gentis

huma-

humanitatem vbique extraordinariam
(vt ante dixi) exhibendam curat. Alanus
& Personius homines sunt eo in vos om-
nes & Patriam affectu, vt de illis dici pos-
sit, quod D. Paulus de Sancto Epaphro-
dito Philippensium Apostolo scribit :
Quòd propter opus Christi in vobis vs-
que ad mortem accesserunt. Et quod de
Priscæ & Aquilæ in se studio idem Apo-
stolus dixit: quòd pro animabus vestris
cervices suas supposuerunt. Et verissimè
quoque propriissimèq. quòd idem Dei
seruus, de suo erga Corinthiorum salu-
tem zelo, testatum reliquit: Quòd liben-
tissime impendent, & superimpendentur
ipsi pro animabus vestris, licet plus vos
diligentes, minus diligantur. Quid igitur
mali ab istis viris, vel actoribus, vel
procuratoribus, vel suasoribus timeri po-
test? Tota (mibi credite) Cecilij fabula
hæc est, quod de periculis, de proditioni-
bus, de inuasionibus, de rapinis, de spo-
lijis, de crudelitate designata, apud vos

Card. Alanus, & P. Personius.

Philip. 2.

Rom. 16.

2. Cor. 12.

decantatur. Ille enim sibi suisque timet, non vobis, ille commodis suis prospicit, non reipublicæ.

Tertium Sectionis capitulum.

343 Veniamus tandem ad tertium & postremum istius sectionis caput, quod totius quoque Edicti atrox quoddam epiphonema dici potest, quo sæuissima quædam & inhumanissima, nec unquam, opinor, ullius antiquorum persecutorum odio vel acumine inuenta inquisitionis forma, contra Catholicos omnes, præcipue verò contra Presbyteros, & Seminariorum alumnos traditur, ut omni nimirum diligentia & industria, omni arte ac vigilantia examinentur, discutiantur, quarantur ad supplicium, nomina, cognomina, patria, professio, habitus, vitæ genus, conditio, ætas, habitatio, conuersatio literis mandentur, ut nulli parcat, ut non solum magistratus, sed omnes etiam patres familias, domini, hospites, diuersorum, ac tabernarum caupones ac stabularij, inquisitores sint, & ad hoc idem

Mira inquisitionis forma.

examen

examen diligentissime faciendum gra-
uissimis pœnis teneantur, ita vt nullibi in
Anglia iam iter facere, nullibi consistere,
prandere, cœnare, aut dormire cuiquam
liceat, quin sæpius quotidie in totius vitæ
examen vocetur. Quam rem dum atten-
tius perpendo, multa sanè obuoluuntur
animo, quæ plurimarum cogitationum
de vniuerso hoc negotio argumenta præ-
bent.

344 Primò enim considerare soleo fal-
laciem fictamq. hæreticorum mansuetu-
dinis simulationem, qua obstupere solêt,
contrà moderatam æquissimamq. Eccle-
siæ Catholicæ disciplinam, antiquissimis
legibus tum Ecclesiasticis, tum imperia-
libus sancitam, quam adhibere solet ad
hæreticos pertinaces, vel reducendos, vel
castigandos; cùm ipsi vbicunq. domi-
natū acquisierint, sine omni lege ac iuris
præextu, sint ipsis Domitianis, Decijsq.
in Catholicos crudeliores, qui tamen Ca-
tholici cùm nūquā sectæ eorū professionē

Hypocrisis
hæretico-
rum.

ediderint, nullo omninò iure ad eam cō-
 pelli possunt. Atque hoc ceteris natio-
 nibus ad cautelam feruiat, ne vllis verbo-
 rum blandimentis aut lenocinijs, hære-
 ticorum se iugo subdendos permittant.
 345 Secundo loco, cogito & miror fan-
 nè huius facti audaciam, quòd in popu-
 lo nimirum libero, & magnorum olim
 animorum, Cecilius homuncio è mul-
 tis, contemptibilis, istiusmodi auderet
 proferre Edictum. Nam legimus qui-
 dem Episcopum sanctum Victorem Vti-
 censem hæc verba de Genferico hæreti-
 co Vandalorum Rege scripsisse. Terre-
 bat, inquit, præceptis feralibus, vt in me-
 dio Vandalorum nostri nullatenus respi-
 rarent, neque vsquam orandi, aut immo-
 landi concederetur gementibus locus.
 Et hæc quidem erant peracerba, sed in
 medio tamen Vandalorum, gentis nimi-
 rum inimicæ, præcipiebantur. At nostra
 hæc multo acerbiora sunt, nam non so-
 lum orandi, aut immolandi Catholicis

Audacia
 Ceciliij.

Vit. lib. 1.
 de persecut.
 Vadal. pag.
 417.

»
 »

Anglicanis demitur facultas, de quo sanctus Victor vetustissimis illis temporibus tantopere querebatur, sed etiam viuendi & spirandi, hocq. domi in Anglis & inter Anglos, & in ipsius quoque patriæ conspectu complexuq. cernitur.

346 Idem etiam Victor de Hunnerico Genferici filio, patre nequiore scribit, quòd leges omnes, & pœnas, quas præteriti Principes, ac Imperatores Catholici in hæreticos sancierant, ipse in Homousianos, idest, Catholicos conuertit, iniquissimum sanè decretum; sed tamen religionis pœnam in religionis negotio non dissimulabat: at Athei Anglicani latronum tantum pœnam ac perduellium, in religionis Catholicæ professores statuunt, quòd multò est iniquius.

347 Et quòd omnem sanè impudentiam superat, & insanum planè viris modestis videri possit, non veretur Cecilius, extrema prope Edicti huius clausula, quòd firmitus lectoris memoriæ res inhaereat,

*Lib. 2. pag.
430.*

Summa impudentia.

asserere, hanc nouam crudelitatem, quæ his nouis statutis in viros Catholicos & Sacerdotes exercetur: *Non esse contrariam, sed consonam omnino antiquissimis regni Anglicani legibus, optimisq. eiusdem consuetudinibus.* quo nescio profecto an aliquid vnquam prolatum sit humano ore inuerecundius. Quæro enim à te, Cecili, quo principe regnante latæ fuerunt leges hæ antiquissimæ in Catholicos, quas istis vestris consonas esse affirmas? Britannorum ne tempore, an Anglosaxonum? Primum enim Britannorum regem qui fidem Christianã complexus est, nosti fuisse Lucium, postremum autem Cadualadarum, vtrumque sanctum, inter quos, qui medio regnarunt tempore (quod quingentorum, & eo amplius annorum fuit) tantis & tam continuis Romanorum, Pictorum, Scotorum, Saxonumq. bellis premebantur, vt leges de religione condere minime vacaret. Nec si vacasset, libuisset tamen vnquam

Lucius primus Britannorum regum Christianorum, & Cadualadarus postremus.

an tunc
antiquissimis

de istiusmodi in suos crudelitate cogitare, cum eos, qui ex ipsis Christiani erant, pijsimos, Catholicissimosq. fuisse constet ex operibus quæ reliquerunt, Ecclesijs, nimirum, ædibusq. sacris exædificatis.

348 Primus deinde Regum Anglosaxonum, qui primò fidem Christi recepit, Ethelbertus rex Cantij fuit, ab eo autem ad sanctum vsque Edouardum, totius Angliæ Monarcham, qui generationem illam Anglosaxonum clausit, religionem Romanam, à Beato Gregorio Papa illius nominis primo, per sanctum Augustinum sociosq. acceptam (quod tēpus quingentorum etiam annorum durationem ferè æquat) conseruatam fuisse semper religiosissimè ab omnibus Angliæ regibus Christianis, annales etiam vestri hæretici testantur, & ægrè ferunt.

349 Post hæc ingressus est Guilielmus Normānorum Dux, à quo ad Henricum octauum Elizabethæ patrem, decem &

Reges Anglosaxones

Normānorum regum in Anglia.

octo reges continenter regnarunt, qui omnes, cum essent sine controuersia religionis Romanæ sectatores, quis eorum credi potest huiusmodi leges quas tu affirmas condidisse? immò paulo ante ostendimus, Henricum ipsum octauum, qui primus à summa illa obseruantia sinceritate defecit, excepto vno tantum de potestate Pontificis Romani articulo, cætera omnia pro Catholicis statuisse, tenuisse, defendisse, & seuerissimas leges in Calvinianos omnes tum sanxisse, tum etiam exercuisse. Vbi ergo sunt leges istæ antiquissimæ regni Anglicani in Catholicos latæ, quas Edictum affirmat his nouis vestris sanguinarijs omnino esse consonas? vbi, inquam, quando, à quo, contra quos, qua de causa, fuerunt conditæ? vbi sunt cõsuetudines illæ, quæ asseruntur, de castigandis Catholicis? quo tempore ceperunt? quando fuerunt in vsu? quæ hominum memoria, qui libri, quæ littoræ, quod testimonium, quod vestigium ex-

tat? an mentiri licet palàm sine omni ver-
recundia? an Edicto etiam regio affirma-
re permittitur, quæ puerorum omnium
oculis, vocibusq. reuincantur?

350 Sed homines ridiculi omnifq. anti-
quitatis contemptores, vellent tamen vul-
go credi ista se noua & insolentissima, si-
ne omni exemplo non facere: eamq. ob
causam, e mentitas nescio quas antiquita-
tis vmbas, apud plebem indoctam iacti-
tant; sed viri prudentiores tam ineptam
impudentiam mirantur planè & rident.
Nam vident nullam posse eis antiquita-
tem suffragari, nisi vel antiquorum gen-
tilium, aut Arrianorum tyrannorum, Ec-
clesiam Christi persequentium proferât.
In Anglicana enim repub. clarissimum
est, quòd prima omnium Elizabetha fœ-
mina, hoc flagitium impietatemq. euer-
tendæ religionis Catholicæ aggressa est,
ita vt quod encomium apud Romanos,
Tertulliano, & Eusebio testibus, habuit
Imperator Nero, vt primus omnium di-

Miserri-
mus here-
ticorum fu-
cus.

ceretur, qui manus sanguinarias in Christianos miserit, idem habitura sit sine dubio in æternū apud Anglos Elizabetha, quòd prima in Catholicos crudelitate fœuierit. Ad omnia Neronis scelera (inquit Eusebius) hoc vnum deesse videbatur, quo tanquam titulo insigniri debuerat, quòd primus ex Imperatoribus Romanis, religiosi cultus, qui sacro numini tribuitur, hostis infestus declaretur. Cui adiungit Tertullianus hæc verba, quæ an Elizabethæ quoque conueniant, iudicent alij. Tali (inquit) dedicatore damnationis nostræ gloriamur, qui enim Neronem nouit, facile intelliget, non nisi magnum aliquod bonum ab illo potuisse damnari. Atque hæc omnia cum ita sint, miror sanè (vt dicere ceperam) Cecilij nostri non tantum impudentiam, sed imprudentiam etiam & temeritatem, qua ista effutire voluit, & Edictum tam barbarum & insolens vniuerso Regno Angliæ obtrudere. Susplicari enim potuisset, non tã-

Euseb. lib. 2. hist. cap. 4.

Ter. apol. cõs. gen.

tum hæc à nobis alijsq. responderi posse, sed domi etiã difficultates sibi nasci posse non facile dissoluendas, exasperatis per huiusmodi insolentiam, & perfrictissimæ frontis audaciam, hominum animis.

351 Certè litteris prodidit Eusebius Cæsariensis, accidisse quiddam suo tempore, perpetua memoria dignum. Nam cum duo potentissimi crudelissimiq. Imperatores simul adessent in ciuitate Nicomediensi, Diocletianus nimirum & Maximianus, & edictum atrox ac barbarum pari impudentia, de euertendis vniuersis Christianorũ Ecclesijs, magna terroris maicestate proposuissent: Vir quidam illustrissimus (vt Eusebij verbis vtar) incredibili amore erga Deum & ardenti fide incitatus, ocyus prodijt in medium, & illud in aperto & publico loco affixum, tanquam prophanum & maximè impium manu diuellens dilacerat. Atque iste primus martyr, qui tunc occubuerunt, ad hunc modum eximie nobili-

Illustré exē
plum.
Euseb. lib. 8.
hist. c. 50.

tatus,

33 tatus, talia cruciamēta perpeſſus eſt, qua-
 33 lia erat veriſimile, eum qui tantum faci-
 33 nus auderet ſubiturum. In quibus tamen
 33 conſtanti & virili animo, pacato etiam &
 33 tranquillo, ad extremum uſque ſpiritum
 33 conſtitit. hæc Eusebius.

Ioānes Fel-
 tonus nobi-
 lis martyr.
 anno 1571.

352 Et miror proſecto Ceciliū (vt di-
 xi) iſtiusmodi quiddam non veritum eſſe,
 cū hoc Reginae Edictum, illo Diocle-
 tiani, & Maximiani nonnullis in rebus
 multo iniquius & atrocius, ſuaderet.
 Iam enim expertus fuerat in Ioanne Fel-
 tono, nobili viro, nobiliſſimos quo-
 que quibuſdam Catholicis Anglicanis
 non deſſe animos; is enim ſpreto mor-
 tis cruciatu, Pij Quinti Pontificis Maxi-
 mi declaratoriam ſeu excommunicationem,
 deſiſtionemq. contra Elizabethā
 latam, ad portas valuaſq. Pſeudoepiſco-
 pi Londinenſis, loco nimirum patenti ac
 publico affixit, eamq. ob rem glorioſum
 martyrium conſtantiſſimè ibidē pertulit.
 353 Immo miror Ceciliū non timuiſ-

ſe, ne

se, ne Mathathias aliquis exurgeret cum
filijs & amicis suis, de quibus scriptum
est per Spiritum sanctum, quod cum mul-
ti de populo Israel impijssimis Antiochi
Regis Edictis ob metum consensissent: 1. Mach. 7.
Matathias & filij eius (inquit Scriptura) >>
constanter steterunt, & eis qui ab Antio- Exemplum
cho mittebantur, responderunt; etsi om- Mathathie
nes gentes Regi Antiocho obediant, vt >>
discedant vntisquisque à seruitute legis >>
Patrum suorum, & consentiant manda- >>
tis eius; nos obediemus legi patrum no- >>
strorum, propitius nobis Deus &c. Et ite- >>
rum: Zelatus est Mathathias legem Dei, >>
sicut fecerat Phinees, & exclamauit voce >> Num. 25.
magna in ciuitate dicens, omnis qui ze- >>
lum habet legis, exeat post me &c. Et >>
congregati sunt ad eum omnis volunta- >>
rius in lege, & omnes qui fugiebant à ma- >>
lis additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad >>
firmamentum, & collegerunt exercitum >>
& percusserunt peccatores in ira sua, & >>
viros iniquos in indignatione sua. >>

Imprudens
Antiochi
Edictum.

Nulla spes
mitigatio-
nis in An-
glia.

354 Hæc referunt diuinæ litteræ de ze-
lo ac fortitudine gloriosissimi Matha-
thiæ, cùm vndique se angustijs coarctata-
tum cerneret, ita vt vel Dei causam ne-
cessario proderet, vel regi reluctaretur.
Et certè, vt hoc ferox Antiochi Edictum,
de compellendis Iudæis ad leges patrias
& religionem violandam, minus pruden-
ter promulgatum fuit, & magnas ei mo-
lestias, damna, & interitum etiam tãdem
attulit; ita quoque suspicari debuisset
Cecilius, simile aliquid in Anglia posse
contingere, præsertim cùm verba illa ad-
didit, Reginæ nomine, in fine Edicti: *Se
firmiter omnino & determinate statuisse,
nullum prorsus permittere fauorem, aut mi-
tigationem, ob cuiuscunque personæ respec-
tum, cuiusuis fuerit dignitatis aut conditio-
nis.* quæ verba cùm obstinatissimum Re-
ginæ in re tàm iniusta & inusitata pro-
positum demonstrent, omnemq. spem
veniæ, gratiæ, & mitigationis excludant,
nullamq. in posterum cuiusuis personæ

digni-

dignitatis, gradus, aut conditionis rationem esse habendam pronuncient (quod Principes tamen, vel prudentiæ causa, verbis profiteri non solent) quidni ad ultima quæq. homines impellant, & patientiam læsam (vt habet prouerbiū) in furorem planè & desperationem conuertant, Anglorum maxime, quorum annalibus, ingentes turbæ, Regumq. pericula & exitia, ex longe minoribus causis, quam temporis progressu hæc esse poterit, frequenter narrantur?

355 Interea tamen Catholici ea se maxime re cōsolari possunt, qua doctissimus olim Philo se, suosq. Iudæos tunc præcipue solabatur, cum ab Imperatore impijssimo Caio Caligula repulsam superbissimam de omni venia, & gratia tulissent. Dixit enim, eò maiorem se spem habere obtinendi omnia à Deo, quò petulantius fuerat à Caio reiectus; & quamquam apud terræ inquit Imperatorem nihil præualuimus, valuimus tamen apud

Exemplum de Philone.

Philo lib. 2. de legat.

Euseb. lib. 1. hist. cap. 5.

Ruff. cap. 6.

»
»
»
»

cæli Monarcham, vt huius in nos scelera
seuerius castiget, quod breuissimè deinde
Caij interitu confirmatum est.

Desperatissimum
Cecilij propositum.

356 Sed parum videtur pensi habere
Cecilius, quid periculi Elizabethæ vel
reipub. immineat, modo ipse cupiditati
& odio suo in Catholicos satisfaciat. Solent enim perditæ homines, cum pessimis
consilijs principem aliquem in scopulos,
& syrtes ineluctabiles impulerint, suæ ma-
iorem existimationis, & commodi habe-
re rationem, quàm principis salutis, & in-
columitatis, quem facilius ferunt omnino
agi præcipitem, quàm sibi quicquam de
cursu gloriæ, quæ tenent, statuât retroce-
dendū. Id testantur annales Anglicani, de
Regis Ioannis, de Edouardi secundi, & de
Richardi quoque secundi, aliorumq. Re-
gum Angliæ perfidissimis Consiliarijs,
qui admoniti etiam de reip. periculis, re-
cipere tamen se noluerunt, sed Dominos
suos in extrema quæq. exitia præcipientes
egerunt. Quod cum Cecilius quoque fa-

ciendum

ciendum sibi statuisse videatur, nihil est quod diutius in istius Edicti, vel impietate, vel imprudentia, vel importunitate, quam omnes vident, demonstranda laboramus, sed tantum, vt eum hominem admoneamus, non solum exemplorum externorum de miserabili exitu virorū ambitiosorum, qui se principesq. suos, perditissimis consilijs in extremas calamitates coniecerunt (quales erant Peucetius Cultianus, & Theotenus, Iouio Maximio, & Macrinus quæstor impijssimus Valeriano Imperatoribus, Nicatius etiam Hunnerico Regi Vandalorum, qui omnes vnà miserè perierunt) sed domesticorum etiam, quæ pauca non sunt. Nemo enim ignorat Persij Gauestoni, & duorum Spēceriorum interitum sub Edouardo Rege secundo, quem ipsi tamen secum in ruinam traxerunt, aliorumq. multorum sub alijs Angliæ principibus à me iam nominatis.

357 Quorum omnium infelicissimorum

*Euseb. lib 9.
c. 9. & lib.
7. cap. 9.*

*Holinch. in
vita Edo-
uardi secū-
di.*

Cecilij exitus nisi cursum mutet.

hominum probrosam exitum, non video certè, quomodo Cecilius quoque nõ expectet, cum longe omnino perniciosius, in Deum hominesque, in reipub. & Patriam, in nobilitatem, plebemq. & omnes omnium ordines peccauerit, lasciuierit, insanierit, quàm vlli vel Gauestonij, vel Spencerij, vel alij reipub. Anglicanæ Catilinæ, aut Cethegi, vastatores, decoctores, aut perditores; cum illi principum gratia abusi sint tantum ad quæstum, aut libidinem suam particularem, hic vero non solum ad illa, sed ad cultus etiam diuini, qui ab initio vsque fundati regni permanerat, extirpationem, ad nobilitatis antiquæ oppressionem, ad bonorum omnium afflictionem & ad totius regni conuulsionem, extremumq. periculum. Si igitur Ieroboami vniuersa domus & familia, si Achabi & Iezabelis generatio, & septuaginta simul filij, ob parentum peccata, iubente Domino, sine vlla misericordia excindebantur: quid Cecilij li-

3. Reg. 13.
14. 15.

4. Reg. 9.
10. 11.

beris,

bëris, & nepotibus? quid vniuersæ eius domui, quã modo diuitijs, opibus, honoribus, affinitatibus frustra vallare & stabilire nititur, à Domini manu expectandum erit, cùm furor eius iudicium arripuerit, aut cùm Angliæ aliquando miserebitur (nam certè miserebitur) & cùm Israelis dispersiones congregabit? Quid (inquam) miseris istis, præter vltimum exterminium, & opprobrium sempiternum expectandum erit? nisi radix ipse peccati Cecilius (quod ei profecto non fuerit perdifficile) rationem aliquam prudentiorem inierit, qua res moderatius saltem geri possint, si corrigi nequeant, aut componi. Quia nullum violentum est perdurabile, & qui vltima quæq. experiri vult, extrema etiam pericula illum subire necesse est.

358 Hæc Cecilio dixerim, cuius in potestate Reginæ esse voluntatem minime dubito. Cùmq. illa (vt initio dixi) proensione sua, magis in ea quæ pacis &

quietis

Consilium
vtile Re-
ginæ .

quietis sunt , inclinetur , quàm ad turbu-
lenta , nec ad ista sæua , & ferocia , præ-
terquam Cecilij ferè suasu & impulsu , ef-
feratur : cogitare tamen ipsa debet , non
solū Cecilium , hanc culpam tandē præ-
staturum , cū calamitates influxerint ,
sed sibi potissimum creari periculum ,
cuius nomine , potentia , & authoritate
mala nunc exercentur . Cogitare debet
Regina senectutem iam se ingressam esse ,
qua quieti potius & securitati suæ pro-
spicere , quam nouorum periculorum se
fluctibus ingurgitare , expediret . Et si
Deus nullus esset , qui superne hæc vindi-
caret , tot & tantas tamen subditorum
iniurias , oppressiones , mactationes , ingen-
tibus periculis vacare non posse . Malum
esse diurnitatis custodem , metum &
tyrannidem , homo enim pro anima sua
(vt quidam ait) omnia dabit , omnia au-
debit , omnia experietur . Desperatio
enim , vt nihil sperat , ita nihil quoque for-
midat ; multum humani sanguinis iam

esse

esse fufum, addo etiam, Christiani, Catholicici, Anglicani, generofiffimi, hominum nimirum innocētium & inermium, adolescentium nobilium, & doctiffimorum, qui neque per ætatem, neque per educationem quicquam violenti contra Reginam egiffe, aut fuafiffe, aut cogitaffe præfumantur, fed qui utiliffime potius Reginæ, ac reipub. fuæ, præclariffimis fibi datis à Deo talentis inferuire potuiffent; quorum plusquam centum, qui in feminarijs instituti, & magnis dotibus virtutis litterarumq. ornati erant, cùm Cecilij carnifices publicè iam interemerint, nec quisquam eorum repugnauerit, aut veniam petierit, aut gratiam vitæ oblatam admiferit, aut verbum vllum de proditionibus, conffpirationibus, aut feditionibus confeflus fuerit; cogitandum erit Reginæ quo tandem ifta progrediantur, vbi confistent, quomodo finientur.

359 Si enim perfuaderi fibi à Cecilio permiferit Elizabetha hanc tantam sub-

ditorum

Verus mo-
dus pacifi-
cationis.

Art. 5.

ditorum carnificinam, periculo omni care-
re, imprudentia est insignis; si verò
hos novos hominum æstus, & ardores in
causa Catholica defendenda (vt loqui
solent Politici) aliquando posse deferue-
scere, id saltem sperandum esset, ex Ga-
malielis consilio, quo de Apostolis dixit
ad Iudæorum principes. Discedite ab
» hominibus istis, & finite illos, quoniam si
» est ex hominibus cōsiliū hoc aut opus,
» dissoluetur, si vero ex Deo est, non pote-
» ritis dissoluere illud, ne forte & Deo repti-
» gnare inueniamini. Benevolentia, inquā,
& tolerātia tentanda res esset, quod Ger-
manix principes vt plurimum faciunt.
Nam persecutione, & pressuris, & tam
iniquis absurdisq. præter omnem verita-
tem & rationē edictis, & tanta hominum
domestica strage & laniena, vsus iam ex-
perientiaq. eos satis (opinor) edocuit
nihil profici posse, sed acriores longè
fieri animos, promptioresq. ad resisten-
dum.

360 Si spes vestra in eo posita est, vt Seminaria transmarina aliquando dissoluantur, inanis planè est & vana; illa enim per Dei gratiam firmiter nituntur fundamentis, quàm ipsa vestra respub. Anglicana. Constituta enim sunt in regnis Catholicis, & potentissimorum pijssimorumq. Principum fruuntur patrocinijs, quorum neque potètia ad defensionem, neque munificentia ad sustentationem, Deo iuuante, deerunt, & quanto vos maiori odio, acerbitate, tyrannide, hæc ipsa feruorum Dei domicilia persequuti fueritis, tanto feruèntiori zelo hos Deus principes, aliosq. viros pijssimos excitabit, qui illis patrocinentur. Alumni deinde deesse non possunt; hoc enim Dei curæ ac mirabili sanè prouidentia incumbit, vt excitet, euocetq. (sicut hætenus fecit) quos ad opus hoc sanctissimum æterna sua electione destinauit, qui cùm adulescentes vt plurimum sint, & ætate florentes; probabile est eos Cecilij iam decre-

Seminario-
rum firmi-
tas.

piti, & Reginae planè vetulae annos poſſe transgredi, neque tot eorum domi occiduntur à tyrannis, quot indies eorum loco enaſcentur, foriſq. inſtituentur, ad opus Dei ceptum perfequendum.

Conſolatio
ad Catho-
licos An-
glicanos.

361 Quid ni igitur etiam hoc nomine Catholicos Anglicanos conſoler, quod viſuri ſint aliquando, idq. breui, perfecutorum ſuorum finem? Non enim (vt cætera omnia taceam) cõtrà hoſtes æneos, aut marmoreos certamen illis eſt, ſed cõtrà vnum vel alterum vetulum, & imbecillum, decrepitum, & exeuſum, quorum odium & inuidia licet immenſa ſit, vires tamen limitatæ, vita breuis, & exitus incertus. Et quamquam infinita planè ſint, quæ hunc in locum conferri poſſint, ad conſolationem eorum, qui Chriſti cauſa, tam acerba patiuntur (plenæ enim ſunt Apoſtolorum litteræ, pleni antiquiſſimorum patrum libri hoc argumento) hoc vnum tamen ſolummodo hoc tempore attingam, de gaudio nimirum, hac etiam

in vita Dei seruis aliquando cōcesso, cūm
 fracta inimicorum potentia, fortissima
 Dei manu liberatos se vident: ita vt ca-
 nere possint cūm Propheta: Laqueus cō-
 tritus est, & nos liberati sumus, misit de
 cælo Dominus & liberauit nos propter
 gloriam nominis sui, pauperes à potente,
 & egenos de manu peccatoris, & secun-
 dum multitudinem dolorum nostrorum
 consolationes eius lætificauerunt animas
 nostras.

*Psal. 123.
 Psal. 5. 6.
 71. 73.*

362 Duo autem hac de re exempla ex
 duobus antiquissimis religionis Christia-
 næ scriptoribus, proferam, quibus inex-
 pectatam afflictis salutem ingēti gaudio,
 rùm maximè Dei manum attulisse cer-
 nemus, cūm minimè sperabatur. Et vnū
 quidem ex Eusebio Episcopo Cæsariensi
 desumptum est, qui de persecutione gra-
 uissima & omnium acerbissima, sub Ma-
 ximino tyranno mentionem faciens. In
 ipso, inquit, flammaram ardore cūm
 decem integros annos persecutio duras-

*Duo exem-
 pla solandi
 Catholicos*

„ set, & plures suppliciorū formæ nouaq.
 „ cruciamēta quotidie excogitentur; tot
 „ & tantis Deus tyrannum inuoluit calami-
 „ ratibus bellorum, dolorumq. corporis,
 „ alijsq. miserijs, vt inuitus planè & furen-
 „ tis instar, edicta sua ferocissima reuoca-
 „ uerit, Christianisq. quos maximè oderat,
 „ pacem & libertatem per vniuersum pla-
 „ nè imperium concesserit. Tunc (inquit
 „ Eusebius) de repente in omnibus ciuita-
 „ tibus Christianorum, fieri conuentus fre-
 „ quentes, crebrosq. iterum de more con-
 „ gressus, in ritibus suis obeundis, & tan-
 „ quam lumen quoddam post tenebras ef-
 „ fulgens licebat cernere. Tunc infide-
 „ lium multitudo non parum obstupefacta
 „ incredibilem tantæ mutationis rationem
 „ admirata, Christianorum Deum magnū
 „ esse & verum exclamabat. E nostris au-
 „ tem qui persecutionis certamen fideliter
 „ & magno animo obiissent, præ cæteris
 „ omnibus ingentem animis lætitiā per-
 „ cipiebant. At si qui fide ægri & infirmi,

Lætitia
 Christiano-
 rum libera-
 torum.

conscien-

conscientias habebant tempestate iacta-
tas, remedium sibi inuenire maturabant,
his qui robusti erant supplicantes, eorum
dextram sibi porrigi, vt deus ipsis propi-
tius fieret. Tunc generosi & magnanimi
pietatis athletæ, metallorum afflictione
liberati ad Patriã redierunt, hilariq. & læ-
to vultu, & gaudio pene inexplicabili, per
quamq. ciuitatem proficiscentes cerne-
bantur; ingentes etiam hominum cater-
uæ, carceribus emissæ, per medias vias
publicasq. plateas transeuntes, hymnis
& psalmis vbique Deum collaudabant,
sicq. itineris sui deuorabant molestias.
Quo perspecto, ipsi etiam Gentiles, qui
paulo antea captiuos nos & Patria eie-
ctos, & crudelissimo supplicio destinatos
neci dare magnopere expetebant, nunc
mirabilem hanc mutationem factam cõ-
spicientes, nobiscum etiam de rerum e-
uentu non parum lætari videbantur. hæc
Eusebius.

363 Sed aliud exemplum multo adhuc

Insigne exē
plū ex Na-
zianzeno.

illu-

illustrius est, quod Sanctissimus Gregorius Nazianzenus proponit, de mirabili Dei bonitate, summaq. misericordia & prouidentia, qua Iulianum Apostatam contra seruos Dei sæuissime ferocientem, & atrocissima quæque & vltima cogitantem, & moliētem, in ipso furoris eius præcipuo æstu, & impetu, occidit; ineffabili Christianorum omnium exultatione. De qua re sermonem suum exorsus Nazianzenus his verbis loquitur: Audite hæc

» omnes gentes, auribus percipite omnes

» qui habitatis terram; audite populi, tribus, linguæ, homines omnes, cuiusuis ordinis, generis, & ætatis; tam qui nunc estis,

» quam qui futuri, & quo latius quoque præconium hoc pateat; audite omnes

» cælorum virtutes, omnes Angeli, quorū opera tyrannus extinctus & deletus est.

» Non Seon ille Rex Amorrhæorum, neque Og Rex Basan exigui principes, sed Draco ille, Apostata ille, ille communis bonorum omnium inimicus atque hostis,

Naz. orat. I
in Iulian.
Psal. 48.

Psal. 72.
Esa. I.

ulli

qui

qui & multum furorem multasq. minas
 in terra profudit, & multam iniquitatem
 in Excelsum loquutus atque molitus est.
 364 Deinde instituto quodam spiritua-
 li quasi festo, conuiuio, & chorea, qua-
 tuor genera hominum ad illud magna hi-
 laritate peragendum inuitat; quorum pri-
 mum est perfectorum, idque triplici co-
 rona, quos his verbis describit; Exilit (in-
 quit) mihi animus, & hilarescit oratio,
 & ad spiritualem choream omnes vocat;
 primo eos qui ieiunijs & lacrimis, & ora-
 tioni addicti prementium molestiarum
 depulsionem, finemq. diu noctuq. postu-
 labant, spe non confundente; deinde eos
 qui magnis certaminibus, & ærumnis
 exantlatis, grauissimisq. temporis insulti-
 bus percussi & vexati, mundo & Angelis,
 & hominibus (vt Apostoli verbis vtar.)
 spectaculum extiterunt; & licet corpo-
 ribus fracti, animis tamen inuidi perman-
 serunt; & postremo eos qui vel mundana
 potentia sponte exuti, vel bonorum rapi-

Festum Na-
zianzeni.Conuocan-
tur pjs.

Rom 5.

1. Cor. 4.

Ad Phil. 4. na cum gaudio ſuſcepta, vel Patria pulſi,
 „ vel à viris, vxoribus, parentibus, liberis
 „ „ violenter diſiuncti, Chriſti ſanguini paſ-
Heb. 10. ſiones pro Chriſto rependerunt.
 „ „
Conuocan- 365 Secundo loco inuitat Nazianzenus
tur infirmi ad hoc feſtum Chriſtianos quosdam in-
 firmos, puſillanimes, & mente pauperes,
 vt eos vocat hic Dei ſeruus, eo quod
 etiamſi fidem Chriſti retinerent, cum pa-
 cem tamen, potentiam, ſplendorem, &
 proſperitatem Iuliani Apoſtatae, poſt ab-
 negatum ab eo Chriſtum, cernerent, nec
 ad altiſſimas diuinæ prouidentiae ratio-
 nes, & cauſas penetrare poſſent; valde
 ſcandalizabantur, animisq. deicieban-
 tur; quos erigit Sanctus hic Epiſcopus
 „ ſuauiſſimèq. reprehendit his verbis. *Quin*
Vbi ſupra. alteram quoque (inquit) partem ad fe-
 „ „ ſtum diem agitandum voco, eos nimi-
 „ „ rum, qui cum animo ſani ſint, cæterum
 „ „ ad prouidentiae diuinæ rationes minime
 „ „ penetrant, (quæ plerumq. ex contrarijs
 „ „ meliora procurat) facile quidem ob ani-

mi paupertatem incenduntur, nec peccatorum pacem ferunt, (vt cum Dauide loquar) neque Dei consilium sustinent, neque animi æquitatem ad extremum vsque præstant, quod rebus præsentibus, & visibilibus tantum moueantur.

366 Tertio vocat ad spectaculum omnes prudentes sæculi, & admiratores huius mundi, & potentiæ, splendoris, diuitiarum, aliarumq. vanitatum, quæ in eo sunt, vt tanquam post finitam aliquam comœdiam, & detractis histrionũ laruis perspiciant (Iuliani maxime casu, miserimoq. exitu) quàm incerta, vana, & contemptibilia sint hæc omnia, quæ magna, ac tremenda carnis oculis videri solent; & vt videant, quàm miseri plerumq. sint post actionem scœnæ expletam, qui Regum, Imperatorum, aut magnatum personas in peragenda fabula gerebant. Inuitat autem eos Isaïæ verbis, hoc modo; Iam eas quoque animas voco (inquit) quæ huius mundi scœnam, & ma-

,,
Psal. 9.,,
Psal. 72.,,
Psal. 105.

,,

,,

Prudentes
sæculi &
mundi ad-
miratores.

Esa. 34.

Psal. 46.

Psal. 45.

Schismatici etiã vocantur.

gnum theatrum ad stuporem vsque mirantur, & quidem his Efaiaë verbis; mulieres à spectaculo venientes huc adeste, animique oculo ab externa aberratione nonnihil abducto, & collecto, vacate & cognoscite quoniam ego sum Deus, qui exaltatur in gentibus, & exaltatur in terra: semper quidem ille in omnibus prodigijs, sed in præsentibus tamen (de tyranni castigatione) multo certe clarius & expressius.

367 Quarto loco, schismaticos quosdã vocat Gregorius, qui licet tempestate persecutionis iactati, nonnihil recessissent à sinceritate canonum ecclesiasticorum; fidem tamen retinebant, eamq. ob causam, quanquam sancti Episcopi zelus ipsum incitabat, vt vehementius eos obiurgaret; dicit tamen, ab asperioribus se verbis sibi temperasse, ob eam maxime spem, quam de eorum reductione, extincto saltem iam tyrãno, habebat, sic autem eos alloquitur. Atque vtinam

(inquit) ille quoque cætus ad chorum ,,
 nostrum se adiungeret, qui prius cantio- ,,
 nem quidem sinceram, nobilemque no- ,,
 bis cum Deo occinebat. Nunc autem ne- ,,
 scio quare commotus, repente cantum ,,
 in diuersum mutauit, alioque gradu & ,,
 ordine se collocauit, & choream quan- ,,
 dam priuatim parum modulatam, & con- ,,
 cinnam constituit. Quamnam autem & ,,
 qualem choream zelus quidem vt dicam ,,
 me incitat, fides autem communis reti- ,,
 net; ideoque sermonis asperitatem, ob ,,
 spem de eorū reductione, comprimam. ,,
 Membra (inquam) mea foueo, & maio- ,,
 rem pristinæ eorum charitatis, quàm præ ,,
 sentis contemptus rationem habeo; & id- ,,
 circo leniorem me nūc præbeo, vt acrius ,,
 postea & asperius obiurgem. ,,
 368 His omnibus Nazianzenus ad fe- ,,
 stum suum conuocatis, vnum tantum ge- ,,
 nus hominum, idque perinuito quidem ,,
 animo, se repellere dicit; & hi sunt, qui ,,
 sponte sua vel propter ignauiam, vel pro-

Sponte ca-
 dentes reij-
 ciuntur à fe-
 sto.

pter malitiam in pugna ceciderunt. Hos
 enim non tam ad hilaritatem, aut feſti
 gaudium, quàm ad planctum & gemitū
 & pœnitentiæ lacrymas inuitandos cen-
 ſet, ſic igitur de eis ſcribit. Vnam claſ-
 ſem, vnum animarum genus ab hac læta
 celebritate ab dico atque propello, ge-
 mens quidem & dolens, & ne audientes
 quidem fortaffe lugens, & exitium ſuum
 minime ſentientes deſſens, cum hoc to-
 tius eorum plagæ maxime ſit miſerabile;
 hos (inquam) ab dico, eos nimirum, qui
 non ſupra firmam petram ſed ſupra are-
 nam ſeminati, leuiter quidem & deſun-
 ctorie ad pietatis doctrinam acceſſerant,
 & conſeſtim exorti, radices non egerunt,
 ideoq. poſtea ad breuem & exiguū dia-
 boli impetum, paruumq. tentationis æ-
 ſtum exaruerunt. Atque his etiam multo
 adhuc peiores ſunt, magiſq. ab hoc fau-
 ſto lætoque conuentu proſcribendi, qui
 tempori ſeruientes, ne tantillum quidem
 obſtiterunt, ſed vltro & ſponte ſe impro-

Matth. 13.

Tempori
ſeruientes.

hos & viles præbuerunt, breui quodam
& caduco quæstu, aut obsequio, aut exi-
gua potentia mundana, salutem suam æ-
ternam misere commutantes.

369 Postremo, his omnibus conuocatis,
& malis segregatis, exponit sanctus Na-
zianzenus, quid agendum pro festi cele-
britate; idest, quanta animi lætitia, quan-
ta exultatione, quanto gaudio, quo spiri-
tuali triumpho, qua gratiarum adione,
Deo canendum sit. Postquam (inquit)
chorum nostrum vniuersum hoc modo
repurgauimus, age nunc corporibus ani-
misq. quantum fieri potest, purificatis,
voceq. sua assumpta, vnoque & eodem
spiritu concordés facti, triumphale illud
carmen canamus, quod olim Israelitæ
ob Aegyptios mari rubro demersos, au-
spicâte Maria, tympanumq. pulsante, ce-
cinerunt. Cantemus (inquam) Domino,
quia gloriose magnificatus est, equum &
ascensorem proiecit, non dico in mare,
(hoc enim ex illo carmine mutandum

Quodnam
canticū ca-
nendum.

Exod. 15.

est) sed vbi ipsi fuit gratum, & quemad-
 modum ipse iustum censuit. Quis loque-
 tur potentias Domini, & auditas faciet
Psal. 105. omnes laudationes eius ? qui arma, & gla-
Psal. 72. dium, & bellum confregit; qui capita dra-
Psal. 106. conum in aquis contriuit; qui procellam
Marc. 4. in auram statuit; qui dixit mari furenti,
Luc. 10. tace, & obmutesce; qui calcare nos facit
Psal. 149. super serpentes & dracones; qui iudiciū
 facit inopi & vindictam in nationibus, in-
 crepationesq. in populis. Exclamemus
Esa. 45. cum Esaia, lætetur cælum desuper, & nu-
Psal. 124. bes stillent iustitiam; effundant montes
Esa. 45. lætitiā, & colles exultationem; exultet
Esa. 35. deserta, & floreat sicut lilium, hoc est Ec-
Psal. 36. clesia, quæ heri & nudiustertius, videba-
 tur quidem vidua, & viro carens, sed nūc
Esa. 25. iterum reffloruit, quia misertus est Domi-
Psal. 146. nus super plebem suam, & hæreditatem
Psal. 106. suam non dereliquit; quia beneplacitum
 est ei super timentes eum, & eos qui spe-
 rant in misericordijs eius; quorum cau-
 sa, portas æreas, & vectes ferreos confre-

git, & licet propter iniquitates nostras humiliati fuerimus, per eius tamen gratiam erecti sumus, & laqueo contrito tandem liberati.

Psal. 123.

”

”

”

”

370 Hoc canticum suauissimum & admirabile plane confecit sibi ex sacris literis sanctissimus doctissimusq. Nazianzenus, pro illo festo iucundissimo celebrando, cum inopinato Dei beneficio, à Iuliani Apostatæ persecutione, Christianus populus liberatus fuerat; cumque omnia exactissime cum Catholicorum causa, qui hodie in Anglia patiuntur, conueniant, id est, cum idem genus persecutionis, pares pressuræ, non dissimiles persecutores apostatæ, sæuitia vero & fraudes, & nequitia eadem, causa quoque ipsissima, & patientium conditio, ordo & genera perquam simillima, (nam & perfectos suos habet, & robustissimos Anglia athletas, infirmos quoque aliquos, & pusillanimes, nec non & prudentes sæculi, & schismaticos non paucos, & nonnul-

Applicatio
huius festi
ad statum
Angliæ.

lum quoque fortasse nimis timidum & miserum, ne vllus gradus certamini huic deesset.) cum hæc omnia (inquam) ita se habeant, quidni pro summa Dei bonitate, qua idem hodie est, qui olim fuit, (misericordia, scilicet, & miserationibus & iustitia quoque diues) eundem plane festi diem expectare debent aliquando catholici Anglicani, euersis extinctisque persecutoribus suis, quem hoc in loco descripsit Nazianzenus.

Conclusio
totius ope-
ris.

371 Quare non adijciam plura; sed eandem illam penitus apponam huic responsioni meæ conclusionem, quam ante annos mille & centum posuit sanctissimus Episcopus Victor Vticensis (de quo sæpe iam mentio facta est) historiæ suæ, de persecutione hæreticorum Vandalorum; vt inuocatis, nimirum, Angelorum, & sanctorum Angliæ cælis receptorum (qui infiniti prope sunt) suffragijs, auxilijsque, rem omnem Dei misericordiæ committamus. Sic enim pijsissimus Dei seruus,

pro

pro Africa sua implorat. Adsit iam (inquit) omnis nobis ætas, omnis sexus, omnis conditio, omnis turba Catholici nominis, quæ gremio matris Ecclesiæ toto orbe gestatur; conueniant simul ad domum nostri doloris, & paribus omnino oculis fundamus flumina lacrymarum, quia causæ, & fidei nostræ vnum est negotium. Nullum volo ad condolendum mecum hæreticum, qui forte addere cupit super dolorem vulnerum meorum, & gratulatur malis meis: nolo aliquem filiorum alienorum & schismaticorum quia filij alieni mentiti sunt mihi, & claudicauerunt à semitis suis. Adestote Angeli Dei mei, & videte Africam totam, dudum tantarum ecclesiarum cuneis fultā, nunc ab omnibus desolatam, tantis ordinibus sacerdotum paulo ante ornatam, modo sedentem viduam & abiectam. Egressus est à facie eius omnis decor, didicerunt vias asperas ambulare virgines, & iuuenes eius in aulis educati monaste-

Pulcherri-
ma sancti
Victoris cō-
clusio lib. 2
hist. Vand.

Psal. 68.

Psal. 34.
Psal. 17.

Tren. 1.

riorum. Et abierunt in captiuitatem Mau-
 rorum; dum interim lapides eorum fan-
 cti disperguntur. Deprecamini Patriar-
 chæ, orate sancti prophetae, estote Apo-
 stoli suffragatores; præcipuè tu Petre
 beate, quare files pro ouibus & agnis, à
 communi Domino magna tibi cautela, &
Matth. 18. sollicitudine commendatis? Et tu sancte
 Paule gentium Magister, qui ab Ierusalē
Act. 12. 13. vsque ad Illyricū prædicasti Euangelium
 Dei, cognosce quid Arriani faciunt, &
 quid filij tui patiantur; vniuersiq. pro no-
 bis ingemiscite sancti Apostoli; & quan-
 quam fateamur pro peccatis nostris ista
 nobis cōtigisse, orate tamen pro filijs etiā
Matth. 17. malis, quia & Christus orauit pro inimi-
 cis Iudæis. Sufficiant castigationi, quæ iā
 nobis iustè illata sunt. dicatur Angelo per-
 cutienti, iam sufficit; prostrati rogamus vt
 non spernatis vestros miseros peccato-
 res, per eum qui vos ad Apostolicum cul-
 men prouexit, humiles piscatores. Hæc
 ille pro Africa, hæc nos pro Anglia.

I N S T R U C T I O N E S

& mandata quadam secretiora Regina,
 & Consiliariorum eius ad Commissa-
 rios seu Inquisitores, quibus tradita est
 auctoritas exequendi edictum nuper pro-
 mulgatum contra Sacerdotes & reliquos
 Catholicos in vnaquaque Anglia pro-
 uincia seu Comitatu.

PRIMO qui ex vobis hanc Regi-
 nae commissionem, seu manda-
 tum pro exequendo Edicto pri-
 mi receperint, ij continuò certiores faciãt
 cæteros, quibus demandata est eadẽ au-
 thoritas, vt quamprimum conueniant, ad
 deliberandum de his, quæ necessaria futu-
 ra sint ad mandata regia exequenda, quo-
 rum capita breuiter descripta ad singu-
 los transmittent. Et primo quidẽ ad con-
 uentum loca quædam commodiora in
 qualibet prouincia designabitis, ad quæ
 certis præscriptisque temporibus in eun-
 dem finem conueniatis. Et vt his princi-

I. Modus
 quo cõmis-
 sarij conue-
 nire debẽt
 ad inquire-
 dum de ca-
 tholicis.

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,,

,, pijs ordinatius & maiori cum facilitate
 ,, procedatur, non abs re erit, pro ratione
 ,, cuiusvis prouinciæ inter vosmetipsos o-
 ,, nera partiri, & statuere quam quisque
 ,, prouinciæ partem curandam suscipiat;
 ,, socios etiam nonnullos & coadiutores
 ,, vobis assumere expediet, qui vobis absen-
 ,, tibus rem prosequantur; & quò frequen-
 ,, tius his initijs in vnum conueneritis, eo
 ,, melius & commodius res procedet; nec
 ,, committere debetis quin huius primi sal-
 ,, tem anni spatio quadragesimo quoque
 ,, die conueniatis, vt collatis vnà quas pri-
 ,, uatim quisque gesserit rebus, omnes ter-
 ,, tio quoque mense Reginam & Senatam
 ,, regium certiores faciatis, quæ à vobis in
 ,, prouincijs vestris acta sint.

2. Vnde ma-
 teria pete-
 da fit, ad ac-
 cusandum.

,, Secundò exigetis ab Episcopo diecæ-
 ,, sis illius, in qua est quæque prouincia, ab
 ,, eiusque Cancellario, Prouisore, & Archi-
 ,, diacono, alijsque ipsius Præpositis, & Cu-
 ,, ratoribus publicis; necnon à Procuratoribus prouinciarum, Secretarijs Comi-

tiorum,

tiorum, Notarijs, alijsque ministris, & of-
ficialibus regni, & à cuiuslibet vrbis, op-
pidi, aut villæ Præfectis & Magistratibus,
rationem, numerum, nomina, & habita-
tionem eorum omnium, qui ipsis fuerunt
detecti, accusati, vel ad ipsorum tribuna-
lia proximis his annis præteritis delati
ob religionis negotium; quod ecclesias
publicas adire recusauerint, siue viri sint,
siue foeminae, & quinam processus iuris
aut censuræ contra ipsos ab alijs iudici-
bus hac de causa exierint; efficietis præ-
terea omni diligentia & industria vestra,
& quibuscunque fieri potest medijs, vt
quisque vestrum in prouinciæ particula,
quæ sibi obtigerit, notitiam habeat earū
personarum, quæ existimantur recepto-
res esse vel fautores Sacerdotum, Semina-
riorum, Iesuitarum, aut aliorum fugiti-
uorum, aut transfugarum, qui ex parti-
bus Ultramarinis in Angliam venerint,
aut qui in huius criminis suspicionem ve-
nerint, aut vlllo modo complices, vel ac-

,, cessorij existimari possint; & quando hac
 ,, ratione vel alia quacunque, istiusmodi ho-
 ,, minū nomina detecta habueritis rē penes
 ,, vos secreto omnino & clam retinebitis,
 ,, quousq; commodè cōprehendi poterint,
 ,, & ad vos secure perduci, vt iuxta hæc no-
 ,, stra ad vos mandata examinentur.

3. Quo mo-
 do & de q-
 bus exami-
 nandi ca-
 tholici.

Tertio in huiusmodi hominibus exa-
 minandis obseruabitis diligenter, vt coga-
 tur quisq; respondere ad interrogata de
 ,, rebus, quæ ad conscientiam & religionē
 ,, suam pertinent; num scilicet templā fre-
 ,, quentent; aut quibus de causis illud face-
 ,, re recusent; & si obstinato animo id re-
 ,, nuere deprehendantur; tunc vltius ea
 ,, ab ipsis inquiretis, quæ ad statum reip. &
 ,, fidelitatem ipsorum erga principem spe-
 ,, ctant. Quo nimirum animo, & qua deuo-
 ,, tione sint in Pontificem Romanum & Hi-
 ,, spaniarum Regem: num Iesuitas, aut Se-
 ,, minariorum Sacerdotes, aut alios Roma-
 ,, vel Rhemis vel aliundè in hoc regnum
 ,, missos, ad reginæ subditos ab eius obe-

dien-

dientia seducendos receperint, foue-
rint, aluerint, & similia.

Quartò, vt sciatis qua ratione exami-
nandi sint istiusmodi homines, qui Ro-
mano Pontifici & Regi Hispanico adhæ-
rere putantur; vtque appositè respon-
deant ad ea quæ ab eis sciri operæpretiū
est. Iuxta quæstiones seu interrogationes
subiectas examinentur, quas partim eis
sub iuramento, partim sine iureiurando
proponere poteritis.

*Forma interrogandi eos qui exami-
nantur.*

N quis vobis author fuerit, aut
suasor, vt Romano Pontifici aut
Hispaniarum Regi adhæreatis,
& ipsorum partes sequeremini, aut vllas
eis feratis suppetias, quando contigerit
quacunque eos de causa hoc Regnū An-
glicanum armis inuadere. & quisnam ille
fuerit, qui hoc vobis suaserit.

4. Forma
examinis
seu interro-
gatorium.

„ An fuerint aliquando Romæ, vel Rhe
 „ mis? vel in Hispanijs intra proximos hos
 „ quinque annos præteritos? quando reuer
 „ si sint in hoc Regnum, & in quem finem?
 „ Vbi & apud quos à reditu in Insulam
 „ permanferint? quibuscum personis locu
 „ ti, aut versati fuerint in Anglia? Num qui
 „ examinatur, sacerdos sit, vel Iesuita, Ro
 „ mano more institutus? vbi? quando? &
 „ à quo Episcopo fuerit Sacerdotio initia
 „ tus? An vixerit in Seminario, vel Colle
 „ gio aliquo Anglorum, Vuallorū, aut Hy
 „ bernerorum Romæ, Rhemis, vel in Hispa
 „ nijs, aut alibi? quandiu in aliquo huiusmo
 „ di Collegio habitauerit? & quando indè
 „ proximè in Angliam missus fuerit? & cu
 „ ius rei gratia?

5. Quo mo
 do fautores
 Sacerdotū
 detegantur.

Quintò. Cum recentissimo Reginae E
 dicto, de quo vos notitiam habere signifi
 cabitis, omnibus cuiuscunque conditio
 nis, & gradus Maiestatis suæ subditis, tam
 Ecclesiasticis quàm Laicis, sine omni ex
 ceptione seuerè præceptum sit, vt quàm

diligen-

diligentissimè exquirant, quinam fuerint
hospitio aut domo excepti, vel ad se ven-
titauerint, comederint, aut dormierint in-
tra vnus anni spatium proximè elapsi,
ante promulgationem eiusdem Edicti?
Si vobis significatum fuerit aliquam eiu-
smodi personam hospitio, domoue exce-
ptam, aut alia aliqua ratione subleuatam,
& non detectam contra mentem suæ Ma-
iestatis, prout in eodem Edicto plenius
habetur; tunc curabitis vt qui veritatem
exploraturi mittuntur, responsa in scri-
ptis referant, & adhibito per vos diligen-
ti examine, si quis deprehendetur eiu-
smodi suspectos viros domi suæ recepisse,
cooperuisse, fouisse, aut beneficio aliquo
affecisse, curabitis eum in manus vestras
tradendum, carceriq. mandandum, alijsq.
afficiendum supplicijs, prout vobis visum
fuerit.

Sextò. Quandoquidem par omnino
Reginæ mandatum, similesque eidem
annexæ instructiones & interrogationes,

Pro ijs cõ-
prehenden-
dis, qui in
aliena pro-
uincia fue-
rint.

» in alias omnes quoque Regni prouincias
 » missæ sunt ad Commissarios, qui hac ipsa
 » de causa vbique instituuntur : si contige-
 » rit personam aliquam de rebus prædictis
 » suspectam aut ream in aliam prouinciam
 » transmigrasse; tunc curabitis vt illius pro-
 » uinciæ Commissarij quàm secretissimè
 » eius rei moneantur, eisque autoritate &
 » nomine Regio præcipietis, vt eiusmodi
 » personam suspectam quàm citissimè &
 » diligentissimè comprehendant, exami-
 » nent, & in custodiam mittant, vt deinde
 » cum ea vterius procedatur iuxta huius
 » Commissionis ac mādati Regij formam.

Modus sub
 delegandi
 & catholi-
 cos illa-
 queandi.

» Postremò honestos aliquot, & proba-
 » tæ fidei viros ex eorum numero qui Regi-
 » næ in rebus Religionis magis promptè
 » obtemperant seligetis in qualibet prouin-
 » ciæ vestræ parte; præcipuè verò in oppi-
 » dis, portubus, & amplioribus parœcijs;
 » quibus etiam Parochos & Ecclesiarum
 » Rēctores, qui fideles sunt, & gregis sui cu-
 » ram & sollicitudinem gerere cognoscun-

tur, adiungere licebit; eisque præcipietis
vt obseruent diligenter, an quisquam ob-
stinatè recuset templa nostra frequenta-
re. Et quoties aliquos istiusmodi vobis
denunciauerint, eos continuò ad vos ac-
ceritos, prætermisso adeundæ Ecclesiæ
negotio (de quo per alias pœnas ex le-
gum præscripto castigandi erunt) pro ar-
bitrio & prudentia vestra interrogabitis
de alijs articulis, qui ad rempubl. perti-
nent, & eos cogetis ad eas omnes interro-
gationes respondere, quæ supra comme-
moratæ sunt, aut alias pro qualitate &
conditione personæ, quæ examinatur,
prout vobis videbitur. Nam eo ipso quòd
recusent isti tam pertinaciter nobiscum
in rebus, quæ ad religionem pertinent,
communicare; meritò in suspicionem
vocandi sunt, tanquam Regiæ Maiestati
inobedientes, & Reip. statui parum fide-
lès; immo quòd communibus patriæ ho-
stibus, Papæ nimirum, & Regi Hispaniæ
faueant.

*Ad precedentes instructiones annotatio.*Scopus In-
structionū.

372

Osteaquam Regina Angliæ Hæreticorum suasu, & Cecilij maxime importunitate inducta, apud se constituisset, promulgandum sibi esse contra catholicos Edictum, quod paulò superius explicatum, & confutatum est; non satis esse existimauit, ordinarijs reipub. Iudicibus, & magistratibus, reliquisque regni subditis potestatem facere vniuersalem in Catholicos inquirendi, (quod ipsius Edicti vi, verbisq. manifestis concessum cernimus) sed voluit insuper in singulis totius Regni prouincijs (quas conuentus seu Comitatus vocant, & ad quadraginta ferè numerantur) viros statui certos, cum mandatis amplissimis, & potestate extraordinaria, qui Edicti executionem ubique promouerent, & operi imminentes perpetua illud sollicitudine perurgerent;

quorum

quorum hominum animandorum ac dirigendorum causa, perscriptæ fuerunt Admonitiones, seu instructiones hæ, quæ regia authoritate munitæ ad singulas prouincias mittebantur, quanquam satis intellectum est ex Cecilij capite hæc omnia nata & profecta esse.

373 Prima autem instructio ad Commissarios de ipso modo conueniendi est; vt frequentissimè, nimirum, & diligentissimè in prouincijs conuentus agant, vt aliorum etiam adminiculis vtantur ad prosequendum opus, vt ad quadragesimum saltem diem, vnà sint omnes, & tertio quoque mense Reginam & Senatum regium de rebus gestis certiore faciant; interim quisque pro lustranda & perscrutanda prouinciæ particula, quam affligendam susceperit, diligentiam omnem & sollicitudinem adhibeat. Quibus si addatur, quod instructione septima præscribitur, vt in singulis non tantum oppidis, vrbibus, & portibus, sed villulis etiam, &

r Turbulē-
ta Angliæ
conditio.

parœcijs selecti quidam viri designentur, ex eorum numero qui ardētiori zelo sunt in promouenda hærēsi, & religione catholica extirpanda; si adiungatur præterea quod Edicti Sectione quinta iubetur, vt omnes Patres familias, Domini, Caupones, hospites, stabularij, viatores, cæterique potestatem liberam habeant inquirendi in alios, accusandi, comprehendendi, trahendi ad tribunalia, custodias, & carceres, & alias molestias inferendi; vnusquisque facile per se existimabit, quàm misera sit hodie Angliæ conditio, & ipsis etiam protestantibus moderatioribus onerosa, & grauis, vbi perpetuis omnia patent turbationibus.

2 Calumniandi materia in catholicos.

374 Secunda instructio loca quædam communia, seu artificiosa describit, ex quibus Commissarij, & turba eorum qui ipsis deseruiunt, argumenta quædam sumant ad accusandos catholicos de proditionibus, & læsæ Maiestatis criminibus. Nam ad hunc finem præcipitur primò

omnium,

omnium, vt nomina habeantur eorum,
qui Religionis, & conscientiae causa eccle-
sias Protestantium adire recusant, quod
latius clariusq. explicatur instructione se-
ptima, vbi dicitur quòd eo ipso quòd
tam pertinaciter recusent isti nobiscum
in rebus, quæ ad religionem pertinent,
communicare, meritò in suspicionem vo-
candi sunt, tanquam Regiæ Maiestati in-
obedientes, & reipubl. statui parum fide-
les. Hinc etiam dicitur instructione ter-
tia. In huiusmodi hominibus examinan-
dis obseruabitis diligenter, vt cogatur
quisque respondere ad interrogata de re-
bus, quæ ad conscientiam, & religionem
pertinent, num scilicet templa frequen-
tet. &c. Et quanquam statim ferè po-
stea, instructione nimirum septima, con-
trarium planè asseratur: nempe, præ-
termisso adeundæ Ecclesiæ negotio (de
quo per alias pœnas ex legum præscri-
pto castigandi sunt) pro vestro arbi-
trio & prudētia interrogabitis de alijs ar-

» ticularis, qui ad rempub. pertinent: tamen
 hoc obliuioni Cecilij tribuendum est,
 vel mendacio potius, quo sibi ipse con-
 trarius saepe esse cogitur, vt supra non ra-
 ro in responsione ad Edictum, sed fre-
 quentissimè sectione quarta ostensum
 est, vbi de veris causis, ob quas Sacerdo-
 tes & Iesuitæ, ceteriq. catholici hodie in
 Anglia occiduntur, differitur. *in libro*
 375 Nullibi autem manifestius se pro-
 dit hæretica eorum fraus & dissimula-
 tio, quàm ex his secretis ipsorum manda-
 tis & Instructionibus, quibus apertè indi-
 cant, quo ex fonte deduci volunt omnes
 illas accusationes graues de proditioni-
 bus & læsa Maiestate, quas alibi exagge-
 rant, tanquam ex mera catholicorum ma-
 litia, & non conscientia natas. Hic au-
 tem fatentur ex ipsius religionis studio
 proficisci, hinc illud primum & præci-
 » puum inter interrogata est: An quis ec-
 » clesias protestantium frequentet &c. Il-
 » lud etiam absurdum & ridiculum, an Sa-

cerdos sit, aut Iesuita Romano more institutus; perinde ac si quis in Anglia Sacerdos, aut Iesuita esse possit, qui ritu Romano non sit institutus; Reginae enim ordines neque Sacerdotes, neque Iesuitas constituunt; innuit tamen interrogatio hæc, facile permittendum in Anglia fore Sacerdotem aut Iesuitam, qui Romana se autoritate institutum negaret. odium ergo non tantum ipsius ordinis, sed maxime Religionis Romanæ in causa est, cur Sacerdotes, & Iesuitæ hodierno die in Anglia proscribantur, & læsæ Maiestatis rei habeantur; neque quòd aliquid ipsi in Angliam perpetraverint, sed quòd ordines sacros à Sede Apostolica acceperint, crimen illis capitale est.

376 Quod ipsum, quanquam supra in prænominata Sectione, & per vniuersam ferè responsionem ad Edictum sæpissimè, clarissimèq. ostensum est; hic tamen non tantum ex ipsius aduersarij confessione, scriptoque (quod iam fecimus)

De Martyribus numero occisis.

Septē mar-
tyres.

« probandum est, sed vno etiam & al-
tero exemplo eorum, qui post hoc
Edictum, vel ex istius potius Edicti vi,
& mandato occisi sunt, explicabimus.
Quæro igitur primùm, quid sceleris,
aut flagitij commiserant septem illi Dei
serui, quos vnà mactastis Londini mense
Decēbri proximo exeūte, idest paulo post
Edicti istius promulgationem, Edmūdus
nimirum Geningus, Eustachius Vitus, &
Polydorus Plasdenus sacerdotes; Suithen-
nus etiam Vvellus, & Briantus Laceyus vi-
ri nobiles, & generosi, cum duobus fa-
mulis? An quicquam aliud contra eos
probastis, quàm quòd erant catholici, &
quòd simul Missæ sacrificio interfuerant?
Quid reliquis sacerdotibus posteriùs a
vobis crudelissimè peremptis, Pattedono,
Vuilliamo, alijsq. multis, quorū nomina
nondum certò & exploratò ad nos per-
uenerunt, sed scripta sunt in libro vitæ?
An hi vllò alio crimine tenebātur, quàm
quòd Sacerdotes essent? aut vllum aliud

conspi-

conspirationis genus inierunt cum Pontifice Romano, aut Rege Hispaniarum catholico, præterquam fidei & religionis, quibus vos inimici & hostes estis?

377. Certè de posteriori, hoc est de Vuilliamo, qui aliquando ex vestris fuerat, narrauit mihi, qui præsens hominem morientem vidit, (neque enim tres adhuc menses integri à martyrio fluxerunt) cum morti adiudicatus, crate viminea, pro more perduellium, ad locum supplicij terra raptaretur, nonnullos Ministros vestros equis insidentes viro Dei insultasse, & inter alios ineptissimum quendam, & ridiculum concionatorem vniuersis Anglis infamia notissimum, cui nomen David Dee, multas Martyri molestias intulisse, & magnis vocibus populo ingeminasse, cauendum esse omnino, ne quis existimet hunc hominem Religionis causa mortem adire, cum supremæ Maiestatis læsæ causa supplicium perferat; cui cum alter nihil responderet, sed in altissima

Illustre exemplum.

mortis, & rerum æternarum contempla-
 tione defixus taceret, peruenit tandem
 ad Martyrij locum, vbi alter concionato-
 rum vestrorum, perspecta hominis mode-
 stia, constantia, & summa patientia, alia
 longè ratione aggrediendum censuit,
 blandissimis nimirum verbis, laudibus,
 precibusque summa contentione ab eo
 petijt, vt saluus esse, & viuere vellet,
 quod ipse certissime ea ratione ei pro-
 mittebat, si fateretur tantum Reginam
 Anglicanæ saltem Ecclesiæ caput esse,
 quod cum alter quasi risu excepisset, re-
 spondit se bonam iam itineris sui partem
 confecisse caelum versus, quòd ad eum lo-
 cum venisset, vbi mors obeunda esset; spe-
 rare se ad reliquam partem conficiendâ
 vires sibi a benignissimo Domino non de-
 futurâs; hisque dictis, & excluso Ministro
 hæretico, ad mortem se parauit, & liben-
 tissimè obtulit. Quodnam igitur hic læ-
 sæ Maiestatis crimen commississe existi-
 metur, cui iam facilis venia oblata est?

378 Possent multa huius generis proferre de ijs maximè, qui recētissimè ex istius iniquissimi Edicti præscripto, & ex harum instructionum impijssimarum formula, summo flagitio interempti sunt, tanquam læsæ Maiestatis rei, & patriæ proditores; cùm illi tamen vnus Maiestatis diuinæ placandæ causa, & patriæ iuandæ desiderio pericula omnia & labores perferant; quo Christi Domini tribunali altissimo, iudicioque hæc referenda sunt, vt quando ei commodissimum videbitur, causam hanc vniuersam discernat.

Conclusio.

F I N I S.

I N D E X

R E R V M P R A E C I P V A R V M

quæ in hoc libro continentur.

A

<p>Cecusationis capita in Regem Ca- tholicum. 119</p> <p>Accusatio stulta & sibi non coherens. 224</p> <p>Alanus cur Romanam vocetur. pag. 116</p> <p>Alani Cardinalis animus er- ga Reginam. 374. eius in- scribendo moderatio. 375. in cunctos beneficentia. 377</p> <p>Angli Catholici fortiter exi- lia & ærumnas sustinent. 98. non deserunt patriam ob inopiam. 262. non ob de- licta. 263</p> <p>Angli Catholici è Belgio eie- cti. 131</p> <p>Angli heretici cur meritò pœ- nas timeant. 228. quoniam ty- ranno aut Turca crudelio- res. 352</p>	<p>Angli inter se discutiunt. 421</p> <p>Angliæ calamitas à quibus processerit. 16</p> <p>Angliæ turbationes unde. 70</p> <p>Anne Bolenæ matris in- continentia. 260</p> <p>Antonius Kingstonus & socij conspiratores. 122</p> <p>Antonius nothus ab Elizabe- tha factus Lusitaniæ Rex. pag. 187</p> <p>Apostrophe ad Elizabetham. pag. 108</p> <p>Arma sumpta pro religione. pag. 56. 131</p> <p>Arundelius Comes Anglo- rum nobilissimus 44. ad ma- trimonium cum Elizabe- tha frustra aspiravit. 45. ab Elizabetha delusus misere perit. 46</p> <p>Astutia persecutorum diabo- lica. 341. 346</p>
--	--

I N D E X.

B

- B**aconi in aulā aditus. pri-
mus consiliarius. Sigil-
li regij custos. 17. eius ob-
scura natalia. 18. eiusdem
vita, mores, & mors. 19. 20
Belgij cōmotio vnde orta. 136
Bellum apertum in Regem
Hispanie. 26
Bolenorum familia. 257
Bucerus ac Petrus Martyr a-
postate in Angliam vo-
cantur. 83
Buceri inconstantia, 414

C

- C**aletum à Gallis quomo-
do captum. 127
Caluini iudicium de religio-
ne Anglicana. 410
Caluinianum ministeriū igno-
miniosum. 236
Campiani & sociorum mar-
tyrium. 346
Calumniæ hereticorum vanæ
refutantur. 301
Cardinalis Alanus auctor A-
pologiarum. 11. patriæ suæ
ornamentum. 12. 254. eius

- familia & nobilitas. 254.
Quomodo Elizabethæ fami-
lia non multum inferior.
256. eius responsio ad Iusti-
tiam Britannicam 315. Cur
Elizabethæ inuisus. 231.
vtrum seditiosus. 230. 232.
patriæ non ingratus. 233.
eius in patriam obseruan-
tia. 375. in Cecelij nepo-
tem humanus. 378
Catharina Henrici quinti vi-
dua. 258
Catholica religio in Anglia
fraude Cecelij & Baconi op-
pressa. 44
Catholicam religionem qui
in Anglia euerterint.
pag. 19. 43
Catholici modeste scribendo
parum proficiunt. 12
Catholici in Anglia difficul-
ter peruertuntur. 267
Catholici nomen vindicatur
a calumnijs hereticorum.
362
Catholicis crimina lesæ maie-
statis vnde primum obijci
ceperint. 48
Catholicorum confederato-
rum in Gallia laus & iusti-
tia. 211

I N D E X

- Catholicos in Anglia non pa-
 ti ob religionem impuden-
 ter asseritur. 316
 Cecilius intrat in aulam. 17.
 Ducis Somersetani secreta-
 rius. 38. Dominū suum pro-
 dit. Dudlæum sequitur. 39.
 eius progenies, aditus pri-
 mi ad honores. 38. factus
 regni thesaurarius. 36. 37
 eius ficta moderatio 37. Ca-
 tholicum se finxit. 40. adi-
 tus ad Elizabetham. 42. e-
 ius consilium de mutanda
 religione. 43. Duci Norfol-
 ciæ supplicat. 55. librum se-
 ditiosum contra Reginam
 Scotiæ emitti curavit. 52.
 in mortem Elizabethæ con-
 spirauerat. 42. Cur Angliã
 turbauerit. 42. Catholicorū
 Aman. 57. secretarij offi-
 cium usurpat. 60. eius impu-
 dens calumnia refellitur.
 pag. 234
 Cecilij iactatio ridicula de
 sua nobilitate. 237. Regnū
 ambire existimatur. 238.
 252. eius epistola ad explo-
 ratorem. 239
 Cecilij atheismus. 242
 Cecilius fere incorrigibilis. 245. eius ficta nobilitas-
 pag. 246
 Cecilij maiores quinam fue-
 rint. 247
 Cecilij commenta de sua fami-
 lia. 248. mendax egre-
 gius. 301. 316. eius con-
 traditiones. 321. eius
 calumnia de Alumnis se-
 minariorum. 97. 261. eius
 summa nequitia. 294. ti-
 met seminaria. 231. eius
 ficta narratio euersa. 358.
 eius impietas. 373. Iuliano
 apostatæ non dissimilis.
 pag. 289
 Ceciliana vanitatis argumen-
 ta. 250
 Cecilij nepos per Alanum,
 & Personium in Vrbe hu-
 maniter tractatus. 377
 Classis Hispanica tēporis iniu-
 ria dissipata. 182
 Cleri noui Anglicani ignobi-
 litas. 236
 Commissarij contra catholicos
 seuissimi. 347. 381
 Comitia Anglicana quibus po-
 tissimum constent. 46
 Concionatorum nouorum in
 Anglia consuetudo. 365
 Conclusionis Edicti acerbi-

I N D E X.

tas. 385	Doctrinam scholasticam heretici proſequent.
Conditiones requiſite ad hereticos principes deponendos. 198	Draci pyratae latrocinia. 140
Confessarj consuetudo unde. pag. 370	Ducum Anglorum, qui hereticis fauerunt miserrimus interitus. 205
Confessio quam necessaria. pag. 368	Dudleus comes Lecestrensis admittitur in aulam, fit magister equitum. 20. eius potentia. 26. varia fortuna. 22. eius improbitas. 23. uxoricida. 24. adulter. 25. ipso instigante Reginae Scottiae vita eripitur. 26. eius irreligiositas. 390. ipſus mortis causa. 27
Coperus pseudoepiscopus Vintoniensis tutoris filius. pag. 237	Dudleorum origo. 21
Consiliarj Elizabethae praecipui quot. 15	Dudlei & patris eius in Mariam, & Elizabetham coniuratio. 20
Conspiratio procerum in Cecilium, & Baconum. 50	Dudleus & Cecilius condunt leges iniquissimas. 26
Constantij Ariani simulata bona. 394. eius lupina opera. 395	Dudlei uxor statim post viri mortem Blundo eius famulo nupsit. 28. 29
Controversia de regni successione grauissima. 75	Dux Alenſonius in Angliam spe nuptiarum uocatur. 187. ab Angla in Belgium mittitur. 137
Darlai Scotiae regis per Elizabetham deceptio & interitus. 162. 164	Dux Norſolciensis uana spe lactatur. 55
Decreti proximorum comitiorum ipſis conditoribus impii uidentur. 49	
Doctrina & exemplum ecclesiasticorum hereticorum in Anglia. 380	

I N D E X.

E

Ecclesie in Regum negotijs dijudicandis grauitas. 188

Ecclesiastici catholici non consentiunt primis comitijs, et in vincula coniunguntur. 47

Ecclesiastici in Anglia beneficij exuti. 336

Edictum Anglicanum sceleratissimum. 11. eius inscriptio refutatur. 14. scriba quis. 59. 316. illius egregia impudentia. 175

Edictum fraude atque importunitate improborum extortum. 14. a nullo Principe Christiano probatur. 63. 244

Edmundus Dudley ab Henrico VII. damnatus, ab Henrico VIII. in crucem actus fuit. 21

Edouardi VI. & suorum religio. 413. eius praeceptor quis. 17

Edouardus Semerus Regis protector. 38. Religionem mutat. 83

Elizabetha Angliae Regina

in bonis vitam ducere cupit. 14. sine ratione, & exemplo furit. 65. eius perfidia. 66. ethnicorum persecutorum imitatrix. 65. comparatur Neroni Urbem incendenti. 69. matrimonium iniure contemnit. 76. Republicam perdere conatur. 77. summa eius infelicitas. 96. eius remedium contra sacerdotes quodnam fuerit. 100. Anuochus comparatur. 101. crudelior antiquis persecutoribus. 102. eius sollicitudo inutilis. 105. ipsius querela in Regem Hispaniae. 110. conatus in Seminarium Duacenum. 114. criminationes in Pontifice, & Regem Hispaniae. 117.

quomodo se gerat cum proximis. 151. Gallos à Scotia deturbat. 159. gaudet de futuris Angliae turbationibus. 77. contra Deum pugnat dum seminaria persequitur. 99. author est multarum conspirationum in Reges Galliae. 152. causa quatuor bellorum ciuilium in Gallia. 154. eius consiliarij

quomodo honores conse-
 quuntur. 14
 Elizabethæ captiuitas, eius-
 demq. causa 120. Philippo
 intercedente libertate do-
 natur. 121. secundo pericli-
 tatur. 122. iterum per Re-
 gem liberatur. 123. tertia
 eius conspiratio 125. ter-
 tiò expulsa 126. proditio
 eius quarta cõtra Mariam
 127. eius insignis nequitia
 128. in Philippum retribu-
 tio 135. 177. latrocinia ma-
 rittima. 138
 Elizabetha uirum Henrici
 VIII filia 260. omnia vi-
 cina regna bellis, seditioni-
 bus, & furoribus impleuit
 178. ex albo Principũ Bel-
 gij delere contendit Philip-
 pi nomen 186. odit semina-
 ria 231. ineptè vult appel-
 lari catholica 364. eius ge-
 sta erga Scotos 157. in Re-
 gem Scotiæ stratagemata 173
 eius misera ad effunden-
 dum sanguinem necessitas.
 pag. 243
 Elizabethæ abanus fuit homo
 ignobilis. 257
 Elizabethæ ac Reipublicæ pe-
 ricula 81. eius acta in Hen-
 ricum III. Gallia Regem
 155. inuidiosa exaggeratio
 contra Philippum 180. ca-
 lamitas spiritualis 371. e-
 ius metus 386. Lupina ope-
 ra 397. ad suos cohortatio
 inanis. 422
 Elmerus pseudoepiscopus Lõ-
 dinensis sur. 402
 Essexiæ comes veneno inte-
 rit. 25
 Euangelij nomen apud omnes
 sectas frequentissimũ. 403
 Euangelij frequens nomina-
 tio rem suspectam facit 405
 Excommunicationis in Regi-
 nam latæ moderatio. 304
 F.

F Autores hereticorum ma-
 lè pereunt. 111 204
 Fœminæ condemnatae de audi-
 ta missa. 325
 Fœminæ & pueri examinan-
 tur. 350
 Fides catholica non extingui-
 tur persecutionibus sed
 augetur. 104

I N D E X

G.

G Allorum officia in Ecclesia Romanam. 224

Georgius Alanus sanctissime mortuus, cuius uxor cum tribus filiabus pro religione exulat. 255

Godmanni liber contra mulierum regimen. 86

Gregorius XIII. Seminarium Anglorum Romæ instituit. 115

Gregorius XIII. quibus auxilietur, & cur. 226

Guilielmus Petrus a Cecilio deceptus. 41. 251

Guisius Dux Seminarium Rheimense contra Elizabetham tuetur. 115

H.

H Ameltoniorum familia in Scotia greuiter afflicta. 158

Hattonus aulam frequentat. 33. quibus artibus ad intimam Elizabethæ amicitiam admissus 33. Regni Cancellarius 31. Edicto restitisse

dicitur 32. Regine magis quam Deo placere studuit 34. eius summa infelicitas. pag. 35

Hattono numquam licuit matrimonium inire 36. eius mors. 32

Heresim complures Angli in ea educati deserunt. 266

Hæretica fraus. 49

Hæretici in primis comitijs præualerunt 47. præferunt humana diuinis. 48

Hæretici Angli Normaniam vastant 148. omnia perturbant, & catholici pœnas luunt 69. 70. Ethnicis crudeliores 94. nonnulla bonis malis miscere solent. 393

Hæreticorum mira adulatio, & nequitia. 82

Hæreticorum furor, & inconstantia 85. eorum ferocia, magistratus contemptus. pag. 355

Hæreticorum fucus, & religionis simulatio. 387

Haywardorū familia depressa. 207

Henrici VIII. sensus de hoc edicto. 64

Henrici VIII. dissensio ab

I N D E X

<p>Elizabetha . . . . . 412</p> <p>Hilarij libera locutio de Constantio Ariano . . . . . 9.395</p> <p>Hilarius non temere vocat Constantium Antichristum. pag. . . . . 9</p> <p>Hunnerici Ariani interitus qualis. . . . . 107</p> <p style="text-align: center;">I.</p> <p>Iacobus nothus in Scotia occiditur. . . . . 167</p> <p>Incorrigibiles an debeant admoneri. . . . . 245</p> <p>Indulgentiæ, & anathemata in Ecclesiæ potestate. 303</p> <p>Inquisitionis forma in Anglia. pag. . . . . 382</p> <p>Interrogationes sanguinariæ, & responsa pacifica. 347</p> <p>Ioannes Austriacus reuocauit Anglos in Belgium. 132</p> <p>Ioannes Parottus hæreticus Hyberniæ prorex causam capitis dicit. 208</p> <p>Ioannis Dudlæi facinora 21. a Maria capite plexus. 21</p> <p>Iudicij tribunal in terra. 369</p> <p>Iudicij in catholicos insignis iniustitia. . . . . 343</p> <p>Iudiciorum in Anglia iniqui-</p>	<p>tas. . . . . 339</p> <p>Iudicium illustre xiiij. martyrum simul. 342</p> <p>Iuliani consequentia contra Christianos. . . . . 91</p> <p>Iulianica Anglorum persecutionum astutia. . . . . 50</p> <p>Iuramenta Regum quæ. 192</p> <p>Iuramentum pro Rege Scotiæ infante acceptum quale. pag. . . . . 165</p> <p>Ius ciuile quid. . . . . 190</p> <p>Ius Regum neque naturæ, neque gentium est. 191. 241</p> <p>Ius deponendi principes vnde. . . . . 195</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>Laicorum in Anglia martyria. . . . . 327. 331</p> <p>Lenoxius interficitur in Scotia. . . . . 167</p> <p>Lutheranorum iudicium de religione Anglicana. 408</p> <p style="text-align: center;">M.</p> <p>Magnatum Angliæ serapænitentia. . . . . 50</p> <p>Margarita Mideltonia martyr in Anglia. . . . . 331</p>
--	---

I N D E X

Maria Regina Angliæ princeps sanctissima 76. Cecili- um à se repulit. 42. Con- nubium iniçi ob bonum rei- publicæ. 76 Maria Scotiæ Regina in custo- diam contra fidem datam traditur. 52 Martyres in Anglia impiorũ humeris ad hereticorũ con- ciones deportantur. 269 Maynus & alij ob pontificiam monarchiam occisi. 333 Mendacia insignia contra Cæ- pianum, & alios. 117 Ministri Anglicani scelera- tissimi. 264 Ministrorum Anglicanorum doctrina. 399. eorum vita. pag. 400 Mores, & vita alumnorum in Seminarijs. 273	Nicolaus Hornerus catholicus quare occisus. 351 Nobilitatis Gallicanæ pars cur Nauarræum sequatur. pag. 202 Nobilitatis Gallicanæ, quæ Nauarræum sequitur pe- ricula. 208 Norfolciensis Ducis ingratitu- do, & ruina. 206 Northumberlandus in Scotiam fugit, a Scotis proditus ac pecunia venditus est. 57 Novus Christus in Anglia. pag. 79 Novus Christus eiusque pro- phetæ Londini comprehen- duntur. 80
N	O
Nauarræus Ecclesiæ Roma- næ inimicus. 225 Nauarræus plurimis de caus- sis excludendus. 189 Nicolaus Hethus Archiepi- scopus Eboracensis propter fidem in vinculis. 335	Obedientia Christiana. pag. 241 Oddēni Hoptoni iniquitas in martyres. 269 Orare contemnunt heretici. pag. 389
P	P
Papa auxiliatur Gallis ca- tholicis cõtra hereticos.	Papæ auxiliatur Gallis ca- tholicis cõtra hereticos. pag.

I N D E X

<p>pag. 225 <i>Pauli Quarti dissensio fuit cum Hispaniarum Rege.</i> 221 <i>Peccatorum confessio crimine laese maiestatis in Anglia.</i> pag. 324 <i>Pecunia menstrua quam catholici in Anglia solvunt.</i> pag. 323 <i>Pecunia Philippi intercepta.</i> pag. 139 <i>Pericula ex incerto successione iure.</i> 78 <i>Persequutorum antiquorum potentia.</i> 67. <i>eorum mos.</i> 311 <i>Personarum animus erga Reginam</i> 374. <i>cur Elizabethae iniustus.</i> 231. <i>utrum seditiosus.</i> 230. 232. <i>non est catholici Regis confessarius.</i> 361 <i>Philippi Regis ad Angliam appulsus.</i> 120. <i>eius in Elizabetham varia beneficia.</i> 126. <i>eiusdem in Anglos benevolentia.</i> 128. <i>cum Elizabetha nimia patientia.</i> 129. <i>in tuendo foedere constantia.</i> 130. <i>eius mira benignitas.</i> 132. <i>impulsio ad vindictam.</i> 141. <i>cum Gallis amicitia costans.</i> 146. <i>pium subsidium.</i> 213. <i>eius humilitas.</i></p>	<p>220. <i>eius potentia nulli Christiano principi molesta.</i> 181 <i>Philippus bis terrae pro Elizabetha intercedit.</i> 121. <i>quomodo se gerat cum vicinis, & subditis.</i> 143. <i>auxilia pro Hybernis petita negat.</i> 133. 134 <i>Philippus et Elizabetha inter se comparantur.</i> 218. 142. 151 <i>Poenae in Anglia ob auditam missam.</i> 326 <i>Pontifex Romanus accusatur ingritudinis.</i> 214. 224 <i>Pontifex Rom. paternè iuvat Anglos.</i> 226 <i>Potestas secularis, et ecclesiastica distincta.</i> 305 <i>Principes heretici possunt, et debent deponi.</i> 190. 201 <i>Procerum decretum de occidendo Cecilio.</i> 54. <i>Reginae fuit patefactum.</i> 55 <i>Protestantium, & puritanorum dissidium.</i> 74 <i>Puritanorum dissensio.</i> 416. 417 <div style="text-align: center;">R</div> R <i>Aulei schola de atheismo.</i> 60</p>
---	---

DI E X

M. D. C. I.

Responſionem ad Ediſtum Elizabethæ Angliæ Re-
ginæ, de menſe Nouembris Anni M. D. XCI. li-
brum quidem integrum, in ſectionibus quinque ab Au-
thore. R. D. Andrea Philopatro Presbytero, & Theo-
logo Romano partitum vidi ac legi ex iniuncta mi-
hi commiſſione à Reuerendiſſimo D. D. Magiſtro Sa-
cri Palatii Apoſtolicæ. Et exiſtimo, eorum quæ in hoc
opere piè ſiquidem, & eruditè tractantur, cognitio-
nem, eſſe toti orbi, noſtroq. ſæculo valde opportunam.
Ideo, vt in lucem prodeat, conſonum atque vtile iudi-
co. Romæ Men. Sept. die decimo octauo. An. 1592.

Franciſcus Olinonus ab Aluernia Archidiaconus.

Errata sic corrigito.

Pag.	ver.	Mendum	Emendatio.
19	17	etiam	etiam
22	9	lectulo	in lectulo
25	13	exceptioni	expeditioni
48	10	criminis	hoc criminis
109	15	violentam	violentam
125	14	fuis	fuis
134	15	Alexandro	Philippo
144	9	ipfa	ipfa
147	4	læfus	læfus
182	18	negligentia	negligentia
eadē	21	dimittere	dimittere
197	4	conſtitui	conſtitui
eadē	19	tollerandi	tollerandi
199	4	religionis	religionis
200	8	Ioadā	Ioiada
eadem	in margine	Leu. 13	2. Par. 26
207	in margine	depreſa	depreſa
236	5	plebe ijs	plebeijs
253	23	Hacuuoorthis	Haukuuoorthis
258	19	eius	eius
259	10	Ioannis	Ioannes
311	23	Conſtante	Conſtancio
336	in margine	1556	1559
383	18	per	per
417	21	hoc loco	quod hoc loco
420	3	ſecuritatīs	ſecuritatīs
421	18	uſui	uſui
432	in margine	Britanorū	Britannorum
434	11	ſeueriſſimas	ſeueriſſimas
446	6	præſtaturū	præſtaturum
463	3	erecti	erecti
467	5	authoritas	authoritas

I N D E X

Raulæo imperante quid expe- ctandum. 61	Rex est Dei minister, & Rei- publicæ prorex. 193
Reges duobus iuramentis ob- stringuntur, ut sint catholi- ci. 192	Robertus Dudlæus fabri pro- nepos. 22
Reges non semper neque ubi- que eisdem legibus regna- runt. 191. 192	Romani Anglorum Semina- rij initium. 116
Regia potestas vnde sit pro- fecta. 192	S
Regum quorundã Scotiæ exi- tus qualis. 174	S acerdos in carcere orans magus esse putatur. 391
Regina Scotiæ ab hæreticis suis subditis carceri manci- patur. 164. eius deceptio, & ruina. 161. capite plecti- tur. 27. 166	Sacerdotes Angli quare in patriam redeant. 99. 297 omnia huius vitæ commoda relinquunt. 97. 262. falsissi- mè accusantur. 117
Regis Scotiæ natiuitas 163. eius sacrilega inauguratio contra matrem. 165	Sandesus archiepiscopus Ebo- racensis mæchus. 402
Religio sola Romana princi- pibus tuenda. 194	Seminaria Anglicana qua vi- litate patriæ instituta. 96
Religionis negotium non agi- tur apud hæreticos Angliæ pag. 391	Seminaria Anglorum in Hi- spaña. 118
Religiosorum pulchra descri- ptio. 289	Seminarij Duaceni initium. pag. 113
Rex Scotiæ in Elizabetha po- testatem redigitur. 174	Seminariorum institutio, & di- sciplina qualis. 272
Rex hæreticus sub damnatio- nis pœna non admittendus. pag. 211	Scotia quot, & quanta sit ab Elizabetha perpesta. 168. 169
	Scotorum miseri inter se tu- multus, & cædes. 167
	Stultitia persecutorũ in dif- simulando. 212

I N D E X

T

T estes falsi contra Sacerdotes.	344
Thomas Staffordus clam cum Elizabetha coniurat cōtra Mariam.	125
Thomas Sherodus martyr.	328
Thomas Vriatus ab Elizabetha ad rebellionem excitatur.	121
Titulus Defensoris fidei Henrico VIII. a Leone X. tributus.	366
Turbationes Angliæ unde pag.	70
Tyranni Anglicani.	423
Tyrannis Anglicana inaudita.	92
Tyrannorum ac persecutorum exitus.	106

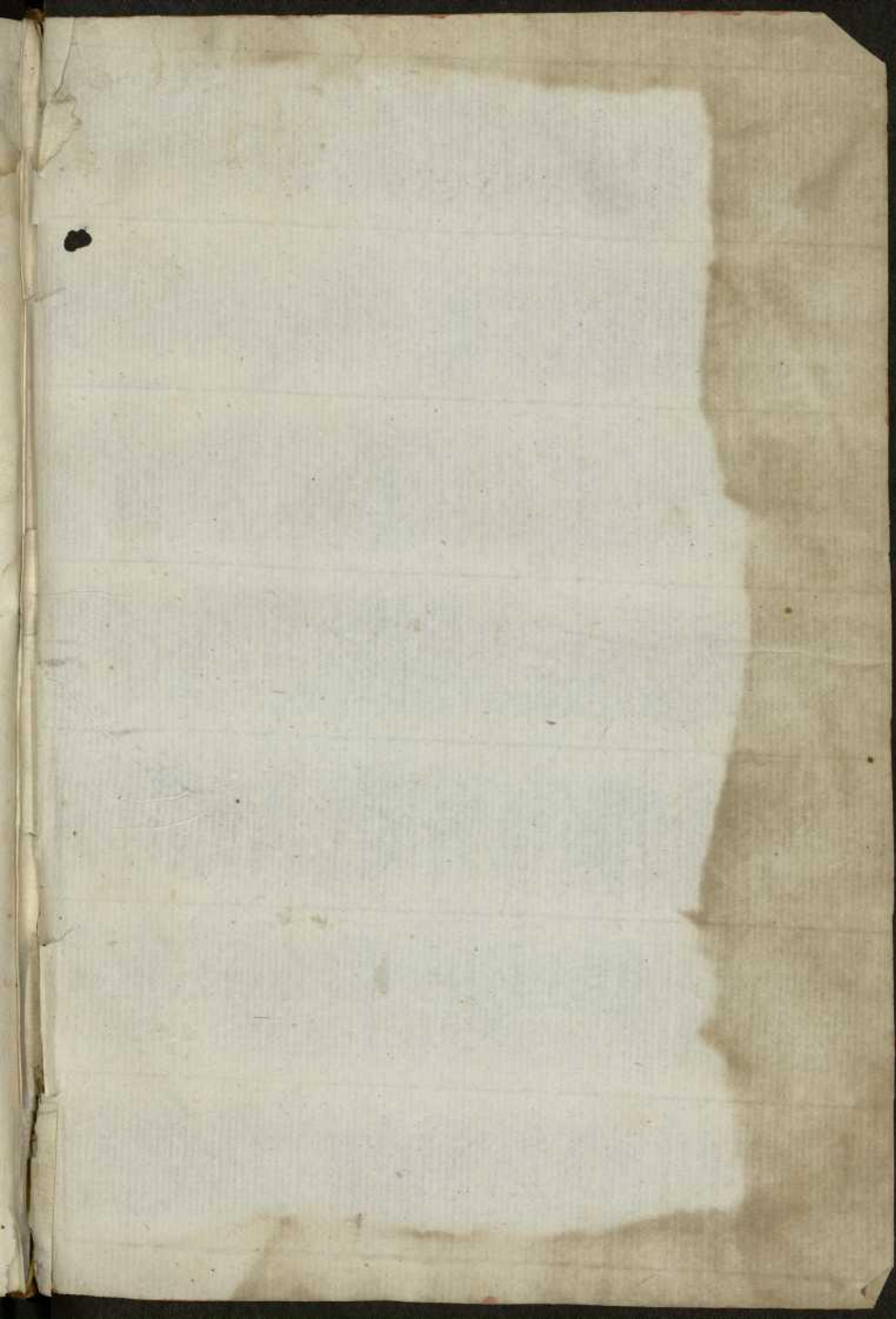
V

V is doctrinæ catholicæ . pag.	265
---------------------------------------	-----

Vniuersitatum Anglicanarum calamitates.	284
Vniuersitatum collegiū in Anglia mulieribus referta . pag.	285
Vralsingamus Regni Secretarius, Lecestrio adhibebat. 29. in catholicos furiosus. 30. exploratores ubique fere nutriuit. 30. eius mores, & mors.	31
Vrestmerlanus arma pro religione sumpsit. 56. in Belgium se recepit.	57

Z

Z uinglianum dogma eligitur in Anglia.	84
Zuingliana secta à Lutheranis condemnatur.	408
Zuinglianorum iudicium de religione Anglicana . pag.	409

7-11

49-9--24

5

6

21

42
331

RESPONSIO
AD EDICTVM
REG ANGL.

4.215